

178
1962 / 2

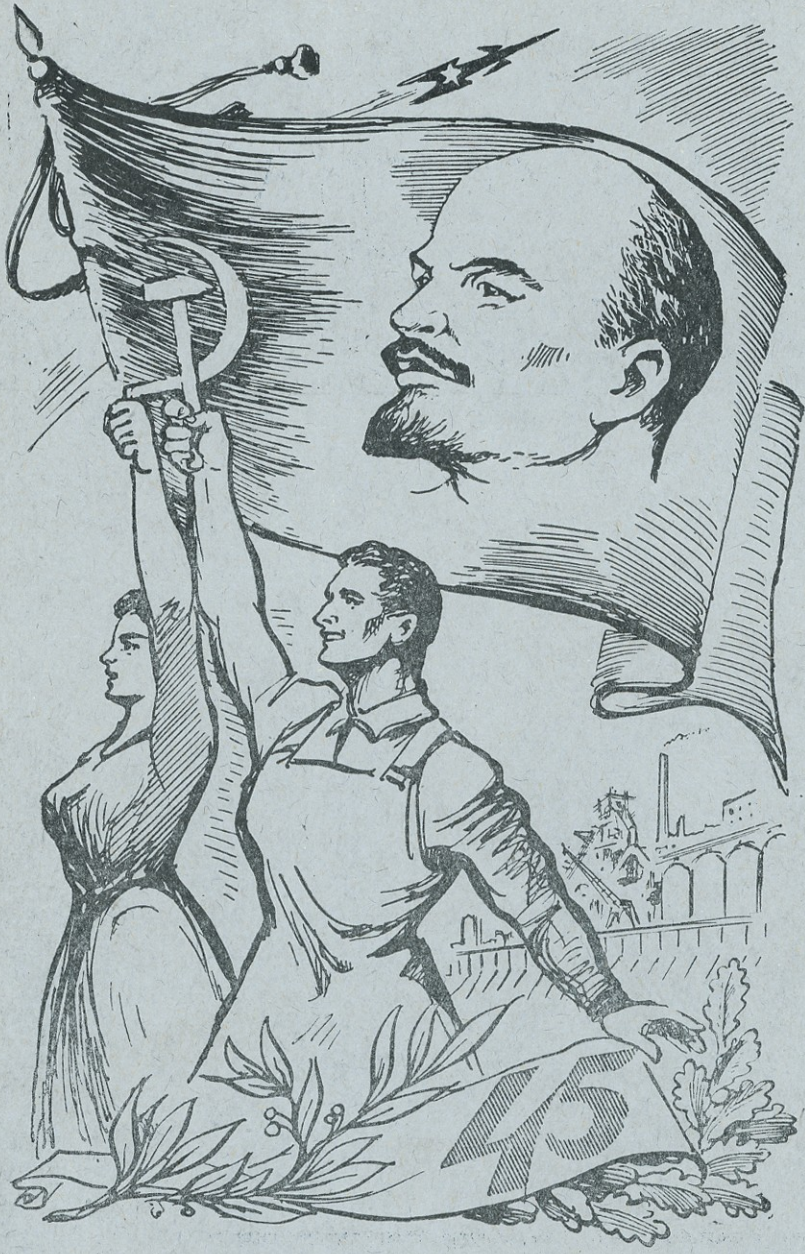

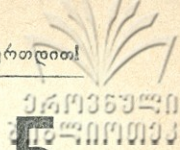
საბჭოთა სამართალი

საქართველოს ეროვნული ბიბლიოთეკის გამომცემლობა

1962

5

საბჭოთა სამართალი

№ 5

ხექთმებრი-ოქტომბერი

1962 წელი

ბაზოცემის IX წელი

საქართველოს სსრ უმაღლესი სასამართლოს, პროკურატურისა და საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოსთან ერსახული იურიდიული კომისიის ორგანო
ო რ თ ვ ი უ რ ი ქ უ რ ნ ა ლ ი

შ ი ნ ა რ ს ი

- კ. ჩაპხერია, შ. ჭანტურია — ლენინური პრინციპების განხორციელება საბჭოთა პროკურატურის საქმიანობაში 3
- ვ. კაჭარავა — პარტიული პრინციპულობის ამალგებისათვის პროკურატურის, სასამართლოსა და მილიციის ორგანოებში 8

კონვენტარები ახალ კანონმდებლობაზე

- შ. ჩიკვაშვილი — საკუთრების უფლებების საკითხები ახალ სამოქალაქო კანონმდებლობაში 18
- გრ. ნადირაძე — მოკვლევების ზოგიერთი პრაქტიკული საკითხის შესახებ საქართველოს სსრ ახალი სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მიხედვით 26

დისკუსია, პოლემიკა, რეპლიკა

- ა. დოლიძე — მეტი ყურადღება იურიდიული განათლების მქონე სპეციალისტების გამოყენებას სახელმწიფო აპარატში 32

სახანმართლო და პროკურატურის ორგანოების მუშაობის პრაქტიკა

- ა. ტაკიძე — უზრუნველყოფით სოციალისტური კანონიერების ზუსტად დაცვა 35
- ა. შლენტი — გადაჭრით გავაუმჯობესოთ მშრომელთა საჩივრების, განცხადებებისა და სიგნალებისადმი დამოკიდებულების საქმე 41
- შ. დანელია — დავიცვათ საქართველოს სსრ ახალი სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მოთხოვნები 44

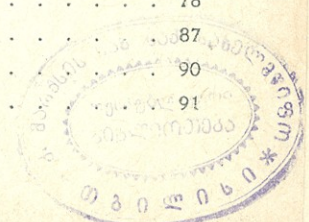
აღვრკატის ტრიბუნა

- ა. პაიჭაძე — ზოგიერთი მნიშვნელოვანი საკითხის შესახებ საადვოკატო მუშაობაში 47

კონსულტაცია

- ნ. წერეთელი — დასახიჩრებით მიყენებული ზიანის ანაზღაურების ახალი წესი 52
- მ. სიხარულიძე — „შრომის“ ირგვლივ შემოკრებილი ხალხოსნების ბრძოლა სასამართლო-ში ქართული ენის აღდგენისათვის 59
- ოფიციალური მასალა 70
- ინფორმაცია 78
- არბიტრაჟის პრაქტიკა 87
- ნოტარიატის პრაქტიკა 90
- სასამართლო პრაქტიკა 91

5488

СОДЕРЖАНИЕ

К. Чакаберия, Ш. Чантурия—Осуществление ленинских принципов в деятельности советской прокуратуры 3

В. Качарава—За повышение партийной принципиальности в органах прокуратуры, суда и милиции 8

КОМЕНТАРИИ К НОВОМУ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВУ

Ш. Чиквашвили—Вопросы права собственности по новому гражданскому законодательству 18

Гр. Надиралдзе—О некоторых вопросах дознания по новому уголовному процессуальному кодексу Грузинской ССР 26

ДИСКУССИЯ, ПОЛЕМИКА, РЕПЛИКА

А. Долидзе—Больше внимания использованию лиц с высшим юридическим образованием в государственном аппарате 32

ПРАКТИКА РАБОТЫ ОРГАНОВ СУДА И ПРОКУРАТУРЫ

А. Такидзе—Обеспечить строгое соблюдение социалистической законности 35

А. Жгенти—Решительно улучшить работу по рассмотрению заявлений и жалоб трудящихся 41

Ш. Дателия—Обеспечим выполнение требований нового уголовного кодекса 44

Трибуна адвоката

А. Паичадзе—О некоторых основных вопросах работы адвокатуры 47

КОНСУЛЬТАЦИЯ

Н. Церетели—Новое правило о возмещении ущерба нанесенного в результате телесного повреждения 52

М. Сихарулидзе—Борьба народников сплотившихся вокруг „Шрома“ для восстановления грузинского языка в суде 59

Официальный материал 70

Информация 78

Практика арбитража 87

Практика нотариата 90

Судебная практика 91

სარედაქციო კოლეგია

შპკ. № 1947
ტირაჟი 6.900
შე 04808

ა. კაციტაძე (რედაქტორი), ბ. ბარათაშვილი,
პ. ბერძენიშვილი, მ. ვეფხვაძე, გ. ინწკირველი,
მ. ლომიძე, ვ. მაისურაძე, თ. წერეთელი,
ს. ფორბენაძე.

რედაქციის მისამართი: თბილისი, ათარბევოვის ქ. № 32. ტელეფონი—3-09-62

გადაეცა წარმოებას 4 X-62 წ.; ხელმოწეოილია დასაბუქდად 9/I-63 წ. ახაწყობის ზომა 7X12; ქალაღდის ზომა 70X108; პირობით ფორმათა რაოდენობა 8,2; ფიზიკურ ფორმათა რაოდენობა 6.

საქ. კპ ცვ-ის გამომცემლობის პოლიგრაფკომბინატი „კომუნისტი“, თბილისი, ლენინის ქ. № 14.

Полиграфкомбинат „Комунисти“ издательство ЦК КП Грузии
Тбилиси, ул. Ленина № 14.

ლენინური პრინციპების განხორციელება საბჭოთა კომუნისტურის საქმიანობაში

ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის შედეგად შექმნილი სოციალისტური კანონიერება, როგორც სოციალიზმისა და კომუნისმის მშენებლობის მთავარი ბერკეტი, საბჭოთა ხელისუფლების არსებობის პირველი დღეებიდანვე გახდა მუშათა კლასის დიქტატურის ამოცანების განხორციელების ერთ-ერთი ძირითადი მეთოდი, მისი განმტკიცების იარაღი. სოციალისტური კანონიერება შექმნილია სოციალისტური სახელმწიფოს მიერ ბურჟუაზიული სახელმწიფო აპარატისა და ძველი პოლიციური კანონების დამსხვრევის შედეგად.

სოციალისტური მშენებლობის სხვადასხვა ეტაპზე, სოციალისტური სახელმწიფოს ამოცანებისა და ფუნქციების შეცვლასთან ერთად, იცვლებოდა სოციალისტური კანონიერების შინაარსიც. მაგრამ სოციალისტური სახელმწიფოს განვითარების ყველა ამ ეტაპზე სოციალისტური კანონიერების განხორციელების მოთხოვნა უცვლელი რჩებოდა.

საბჭოთა ხელისუფლების პირველ პერიოდში სოციალისტური კანონიერების ძირითად ამოცანას წარმოადგენდა საბჭოთა ხელისუფლების განმტკიცება, დამხობილი ბურჟუაზიისა და კაპიტალიზმის წინააღმდეგობის დათრგუნვა, რომლებიც ყოველგვარ საშუალებებითა და ძალებით ცდილობდნენ საბჭოთა რეპუბლიკის მოსპობას.

უცხოელი ინტერვენციისა და სამოქალაქო ომის პერიოდში სოციალისტური კანონიერების ძირითადი ამოცანა ინტერვენტებსა და თეთრგვარდიელებზე გამარჯვების უზრუნველყოფა, სოციალისტური ეკონომიკის განმტკიცება და განვითარება.

სამოქალაქო ომის ძლევამოსილად დამთავრების შემდგომ პერიოდში საბჭოთა კავშირის მშრომელები ვ. ი. ლენინის მიერ შექმნილი და გამობრძმებული პარტიის ხელმძღვანელობით შეუდგნენ იმპერიალისტური და სამოქალაქო ომებით დანგრეულ მეურნეობის აღდგენას. ამ ვითარებაში ახლებურად და შეიძლება ითქვას, უფრო მწვავედ დაისვა საკითხი სოციალისტური კანონიერების შემდგომი განმტკიცების შესახებ.

ახალი ეკონომიური პოლიტიკის პერიოდში საბჭოთა ხელისუფლება კომუნისტური პარტიის ხელმძღვანელობით მტკიცედ შეუდგა ძველი ეკონომიკის გარდაქმნას და ახალი სოციალისტური ეკონომიკის შექმნას, სოციალიზმის საფუძვლების აგებას.

ახალ ვითარებაში და ახალ ამოცანებთან დაკავშირებით პარტიამ და საბჭოთა ხელისუფლებამ მოითხოვეს, რათა დამყარებულიყო ცხოვრების ყველა დარგში რევოლუციური კანონიერების კიდევ უფრო მტკიცე, ურყევი საფუძვლები.

ხელისუფლების ორგანოთა, თანამდებობის პირთა და მოქალაქეთა მხრივ საბჭოთა კანონების, რევოლუციური წესწყობილების დარღვევისათვის მკაცრ პასუხისმგებლობასთან ერთად მთელი სიმწვავეთ დადგა საკითხი მოქალაქეთა პიროვნებისა და ქონების უზრუნველყოფის გაძლიერების შესახებ.

ახალი ისტორიული ამოცანების გადაწყვეტაში რევოლუციური კანონიერების როლის გაზრდასთან დაკავშირებით დაისვა საკითხი ისეთი სპეციალური ორგანოს შექმნაზე, რომელიც უშუალოდ განახორციელებდა ზედამხედველობას საბჭოთა ხელისუფლების კანონთა მტკიცედ შესრულებაზე, მათ განუხრელად გატარებაზე ცხოვრებაში.

და ასეთი ორგანო მართლაც შეიქმნა სსრ კავშირში საბჭოთა პროკურატურის სახით. ეს იყო 1922 წლის 28 მაისს.

საბჭოთა პროკურატურა დაარსდა ახალი ეკონომიური პოლიტიკის პირველ პერიოდში, როდესაც საბჭოთა სახელმწიფო კომუნისტური პარტიის ხელმძღვანელობით, დიდი ლენინის მეთაურობით მტკიცედ შეუდგა ჩვენ ქვეყანაში აუცილებელ ეკონომიურ წინაპირობების შექმნას სოციალიზმის წარმატებით განვითარებისათვის.

სამოქალაქო ომში დამარცხებულმა კლასობრივმა მტერმა მაშინ შეცვალა საბჭოთა ხელისუფლების წინააღმდეგ ბრძოლის მეთოდები. ნაცვლად პირდაპირი შეტევისა საბჭოთა რესპუბლიკაზე, მტერი გადავიდა საბჭოთა ხელისუფლების წინააღმდეგ ბრძოლის უფრო შენიღბულ ფორმებზე.

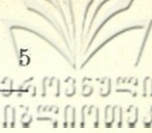
კლასობრივმა ბრძოლამ მიიღო უფრო მძაფრი და გააფთრებული ხასიათი. რაც თავის მხრივ, მოითხოვდა საბჭოთა ხელისუფლების ორგანოებისაგან და საბჭოთა ხალხისაგან უფრო მეტ რევოლუციურ სიფხიზლეს.

ამ სამკედრო-სასიცოცხლო ბრძოლაში კაპიტალიზმსა და კომუნიზმს შორის,

საბჭოთა პროკურატურას მისი აოსებობის პირველი დღეებიდანვე ენიჭებოდა უდიდესი მნიშვნელობა. იგი ვალდებული იყო უზრუნველყო ზუსტი ზედამხედველობა სოციალისტური კანონიერების განხორციელებისადმი, საბჭოთა კანონების ცხოვრებაში გატარებისადმი იმ ანგარიშით, რომ ეს კანონები ყოველგვარ დამახინჯების გარეშე დაეცვათ ხელისუფლების ორგანოებს, თანამდებობის პირთა და მოქალაქეებს, რომ ამით უზრუნველყოფილიყო ჩვენი ქვეყნის გარეშე და შინაგან კლასობრივ მტრებთან უღმობელი ბრძოლა სასამართლო რეპრესიის მკაცრი ღონისძიებათა გატარებით, ამავ დროს მტკიცედ ყოფილიყო დაცული საბჭოთა მოქალაქეების კანონით გარანტირებული უფლებანი და თავისუფლებანი.

ამ პრინციპებიდან გამომდინარე სრულიად-საკავშირო ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის მე-3 სესიამ 1922 წლის 28 მაისს დაამტკიცა „დებულება საპროკურორო ზედამხედველობის შესახებ“, რომლის მიხედვითაც პროკურატურას ევალებოდა განხორციელებინა ზედამხედველობა სახელმწიფოს სახელით ხელისუფლების ყველა ორგანოს, წარმოება-დაწესებულებათა, საზოგადოებრივ და კერძო ორგანიზაციათა მოქმედებებზე დამნაშავეთა წინააღმდეგ სისხლის სამართლის დევნის აღძვრით და კანონსაწინააღმდეგო დადგენილებათა გაპროტესტებით; გაეწია უშუალო მეთვალყურეობა მომკვლევ ორგანოთა საგამომძიებლო მოქმედებაზე, ასევე სახელმწიფო პოლიტიკური სამმართველოს საქმიანობაზე, მხარი დაეჭირა ბრალდებისათვის სასამართლოს სამსჯავრო სხდომებზე და ა. შ.

იმ მიზნით, რათა სწორად და ეფექტურად ყოფილიყო გადაწყვეტილი ეს მეტად დიდი პოლიტიკური მნიშვნელობის საკითხი, საჭირო იყო სწორად ყო-

ფილიყო ჩამოყალიბებული საბჭოთა პროკურატურის საქმიანობა.

ამ საკითხმა თავიდანვე გამოიწვია დიდი კამათი. ჯერ კიდევ, პროკურატურის დაარსებამდე წარმოიშვა ცხარე დავა იმის შესახებ, თუ რა ფორმებში უნდა იქნეს ჩამოყალიბებული საბჭოთა პროკურატურა და ვის უნდა დაემორჩილოს იგი. აქ წარმოიშვა აზრთა ორი პრინციპული სხვაობა: ბევრი იმ აზრზე იდგა, რომ პროკურორები როგორც თავიანთი დანიშვნის ხაზით, აგრეთვე მათი პრაქტიკული საქმიანობის მხრივაც უნდა ემორჩილებოდნენ როგორც ცენტრს სათანადო სახალხო კომისარიატის სახით, ამავე დროს — ხელისუფლების ადგილობრივ ორგანოებს. ვ. ი. ლენინმა სასტიკად გაილაშქრა ამ „ორმაგი“ დაქვემდებარების წინააღმდეგ, ვინაიდან ასეთი დაქვემდებარება ძირეულად ეწინააღმდეგებოდა საბჭოთა რესპუბლიკების მთელი ფედერაციისათვის ერთიანი კანონიერების შექმნის იდეას. ვ. ი. ლენინის აზრით, კანონიერება შეუძლებელია არსებობდეს კალუგისა და ყაზანის, რომ ცენტრალური საბჭოთა ხელისუფლების კანონი, როგორც წესი, სავალდებულო უნდა იქნეს ყველასათვის, რომ ხელისუფლების ადგილობრივი ორგანოების ყველა გადაწყვეტილება ზუსტად უნდა შეესაბამებოდეს ცენტრალური ხელისუფლების კანონებს. მამასადამე, გამომდინარე ვ. ი. ლენინის დებულებებიდან, კანონიერება შეიძლება იყოს „ერთიანი საბჭოთა რესპუბლიკების მთელ ფედერაციისათვისაც კი“.¹

შემდგომში, სსრ კავშირის შექმნასთან დაკავშირებით, ორგანიზებულ იქნა

სსრკ უმაღლესი სასამართლოს პროკურატურა. სსრკ უმაღლესი სასამართლოს დებულებით სსრკ უმაღლესი სასამართლოს პროკურორს და მის მოადგილეებს უფლება ენიჭებათ წარუდგინონ სსრ კავშირის ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის პრეზიდიუმსა და სსრ კავშირის უმაღლესი სასამართლოს განსახილველად უკანასკნელის კომპეტენციაში შემავალი საკითხები და გააპროტესტონ სსრ კავშირის უმაღლესი სასამართლოსა და მისი კოლეგების გადაწყვეტილებები, პირველნი — სსრ კავშირის ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის პრეზიდიუმში, მეორენი — სსრ კავშირის უმაღლესი სასამართლოს პლენარულ სხდომებზე, სსრ კავშირის უმაღლესი სასამართლოდან გამოითხოვონ საჭირო საბუთები, ცნობები, აგრეთვე მოკავშირე რესპუბლიკების უმაღლეს სასამართლოთა გასაპროტესტებელი დადგენილებები, გადაწყვეტილებები, განაჩენები და განიხილონ ასეთები ზედამხედველობის წესით, ასეთივე წესით გამოითხოვონ საჭმეები მოკავშირე რესპუბლიკების სასამართლო დაწესებულებათა წარმოებებიდან ამ საქმეებზე განაჩენთა ან გადაწყვეტილებათა გამოტანის შემდეგ, ხოლო განსაკუთრებით მნიშვნელოვან შემთხვევებში ეთხოვათ სსრ კავშირის ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის პრეზიდიუმისათვის შეეჩერებინა ასეთებზე გამოტანილ განაჩენთა და გადაწყვეტილებათა შესრულება მათი ზედამხედველობის წესით განხილვამდე და ა. შ.

1929 წლის 24 ივლისს გამოცემულ დებულებით სსრკ უმაღლესი სასამართლოს შესახებ, მნიშვნელოვნად იქნა გაფართოებული სსრკ უმაღლესი სასამარ-

¹ ვ. ი. ლენინი, თხზ., ტ. 33 გვ. 428.

თლოს პროკურატურის უფლებები კანონიერებისადმი ზედამხედველობის განხორციელების საქმეში. მას უკვე ენიჭებოდა უფლება განეხორციელებინა ზედამხედველობა სსრ კავშირის სახალხო კომისარიატთა და სხვა ცენტრალურ დაწესებულებათა დადგენილებების კანონიერებისადმი. კიდევ მეტი, იმ შემთხვევაში, უკეთუ დადგინდებოდა კანონის დარღვევა, სსრკ უმაღლესი სასამართლოს პროკურატურა ვალდებული იყო გაეპროტესტებინა უკანონო დადგენილებები სათანადო ორგანოში — სსრკ ცენტრალურ აღმასრულებელ კომიტეტსა და სსრკ სახკომსაბჭოში წარდგინების წესით. ამავე დროს საპროკურორო ზედამხედველობას შეეძლო გამოეთხოვა მასალები და ჰხსნა-განმარტებები ადგილებიდან საბჭოთა კანონების დაშვებულ დარღვევებზე, უკანონო მოქმედებებზე.

აღსანიშნავია, რომ სსრკ უმაღლესი სასამართლოს პროკურატურის ამ დებულებით კანონიერებისადმი საპროკურორო ზედამხედველობას ენიჭებოდა მტკიცე კონსტიტუციური ხასიათი. მასში გადაჭრით და ზუსტადაა ხაზგასმული, რომ კანონიერებისადმი საპროკურორო ზედამხედველობა ხორციელდება სსრკ კონსტიტუციისა და საერთო-საკავშირო კანონმდებლობის თვალსაზრისით.

სსრკ ცაკისა და სსრკ სახკომსაბჭოს 1933 წლის 20 ივნისის დადგენილებით დაარსდა „სსრკ პროკურატურა“, ხოლო იმავე წლის 17 დეკემბერს დამტკიცებულ იქნა „დებულება სსრკ პროკურატურის შესახებ“. საბჭოთა კავშირის ეკონომიკაში მომხდარ ცვლილებების შესაბამისად ღრმა ცვლილება ხდებოდა

საბჭოთა საზოგადოების კლასობრივ სტრუქტურაშიც. 1922-1936 წლები ჩვენს ქვეყანაში იყო უდიდესი აღმავლობის წლები, როდესაც უკვე ლიკვიდირებულ იქნა ექსპლოატატორთა კლასები, ხოლო მუშათა კლასი და გლეხობა გახდა სრულიად ახალი, კაცობრიობის არსებობის ისტორიაში არნახული კლასები, რომლებიც არ განიცდიდნენ ექსპლოატაციას, ჩავვრას. ამ პირობებში ძველი ინტელიგენცია, რომელაც ემსახურებოდა ექსპლოატატორთა კლასებს, შესცვალა ახალმა საბჭოთა ინტელიგენციამ, გამოსულმა მუშათა კლასისა და გლეხობის წიაღიდან. ამ მეტად რთულ ვითარებაში საბჭოთა პროკურატურა პარტიის მითითებებით და უშუალო ხელმძღვანელობით თანმიმდევრულად, განუხრელად ასრულებდა თავის ფუნქციებს, იგი მტკიცედ იდგა თავის სადარაჯოზე, თავდადებულ ბრძოლას აწარმოებდა სოციალისტური კანონიერების განუხრელი განხორციელებისათვის, ლენინის პრინციპების შენარჩუნებისათვის, კანონების საყოველთაო დაცვისათვის.

საბჭოთა პროკურატურა თავის ამოცანებით დემოკრატიულია. სახელმწიფო და საზოგადო საკუთრების დაცვასთან, ყოველგვარ ანტისაზოგადოებრივ მოქმედებათა წინააღმდეგ უღმობელ ბრძოლასთან ერთად იგი მოწოდებულია მტკიცედ იდგეს საბჭოთა მოქალაქეების დიადი და მსოფლიოში ყველაზე უფრო დემოკრატიულ უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვის სადარაჯოზე.

დიდი სამამულო ომის პერიოდში მეტად პასუხსაგები გახდა პროკურატურის ამოცანები. იმ წლებში სოციალისტური კანონიერების განმტკიცება პირველ ყოვლისა ნიშნავდა ზურგისა და

ფრონტის განმტკიცებას. პროკურატურის ერთ-ერთი საპატიო ამოცანა იყო დაუნდობელი ბრძოლა ეწარმოებინა ყოველგვარ აღვირახსნილობასთან, დაუდევრობასთან, გაცდენებთან, დეზერტირობასთან. საბჭოთა პროკურატურის მუშაობა მთელი სამამულო ომის მანძილზე ბრწყინვალედ შეასრულეს თავიანთი წმინდა მოვალეობა. პარტიამ და ხელისუფლებამ ღირსეულად დააფასეს საბჭოთა პროკურატურის მუშაკთა თავდადებული სამსახური სოციალისტური კანონიერების განმტკიცების საქმეში.

სამამულო ომის დამთავრების შემდეგ ჩვენი გმირული ხალხი სახელოვანი კომუნისტური პარტიის ხელმძღვანელობით შეუდგა ჰიტლერელ ავაზაკების მიერ დანგრეულ სახალხო მეურნეობის აღდგენასა და შემდგომ განვითარებას.

ახალ პირობებში, საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის XX და XXII ყრილობების მიერ დასახული დიადი ამოცანების განხორციელებისათვის ბრძოლის ვითარებაში, საბჭოთა პროკურატურის ორგანოების წინაშე დგას გადაუდებელი ამოცანები ფართოდ გააჩაღონ მუშაობა სოციალისტური კანონიერების განმტკიცებისათვის, მიიღონ გადაწყვეტილი ზომები, რათა პარტიისა და ხელისუფლების ისტორიული გადაწყვეტილებანი ყველგან ტარდებოდეს მტკიცედ, განუხრელად, კანონის ყოველგვარი დამახინჯების გარეშე.

ბ. ჩაპაზერია,
შ. ზანტურია

პარტიული პრინციპების აქტუალისათვის პროკურატურის, სასაქარტოლოსა და მილიციის ორგანოებში

3. ი. კახარაძე

საქართველოს კპ თბილისის ორგანიზაციის
ორგანიზაციის რაიკომის მდივანი

ჩვენს ქვეყანაში გაშლილი კომუნისტური საზოგადოების მშენებლობის პერიოდში, როგორც პარტიის XXII ყრილობაზე იქნა აღნიშნული, განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს პარტიის იდეოლოგიური მუშაობა.

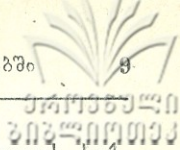
მაღალი პოლიტიკური და მოქალაქეობრივი შეგნებულობა დიადი პროგრამის განხორციელების აუცილებელი პირობაა და თუ კი ვინმეს მოეთხოვება ამ პირობის განუხრელად დაცვა და შესრულება — ერთ-ერთი პირველთაგანი იმ დაწესებულების მუშაკები არიან, რომლებიც სოციალისტური კანონიერების სადარაჯოზე დგანან და ჩვენი მართლმსაჯულების საქმეს ემსახურებიან.

სოციალისტურმა სახელმწიფომ მილიციის, პროკურატურისა და სასამართლოს ორგანოები დიდი ნდობითა და უფლებებით აღჭურვა. ისინი პარტიისა და ხელისუფლების ინტერესებს იცავენ და მის პოლიტიკას ატარებენ. რა მოეთხოვება ამ დარგში მომუშავეთ? პირველ რიგში მაღალი იდეურობა და ჩვენი საერთო საქმის ერთგულება, იდეისადმი თავდადება, სამშობლოსა და ხალხისადმი უსაზღვრო სიყვარული.

ყველა ამ თვისებებით ხასიათდებოდა საკავშირო საგანგებო კომიტეტის (ვჩკ-ს) პირველი კომისრის ფ. ე. ძერჟინსკის მთელი ცხოვრება. მაგალითი-

სათვის მოვიყვანო მისი ცხოვრებიდან ერთ ეპიზოდს:

1913 წელს ვარშავის ციხიდან გამოგზავნილ პატარა ბარათში იგი თავის მეუღლეს წერდა: „მე დიდად მადლობელი ვარ, ძვირფასო, შენი ყველა წერილისათვის, ყოველი ცნობისათვის ჩვენი შვილის იასიკის შესახებ, მე მახარებს ის, რომ იგი უკვე შენთანაა... მისი უკანასკნელი სურათი, მისი ღიმილი ჩემი უსაზღვრო ბედნიერებაა, იგი მინათებს საკანს და მე სულ ვუღიმი მას, ვეალერსები, ვეხვევი საყვარელ სურათს, ვეხვევი და ვხარობ განუზომლად“... ასე ნაზად, ასე გულმხურვალედ უყვარდა პროლეტარიატის ამ მრისხანე რაინდს, რევოლუციის ამ უშიშარ ჯარისკაცს თავისი შვილი. მაგრამ შვილისადმი ამ დიდი სიყვარულით როდი იყო იგი დაბრმავებული, ეს სიყვარული როდი ავიწყებდა მას მთავარს, ყველაზე მნიშვნელოვანს. „იგი ცხოვრებაში მზად უნდა იყოს სიმართლის, იდეისათვის საბრძოლველად. გულში უნდა ატარებდეს უფრო დიდს და უფრო ძლიერ გრძნობას, ვიდრე მშობლისადმი უწმიდესი გრძნობაა, მან უნდა შეძლოს შეიყვაროს იდეა, ის რაც აერთიანებს მას მასთან, ის, რაც მანათობელ შუქურად იქცევა მის ცხოვრებაში, ეს წმინდა გრძნობა ძლიერია ყველა სხვა გრძნობაზე, ასე უნდა იცხოვროს მან, ასეთი

უნდა იყოს ის“, წერდა ერთი წლის შემდეგ ფელიქს ედმუნდის ძე შვილის შესახებ.

ძერჟინსკი სამაგალითო კომუნისტი და ჩეკისტი იყო; „რკინის ფელიქს“, „კრისტალურ ფელიქს“ უწოდებდა მას პარტია. ჩვენი ორგანოების მუშაკებმაც სწორედ ასეთი ადამიანებიდან უნდა აიღონ მაგალითი, როგორც ძერჟინსკი და სხვა კიდევ მრავალი მისი მსგავსნი იყვნენ.

თბილისის ორჯონიკიძის სახელობის რაიონის პროკურატურის, სასამართლოსა და მილიციის ორგანოებმა უკანასკნელ ხანებში მნიშვნელოვნად გააუმჯობესეს მუშაობა, მათ მიერ გატარებული ღონისძიებები დანაშაულობათა თავიდან აცილების, მომხდარ დანაშაულობათა დროული გამოვლინებისა და დანაშავეთა ძიების მხრივ კიდევ უფრო ეფექტური და შედეგიანი გახდა.

მილიციისა და პროკურატურის მასალებიდან ჩანს, რომ უკანასკნელ ხანებში განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა საშიშ დანაშაულობათა გამოვლინებისა და აღკვეთის საქმეს, ამასთანავე საქმის შესწავლის ხარისხსა და სიზუსტეს, მაგრამ არის შემთხვევები, როცა წვრილმან დანაშაულობათა შესახებ სათანადო ხმაური შეიქმნება, ხოლო ისეთ საშიშ დანაშავეთა მიმართ, როგორც არიან ბინებისა და დაწესებულებების მძარცველები, გამფლანგველები და სახელმწიფო ქონების დამტაცებლები, არ არის გატარებული სათანადო ზომები.

უნდა აღინიშნოს აგრეთვე, რომ სასამართლოზე განხილული ზოგი საქმე უხარისხოდ იქნა მოსმენილი, უკანასკნელი 6 თვის მანძილზე განხილულ განქორწინების საქმიდან შერიგებით დამთავრდა ორი და ისიც თვით მხარეთა ინიციატივით და არა სასამართლოსი.

იგივე ითქმის პროკურატურის შესა-

ხებაც. რიგი სისხლის სამართლის საქმეებისა პროკურატურიდან სასამართლოს გადაცემა სუსტად, არასრულყოფილად შესწავლილი და გამოძიებული, ეს უკანასკნელი კი უარყოფითად მოქმედებს კანონიერების სწორად განხორციელების საქმეზედ. ხდება ასეც, რომ ზოგჯერ ამხანაგურ სასამართლოს ისეთ პირს გადასცემენ აღმზრდელობითი ზომების მისაღებად, რომელსაც ძიებმე დანაშაული აქვს ჩადენილი. გაფლანგვა-მტაცებლობის საქმეზე პროკურატურა ხშირად საქმეებს ამთავრებს არასრულყოფილი სარევიზიო მასალებით და საბუღალტრო ექსპერტიზის გარეშე, რაც იწვევს საქმეების გაჭიანურებას.

ჩანს, რომ ზოგიერთ შემთხვევაში პროკურატურის მუშაობა, მისი საპროკურორო ზედამხედველობა თვით საჭიროებს უფრო სერიოზულ მიდგომასა და ზოგჯერ ზედამხედველობასაც.

ლენინი მიუთითებდა, რომ საბჭოთა კანონების ცხოვრებაში გატარება კომუნისტური პარტიისა და საბჭოთა მთავრობის პოლიტიკის განხორციელების ერთ-ერთი საუკეთესო ფორმაა, ამიტომ პროკურატურის, სასამართლოსა და მილიციის მუშაკებს მეტად მოეთხოვებათ საბჭოთა კანონებისადმი პატივისცემა, მათგან უნდა იღებდეს სათავეს და მდინარეებად უნდა მიედინებოდეს კეთილსინდისიერება, ადამიანების მიმართ პატივისცემა და ყურადღება. ბევრია იმის მაგალითი, რომ მილიციის, სასამართლოსა და პროკურატურის მუშაკები მხარში ამოუდგნენ სხვას, მდგომარეობა შეუმსუბუქეს და გზას აცდენილი სწორ გზაზე დააყენეს.

მაგრამ ამასთან ერთად ზოგჯერ სრულიად საწინააღმდეგო შემთხვევებსაც აქვს ადგილი. შეხვდებით უხეშსა და გაუნათლებელ მილიციელს, უსულგულო გამოძიებელს, მსაჯულს თუ დამცველს. ყველას ერთნაირად როდი

სწამს უაღრესად ჰუმანური პრინციპი ჩვენი მორალისა — „ერთი ყველასათვის და ყველა ერთისათვის“. დაბალი შეგნებისა და უსულგულო ბიუროკრატების ხელში გაივლიან ადამიანები, რომლებიც დახმარებასა და მხარდაჭერას საჭიროებენ, გაივლიან ხელიდან ხელში, მაგრამ ვერ შეხვდებიან ყურისდამგდებს, თანამგრძნობს.

ადამიანის შინაგანი სამყარო გაცილებით მეტს მოიცავს, ვიდრე სასამართლოს ოქმში აღნუსხული ფაქტები, ვიდრე მილიციამი შედგენილი ოქმები და პროკურატურაში თავმოყრილი საქმეები. ამის საილუსტრაციოდ მოვიყვანთ ერთ მაგალითს, რომელსაც ერთ-ერთ სასამართლოს პრაქტიკაში ქონდა ადგილი: მოსამართლესთან 28 წლის ახალგაზრდა კაცი მივიდა, გულმოდგინედ შედგენილი საქმე და განცხადება მიაწოდა. ახალგაზრდა თხოვდა სასამართლოს ხანძრისაგან მიყენებული ზარალის ანაზღაურებას. საქმე კი შემდეგში მდგომარეობდა: ერთ-ერთი სახლი იწვოდა და მოხუცები ითხოვდნენ აღმოკიდებულ სახლში დარჩენილი ბავშვის გადარჩენას. ახალგაზრდა კაცი შევარდა ცეცხლის ალში, მალე უკან დაბრუნდა და გამოიტანა თავისი სარეცხი მანქანა, ბავშვი კი დაიწვა. მცირე ხნის შემდეგ, მან მიმართა სასამართლოს 40 დასახელების ნივთის (მათ შორის წაღებისა და ყელსაბამის) ანაზღაურებისათვის. ამ თანხას იგი დაღუპული ბავშვის ბაბუას თხოვდა, რომელსაც სამი შვილი ჰყავდა კმაყოფაზე. გამოდის ისე, რომ კაცი, რომელიც საზოგადოებრივი ვასამართლების წინაშე უნდა წარდგეს, თვითონ უყენებს პრეტენზიას სახალხო სასამართლოს. საკითხავია — როგორ გაიზარდა ჩვენში ასეთი ადამიანი, რატომ ვერ ხედავდნენ ადამიანები მის გვერდში მყოფ სულიერად მახინჯს; ალბად იმიტომ, რომ მის გარშემოც ბევრი გულგრილი ადამიანი

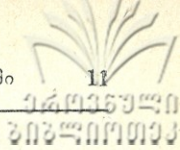
ცხოვრობს. იმიტომაც, არ შეიძლება გულგრილ ადამიანებს ვანდოთ კაცის ბედის გადაწყვეტა, და რაც უფრო ნაკლები იქნებიან ისინი ჩვენს გარშემო, მით უფრო ნაკლებს მოუწყვეს სასამართლოს კართან მისვლა.

სახალხო სასამართლოები კი არ იხილავენ ბიუროკრატი ადამიანების საკითხებს, ასეთი საქმეები არც ამხანაგურ სასამართლოებს განუხილავთ. იმიტომაც არის, რომ ბიუროკრატები თავს კარგად გრძნობენ. ბრძოლა მათ წინააღმდეგ კი ყველა ორგანოების გადაუდებელი ამოცანაა. გავიხსენოთ ლენინის მითითება „ხოლო სასამართლოში ვოლოკიტისათვის, საქმის გაჭიანურებისათვის მივიციათ ვინმე? სად არის სახალხო სასამართლოების განაჩენები, მიღებული იმისათვის, რომ მუშა თუ გლეხი იძულებულია 4-ჯერ ან 5-ჯერ მივიდეს დაწესებულებაში, მიიღოს იქ რაღაც ფორმალურად სწორი, ხოლო არსებითად კი აბუჩად ამგდები პასუხი?“.

ამ საკითხებზე ყურადღებას იმიტომ ვამახვილებთ, რომ იქ, სადაც დამკვიდრდა ადამიანების მიმართ ბიუროკრატიული დამოკიდებულება — იქ შესაძლებელია ჩაკვდეს პოლიტიკური მუშაობა, ინიციატივა, ახლის გრძნობა. იქ, სადაც არ იბრძვიან მის წინააღმდეგ, თვითონ ისადგურებს და ფეხს იკიდებს ეს მავნე სენი.

როცა ადამიანს რწმენა აქვს, როცა ყველაზე ჰუმანურ იდეას უანგაროდ და უმწიკვლოდ ემსახურება, მაშინ და მხოლოდ მაშინ შეიძლება იყოს იგი ყველაზე ობიექტური, ყველაზე სასამართლიანი, რადგან კეთილი იდეის სამსახური ადამიანთა ბედნიერების სამსახურს ნიშნავს.

ხოლო სასჯელის უმართებულო მომატება ან მოკლება, კანონების არასწორად გამოყენება დამნაშავეთა მიმართ, თუნდაც მცირედი ღალატი მართმსაჯულის თავისი სინდისის წინაშე, თუნდაც

მცირედი უკან დახევა ზნეობრივი კოდექსის პრინციპებიდან, ყოველივე ეს ადამიანების არა მხოლოდ ბედსა და უბედობას წყვეტს, არამედ ამახინჯებს მათ სულიერად; ცხოვრებაში იმედსა და გამბედაობას აკარგვინებს.

ზოგჯერ არის, რომ ადამიანი დანაშაულს ჩადის ცუდი აღზრდის, ნებიერი და ფუქსავატი ცხოვრების გამო; იგი ოჯახის, სკოლისა და აღმზრდელების ამავს უმადურად ეპყრობა. ასეთების მიმართ ჩვენი კანონი სრული ძალით უნდა იქნეს გამოყენებული. მეორეს მხრივ — ხდება როცა ადამიანს სხვადასხვა, ზოგჯერ მისგან დამოუკიდებელი მიზეზების გამო გაუჭირდა, თავგზა აებნა და დანაშაული ჩაიდინა, ისინი კანონით უნდა დაისაჯონ, მაგრამ უნდა გაეწიოს ანგარიში დანაშაულის მდგომარეობას, რადგან კანონები უტყვია და გულცივი მოწმენი არიან ადამიანთა ურთულესი და გამოუცნობი ურთიერთ დამოკიდებულების და მხოლოდ დანაშაულის ზომას აღგენენ, დანაშაულის ფაქტს აღნუსხავენ.

კანონებით მოქმედების დროს დაუშვებელია მერყეობა, სხვისი გავლენა და ჩარევა. ამას უნდა ვერიდოთ თუ კი ძვირად გვიღირს მოსამართლის, ბრალმდებლის, კანონიერების დამცველის საპატიო სახელი. ჩვენი სასამართლო უდიდეს გავლენას ახდენს არა მარტო დანაშაულებზე პირებზე, არამედ დამსწრეებზეც. უფრო დიდ აუდიტორიას, ვიდრე ის სასამართლოშია, ძნელად მონახავთ. სწორედ ამიტომ ჩვენი მოსამართლეები კანონების ბრწყინვალე პროპაგანდისტები უნდა იყვნენ.

აღნიშნულ ორგანოებში პარტორგანიზაციების მუშაობა უფერულად გამოიყურება. იშვიათად ტარდება პარტიული კრებები და ბიუროს სხდომები. ერთ-ერთ პარტიულ კრებაზე მილიციის განყოფილებაში ასეთი შემთხვევა მოხდა: აღნიშნულ კრებაზე ცენტრალური კო-

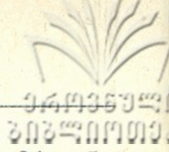
მიტეტის დახურული წერილი იხილებოდა რევოლუციური სიფხიზლის ამალღების შესახებ. ზოგიერთმა კომუნისტმა ისე დაკარგა „სიფხიზლე“, რომ კრებაზევე მისცა თავი ძილს.

პარტიულ ორგანიზაციაში არც ერთხელ არ უმსჯელიათ რომელიმე კომუნისტის შესახებ, მაშინ, როცა მილიციის კომუნისტების მუშაობის საკითხებს ხშირად იხილავს რაიკომის ბიურო. განყოფილების 5 ოფიცერს სხვადასხვა დროს რაიკომის ბიურომ გამოუტანა საყვედური სააღრიცხვო ბარათში შეტანით, პარტიული ორგანიზაცია კი მათ საკითხს საერთოდ არ შეხებია.

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს 15 თებერვლის ცნობილი ბრძანებულების გამოქვეყნების შემდეგ მილიციის მუშაკებისა და სახალხო რაზმელების სიცოცხლე და ღირსება დაცული იქნება უფრო მტკიცედ. ამერიიდან ყოველი ნაბიჯი მათი ღირსების ხელყოფისათვის არავის მიეტევება, უმკაცრეს სასჯელს დაექვემდებარება. უკანასკნელ წლებში არსებითად შეიცვალა მილიციის მუშაობის ფორმები და მეთოდები. მილიციაში სამუშაოდ საზოგადოების მაღალ-ორგანიზებულმა და შეგნებულმა ნაწილმა მიაშურა.

დარწმუნების, ახსნა-განმარტების მეთოდების ფართოდ დანერგვამ, ადამიანებთან დამოკიდებულებაში დამკვიდრებულმა ჰუმანურმა საწყისებმა, მილიციის მუშაკებს მეტი ავტორიტეტი შეუქმნეს და მოსახლეობაში მეტი ნდობა მოუპოვეს.

ამ რამდენიმე ხნის წინათ პატრულირებაში მყოფი ქალაქის მილიციის მუშაკები პასკევაშვილი და აკოფოვი დაედევნენ მანქანით გაქცეულ ქურდებსა და კაცის მკვლელებს, სოღანლულთან დაეწიენ მათ, მოხდენენ ბოროტმოქმედთა მოულოდნელი მძლავრი ცეცხლის არეში, მაგრამ უკან არ დაუ-

ხევიათ. რეციდივისტების დაკავება და იზოლიაცია ურთულეს და მეტად საშიშ ვითარებაში მოხერხდა. ეს უკანასკნელნი სასამართლოს განაჩენით დახვერტილნი იქნენ. ორჯონიკიძის რაიონლიციის რიგითი მილიციელი რევაზ ტიგიშვილი და მილიციის ლეიტენანტი უბნის რწმუნებული გიორგი ახალაია კეთილსინდისიერი მუშაობისათვის მრავალჯერ იქნენ დაჯილდოვებულნი მადლობითა და საჩუქრებით. ორივე სიამაყით ატარებს „წარჩინებული მილიციელის“ სამკერდე ნიშანს; მოსახლეობაში და პირად შემადგენლობაში მათ კარგი სახელი მოიპოვეს, მათი სურათები გამოკრულია მოწინავეთა დაფაზე ქალაქის მილიციის სამმართველოში.

აქვე უნდა დავძინოთ, რომ რაიონლიციის განყოფილებაში საერთოდ არ არსებობს მოწინავეთა დაფა, და ამდენად მოწინავეთა სურათებიც არსად არის გამოკრული. არ ხდება მოწინავეთა წახალისება, მუშაეთა აღზრდა ერთმანეთთან შეჯიბრების სულისკვეთებით. ჩვენს ქვეყანაში სოციალისტური შეჯიბრი საზოგადოების წინსვლისა და განვითარების უძლიერეს ფაქტორს წარმოადგენს. წახალისება, მისწრაფება დავალებული საქმის უკეთ შესრულებისათვის, უნდა დამკვიდრდეს, როგორც მილიციის, ასევე პროკურატურისა და სასამართლოს საქმიანობაში. სოციალისტური შეჯიბრება არ შეიძლება მივიწყებულ იქნას ადმინისტრაციული ორგანოების მუშაობაში და მის საფუძველს უნდა შეადგენდეს. პარტორგანიზაცია კი კარგსაც და ცუდსაც სათანადო ობიექტურ შეფასებას უნდა აძლევდეს, აკვირდებოდეს მუშაკს, საჭიროებისას დროულად შეაქებდეს ან გაიკიცხავდეს მას. ამაშია ხელმძღვანელის ღირსება — იყო სამართლიანი, ობიექტური შემფასებელი ადამიანის მიერ გაწეული შრომისა, და თუკი ხელმძღვანელს არა აქვს ამის უნარი,

ტყუილად ანდობენ მას ხელმძღვანელობასა და საპატიო პოსტებს.

სამწუხაროდ, მილიციელის შრომა ყოველთვის როდი ფასდება სათანადოდ საზოგადოების ამა თუ იმ წევრის მიერ. კვლავ ვხვდებით მილიციის მიმართ უპატივისცემლობისა და უნდობლობის გამოვლინების მაგალითებს. ასეთების მიმართ საჭიროა შეიქმნეს მკაცრი მამხილებელი და გამკიცხავი საზოგადოებრივი აზრი.

სხვათა შორის, ზოგიერთი მილიციელი მართლაც იმსახურებს საყვედურებს, მაგრამ ეს როდი უნდა განვაზოგადოთ. განა არა გვეყავს უნიჭო მეცნიერი, ბიუროკრატი დირექტორი, ან არაფრის მაქნისი ინჟინერი, მაგრამ ესენი მხოლოდ ერთეულები არიან და ყველაზე ცუდი როდი ითქმის.

ჩვენი ამოცანაა არ დაუშვათ არასასურველი ერთეული გამოვლინებებიც, რომელთაც, სამწუხაროდ, ჯერ კიდევ აქვთ ადგილი ჩვენთან. ამასწინათ, რაიკომის ერთ-ერთმა ინსტრუქტორმა თვით მიუთითა წესრიგისაკენ მთვრალ მდგომარეობაში მყოფ მილიციელს, რისთვისაც ამ უკანასკნელმა შეურაცხყოფა მიაყენა მას. მილიციის ზოგიერთ მუშაკს თავის გამოჩენის მიზნით ახასიათებს ფაქტების გაზვიადების ტენდენცია, უკმეხი და უხეში მიმართვები და სიტყვები. საჭიროა მეტი ყურადღება მიექცეს მილიციელის ჩაცმულობასა და მის გარეგან შესახედაობას.

მილიციის ოფიცრები ყოველთვის როდი ეპყრობიან პატივისცემით რიგით მილიციელებს. ზოგიერთი უხეშად და უტაქტოდ ელაპარაკება მის დაქვემდებარებაში მყოფ მილიციელს და ასეთი ლაპარაკი ხშირად სხვათა თანდასწრებით ხდება. ამრიგად, ზოგჯერ ხელმძღვანელებს, რომლებიც თვითონ უპატივცემულოდ ეპყრობიან რიგითებს,

სხვისგან უკვირთ უდიერი და უხამსი დამოკიდებულება მილიციის მიმართ.

არც თუ იშვიათია შემთხვევა, როცა ავტონისპექცია მოულოდნელად რომელიმე ადგილზე აკრძალვის ნიშანს ჩამოჰკიდებს. მთავარი ის არის, რომ ინსპექციის ზოგიერთი მუშაკი ნაცვლად იმისა, რომ ნიშანთან იდგეს, აფრთხილებდეს მძღოლებს, ნიშანს იქით ჩასაფრდება და მასიურად აჯარიმებს მათ. ასე მოხდა მაგ. ჩვენს რაიონში იენისის თვეში, როცა ქუჩის რეკონსტრუქციასთან დაკავშირებით რუსთაველის პროსპექტიდან ვაკის მიმართულებით მოძრაობა იქნა შეწყვეტილი. ამ ფაქტებს უნდა მიექცეს სათანადო ყურადღება ყოველ ცალკეულ შემთხვევაში.

უკეთ უნდა მიმდინარეობდეს პარტიული ორგანიზაციების მუშაობა რაიონის სასამართლოსა და პროკურატურაშიც. აქ პარტიულ კრებებზე ძირითადად რეკომენდებულ საკითხებს იხილავენ, ხოლო რაც შეეხება მათივე მუშაობის სისხლხორცეულ საკითხებს — ნაკლებად აქცევენ ყურადღებას. მაგალითად, სასამართლოს პარტიულ ორგანიზაციას შეეძლო გაემხვილებინა ყურადღება მექრთამეების საქმეების განხილვის შედეგებზე. პარტიამ სერიოზული ყურადღება მიაქცია მექრთამეობასთან, როგორც უმძიმეს დანაშაულთან, დაუნდობელი ბრძოლის გაჭლიერებას. ლენინი ყოველთვის მოითხოვდა ასეთი უმგვანო ადამიანებისათვის სასჯელის უმკაცრესი ზომების მიღებას.

მეტი მომთხოვნელობით, კანონის მეტი სიმკაცრით უნდა ვებრძოლოთ ხულიგნობის ყოველგვარ გამოვლინებებს. ლიბერალიზმი, რომელიც ხშირად თან სდევს ხულიგნების საქმის ძიებას და განხილვას, დიდად ვნებს საქმეს. ამას წინათ, მოსკოვში სახალხო სასამართლომ დახვრეტა მიუსაჯა პირ-წავარდნილ ტერორისტს, ვინმე ლისი-

ცინს. წარმოიდგინა, რა რომ ყველმის გარშემო მყოფთ მისი ეშინათ, რომ მის წინააღმდეგ მოწმედაც კი არავინ წავიდოდა, იგი პატარა გოგონას თვალწინ, მხეცურად გაუსწორდა მის დედას — მისივე მეზობელს. 18 დღეს, სანამ იძიებდნენ მის საქმეს და გადაწყვეტდნენ მის დაპატიმრებას, იგი დადიოდა და ტრაბახობდა — მოვინდომებ და სახლს დაეწვავ, ყველას გადაეწვავთო. მაგრამ მას კანონის ძალით გაუსწორდნენ და დახვრიტეს.

ჩვენი რაიონის სასამართლოს პრაქტიკაში ანალოგიურ ფაქტებს არაქპონია ადგილი, მაგრამ როგორც ჩანს ზოგიერთი გამხეცებული ხულიგნის მიმართ ზოგჯერ ლიბერალიზმს ვიჩენთ. ასე მაგ. ვინმე აფციაურმა ცოლს, ორი შვილის დედას სცემა და მძიმე კატეგორიის დაზიანება მიაყენა. მას ამ დანაშაულისათვის ორი წლით პატიმრობა მიესაჯა.

ჩვენში დიდ პატივს სცემენ ქალს — ჩვენს მეგობარს, ამხანაგს, დედას, ცოლსა თუ დას. ჩვენში ქალის ღირსება ამალდა ისე, როგორც არასდროს და ჩვენ ჩავწერთ კომუნისმის მშენებლობის მორალურ კოდექსში: „ურთიერთ პატივისცემა ოჯახში, ზრუნვა ბავშვების აღზრდისათვის“. სწორედ ამიტომ ჩვენ არ უნდა შევუთრიგდეთ ქალის შეურაცხმყოფელს, მისი ღირსების შემლახველ არც ერთ საქციელს, სასტიკი პასუხი უნდა მოეთხოვოთ ზოგიერთ ოჯახში დღემდე შემორჩენილ დესპოტებს, სადისტებს, ოჯახის ტერორისტებს.

სსრკ-ის უმაღლესი საბჭოს უკანასკნელი დროის ბრძანებულებანი პარაზიტულ ელემენტებთან ბრძოლის ღონისძიებათა შესახებ, სოციალისტური კანონიერების დამრღვევ პირთა, მექრთამეებისა და სოციალისტური საკუთრების დამტაცებელთა მიმართ უმკაც-

რესი ადმინისტრაციული ზომების გატარების შესახებ, უაღრესად დროულ და ამავე დროს ჰუმანურ ღონისძიებად უნდა მივიჩნიოთ, რადგან ზოგიერთის მიმართ აღმზრდელობითი ღონისძიებების გატარებასთან ერთად, მკაცრი ადმინისტრაციული ზემოქმედება, მხოლოდ დაჩქარებს ჩვენს წინსვლას. ეს ღონისძიებანი, ჩვენი ხალხის უდიდესი უმრავლესობის ინტერესებს გამოსახავენ და სწორედ ამ აუცილებლობით არის გამოწვეული და ნაკარნახევი. ჩვენ უნდა ავამაღლოთ მომთხოვნელობა არა მარტო სისხლის სამართლის დამნაშავეთა მიმართ, არამედ იმ პირთა მიმართაც, რომლებიც ჩადენილი დანაშაულის გამო ვერ მიეცემიან სამართალში, მაგრამ რომელთა დანაშაულებრივ ქმედობას არა ნაკლები ზიანი მოაქვს საზოგადოებისათვის.

ავიღოთ მაგალითისათვის უხეირო ექიმი, მასწავლებელი, აღმზრდელი, ანდა ზნედაცემული, ცილისმწამებელი, ინტრიგანი ადამიანი. უნდა ვაღიაროთ, რომ ასეთების მიმართ ბრძოლა ყოველთვის როდი ხასიათდება ამა თუ იმ საქციელის მკაცრი, მაგრამ ობიექტური მხილებით და შეფასებით.

ჩვენი რაიონის სამედიცინო დაწესებულებებში იყო შემთხვევები, როცა ექიმის უყურადღებობის ან დაუდევრობის გამო ავადმყოფის მდგომარეობა გაუარესდა. არც ერთხელ, ასეთ შემთხვევაში, სასამართლოს განაჩენი არ გამოუტანია. მეტად საინტერესოა ლენინის აზრი ამ საკითხზე. ლენინი ხაზგასმით მიუთითებს, რომ ასეთი საქმეები არ უნდა დარჩეს ბიუროკრატიული დაწესებულების ფარგლებში, არამედ გამოტანილ უნდა იქნას საჯარო სასამართლოზე, საჯარო მხილებისათვის.

განსაკუთრებით ყურადღების ღირსია უსახელო წერილების ავტორთა საკითხი. ასეთი წერილებს დიდი ნაწილი ცილისმწამებლურ ხასიათს ატარებს.

ანონიმური წერილები ბევრ შემთხვევაში შანტაჟისა და პროვოკაციის საშუალებად, ადამიანებზე სრულიად გაუმართლებელი აზრის შექმნის ხელისშემწყობ პირობად იქცევა. საჭიროა ასეთი ავტორების წინააღმდეგ მკაცრი ბრძოლა, ისინი მეტად დიდ დროს ართმევენ დაწესებულებებს და ხელს გვიშლიან მუშაობაში. მაგრამ ზოგჯერ უსახელო წერილებში სამართლიანად არის მითითებული არსებულ ნაკლოვანებებსა და უკანონო საქმეებზე, თუმცა ავტორი თავის გინაობას არ ამჟღავნებს და ხელს არ აწერს წერილს, თავის თავს უფრთხილდება. საჭიროა კიდევ უფრო მეტად გავაღლოთ კრიტიკისა და თვითკრიტიკის ატმოსფერო ყველა დაწესებულებაში, მაშინ ასეთ ვითარებაში ხელმოუწერელი წერილების ფრიად გავრცელებული სენი თავისით აღიკვეთება.

ჩვენი ორგანოების პარტიულმა ორგანიზაციებმა განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიაქციონ მოქალაქეთა განცხადებებსა და საჩივრებზე პასუხის დროულად გაცემას, პროფილაქტიკური ღონისძიებების გატარებას, როგორც საზემხედველო ხაზით, აგრეთვე მოსახლეობაში ლექცია-მოსხენებებისა და საუბრების ჩატარებით იურისპრუდენციის სხვადასხვა საკითხზე. ჩატარონ ოპერატიული თათბარები უმაღლესი სკოლის, წარმოებისა და დაწესებულების, სეაჭრო ქსელის ხელმძღვანელებთან და პარტიული ორგანიზაციების მდივნებთან. ასეთი სახის თათბარები შეიძლება ჩატარდეს განათლების მუშაკებთან, სკოლის კომკავშირულ ორგანიზაციებთან დანაშაულობათა ფორმების გამოვლინების მიზნით.

საბჭოთა ქვეყნის წინაშე დასახული ამოცანები მოითხოვს სასამართლოში, პროკურატურასა და მილიციაში პარტიული ბირთვის კონტროლისა და ბრძოლის უნარიანობის მკვეთრ ამაღ-

ლებას, თვითეული მუშაკის პროფესიული ცოდნის დონისა და კომუნისტური ზნეობის სულისკვეთების განუხრეკლ აღზრდას.

უნდა აღინიშნოს, რომ პარტიული ორგანიზაციების სუსტი საქმიანობა თავის დაღს ასვამს პროკურატურის, სასამართლოს თავმჯდომარისა და მილიციის რაიგანყოფილებების უფროსის მუშაობას. ამიტომ მათ მოეთხოვებათ პარტიული ორგანიზაციების აქტივობის განუხრეკელი ზრდისათვის ყველა პირობა შექმნან და პასუხი აგონ პარტიულ-პოლიტიკურ მუშაობაზე პროკურატურაში, სასამართლოსა და მილიციაში.

მოქალაქეთა უფლებების დაცვის, სოციალისტური კანონიერების განმტკიცების საპატიო და კეთილშობილურ საქმეში ხელისუფლების ორგანოებთან ერთად სერიოზული ადგილი ეკუთვნის ადვოკატურას.

ჩვენი რაიონის იურიდაული კონსულტაცია 50-მდე ადვოკატს აერთიანებს. ისინი ძირითადად ინტელიგენციის წარმომადგენლები არიან, რომელთაგან რამდენიმე მეორე სამამულო ომის მონაწილეა, ბევრი მათგანი დაჯილდოვებულია ორდენებითა და მედლებით, უმაღლესი საბჭოს საპატიო სიგელებით. უკანასკნელი 6 თვის განმავლობაში კონსულტაციაში შემოსულ იქნა 1438 საქმე, მათ შორის 644 სამოქალაქო. ამ ხნის მანძილზე უსასყიდლო მომსახურება გაეწია 204 საქმეს, 78 მოქალაქეს მიეცა იურიდიული კონსულტაცია. ჩვენ გვყავს კარგი ადვოკატები და შესანიშნავი მოქალაქეები. ისინი დიდსა და კეთილშობილურ საქმეს აკეთებენ.

ადვოკატურაში გაერთიანებულ იურისტებს უნდა ახსოვდეთ, რომ ისინი არა მარტო იცავენ დანაშაულის ჩამდენ ადამიანის კანონიერ ინტერესებს, არამედ ეხმარებიან სასამართლოს, მართლმსაჯულებას ადამიანების აღზრდაში, იცავენ სახელმწიფოს ინტერესებს. ად-

ვოკატურის მუშაობას მეტი ყურადღება ესაჭიროება სათანადო ხელშეწყობის ორგანოების მხრიდან. უნდა აღინიშნოს, რომ არსებობს მოქალაქეთა მცირე გამოწვევის, რომელთაც უარყოფითი აზრი აქვთ შექმნილი ადვოკატის შესახებ. სწორედ ეს უკანასკნელნიც ანგარიშს უწევენ რა ამ ტენდენციურ შეხედულებებს, წარმოდგენას კარგავენ თავიანთი კეთილშობილური საქმის დიდ მნიშვნელობაზე. ზოგიერთი მათგანი კარგავს პრინციპულობას, თავს არიდებს სახელმწიფო ბრალმდებელთან პრინციპულ კამათს. ასეთ მდგომარეობას ბოლო უნდა მოეღოს. ადვოკატი ყველგან და ყოველთვის უნდა იყოს ნამდვილი შეუპოვარი, დამცველი სიმართლისა და სამართლიანობის.

ჩვენს რაიონში, ისევე როგორც ყველგან, შექმნილია სახალხო რაზმეულები. მათი მუშაობის წარმმართველი და ხელმძღვანელი ორგანოა სარაიონო შტაბი. რაიონის 50-მდე სახალხო რაზმში გაერთიანებულია 2200-მდე რაზმელი. პერიოდულად გამოდის რაიონული შტაბის კედლის გაზეთი „მამხილებელი“. სახალხო რაზმეულების მიერ მილიციის განყოფილებაში მოყვანილ იქნა საზოგადოებრივი წესრიგის დამრღვევი 300 მოქალაქე.

უმაღლესი სასწავლებლების, წარმოება-დაწესებულებათა ბევრი ხელმძღვანელი, პარტიული ორგანიზაციის მდივანი ამ საქმის შესრულებას მაღალი შეგნებითა და პასუხისმგებლობით ეკიდება. მაგრამ ჯერ კიდევ მთელმა რიგმა ორგანიზაციებმა, როგორცაა ავეჯის ფაბრიკა, ჰიდროენერგომშენის ტრესტი, ტნისგეისა და მეტალურგიის ინსტიტუტები და სხვა ვერ უზრუნველყვეს ამ საქმის შესრულება.

სახალხო რაზმელები ძირითადად ქალაქის ქუჩებში იცავენ წესრიგს, ხოლო საცხოვრებელი ბინების ეზოებში კანონიერების დამრღვევთა მიმართ ნაკ-

ლები ღონისძიებები ტარდება. ხშირია შემთხვევა, როცა ორი ერთმანეთს შორის მოშულე მეზობელი თავიანთი საქციელით მოქალაქეთა მყუდროებას არღვევენ, შეურაცხყოფას აყენებენ ერთმანეთს და სხვა. საჭიროა მოვიფიქროთ და გავატაროთ ისეთი ღონისძიებები, რომლებიც მსგავს გამოვლინებებს თავიდან აგვაცილებენ. ჩვენი აზრით ამ საკითხის გადაწყვეტაში მნიშვნელოვანი როლი უნდა შეასრულოს სახლმმართველობებთან ტერიტორიული პარტიული ორგანიზაციების შექმნამ. ასეთ ორგანიზაციებში გაერთიანდებიან პენსიონერები, ძველი კომუნისტები, ცხოვრების დიდი გამოცდილებას მქონე ადამიანები, ამ პარტიულ ორგანიზაციებთან უნდა ჩამოყალიბდეს ისეთი საზოგადოებრივი ორგანიზაციები, როგორცაა: ქუჩის კომიტეტები, ამხანაგური სასამართლოები და ბოლოს, სახალხო რაზმეულები.

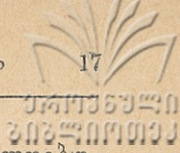
ასეთი წესით შექმნილი სახალხო რაზმეულები მრავალ საჭირობოროტო საკითხს გადაწყვეტენ, გამოყოფენ საზოგადოებრივ ინსპექტორებს საპასპორტო მდგომარეობის მოწესრიგების მიზნით, შექმნიან სანიტარულ-საყოფაცხოვრებო კომისიებს, რომლებიც სანიტარული მდგომარეობის საქმეს მოემსახურებიან და ბოლოს თავისივე რაგებიდან გამოყოფენ საზოგადოებრივ უბნის რწმუნებულებს. ამ ორგანიზაციებმა მკიდრო კავშირი უნდა დაამყარონ მილიციასთან. მილიციის მუშაკებისა და რაზმეულების მკიდრო ურთიერთკავშირი წარმატების საწინდარია, იგი შეიძენს უადრესად დიდ მნიშვნელობას. ტერიტორიული ორგანიზაციების შექმნა პასუხისმგებლობას დააკისრებს რაიონულ კომიტეტს, სარაიონო შტაბს. ამ ახალ საქმეში სრული ძალით გამოვლინდება პენსიაზე მყოფი კომუნისტების ენერჯია, მუშაობის უნარი და სურვალი.

რაიონის მშრომელთა დეპუტატების აღმასრულებელ კომიტეტთან შექმნილი დეპუტატთა საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის კომისია სუსტად მუშაობს, სათანადოდ ვერ იყენებს მრავალრაცხოვან დეპუტატთა დიდ შესაძლებლობებს რაიონში საზოგადოებრივ წესრიგის დაცვის საქმეში.

რაიონის 90 ორგანიზაციაში შეიქმნა ამხანაგური სასამართლო. მათი შექმნა მეტად საჭირო და სასარგებლო ღონისძიება გამოდგა. მან მთლიანად გაამართლა თავისი დანიშნულება—დამნაშავეთა მიმართ საზოგადოებრივი აზრის შექმნის მეტად ეფექტიურ საშუალებად იქცა. სადაც სეროზულად მიუდგნენ ამ საქმეს, იქ ამხანაგური სასამართლოების ავტორიტეტი ამაღლდა, მის მუშაობას რეალური შედეგები მოყვა. აბერშუმსაქსოვი ფაბრიკის ამხანაგური სასამართლო (თავმჯდომარე ამხ. დ. ალიბეგაშვილი) სისტემატურად იხილავს შრომისა და საზოგადოებრივი დისციპლინის დამრღვევთა საკითხებს. კარგად იყენებს წესდებით მინიჭებულ უფლებებს, თვალსაჩინოებასა და აღმზრდელობითი მუშაობის სხვა არსებულ საშუალებებს.

პარტიის XXII ყრილობაზე ამხ. ნ. ს. ხრუშჩოვი ამბობდა: „საზოგადოებრივი დოვლათის დამტაცებლების, ხულიგნებისა და უსაქმურების წინააღმდეგ ბრძოლა კიდევ უფრო ეფექტიური გახდება, რადგან იგი ყველა მშრომელის და მათი ორგანიზაციების საქმედ იქცევა“. ეს კი იმას ნიშნავს, რომ მშრომელთა კოლექტივებს და ორგანიზაციებს დაევალით და უფლება მიეცათ განახორციელონ სოციალისტური კანონიერების და მართლწესრიგის დაცვა და განმტკიცება. მაგრამ ყველა ორგანიზაციაში როდი აწარმოებს ამხანაგური სასამართლო სათანადო მუშაობას.

საქსურსათოგაფორმებაში, სოფლმშენის ტრესტში, მე-11 სამშენებლო სამ-

მართველოში, აქატის ქარხანაში, № 1 ავტოსატრანსპორტო კანტორაში და სხვაგან დარღვევები, დანაშაულებრივი ქმედობანი, ამორალური და ხულიგნური გამოვლინებანი არც თუ ისე იშვიათ მოვლენას წარმოადგენს, მაგრამ ამას ყოველივეს ნაკლებად ებრძვიან აქ არსებული ამხანაგური სასამართლოები.

საყოველთაოდ ცნობილია, თუ რა დიდი აღმზრდელობითი მნიშვნელობა აქვს სასამართლოს გამსვლელ სესიებს, მაგრამ ზოგიერთი ხელმძღვანელი და სახალხო სასამართლოს თავმჯდომარე არ აქცევენ ყურადღებას ამ მეტად საჭირო ღონისძიებას.

ბევრი რამ არის გასაკეთებელი იმისათვის, რომ მოვსპოთ დანაშაულობანი ბავშვთა და მოზარდთა შორის. ამ საქმეში პირველი რიგის ამოცანას წარმოადგენს იმ პირთა გამოვლინება, რომლებიც სხვადასხვა გზით უბიძგებენ ბავშვებსა და მოზარდებს დანაშაულის ჩადენაზე.

ჩვენს რაიონში ბავშვთა სამი ოთახი არსებობს. ბავშვთა ოთახების თანამშრომლები კეთილსინდისიერად მუშაობენ, მაგრამ ეს სრულიადაც საკმარისი არ არის. ჩვენ უნდა გადავწყვიტოთ ყოველ უბანზე, რომელსაც უბნის რწმუნებული ემსახურება, საზოგადოებრივ საწყისებზე ბავშვთა ოთახების დაარსების საკითხი. აქ სამუშაოდ უნდა მოვიზიდოთ მასწავლებლები, კომკავშირული აქტივისტები, პენსიონერები.

შილიციის ბავშვთა ოთახები ვალდებულნი იქნებოდნენ მჭიდრო კავშირი დაამყარონ ბავშვთა და მოზარდთა საზოგადოებრივ ოთახებთან, ხოლო შილიციის მთელი მუშაობა მოზარდებთან უნდა დაუკავშირდეს რაიონმასკომთან შექმნილ კომისიის საქმიანობას, რომელსაც არასრულწლოვან მოზარდებთან მუშაობა აქვთ დავალებული.

პარტიის რაიკომმა საგრძნობლად გააძლიერა კონტროლი და ხელმძღვანელობა სასამართლოს, პროკურატურისა და შილიციის მუშაობაზე. ყოველთვიურად, როგორც წესი, რაიკომის ბიურო ისმენს პროკურორისა და შილიციის განყოფილების უფროსის ანგარიშებს ჩატარებული მუშაობის შესახებ, ადგილზე ესმარება ნაკლოვანებათა გამოსწორებაში, მაგრამ მიუხედავად ამისა რაიონის ადმინისტრაციული ორგანოების მუშაობაში არსებული ნაკლოვანებები პარტიის რაიონული კომიტეტის, რაისაბჭოს აღმასკომის არასაკმარისი დახმარებითა და ხელმძღვანელობით არის გამოწვეული.

საჭიროა ყველამ ერთად ნამდვილი ომი გამოვუცხადოთ დამნაშავე ელემენტებს; პირველი ნაბიჯები, პირველი შეტევა მათზე უკვე იძლევა საგრძნობ შედეგებს, მაგრამ ბრძოლის შესუსტება როდი შეიძლება, პირიქით, ცდა და მონღომება უნდა გზარდოთ ყოველდღიურად, ვიდრე მანე გამონაყარს საბოლოოდ არ მოვაცილებთ ჩვენს რაიონს.

1957

საქართველოს უზღვევის საკითხები ახალ საშოკალაქო კანონმდებლობაში

ზ. ნიკვაშვილი,

იურიდიულ მეცნიერებათა კანდიდატი.

სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების სამოქალაქო კანონმდებლობის საფუძვლების ერთ-ერთ ძირითად კარს წარმოადგენს კარი საკუთრების უფლების შესახებ.

ამ კარში ასახულია საკონსტიტუციო ნორმები სოციალისტური საკუთრების ორი ფორმის შესახებ — სახელმწიფო საკუთრების — როგორც საყოველთაო სახალხო კუთვნილების და აგრეთვე საკოლმეურნეო, კოლპერაციული ორგანიზაციებისა და საზოგადოებრივი ორგანიზაციების საკუთრების შესახებ, მათი ობიექტების წრე და პირადი საკუთრების სამომხმარებლო დანიშნულების შესახებ.

„საფუძვლებში“ ასახულია მოქმედი სამოქალაქო კანონმდებლობის ზოგიერთი ნორმები, რომლებმაც გაუძღეს დროის გამოცდას, ხანგრძლივი სასამართლო-საარბიტრაჟო პრაქტიკის მიერ ჩამოყალიბებული წესები და აგრეთვე საბჭოთა სახელმწიფოს ეკონომიური პოლიტიკის შესაბამისად შემუშავებული ზოგიერთი ახალი დებულებანი, რომლებიც საბჭოთა სამოქალაქო სამართლის მეცნიერების მიერ თეორიულადაა დასაბუთებული.

სოციალისტური დემოკრატიზმის გაფართოების ღონისძიებებთანაა დაკავშირებული „საფუძვლების“ ნორმები, რომლებიც ასახავენ საზოგადოებრივი ორგანიზაციების როლის გაზრდას სამოქალაქო უფლებრივი ურთიერთობის სფეროში.

როგორც ცნობილია, სსრ კავშირის კონსტიტუცია სოციალისტური საკუთრების ფორმების ჩამოთვლისას არ იხსენიებს საზოგადოებრივი ორგანიზაციების საკუთრებას. „საფუძვლები“ ავსებენ ამ ხარვეზს და ადგენენ, რომ სახელმწიფო, კოლმეურნეობათა და სხვა კოლპერაციულ ორგანიზაციათა და მათ გაერთიანებათა საკუთრების გარდა სოციალისტურ საკუთრებად ითვლება საზოგადოებრივ ორგანიზაციათა საკუთრებაც, რაც მოწმობს ამ ორგანიზაციების როლის გაზრდას კომუნისმის გამწვანებული მშენებლობის პერიოდში (20, 24 მუხლები).

„საფუძვლების“ 21 მუხლში საკანონმდებლო წესით ჩამოყალიბებულია საბჭოთა სამართლის მეცნიერებაში¹ შემუშავებული დებულება იმ სახელმწიფო ქონების ოპერატიული მმართველობის უფლების შესახებ, რომელიც გადაცემული აქვს სახელმწიფო ორგანიზაციებს.

ამით, პირველყოვლისა სახელმწიფო ქონების ოპერატიული მმართველობის უფლება; რომელიც ორგანიზაციებს ეძლევათ, განკერძოებულია სახელმწიფოს უფლებისაგან, მეორე მხრივ — სახელმწიფო ქონების ოპერატიული მმართველობის უფლება, როგორც სამოქალაქო უფლებამოსილება, რომელიც მინიჭებული აქვს სახელმწიფო ორგანიზაციას (იურიდიული პირი), განკერძოებულია ადმინისტრაციული მმართველობის უფლებისაგან.

¹ А. В. Венедиктов, „Государственная социалистическая собственность“, 1948 г., А. В. Карасс, „Право государственной социалистической собственности“, 1954 г. и др.

21 მუხლში მოცემული დებულება მით უფრო მნიშვნელოვანია, რომ იგი უარყოფს ზოგიერთი ცივილისტების მტკიცებას, თითქოს სახელმწიფოს საკუთრება, რამდენადაც იგი გადაეცა განსაზღვრულ სახელმწიფო ორგანოს, ეკუთვნის მას და ამრიგად თვით სახელმწიფოს.

პირადი საკუთრების უფლება — მოქალაქეთა ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ქონებრივი უფლებათაგანია.

ასეთ საკუთრებას მიეკუთვნება შრომითი შემოსავალი და დანაზოგი, საცხოვრებელი სახლი (ან მისი ნაწილი), დამხმარე საოჯახო მეურნეობის და ყოფაცხოვრების პირადი მოხმარებისა და კეთილმოწყობის საგნები.

განსაკუთრებული მნიშვნელობისაა ის დებულება, რომ მოქალაქეს პირად საკუთრებაში შეიძლება ჰქონდეს არა მარტო საცხოვრებელი სახლი მთლიანად, არამედ მისი გარკვეული ნაწილი. უკანასკნელ დრომდე ჩვენი კანონმდებლობა¹ არ სცნობდა მოქალაქეთა პირად საკუთრებას სახლის ნაწილზე.

სახლების რიცხვის განსაზღვრისას კანონი ემყარება იმ მოსაზრებას, რომ ერთად მცხოვრებ მეუღლეებს და მათ არასრულწლოვან შვილებს შეუძლიათ ჰქონდეთ პირადი საკუთრების უფლებით არა უმეტეს ერთი საცხოვრებელი სახლისა. სამოქალაქო სამართლის კოდექსის 182 მუხლისაგან განსხვავებით, რომლის მიხედვით მეუღლეებს და მათ არასრულწლოვან შვილებს არ შეიძლება ჰქონოდათ ორი ან მეტი საცხოვრებელი სახლი „საფუძვლების“ 25 მუხლის თანახმად მხოლოდ ერთად მცხოვრებ მეუღლეებს და მათ არასრულწლოვან შვილებს არ შეუძლიათ ჰქონდეთ

მეორე საცხოვრებელი სახლი პირადი საკუთრების უფლებით.

საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის 1962 წლის 5 ივნისის ბრძანებულების „სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების სამოქალაქო კანონმდებლობის საფუძვლების 25 მუხლის მეორე ნაწილის, 26 და 95 მუხლების გამოყენების შესახებ საქართველოს სსრ რესპუბლიკაში“² თანახმად, თუ მოქალაქის ან ერთად მცხოვრები მეუღლეების და მათი არასრულწლოვანი შვილების (მხედველობაშია 18 წლამდე ბავშვები) პირად საკუთრებაში 1962 წლის 1 მაისისათვის ნასყიდობის, ჩუქების, მემკვიდრეობის, დაქორწინების და ა. შ. შედეგად აღმოჩნდება ერთ საცხოვრებელ სახლზე მეტი, მესაკუთრეს თავისი არჩევით შეუძლია დიდი ხნის საკუთრებაში რომელიმე ამ სახლთაგანი, სხვა სახლი (სახლები) მესაკუთრემ ერთი წლის განმავლობაში უნდა გაყიდოს, გააჩუქოს ან გაასხვისოს სხვა საშუალებით.

თუ მესაკუთრე 1962 წლის 1 მაისიდან ერთი წლის განმავლობაში არ ისარგებლებს თავის უფლებით სახლის რომელიმე ფორმით გასხვისებაზე, მშრომელთა დებუტატების რაიონული, საქალაქო საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის გადაწყვეტილებით სახლი, რომელიც მან მუდმივ საცხოვრებლად არ აირჩია უნდა გაიყიდოს იძულებით იმ წესით, რაც დადგენილია საქართველოს სსრ სამოქალაქო სამართლის საპროცესო კოდექსით. სასამართლოს გადაწყვეტილებათა აღსრულებისათვის გაყიდვის შედეგად მიღებული თანხა, იძულებით გაყიდვასთან დაკავშირებულ ხარჯების ანაზღაურების შემდეგ, გადაეცემა სახლის ყოფილ მესაკუთრეს.

¹ Постановление ЦК КПСС и Совета Министров СССР от 31 июля 1957 года № 931 „О развитии жилищного строительства в СССР“ (СП СССР, 1957 г. № 9, ст. 102).

² Газета „Заря Востока“ от 7 июня 1962 г.

იმ შემთხვევაში, როცა მყიდველი არ აღმოჩნდება და ამის გამო სახლის ვაყიდვა იძულებითი წესით არ მოხდება, მშრომელთა დებუტატების რაიონული, საქალაქო საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის გადაწყვეტილებით სახლი უსასყიდლოდ გადადის სახელმწიფოს საკუთრებაში.

საცხოვრებელ სახლებზე პირადი საკუთრების უფლების მოსპობის აღნიშნული წესი გამოყენებულ უნდა იქნეს იმ შემთხვევაშიც, როცა მოქალაქის ან ერთად მცხოვრები მეუღლეების და მათი არასრულწლოვანი შვილების პირად საკუთრებაში 1962 წლის 1 მაისის შემდეგ აღმოჩნდება ერთ სახლზე მეტი. ამ შემთხვევაში მესაკუთრის მიერ მეორე სახლის ნებაყოფლობითი გასხვისებისათვის ერთი წლის ვადა იანგარიშება ამ სახლზე საკუთრების უფლების წარმოშობის დღიდან.

ჩვენი აზრით აღნიშნული წესი გამოყენებულ უნდა იქნეს იმ შემთხვევაშიც, როდესაც მოქალაქის ან ერთად მცხოვრებ მეუღლეებს და მათ არასრულწლოვან შვილებს გააჩნიათ სხვადასხვა სახლებში გარკვეული წილი ან რამდენიმე ბინა ინდივიდუალური მშენებლობის საბინაო საამშენებლო კოლექტივებში.

ამასთანავე, მშრომელთა დებუტატების ადგილობრივი საბჭოების, სახელმწიფოებრივი, კოოპერაციული ან საზოგადოებრივი ორგანიზაციების სახლში ბინის დამქირავებელთან საცხოვრებელი ფართობის ქირავნობის ხელშეკრულება უნდა მოიშალოს, თუ მას პირად საკუთრების უფლებით გააჩნია იმავე დასახლებულ პუნქტში მუდმივი საცხოვრებლად ვარგისი საცხოვრებელი

სახლი და შესაძლებლობა აქვს ჩასახლდეს იქ.

ჩვენ ვიზიარებთ პროფ. ო. ს. იოფეს მიერ გამოთქმულ აზრს, რომ ქალაქად მოქალაქის პირად საკუთრებაში არსებული საცხოვრებელი სახლი არ წარმოადგენს დაბრკოლებას სოფლად ან სააგარაკო ადგილზე მეორე სახლის შექმნისათვის, რამდენადაც პირველი აქმაყოფილებს მესაკუთრის საბინაო მოთხოვნილებას, ხოლო მეორე — მისი დასვენებისა და მკურნალობის მოთხოვნილებას¹.

ჩვენი აზრით, ეს დებულება საკანონმდებლო წესით უნდა იქნეს ჩამოყალიბებული საქართველოს სსრ სამოქალაქო სამართლის ახალ კოდექსში.

„საფუძვლებით“ უარყოფილია რ. ო. ხალფინას² მოსაზრება იმის შესახებ, რომ საცხოვრებელი სახლის საკუთრების მონაწილეს შეუძლია ახალი სახლის შექმნა.

სამოქალაქო კანონმდებლობის საფუძვლების შესაბამისად ზღვრულ ზომას საცხოვრებელი სახლისას, რომელიც შეიძლება იყოს მოქალაქის პირად საკუთრებაში, ადგენს მოკავშირე რესპუბლიკების კანონმდებლობა.

ზოგიერთი მოკავშირე რესპუბლიკა, სამოქალაქო კოდექსების პროექტებით, საცხოვრებელი ფართობის ზღვრულ ნორმად ითვალისწინებს 60 კვ. მეტრს. ჩვენი აზრით ეს საკითხი გადაწყვეტილი უნდა იქნეს ოჯახის წევრთა ოდენობის გათვალისწინებით³.

მიგვაჩნია, რომ საქართველოს სსრ სამოქალაქო სამართლის კოდექსში საცხოვრებელი სახლის ზღვრულ ზომად უნდა დაწესდეს 60 კვადრატული მეტრი. ამასთანავე ოჯახის სულალობის შე-

¹ О. С. Иоффе „Советское гражданское право“, 1958 г.

² Р. О. Халфина „Право личной собственности граждан СССР“, 1955 г.

³ Ш. Д. Чиквашвили „Новое в гражданском и гражданско-процессуальном законодательстве Союза ССР и союзных республик“, Москва, 1962 год, стр. 141.

საბამისად დაშვებულ უნდა იქნეს ამ ზომის გადიდება იმ ვარაუდით, რომ ოჯახის თვითეულ წევრზე მოდიოდეს საცხოვრებელი ფართობის თუნდაც ისეთი ზომა, რაც კანონით გათვალისწინებულია თვითეული დამჭირავებლისათვის მშრომელთა დეპუტატების საბჭოს სახლებში.

თუ 1958 წლის პირველ აგვისტომდე აგებულია საცხოვრებელი სახლი, რომლის ფართობი აღემატება ზემოთ აღნიშნულ ნორმებს, ასეთი უნდა დარჩეს მოქალაქეთა პირად საკუთრებაში თუ იგი არ არის გამოყენებული არა შრომითი შემოსავლის წყაროდ.

ო. ს. იოფეს და ი. კ. ტოლსტოის მოსაზრებათა მიხედვით შენარჩუნებულ უნდა იქნეს მოქმედი წესი იმის შესახებ, რომ გამყიდველის, მის მეუღლისა და არასრულწლოვან შვილის სახელით სამ წელიწადში შეიძლება გასხვისებულ იქნეს არა უმეტესი ერთი მულობელობისა (სამოქალაქო კოდექსის 182 მუხ. 2 პუნქ.), ვინაიდან ეს არ ეწინააღმდეგება საფუძვლებს.¹

ძირითადად ვიზიარებთ მათ მოსაზრებას, მაგრამ ჩვენის აზრით ეს დებულება არ შეიძლება გავრცელდეს საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის 1962 წლის 5 ივნისის ბრძანებულებით და სხვა მოკავშირე რესპუბლიკების ანალოგიურ ბრძანებულებით გათვალისწინებულ შემთხვევებზე. ამ ბრძანებულებების თანახმად თუ ერთად მცხოვრებ მეუღლეებსა და მათ არასრულწლოვან შვილებს აღმოაჩნდებათ ორი სახლი პირადი საკუთრების უფლებით, მათი არჩევით ერთი სახლი ყველა შემთხვევაში უნდა იქნას გასხვისებული.

„საფუძვლებით“ მკვეთრადაა განსაზღვრული საერთო საკუთრების მონაწილეთა უფლებრივი მდგომარეობა. სა-

ფუძვლების 26 მუხლი იძლევა ამ პირობის კონკრეტულ ჩამოთვლას.

ქონება შეიძლება ეკუთვნოდეს საერთო საკუთრების უფლებით ორ ან რამდენიმე კოლმეურნეობას, ან სხვა კოოპერაციულ ან საზოგადოებრივ ორგანიზაციას, ან სახელმწიფოს და ერთ ან რამდენიმე კოლმეურნეობას, ან სხვა კოოპერაციულ და საზოგადოებრივ ორგანიზაციას, ან ორ, ან რამდენიმე მოქალაქეს.

პრაქტიკულად საერთო საკუთრება შეიძლება აღმოცენდეს აგრეთვე სახელმწიფოსა და მოქალაქეთა შორის, კოლმეურნეობათა ან სხვა კოოპერაციულ და საზოგადოებრივ ორგანიზაციათა და მოქალაქეთა შორის. მაგალითად თუ სამკვიდროს დამტოვებელი, რომელსაც არ ჰყავს კანონით მემკვიდრეები, საცხოვრებელი სახლის ნახევარ ნაწილს ანდერძით დაუტოვებს გარეშე პირს, სახლის მეორე ნახევარი, როგორც ბეითალმანი ქონება გადაეცემა სახელმწიფოს და ერთ სახლზე აღმოცენდება საერთო საკუთრების უფლება.

რამდენადაც სახელმწიფო, კოლმეურნეობათა, კოოპერაციული ან სხვა საზოგადოებრივ ორგანიზაციათა საკუთრების და მოქალაქეთა პირადი საკუთრების უფლებრივი რეჟიმი განსხვავებულია, ამდენად მათი თანაარსებობა საერთო საკუთრების ფორმით უნდა ატარებდეს დროებით ხასიათს. საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის 1962 წლის 5 ივნისის ბრძანებულების „სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების სამოქალაქო კანონმდებლობის საფუძვლების 25 მუხლის მეორე ნაწილის და 26 და 95 მუხლების გამოყენების შესახებ საქართველოს რესპუბლიკაში“² თანახმად, მოქალაქეთა და სახელმწიფოს, მოქალაქეთა და კოო-

¹ О. С. Иоффе, Ю. К. Толстой „Основы советского гражданского законодательства“, 1962 год., Ленинград, стр. 74.

² Газета „Заря Востока“ от 7 июня 1962 г.

პერაციული ან საზოგადოებრივი ორგანიზაციების საერთო საკუთრების უფლების მოსპობა შეიძლება:

ა) ქონების ნატურით გაყოფის გზით, თუ ასეთი გაყოფა შესაძლებელია; ბ) სახელმწიფოს, კოოპერაციული ან საზოგადოებრივი ორგანიზაციის მიერ იმ წილის გამოსყიდვის გზით, რომელიც მოქალაქეს ეკუთვნის; გ) მოქალაქისათვის იმ წილის მიყიდვის გზით, რომელიც ეკუთვნის სახელმწიფოს, კოოპერაციულ ან საზოგადოებრივ ორგანიზაციას; დ) მთელი ქონების გაყიდვის გზით მიღებული თანხის საერთო საკუთრების მონაწილეთა შორის შემდგომი განაწილებით მათი წილის შესაბამისად.

აღნიშნული საშუალებებიდან ერთ-ერთის არჩევა ხდება მოქალაქეთა შეთანხმებით სათანადო სახელმწიფო ორგანოსთან, კოოპერაციულ ან საზოგადოებრივ ორგანიზაციასთან, ხოლო შეთანხმების მიუღწევლობისას — სასამართლოს მიერ.

მოქალაქეთა და სახელმწიფოს საერთო საკუთრების უფლება იმ ქონებაზე, რომელიც სახელმწიფოს ღირებულებას წარმოადგენს ყოველ ცალკეულ შემთხვევაში შეიძლება შეწყვეტილ იქნეს საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს დადგენილების საფუძველზე სახელმწიფოს მიერ იმ წილის გამოსყიდვის გზით, რომელიც ეკუთვნის მოქალაქეებს.

სახელმწიფო ორგანოს, კოოპერაციული და საზოგადოებრივი ორგანიზაციის მიერ საერთო საკუთრებაში მყოფი საცხოვრებელი სახლიდან თავისი წილის გაყიდვის დროს ყიდვის უპირატესი უფლება ეკუთვნის სახლის ამ ნაწილში მცხოვრებ პირებს, ხოლო მათ მიერ უარის თქმის შემთხვევაში — საერთო საკუთრების დანარჩენ მონაწილეებს. მესაკუთრეთა შორის უთანხმოების შემთხვევაში დავას გადაწყვეტს სასამართლო.

მოქალაქეთა და სახელმწიფოს, მოქალაქეთა და კოოპერაციული ან საზოგადოებრივი ორგანიზაციების საერთო საკუთრების უფლება, რაც 1962 წლის 1 მაისამდე წარმოიშვა, უნდა შეწყდეს ერთი წლის განმავლობაში, რომელიც იანგარიშება 1962 წლის 1 მაისიდან, ხოლო საკუთრების უფლება, რაც 1962 წლის 1 მაისის შემდეგ წარმოიშობა, უნდა შეწყდეს ერთი წლის განმავლობაში საერთო საკუთრების წარმოშობის დღიდან.

შრომითი ურთიერთდახმარების საწყისებზე აშენებულ მრავალბინიან სახლში ბინა არ წარმოადგენს ყველა მაცხოვრებლის საერთო საკუთრებას. იგი მენაშენის პირადი საკუთრებაა, და მასზე არ ვრცელდება საერთო საკუთრების წესები. ამ შემთხვევაში საერთო საკუთრებას წარმოადგენენ შენობის მხოლოდ ის ნაწილები, რომლებიც მთლიანობით ემსახურებიან მის სამეურნეო გამოყენებას (სახურავი, საძირკველი, კიბე და ა. შ.).

ფრიალ მნიშველოვან მოვლენას წარმოადგენს „საფუძვლებში“ საკოლმეურნეო კომლის შესახებ ნორმის გათვალისწინება.

„საფუძვლების“ მიღებამდე საკოლმეურნეო კომლის უფლებრივი მდგომარეობა ფაქტიურად მოუწესრიგებელი რჩებოდა. სამოქალაქო კოდექსები არ შეიცავდნენ ნორმებს საკოლმეურნეო კომლის შესახებ.

„საფუძვლების“ მიღებამდე საკოლმეურნეო კომლში ქონებრივი დავების გადაწყვეტისას არ არსებობდა ერთგვაროვანი გაგება იმის შესახებ, თუ რა ქონება ჩაითვლებოდა საკოლმეურნეო კომლის ქონებად. „საფუძვლების“ 27 მუხლი ადგენს, რომ საკოლმეურნეო კომლის საკუთრებას, გარდა საერთო საკუთრებისა (დამხმარე მეურნეობა, საცხოვრებელი სახლი, პროდუქტიული პირუტყვი, საოჯახო მოწყობილობა და

სხვა) წარმოადგენს კომლის წევრების მიერ გადაცემული მათი შრომითი შემოსავალი კოლმეურნეობის საზოგადოებრივ მეურნეობაში მონაწილეობისაგან ან მათ მიერ კომლის საკუთრებაში გადაცემული სხვა ქონება, აგრეთვე საოჯახო და პირადი მოხმარების საგნები, რომლებიც შეძენილია საერთო სახსრებით.

კომლის წევრთა პირად საკუთრებაში შეიძლება იყოს მათი პირად მოხმარებაში და სარგებლობაში არსებული ქონება, რომელიც შეძენილია არა კომლის საერთო სახსრებით, არამედ პირადი შრომითი შემოსავლით და დანაზოგით.

საკოლმეურნეო კომლის წევრის პირად საკუთრებაში არ შეიძლება იყოს ქონება, რომელიც კოლმეურნეობის წესდების შესაბამისად შეიძლება ეკუთვნოდეს მხოლოდ საკოლმეურნეო კომლს.

საკოლმეურნეო კომლის ქონება ეკუთვნის მის წევრებს თანაზიარი საკუთრების უფლებით, რომელიც წარმოადგენს საერთო საკუთრების ერთ-ერთ ფორმას. ამით „საფუძვლებმა“ საკანონმდებლო წესით, აღიარა სასამართლო პრაქტიკაში შემუშავებული დებულება, იმის შესახებ, რომ საკოლმეურნეო კომლის ქონება ეკუთვნის მის ყველა წევრს წილის წინასწარ განუსაზღვრელად. კომლის წევრის წილის განსაზღვრა წარმოებს მხოლოდ საკოლმეურნეო კომლის გაყოფისა და კომლიდან გამოყოფის დროს.

აქედან გამომდინარე აუცილებელია, რომ სამოქალაქო კოდექსში ჩამოყალიბებული იქნას საკანონმდებლო წესით საკითხები, რომლებიც აწესრიგებენ უფლებრივ ურთიერთობას როგორც საკოლმეურნეო კომლში, ისე მის წევრთა შორის:

1) საკოლმეურნეო კომლის ქონების მფლობელობა, სარგებლობა და განკარ-

გულება ხორციელდება კომლის წევრთა თანხმობით.

დავა საკოლმეურნეო ქონების მფლობელობის, სარგებლობისა და განკარგულების შესახებ გადაწყდება სასამართლოს წესით, კომლის რომელიმე წევრის სარჩელით, რომელმაც მიიღწია თექვსმეტ წელს. სარჩელი იმ პირთა სასარგებლოდ, რომლებსაც არ მიუღწევიათ თექვსმეტი წლისათვის, კანონით დადგენილი წესით წარედგინება მშობლების და მზრუნველის თანხმობით, ან უშუალოდ მშობლების და მზრუნველის მიერ.

2) საკოლმეურნეო კომლის წევრების წილი განისაზღვრება:

ა) კომლის შემადგენლობიდან გავსლისას ახალი კომლის ჩამოუყალიბებლად (გამოყოფა); ბ) ერთი კომლის საფუძველზე ორი და მეტი კომლის ჩამოყალიბებისას (გაყოფა); გ) კომლის წევრის პირადი ვალდებულებისას გადახდევინების მოქცევის დროს.

კომლის წევრთა შორის კომლის ქონება განაწილდება კომლის წევრებს შორის თანასწორ წილად, არასრულწლოვანი და შრომისუუნარო წევრთა გამოუკლებლივ.

3) კომლიდან გავსლისას გამოყოფის მოთხოვნის უფლება აქვს კომლის წევრებს, რომლებსაც 16 წელი შეუსრულდათ. იმ პირების სასარგებლოდ, რომელთაც არ შესრულებიათ ეს ასაკი, გამოყოფა შეიძლება მოხდეს მათი მშობლების და მზრუნველის თანხმობით, ან მათი მშობლებისა და მზრუნველის მოთხოვნით.

4) კომლის გაყოფისას, ქონება განაწილდება ახალ კომლებს შორის, კომლის წევრების წილისა და თვითიული კომლის სამეურნეო საჭიროებების მიხედვით.

კომლის გაყოფის მოთხოვნის უფლება აქვთ ამ კომლის სრულუფლებიან წევრებს.

კომლის გაყოფა როგორც ნებაყოფლობით, ისე სასამართლოს წესით გატარებული უნდა იქნეს სასოფლო საბჭოში.

საკუთრების უფლების დაცვის საკითხებზე სამოქალაქო კანონმდებლობის საფუძვლები შეიცავენ ორ ახალ დებულებას.

პირველი სიახლე გამოიხატება იმაში, რომ კოლმეურნობათა და სხვა საზოგადოებრივი ორგანიზაციების საკუთრების სამოქალაქო სამართლებრივი დაცვის მეთოდი ვათანაბრებულია სახელმწიფო საკუთრების სამართლებრივი დაცვის მეთოდთან (მუხლი 28).

კოლმეურნობებს უფლება აქვთ გამოითხოვონ მათი კუთვნილი ქონება სხვისი უკანონო მფლობელობიდან, მიუხედავად იმისა, თუ რა საშუალებითაა ეს ქონება შექმნილი და ვის მიერ.

აქედან გამომდინარე დაუშვებელია საკოლმეურნეო საკუთრების უკანონო მფლობელობა, როგორც არაკეთილსინდისიერი შემძენის მიერ არა მარტო იმ შემთხვევაში, როდესაც ქონება გატაცებულია ან დაკარგულია, არამედ იმ შემთხვევაშიც, როდესაც ქონება არამართლზომიერად გამოვა კოლმეურნობის საკუთრებიდან.

საკოლმეურნეო საკუთრებაზე განუსაზღვრელი ვინდიაციის უფლების გავრცელების წინააღმდეგ გამოვიდა პროფესორი ი. პავლოვი¹, რომელიც თავის აზრს ასაბუთებდა იმით, რომ საკოლმე-

ურნეო საკუთრება მონაწილეობს ქონლო ბრუნვაში; სასაქონლო ბრუნვა კი ითვალისწინებს კეთილსინდისიერი შემძენის უფლების დაცვას.

პროფ. ი. ვ. პავლოვის ეს მოსაზრება დამაჯერებლადაა უარყოფილი ი. ფ. მიკოლენკოს² მიერ, რომელმაც აღნიშნა, რომ სასაქონლო ბრუნვაში არა ნაკლებად მონაწილეობს სახელმწიფოც, მაგრამ სახელმწიფო სარგებლობს განუსაზღვრელი ვინდიაციის უფლებით.

ი. პავლოვის ამ მოსაზრებას მხარს უჭერდა პროფესორი ბრატუსი,³ რომელმაც შემდგომში უარყო თავისი პოზიცია და მხარი დაუჭირა საკოლმეურნეო საკუთრებაზე განუსაზღვრელი ვინდიაციის უფლების გავრცელებას.

ზოგიერთი ავტორის მტკიცების საწინააღმდეგოდ,⁴ სახელმწიფო ქონების ვინდიაციისაგან განსხვავებით, კოოპერაციული, საკოლმეურნეო და სხვა საზოგადოებრივი ორგანიზაციების ქონების ვინდიაციის განუსაზღვრელ უფლებას „საფუძვლები“ სარჩელის ხანდაზმულობის ვადით შემოფარგლავს.

მეორე სიახლე გამოიხატება იმაში, რომ „საფუძვლები“ აფართოვებს მესაკუთრის უფლებებს იმ მხრივ, რომ მას შეუძლია გამოითხოვოს ქონება არა მარტო იმ შემთხვევაში, როდესაც იგი დაკარგული ან გატაცებული იყო, როგორც ეს ვათვალისწინებულა სამოქალაქო სამართლის კოდექსის 60 მუხლით, არამედ იმ შემთხვევაშიაც როდესაც ქონება გამოვიდა მესაკუთრის მფლობელობიდან ან იმ პირის მფლო-

¹ И. В. Павлов, „Некоторые вопросы науки колхозного права“, журнал „Советское государство и право“, 1953 г. № 1.

² Я. Ф. Миколенко, „Право кооперативной собственности в СССР“, 1961 г.

³ Материалы научной сессии, посвященной вопросам кодификации советского республиканского законодательства, 1957 г.

⁴ В. А. Рясенцев „Советское гражданское право“ ч. I, 1960 г., Я. Ф. Миколенко „Право кооперативной собственности в СССР“, 1961 г., Г. Добровольский „Право колхозной собственности“, 1961 г.

ბელობიდან, რომელსაც მესაკუთრემ ვადასცა ქონება მფლობელობაში, ან წაერთვა მას ან სხვას, ან გამოვიდა მათი მფლობელობიდან სხვა გზით, მათი ნების გარეშე.

ამ ნორმაში ასახულია სასამართლო პრაქტიკით გამომუშავებული დებულება¹.

„სამოქალაქო კანონმდებლობისა და სამოქალაქო სასამართლო წარმოების კანონმდებლობის სამოქმედოდ შემოღების წესის შესახებ“² სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის 1962 წ. 10 აპრილის ბრძანებულების შესაბამისად, ზემოაღნიშნული ნორმა გავრცელდება იმ ქონებაზეც, რომელიც არამართლობიერად გასხვისდა „საფუძვლების“ სამოქმედოდ შემოღებამდე (ე. ი. 1962 წლის 1 მაისამდე), თუ არ არის გასული სამოქალაქო კანონმდებლობის საფუძვლებით დადგენილი სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადები.

სასამართლო პრაქტიკის მსგავსად „საფუძვლებმა“ 28 მუხლით გათვალისწინებული უფლებები გაავრცელა აგრეთვე იმ პირის მიმართ, რომელიც არ არის მესაკუთრე, მაგრამ ქონების მფლობელია კანონით ან ხელშეკრულების ძალით (მუხ. 29). „საფუძვლების“ მიღებამდე, ეს უფლება ეკუთვნოდა მხოლოდ ქონების მესაკუთრეს და ნივთის დამქირავებელს.

სამეურვეო ბრუნვის ინტერესების შესაბამისად „საფუძვლებით“ დადგენილია, რომ ხელშეკრულებით შეძენილ

ქონებაზე შემძენის საკუთრების უფლება (ხოლო სახელმწიფო ორგანიზაციისათვის — ქონების ოპერატიული მართვის უფლება) წარმოიშობა ნივთის გადაცემის მომენტიდან, თუ კანონით ან ხელშეკრულებით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული (მუხ. 30).

ამრიგად, ეს წესი გამოყენებული იქნება არა მხოლოდ გვარობითი ნიშნებით განსაზღვრული ნივთების მიმართ, არამედ ინდივიდუალურად განსაზღვრული ნივთების მიმართაც.

ნივთის გადაცემად უნდა მივიჩნიოთ მყიდველისათვის ნივთის ჩაბარება, საქონლის საგანკარგულებო დოკუმენტის მყიდველისათვის ჩაბარება ან ფოსტაში შეტანა გასაგზავნად მყიდველის მიერ დანიშნულებისამებრ.

თუ ნივთის გასხვისების ხელშეკრულება კანონის თანახმად ექვემდებარება რეგისტრაციას, საკუთრების უფლება აღმოცენდება რეგისტრაციის მომენტში.

აქედან გამომდინარეობს, რომ გასხვისებული ნივთის შემთხვევით დაღუპვის ან შემთხვევით გაფუჭების რისკი გადადის მყიდველზე საკუთრების უფლების აღმოცენებასთან ერთდროულად, თუ ხელშეკრულებით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული. თუ კი გამყიდველი ნივთის გადაცემის ვადას დაარღვევს ან მყიდველი დაარღვევს მისი მიღების ვადას, ნივთის შემთხვევითი დაღუპვის ან შემთხვევით გაფუჭების რისკი დაეკისრება მხარეს, რომელმაც დაარღვია ვადა.

¹ Судебная практика Верховного Суда СССР, 1950 г. № 6.

² Журнал „Советская Юстиция“, 1961 г. № 7.

მოკვლევის ზოგირითი პრაქტიკული საკითხის შესახებ საქართველს სსრ ახალი სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მიხედვით

გრ. ნადირაძე

ჩვენი წერილის მიზანია მოკვლევის ზოგირითი პრაქტიკული საკითხის განხილვა საქართველოს სსრ ახალი სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მიხედვით.

საქართველოს სსრ ახალი სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 118 მუხლით მოკვლევის ორგანოები ვალდებული არიან მიიღონ საჭირო ობიექტიულ-სამძებრო ღონისძიებები, რათა დროულად იქნეს აღმოჩენილი როგორც დანაშაულის ნიშნები, ისე ამ დანაშაულის ჩამდენი პირნი. მოკვლევის ორგანოები აგრეთვე ვალდებული არიან მიიღონ ყოველგვარი წინასწარი ღონისძიება დანაშაულობათა აღსაკვეთად.

დანაშაულის ნიშნების არსებობისა და დადგენის შემთხვევაში, როდესაც წინასწარი გამოძიების წარმოება სავალდებულოა, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 118 მუხლი მოკვლევის ორგანოებს უფლებას აძლევს აღძრას სისხლის სამართლის საქმე და სათანადო წესების დაცვით დაუყოვნებლივ ჩაატარონ გადაუდებელი საგამომძიებლო მოქმედებები, სახელდობრ: დათვალიერება, ჩხრეკა, ამოღება, შემოწმება, დაკავება და დაკითხვა საეჭვო პირებისა, დაკითხვა დაზარალებულებისა და მოწმეებისა, რათა აღმოაჩინონ და კანონის მიხედვით სათანადოთ გაამაგრონ დანაშაულის კვალი. სხვა საგამომძიებლო მოქმედებათა წარმოების უფლება აღნიშნული კატეგორიის საქმეებზე მოკვლევის ორგანოებს არ აქვთ ე. ი. ნაჩვენები საგამომძიებლო მოქმედებანი ითვლებიან სრულყოფილად.

118 მუხლის თანახმად აღნიშნული საგამომძიებლო მოქმედებების წარმოება და ამავე დროს ეჭვმიტანილი პირის დაკითხვაც უნდა ტარდებოდეს დანაშაულის კვალთა აღმოჩენისა და მათი გამაგრების მიზნით მხოლოდ სისხლის სამართლის საქმის აღძვრის შემდეგ.

კანონით პროცესუალური მოქმედებების წარმოება მანამდე, ვიდრე არ არის აღძრული სისხლის სამართლის საქმე ითვლება კანონის უხეშ დარღვევად.

ისმის კითხვა — რადგან პროცესუალური მოქმედებების წარმოება შეიძლება სისხლის სამართლის საქმის აღძვრის შემდეგ, ხომ არ ჩაითვლება კანონის დარღვევად, თუ დანაშაულის ჩადენაში ეჭვმიტანილი დაკავებული პირი დაკითხულ იქნება სისხლის სამართლის საქმის აღძვრამდე? ჩვენი აზრით არა, რადგან 123 მუხლის პირველ ნაწილში მითითებულია: „ეჭვმიტანილის დაკითხვა წარმოებს არა უგვიანეს ოცდაოთხი საათისა დაკავების მომენტიდან“.

რაც შეეხება დანაშაულის ჩადენაში ეჭვმიტანილი პირის დაკავებას, რომელიც 121 მუხლითაა გათვალისწინებული, ეს შეიძლება ჩატარდეს იმისა და მიუხედავად არის თუ არა აღძრული სისხლის სამართლის საქმე.

საკითხის სწორად გადაწყვეტისა და სრულყოფისათვის მოვიყვანთ ერთ მაგალითს:

1961 წლის 7 სექტემბერს, ღამის 11 საათზე, კიროვის სახელობის პარკის გამოსასვლელიდან ლენინის ქუჩაზე სირბილით გამოვიდა უცნობი მოქალაქე, რომელსაც უკან რამოდენიმე პიროვნება მოსდევდა და ერთი მათგანი იძახდა — „დაიჭირეთ, არ გაუშვათ!“ შეამჩნია რა ეს მდგომარეობა ლენინის ქუჩაზე მდგომმა მილიციის მუშაკმა, სასწრაფოდ მიიღო ოპერატიული ზომები — ეჭვმიტანილი პირი დააკავა და საქმის გამოსარკვევად იგი მილიციის რაიგანყოფილების მორიგეს ჩააბარა, რომელმაც დაკავების ოქმით სათანადოთ გააფორმა უცნობის დაკავება. მილიციის რაიგანყოფილების უფროსის განკარგულებაზე, დანაშაულის ჩადენაში ეჭვმიტანილი დაკავებული პირის დაუუყოვნებლივ დაკითხვაზე, მილიციის კაპიტანმა — მომკვლევმა პირმა მ. უბასუხა, რომ ვიდრე არ იქნება სისხლის სამართლის საქმე აღძრული იგი დაკავებულ პირს ვერ დაკითხავს. თავისი პასუხის სისწორის დასამტკიცებლად მომკვლევმა მ. მიუთითა სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 118 მუხლზე. ჩვენი აზრით მომკვლევმა მ. ამ შემთხვევაში არ არის სწორი, მას ეჭვმიტანილი პირი უნდა დაეკითხა და შემდეგ გადაეჭრა საკითხი სისხლის სამართლის საქმის აღძვრის შესახებ.

შეიძლება ადგილი ჰქონდეს შემთხვევასაც, როდესაც აღძრულია სისხლის სამართლის საქმე ამა თუ იმ დანაშაულის, როგორც დანაშაულებრივი ფაქტის შესახებ და ამავე დროს ჯერ კიდევ არ იყოს დადგენილი დანაშაულის ჩადენი პირი და ტარდებოდეს საგამომძიებლო-სამძებრო მოქმედებათა წარმოება დანაშაულის გახსნისა და დამნაშავის დადგენის მიზნით. ასეთ შემთხვევაში თუ დადგენილი იქნება, რომელიმე პიროვნება, როგორც საკმარისათ ეჭვმიტანილი დანაშაულის ჩადენაში, 121 მუხლის შესაბამისად საჭირო

გახდება მისი დაკავება, ცხადია ასეთი დაკავება მოხდება საქმის აღძვრის შემდეგ და დაკავებულ ეჭვმიტანილი პირის დაკითხვაც იწარმოებს საქმის აღძვრის შემდეგ.

შესაძლებელია ადგილი ექნეს ისეთ შემთხვევასაც, როდესაც 121 მუხლის თანახმად დააკავონ დანაშაულის ჩადენაში ეჭვმიტანილი პირი და სისხლის სამართლის საქმე კი არ იქნეს აღძრული. ამ შემთხვევაში დაკავებული პირის მიმართ შეიძლება საჭირო გახდეს სისხლის სამართლის საქმის აღძვრა, მაგრამ თვით დაკავება და დაკავებულის, როგორც ეჭვმიტანილის დაკითხვა კი წინ უსწრებს საქმის აღძვრას, რადგან დანაშაულის ჩადენაში ეჭვმიტანილი პირის დაკავება წარმოადგენს დამოუკიდებელ პროცესუალურ მოქმედებას და იგი თავისთავად წარმოშობს მოკვლევის ორგანოების არა მარტო უფლებებს, არამედ მათ ვალდებულებასაც დაკავებულის დაკითხვაზე, მიუხედავად იმისა, იქნება თუ არა აღძრული სისხლის სამართლის საქმე.

როგორც ყოველი საგამომძიებლო წარმოების, ისე ეჭვმიტანილი პირის დაკითხვის დროსაც მტკიცედ უნდა იქნეს დაცული კანონით გათვალისწინებული დაკითხვის წესები. 121 მუხლით ეჭვმიტანილს აუცილებლად უნდა განემარტოს მისი პროცესუალური უფლებები და 123 მუხლის შესაბამისად გამოეცხადოს თუ რაში არის იგი ეჭვმიტანილი, რაზედაც სათანადო აღნიშვნა უნდა იქნეს შეტანილი დაკითხვის ოქმის ანკეტური ნაწილის შევსების შემდეგ, მაგალითად ასე: „სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 121 მუხლის თანახმად განემარტა დაკავებულ მოქალაქე შაორშაძეს მისი უფლებები და მას 123 მუხლის თანახმად გამოეცხადა, რომ იგი ეჭვმიტანილია მოქალაქე ფერაძის მკვლელობაში“. ეჭვმიტანილ პირზე იმის გამოცხადება,

თუ რა დანაშაულის ჩადენაში ედება მას ბრალი, ხელს შეუშლის სინამდვილის აღდგენას.

ექვმიტანილი პირის დაკითხვა, 123 მუხლის თანახმად, გათვალისწინებულია ოცდაოთხ საათში მისი დაკავების მომენტიდან, მაგრამ ეს მდგომარეობა სრულებითაც არ გამორიცხავს მოკვლევის ორგანოების უფლებებს და მათ მოვალეობას აღნიშნული პირის დაუყოვნებლივ დაკითხვაზე, როდესაც ამის შესაძლებლობა მათ გააჩნიათ. მაგალითისათვის შეიძლება მოვიყვანოთ რსფსრ სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 123 მუხლი, რომელიც ითვალისწინებს ექვმიტანილი პირის დაუყოვნებლივ დაკითხვას. დაკავებული საექვო პირის დაუყოვნებლივი დაკითხვა მეტი მნიშვნელობის მქონეა მისი ეფექტიურობის მიხედვით, ვიდრე დაუყოვნებით ჩატარებული დაკითხვა; რადგან დაყოვნებით დაკითხვის დროს ექვმიტანილს საშუალება ეძლევა მოიფიქროს, მოემზადოს და დასმულ კითხვებზე მისცეს არა სწორი პასუხები; ამით კი შედარებით ადვილად შეიძლება პასუხისმგებლობიდან თავის დაღწევა.

1957 წლის 5 აგვისტოს, დამით საქართველოს ერთ-ერთ რაიონულ ცენტრში ცივი იარაღით მოჰკლეს მოქალაქე გ-ი. დანაშაულის გახსნისა და დამნაშავე პირის დადგენის მიზნით მოქალაქე გ-ს მკვლელობის გამო აღძრული იქნა სისხლის სამართლის საქმე. საგამომძიებლო-სამძებრო მოქმედებათა წარმოების პროცესში დადგენილი იქნა ვინმე ს-ი, რომელსაც მოპოვებული მასალების საფუძველზე ეჭვი ედებოდა აღნიშნული დანაშაულის ჩადენაში. მოქალაქე ს-ი დაკავებულ იქნა, როგორც დანაშაულის ჩადენაში ექვმიტანილი პირი. დაკავების მომენტში ს-ი ძალზე დელავდა, ხელები უკანკალებდა, ლაპარაკის დროს ტუჩები უთრთოდა, სახის ფერი ეცვლებოდა და ზოგიერთ სი-

ტყვეებს და ფრაზებს უაღველოდ გამოთქვამდა. დაკავების ოქმის გაფორმებისა და ჩხრეკის ჩატარების შემდეგ ს-ი დიდხანს იმყოფებოდა აღნიშნულ მდგომარეობაში, განიცდიდა აპათიას. როდესაც ს-ი თბილისში ჩამოიყვანეს, იგი უკვე მთლიანად განთავისუფლებული იყო ყოველგვარი განცდებისაგან. ს-ი დაკითხული იქნა მხოლოდ დაკავების მეორე დღეს. მოქალაქე ს-მ თავის სასარგებლოდ მოხერხებულად გამოიყენა დიდი ხნით მარტო ყოფნა და მოემზადა დაკითხვისათვის. ორჯერ დაკითხვის შემდეგ ს-ი, დაკავების ვადის გასვლის შემდეგ, განთავისუფლებული იქნა, რადგან მას ვერ დაუმტკიცეს დანაშაულის ჩადენაში რაიმე მონაწილეობის მიღება. საჭირო კი იყო სათანადო მომზადება ს-ის დასაკითხავად; პირველი მისი დაკითხვა უნდა ჩატარებულიყო დაკავების გაფორმების დროს ადგილზე, თბილისში ჩამოყვანამდე. ხუთი თვის საგამომძიებლო-სამძებრო მოქმედების წარმოების შედეგად დადგენილი და დაბატიმრებული იქნა აღნიშნული დანაშაულის ჩამდენი მოქალაქე შ-ი, რომელმაც ს-ი დასახელა როგორც თავისი თანამონაწილე. დამნაშავენი სათანადოთ დაისაჯენ.

166 მუხლის თანახმად ჩხრეკის ჩატარება შეიძლება სათანადოდ მოტივირებული დადგენილებით და მხოლოდ პროკურორის სანქციით, მაგრამ დანაშაულის ჩადენაში ექვმიტანილი პირის დაკავების შემთხვევაში, დაკავებულის პირადი ჩხრეკის ჩატარებისათვის, როგორც ამას 172 მუხლი მიუთითებს, არაა საჭირო არც დადგენილება და არც პროკურორის სანქცია.

პრაქტიკული მუშაობის გამოცდილებით შეგვიძლია ვთქვათ, რომ დიდი მნიშვნელობა აქვს დანაშაულის ჩადენაში ექვმიტანილი პირის დაკავების დროს პირველ და გადაუდებელ პროცესუალურ მოქმედებას — დაკავებუ-

ლის პირადი ჩხრეკის დაუყოვნებლივ ჩატარებას. ეს სასარგებლოა, როგორც ძიებისათვის, ასევე ევკმიტანილის დამკავებლისათვის.

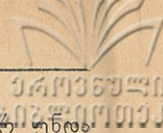
1959 წლის ივლისში მოქალაქე დიდაკავებული იქნა, როგორც დანაშაულის ჩადენაში ევკმიტანილი პირი, პირადი ჩხრეკის ჩატარების გარეშე. დაკითხვის დროს დი მოითხოვა საპირფარეოში გასვლა. როდესაც დ-ი გაცილეს, მან საპირფარეოში მდგარ ყუთში ჩააგდო თავისი დანაშაულებრივი ქმედობის განხორციელების გეგმა. გამყოლში ეჭვი გამოიწვია დ-ს მოქმედებამ და მისი დაკითხვაზე დაბრუნების შემდეგ მან დაათვალიერა ყუთი. დათვალიერების შედეგად გამყოლმა აღნიშნული გეგმა აღმოაჩინა. მაგრამ დ-მ უარი განაცხადა, რომ იგი მას არ ეკუთვნოდა. დ-ი გაანათვისუფლეს, რადგან მას ვერ დაუმტკიცეს დანაშაულის ჩადენის განზრახვა. მაგრამ იგი ხელმეორედ დააპატიმრეს იმ მომენტში, როდესაც ცდილობდა მეორედ ჩაედინა იგივე დანაშაული. დ-მ ერთერთ დაკითხვაზე აღიარა, რომ გეგმა მას ეკუთვნოდა.

როგორც მუშაობის გამოცდილება გვიჩვენებს არც დათვალიერება, როგორც პროცესუალური მოქმედების ჩატარება, ხდება ყოველთვის მოსახერხებელი მხოლოდ სისხლის სამართლის საქმის აღძვრის შემდეგ. განსაკუთრებით საგანგებო შემთხვევებთან დაკავშირებით გამოკვლევის წარმოების დროს დათვალიერება თითქმის ყოველთვის წინ უსწრებს სისხლის სამართლის საქმის აღძვრას. შეუძლებელიც არის მიზანშეწონილად ჩაითვალოს სისხლის სამართლის საქმის აღძვრა ვიდრე არ ჩატარებულა იმ ადგილის დათვალიერება, სადაც მოხდა მაგალი-

თად მატარებლის კატასტროფა, ხიდის აფეთქება და სხვა. საგანგებო შემთხვევების დროს, როგორც წესი, მოკვლევის ორგანოები მიიღებენ თუ არა შეტყობინებას ამა თუ იმ ფაქტის მოხდენის შესახებ, დაუყოვნებლივ მიემართებიან შემთხვევის ადგილზე და თავიანთ პროცესუალურ მოქმედებას იწყებენ ადგილის დათვალიერებით. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ყველაზე ნაკლები რაოდენობის შეცდომებს და ნაკლს იმ შემთხვევაში აქვს ადგილი, როდესაც მოკვლევის ორგანოების მიერ თავის დროზე იქნება მიღებული ზომები შემთხვევის ადგილის სათანადო დაცვის შესახებ.

შემთხვევის ადგილის დათვალიერების პარალელურად, ვიდრე მოკვლევის ორგანო აღძვრადეს სისხლის სამართლის საქმეს, მას უფლება აქვს მოესაუბროს მოქალაქეებს და ზოგიერთ მათგანს ჩამოართვას სათანადო ახსნა-განმარტება მომხდარ ფაქტთან დაკავშირებით. საგულისხმოა, რომ ამ შემთხვევაში მოკვლევის ორგანო არ აფრთხილებს მათ სისხლის სამართლით გათვალისწინებულ პასუხისმგებლობაზე არასწორი ახსნა-განმარტების მიცემისათვის.

შესაძლებელია, რომ ვიდრე საქმე იქნებოდეს აღძრული აღნიშნულ საგანგებო შემთხვევასთან დაკავშირებით, მოქალაქე გამოცხადდეს თავის სურვილის მიხედვით, რომელსაც უშუალო კავშირი ექნება მომხდარ ფაქტთან. ამ შემთხვევაში, მოკვლევის ორგანოს შეუძლია ჩამოართვას მოქალაქეს ახსნა-განმარტება და არასწორი ჩვენებისათვის გააფრთხილოს სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობით. თუ მოკვლევის ორგანო საჭიროდ ჩასთვლის, უფლება აქვს, ვიდრე საქმე ჯერ კიდევ არ აღუძრავს, გამოითხოვოს დაწესებულებებიდან და ორგანიზაციებიდან სა-

თანადო ცნობები და საბუთები საჭიროებისდა მიხედვით. აღნიშნულ პროცესუალურ მოქმედებათა ჩატარებისა და სათანადოდ დამთავრებული დათვალიერების შემდეგ მოკვლევის ორგანო მიიღებს გადაწყვეტილებას სისხლის სამართლის საქმის აღძვრის შესახებ.

სისხლის სამართლის საპროცესო კანონი განსაზღვრავს მოკვლევის ორგანოების ფუნქციებს იმის მიხედვით, თუ რომელი დანაშაულის ირგვლივ უხდება მათ მუშაობა, რადგანაც არის ისეთი დანაშაული, რომელზედაც წინასწარი გამოძიების ჩატარება აუცილებელ საჭიროებას არ წარმოადგენს და პირიქით, არის დანაშაული, როგორც ამას კოდექსის 126 მუხლი ითვალისწინებს, რომელზეც წინასწარი გამოძიების წარმოება სავალდებულოა. სისხლის სამართლის 124 მუხლით მოკვლევა ისეთ საქმეზე, რომელზეც აუცილებელი არის წინასწარი გამოძიების წარმოება, უნდა დამთავრდეს არა უგვიანეს ათი დღის ვადისა სისხლის სამართლის საქმის აღძვრის მომენტიდან. გარდა ამისა, გადაუდებელ საგამომძიებლო მოქმედებების შესრულებისას მოკვლევის ორგანო ვალდებულია არ მოუცადოს პროკურორის მითითებას და აღნიშნული ათი დღის ვადის ვასვლას, და ისე გადასცეს საქმე გამომძიებელს სათანადო დადგენილებით შემდგომი ძიების წარმოებისათვის ე. ი. მოკვლევა ისეთი დანაშაულის ირგვლივ, რომელზედაც წინასწარი გამოძიების წარმოება აუცილებელია მთავრდება დადგენილების გამოტანით საქმის გამომძიებელზე გადაცემის შესახებ.

მოკვლევის ორგანოს უფლება არ აქვს აღნიშნული კატეგორიის საქმის

შეწყვეტის, რა საფუძველიც არ უნდა არსებობდეს, ვინაიდან ასეთი საქმის შეწყვეტის უფლება კანონით მხოლოდ საგამომძიებლო ორგანოს გააჩნია.

როგორც კი აღდგენილი იქნება დანაშაულის ნიშნები და დაისმება საკითხი სისხლის სამართლის საქმის აღძვრის შესახებ, რომელზედაც წინასწარი გამოძიების წარმოება აუცილებელია, გადაუდებელ პროცესუალურ მოქმედების წარმოებასთან ერთად, მოკვლევის ორგანომ კავშირი უნდა დაამყაროს გამომძიებელთან, რომელსაც მოუხდება მოკვლევის წარმოების შემდეგ აღნიშნულ საქმეზე ძიების წარმოება, და ერთობლივი მოქმედებით სწორად გადაჭრან როგორც საქმის აღძვრის, ისე მის ირგვლივ პროცესუალური მოქმედების წარმოებასთან დაკავშირებით წამოჭრილი საკითხები.

მუშაობის პრაქტიკამ გვიჩვენა, რომ როდესაც მოკვლევის ორგანო ისეთი დანაშაულის ირგვლივ, რომელზეც წინასწარი გამოძიების წარმოება აუცილებელია, არავითარ კავშირს არ ამყარებს გამომძიებელთან და დამოუკიდებლად წყვეტს ყველა საკითხს საქმის გამომძიებელზე გადაცემის მომენტამდე, იქ ადგილი აქვს შეცდომებსა და საბჭოთა კანონების დარღვევის უხეშ ფაქტებს.

კოდექსის 119 მუხლი ეხება მოკვლევის მეორე ფორმას ისეთი საქმეების შესახებ, რომელზედაც წინასწარი გამოძიების წარმოება არაა სავალდებულო. მოკვლევის ორგანოები ასეთ საქმეებზე ატარებენ მთლიან გამოძიებას და ხელმძღვანელობენ იმ წესებით, რომლებიც გათვალისწინებულია კო-

დექსით წინასწარ გამოძიებისათვის, სა-
მი გამონაკლისით:

1. დაზარალებულს, სამოქალაქო მო-
სარჩლეს, სამოქალაქო მოპასუხესა და
შათ წარმომადგენლებს მოკვლევის დამ-
თავრების შემდეგ არ აცნობენ მოკვლე-
ვის მასალებს, არამედ ატყობინებენ
მოკვლევის დამთავრებასა და საქმის
პროკურორზე გადაცემას.

2. მოკვლევის წარმოების დროს დამ-
ცველი არ იღებს მონაწილეობას.

3. მომკვლევ პირზე არ ვრცელდება
სისხლის სამართლის საპროცესო კო-
დექსის 127-ე მუხლის მეორე ნაწილით
გათვალისწინებული წესი.

ამრიგად, დანაშაულის დროულად
გახსნისა და დანაშაულის გამოვლენი-
სათვის დიდი მნიშვნელობა აქვს მოკვ-
ლევის ორგანოების სწორ, შეუცდო-
მელ მუშაობას, რაც ხელს შეუწყობს
დანაშაულობათა მთლიანად აღმოფხვ-
რას.

**მეტი უჩაღღაო იურიდიული განათლების მქონე სასოფლისხევის
გამოყენებას სსსრფიფოზ აპარატში**

საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის ახალი პროგრამით გათვალისწინებულია მშრომელთა დებუტატების ადგილობრივი საბჭოების ფუნქციების გაზრდა. ისინი, როგორც ნათქვამია პროგრამაში, გადაწყვეტენ ადგილობრივი მნიშვნელობის ყველა საკითხს. მშრომელთა დებუტატების ადგილობრივი საბჭოების კომპენტენციაში გადავა, როგორც საერთო-სახელმწიფოებრივი, ისე ადგილობრივი მნიშვნელობის კანონთა და გადაწყვეტილებათა პროექტების განხილვა.

„სკკბ — ნათქვამია პროგრამაში — დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს სახელმწიფო აპარატის საქმიანობის გაუმჯობესებას, რომელზეც ბევრად არის დამოკიდებული ჩვენი ქვეყნის მთელი რესურსების სწორად გამოყენება, მშრომელთა კულტურულ-საყოფაცხოვრებო მომსახურების საკითხების დროზე გადაჭრა. საბჭოთა აპარატი უნდა იყოს მარტივი, კვალიფიციური, იაფი და ოპერატიული; არ უნდა იჩენდეს არავითარ ბიუროკრატიზმს, ფორმალიზმსა და საქმის გაჭიანურებას“.

შეუძლებელია კვალიფიციურად უხელმძღვანელო სახელმწიფო მმართველობის ორგანოებს, თუ არ ერკვევი საზოგადოებრივი განვითარების კანონებში, თუ არ ერკვევი საბჭოთა სახელმწიფო სამართლის სისტემაში, მის ცალკეულ დარგებში.

ამ სერიოზული ამოცანების გადაწყვეტა მხოლოდ მაშინ შეიძლება, თუ სწორად, საქმისათვის სასარგებლოდ გადაწყვეტთ რესპუბლიკის სახელმწიფო

მმართველობის ორგანოებში კადრების შერჩევის, გამოყენებისა და მომზადების საკითხს. ზედმეტი არ იქნება, თუ შევისწავლით და სათანადო ორგანოების წინაშე შევალთ წინადადებებით, სახელმწიფო მმართველობის ორგანოებში იურისტთა კადრების ფართოდ გამოყენების შესახებ. აუცილებელია თანამედროვე ეტაპზე მმართველობის ორგანოებში — მშრომელთა დებუტატების საბჭოებში, აღმასრულებელ კომიტეტებში, სასოფლო და სადაბო საბჭოებში, სოციალისტური უზრუნველყოფისა და სხვა კულტურულ-საგანმანათლებლო დაწესებულებებში მუშაობდნენ სახელმწიფოსა და სამართლის დარგის სპეციალისტები — იურისტები, რომლებიც კარგად იცნობენ საბჭოთა კანონებს, სოციალისტური სამართლის სისტემას.

ჯერ-ჯერობით ჩვენში კიდევ აქვს გასავალი სრულიად არასწორი შეხედულებას იურისტების გამოყენების საკითხში. თითქოს დაკანონდა, რომ იურისტები, მხოლოდ და მხოლოდ უნდა მუშაობდნენ პროკურორებად, მოსამართლეებად, გამომძიებლებად, ნოტარიუსებად ან სამართლის აღმასრულებლებად, — ეს, რა თქმა უნდა, არასწორია. იურისტი სახელმწიფო აპარატის ყოველ რგოლში უნდა მუშაობდეს. სწორედ ამიტომ ითვალისწინებს იურიდიული ფაკულტეტის სასწავლო გეგმა არა მარტო სისხლის სამართლისა და სამოქალაქო სამართლის, არამედ სახელმწიფომცოდნეობის მთელი რიგი დისციპლინების შესწავლასაც (საბჭოთა სახელმწიფო სამართალი, საბჭოთა ადმინისტრაციული

სამართალი და ა. შ.). ამავე დროს, სასწავლო გეგმის შესაბამისად, მომავალი იურისტები საწარმოო პრაქტიკას გადიან არა მარტო სასამართლოსა და პროკურატურაში, არამედ მმართველობის უმაღლესსა და ადგილობრივ ორგანოებშიც.

არადამაკმაყოფილებლად უნდა ჩაითვალოს ის გარემოება, რომ სახელმწიფო მმართველობის ადგილობრივ ორგანოებში, მშრომელთა დებუტატების აღმასკომებში, სოციალური უზრუნველყოფის ორგანოებში, სახელმწიფო და საუწყებო არბიტრაჟში და კულტურულ-საგანმანათლებლო დაწესებულებებში იურიდიული დარგის სპეციალისტების უმნიშვნელო ნაწილია გამოყენებული, განსაკუთრებით კი სახელმწიფო მცოდნეობის დარგის სპეციალისტები. ეს უარყოფით გავლენას ახდენს მმართველობის ორგანოებისა და სახელმწიფო აპარატის ზოგიერთი რგოლის ნორმალურ საქმიანობაზე.

რით უნდა აიხსნას ის, რომ ზოგიერთი მშრომელთა დებუტატების ადგილობრივი საბჭოს აღმასკომი იღებს ისეთ გადაწყვეტილებებს და დადგენილებებს, რომლებიც კანონსაწინააღმდეგოა. საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭო და უმაღლესი საბჭო იძულებული არიან განიხილონ მშრომელთა დებუტატების აღმასკომების ეს არასწორი გადაწყვეტილებები და გააუქმოს ისინი. ანალოგიურ შემთხვევებს აქვს ადგილი სოციალური უზრუნველყოფის დარგის სისტემაშიც. მსგავს მოვლენებს არ ექნებოდა ადგილი, თუ ამ ორგანოებში შესაფერის თანამდებობებზე იურიდიული განათლების მქონე მუშაკები იმუშავებდნენ.

საჭიროა მომავალში მეტი ყურადღება დავუთმოთ იურისტთა კადრების გამოყენებას სახელმწიფო მმართველობის ორგანოებში, განსაკუთრებით მშრომელთა დებუტატების სასოფლო და სადა-

ბო საბჭოების აღმასრულებელ კომიტეტებში.

სავალდებულოდ მიმაჩნია ეს მეტად საჭირო საკითხი დავაყენო; ხომ არ არის დრო, რომ სავაჭრო ორგანიზაციებსა და მის სისტემაში გამოვიყენოთ იურიდიული განათლების მქონე კადრები. ამ სისტემაში უამრავ დანაშაულებრივ დარღვევებს და დამახინჯებებს ვხვდებით. სავაჭრო ორგანიზაციების ხელმძღვანელ ორგანოებში 8.795 მუშაკიდან მხოლოდ 1540-ს აქვს უმაღლესი განათლება. შესაძლებელია ზოგიერთ ხელმძღვანელ თანამდებობებზე გამოვიყენოთ იურიდიული განათლების მქონე პირები. კერძოდ, შეიძლება ისინი გამოვიყენოთ სარევიზიო ჯგუფებში, საორგანიზაციო განყოფილებებში.

შეიძლება ზოგიერთი ამხანაგები სხვა მოსაზრებით მიუღდგნენ ამ საკითხს — თითქოს სავაჭრო ორგანიზაციებს თავისი სპეციფიურობა ახასიათებსო და იურისტების გამოყენება ზედმეტად ჩათვალონ, მაგრამ ეს არასწორი მოსაზრება იქნება; თუ დაინტერესებული ორგანიზაციები მოინდომებენ, ყოველგვარი სიძნელეების გარეშე შეიძლება ამ კატეგორიის სპეციალისტების უმოკლეს დროში გადამხადება და მათი გამოყენება სათანადო თანამდებობებზე.

რასაკვირველია, ჩვენ ამით არ უგულვებლევყოფთ სპეციალური სავაჭრო ტექნიკუმებისა და ამ დარგის სათანადო ინსტიტუტების მიერ აღზრდილ კადრებს, რომლებიც მრავალი წლების მანძილზე თავდადებული შრომით ემსახურებიან რესპუბლიკის მშრომელ მოსახლეობას, საბჭოთა ვაჭრობის დარგს; მაგრამ, სამწუხაროდ, ჯერ კიდევ მრავალ სამარცხვინო ფაქტის წინაშე გვაყენებენ ვაჭრობის დარგის ზოგიერთი ხელმძღვანელი მუშაკები, რომლებიც შემთხვევით არიან მოკალათებული სახელმწიფოს ამხ თუ იმ სავაჭრო ორგანიზა-

ციებში, ხელს უწყობენ, ითვისებენ და ფლანგავენ დიდი რაოდენობით სახელმწიფოსა და სახალხო დოვლათს, ატყუებენ მომხმარებლებს, ჩადიან ბნელ საქმეებს და სხვა. საბჭოთა მართლმსაჯულების ბასრი მახვილი მთელი სიმკაცრით უნდა იქნეს გამოყენებული და მიმართული ამ მუქთახორების წინააღმდეგ.

თუ პრინციპში ვადაწყდება, რომ მმართველობის აპარატი გვემიურად შეივსება იურიდიული ფაკულტეტის კურსდამთავრებულთაგან და, თუ სწორად მოვახდენთ კადრების შერჩევას, მაშინ გაიზრდება იმის დაინტერესებაც, რომ აპარატში შემთხვევით მოხვედრილმა (არასპეციალისტმა) პირებმა იფიქრონ კვალიფიკაციის ამაღლებაზე, შეისწავლონ ჩვენი სახელმწიფოს სისტემა, შეისწავლონ ჩვენი კანონმდებლობა; ამის შესაძლებლობა კი იურიდიულ ფაკულტეტზე ამჟამად მნიშვნელოვნად გაზრდილია (დილის, საღამოსი და დაუსწრებელი ჯგუფები — ქართული და რუსული სექტორი).

მმართველობის აპარატში იურისტების რაოდენობის გაზრდა საგრძნობლად

გააუმჯობესებს სახელმწიფო ორგანოთა მუშაობას, სოციალისტური კანონიერების დაცვას და განმტკიცებას; ამ შემთხვევაში იურიდიული ფაკულტეტი შესაბამისად გარდაქმნის სასწავლო გეგმას, შემოიღებს ზოგიერთ დამატებით საგნებს სახელმწიფო აპარატის ამა თუ იმ საქმიანობის შესაბამისად და გაზრდის ზოგიერთ საგნებში საათების რაოდენობას (საბჭოთა აღმშენებლობის, ადმინისტრაციული სამართლის და ა. შ.), შემოიღებს დამატებით სპეცკურსებს, გაზრდის მმართველობის ორგანოების ხაზით სტუდენტთა საწარმოო პრაქტიკას და სხვა.

საქმე ეხება საბჭოთა სახელმწიფო აპარატის, მისი სისტემის და რგოლების განმტკიცებას სათანადო მომზადებული კადრებით. საჭიროა ამ საკითხს სერიოზული ყურადღება დავუთმოთ მომავალში.

ა. დოლიძე

საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს სახელმწიფო საგეგმო კომისიის მენეჯერებისა და კულტურის განყოფილების უფროსი ეკონომისტი.

უზენაესადვე მოთ სოციალისტური კანონიერების ზუსტად დასვა

ა. ტაბიძე,

ქ. თბილისის პროკურორი, იუსტიციის III

კლასის სახ. მრჩეველი

საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის XXII ყრილობამ შეაჯამა პარტიის მიერ XX ყრილობის შემდგომ წლებში განხორციელებული უდიდესი შემოქმედებითი ორგანიზატორული საქმიანობის შედეგები, მიიღო დიდნიშვნელოვანი დოკუმენტები — პარტიის ახალი პროგრამა და წესდება, რომლებიც მარქსისტულ-ლენინური თეორიის შემოქმედებითი განვითარების ნიმუშს წარმოადგენენ.

პარტიის ახალ პროგრამაში მითითებულია, რომ „კომუნისმის მშენებელ საზოგადოებაში არ უნდა იყოს სამართლის დარღვევა და დამნაშავეობა, მაგრამ სანამ არის დამნაშავეობის გამოვლინებანი, უნდა მივიღოთ სასტიკი ზომები იმ პირთა დასაცვლად, რომლებმაც ჩაიდინეს საზოგადოებისათვის საშიში დანაშაულობანი, დაარღვიეს სოციალისტური საერთო-ცხოვრების წესები, არ სურთ ეზიარონ პატიოსან შრომით ცხოვრებას“.

პარტიამ დააყენა ამოცანა უზრუნველყოფილი იქნეს სოციალისტური კანონიერების დაცვა, აღმოიფხვრას მართლწესრიგის ყოველგვარი დარღვევა, მოხდეს დამნაშავეობის ლიკვიდაცია, აღიკვეთოს მისი წარმომშობი ყველა მიზეზი.

ჩვენს ქვეყანაში იძულება როდია მთავარი საშუალება სახელმწიფოებრივი დისციპლინისა და სოციალისტური მართლწესრიგისათვის ბრძოლაში. მას

ყოველთვის დაქვემდებარებული მნიშვნელობა ენიჭებოდა მაშინ, როდესაც დარწმუნება ჩვენი პარტიის მოღვაწეობის ძირითადი, უმნიშვნელოვანესი მეთოდი იყო. უპირველეს ყოვლისა ჩვენ უნდა დავარწმუნოთ, ხოლო შემდეგ ვაიძულოთ — ამბობდა ვ. ი. ლენინი რკპ (ბ) X ყრილობაზე წარმოთქმულ სიტყვაში პროფესიული კავშირების შესახებ. ციხე — უკანასკნელი და უკიდურესი ზომაა და თუ არის თუნდაც ოდნავი საშუალება, რომ მას გვერდი აუქციოთ, ეს საშუალება ხელიდან არ უნდა გაუშვათ. პიროვნებაში, რომელმაც დანაშაული ჩაიდინა, ყოველთვის ცოცხალ ადამიანს უნდა ვხედავდეთ.

ლონისძიებანი, რომელსაც ამჟამად პარტია და მთავრობა ატარებს საზოგადოებრიობის მონაწილეობით დანაშაულობასთან და საზოგადოებრივი წესრიგის დარღვევებთან ბრძოლაში, სისხლის სამართლის კანონმდებლობის დემოკრატიზაცია, სამართლის დამრღვევი პირებისადმი ჰუმანური დამოკიდებულება სრულიადაც არ გულისხმობს დანაშაულობასთან ბრძოლის შესუსტებას, არამედ პირიქით — გაძლიერებას. დანაშაულობასთან ბრძოლა უნდა იყოს ორგანიზებული, ქმედითი. ყოველგვარი მძიმე დანაშაულობათა გამოვლინებისას უნდა შევქმნათ შეურიგებლობის ატმოსფერო, რეაგირების გარეშე არ უნდა დარჩეს არც ერთი დანაშაული.

დანაშაულის ჩადენის შემთხვევები

უმთავრესად გამოწვეულია ადამიანთა შეგნებაში კაპიტალიზმის მანვე ჩვევების შედეგად. ყოველივე ამის დაძლევა, დანაშაულის ლიკვიდაცია ადვილი საქმე როდია. იგი საკმაოდ ძნელ და ხანგრძლივ პროცესთანაა დაკავშირებული. საჭიროა მის წინააღმდეგ ვაწარმოოთ სასტიკი, გადამწყვეტი ბრძოლა, ამ საქმეში ფართოდ ჩაებათ მთელი საზოგადოებრიობა.

ლონისძიებებმა, რაც კომუნისტურმა პარტიამ და საბჭოთა მთავრობამ უკანასკნელ ხანს განახორციელეს, მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა საბჭოთა კანონიერების განმტკიცების საქმეში, ამაღლა საზოგადოებრიობის როლი დანაშაულებრივ მოვლენებთან ბრძოლაში.

საშიში დანაშაულის ყველაზე სამარცხვინო მოვლენაა მექრთამეობა, რაც სამწუხაროდ ჩვენში ჯერ კიდევ არ არის აღმოფხვრილი. მექრთამეობა წარსულის გადმონაშთია და იგი მემკვიდრეობით კაპიტალიზმმა დაგვიტოვა. საბჭოთა საზოგადოებამ, იუსტიციის ორგანოებმა ყველაფერი უნდა გააკეთონ იმისათვის, რათა გახურებული შანთით ამოეწვათ, მკაცრად დავსაჯოთ მექრთამეები, ნაძირალები, რომლებიც სახელს უტეხენ ჩვენს ხალხს, სახელმწიფო აპარატის ათასობით პატიოსან ადამიანს.

ვლადიმერ ილიას-ძე ლენინი მოითხოვდა მექრთამეთა წინააღმდეგ სასტიკ ბრძოლას. 1919 წლის 17 ოქტომბერს პოლიტგანათლების სრულიად რუსეთის მეორე ყრილობაზე გაკეთებულ მოხსენებაში „ახალი ეკონომიური პოლიტიკა და პარტგანათლების ამოცანები“ ვ. ი. ლენინი აღნიშნავდა, რომ „ამჟამად ჩვენს წინაშე დგას სამი მთავარი მტერი: კომუნისტური ყოყოჩობა, წერა-კითხვის უცოდინარობა და მექრთამეობა“.

ვლადიმერ ილიას-ძე მექრთამეობას

თვლიდა ყველაზე საშიშ დანაშაულად და მოითხოვდა მექრთამეობაში მხილებულ დამნაშავე პირთა სასტიკად დასჯას. ვ. ი. ლენინი შეუთრეგებელი იყო იმ მუშაკთა მიმართ, ვინც მექრთამეთა საქმეზე რაიმე შემარეგებლობასა და ლმობიერებას გამოიჩენდა.

ამით არის გაპირობებული ის, რომ 1962 წლის 4 თებერვალს სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმმა მიიღო ბრძანებულება „მექრთამეობისათვის სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის გაძლიერების შესახებ“, რითაც მექრთამეობა, განსაკუთრებით დამამძიმებელ გარემოებაში, ისჯება სიკვდილით, ქონების კონფისკაციით.

ჩვენს საზოგადოებაში მექრთამეს არ უნდა ჰქონდეს ცხოვრებისა და არსებობის საშუალება.

არის შემთხვევები, როდესაც ზოგიერთი დაწესებულების ხელმძღვანელები და მუშაკები ვერ იჩენენ სიფხიზლეს, მომთხოვნელობას, რის გამოც ადგილი აქვს ქრთამის აღებისა და გაცემის, მექრთამეობაში შუამავლობის შემთხვევებს.

მოვიყვანოთ რამდენიმე მაგალითს.

საქართველოს სსრ გეოლოგიური სამმართველოს მუშაკებმა ს. ობოლაშვილმა და თ. მეტრეველმა მშენებანკის თბილისის სამმართველოს თანამშრომლებს ვ. ჯაფარიძეს და ს. გოგეშვილს ქრთამის სახით მისცეს 500 მან., რათა ამ უკანასკნელთ არ შეემოწმებინათ 26.000 მანეთის ფულადი ჯილდოს გაცემის კანონიერება. უფრო ადრე 1961 წლის აგვისტოში კი ს. ობოლაშვილმა და თ. მეტრეველმა გოგეშვილს ქრთამის სახით ჩაუჯიბეს 700 მანეთი, რათა მას არ შეემოწმებინა გეოლოგიურ სამუშაოებზე გაწეული სატრანსპორტო ხარჯების კანონიერება.

მექრთამეები მიცემული იქნენ სისხლის სამართლის პასუხისგებაში და ღირსეული სასჯელიც მიიღეს.

მექრთამეობის „ორიგინალური“ მე-
თორი ჰქონდათ შემუშავებული ქ. თბი-
ლისის „დოსაფის“ ავტომოტო სკოლის
ყოფილ უფროსს სამსონ დავარაშვილს
და მის მოადგილე მიხეილ კახიძეს, რომ-
ლებიც იყენებდნენ რა ბოროტად თა-
ნამდებობას, სკოლაში ჩარიცხვის მო-
ტივით მსმენელებისაგან ქრთამის სა-
ხით ეწეოდნენ ფულის გამოძალვას.

მექრთამეობაში მხილებულ და სასტი-
კად დასჯილნი იქნენ ქ. თბილისის პუშ-
კინის სახელობის პედინსტიტუტის მუ-
შაკი ი. ნოდია, თბილისის მე-16 მუშა-ახ-
ალგაზრდობის რუსული საშუალო სკო-
ლის ყოფილი დირექტორი ს. დიაკონი-
ძე, თბილისის 1-ლი მაისის სახ. რაიონის
აღმასკომის საბინაო განყოფილების მუ-
შაკი ბ. ი. ბუნტური, თბილისის ორ-
ჯონიკიძის სახ. რაიონის აღმასკომის სა-
ბინაო განყოფილების მუშაკი ე. მდივნი-
შვილი, ს. რუხაძე და სხვ.

სოციალისტური სახელმწიფოს ეკო-
ნომიკას დიდ ზიანს აყენებს სახელმ-
წიფო ქონების დატაცება, გაფლანგვა-
განაილება. სოციალისტური ქონების და-
ცვისათვის დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა
1932 წლის 7 აგვისტოს ბრძანებულებას
„სახელმწიფოს საწარმოების, კოლმეუ-
რნეობების და კოოპერაციის ქონების
დაცვისა და საზოგადოებრივი (სოცია-
ლისტური საკუთრების განმტკიცების
შესახებ), რომელმაც წმიდათაწმიდათ,
ხელმეუხებლად გამოაცხადა სოცია-
ლისტური საკუთრება.

სოციალისტური საკუთრების განმტ-
კიცების საქმეში დიდი როლი შეასრუ-
ლა აგრეთვე სსრ კავშირის 1947 წლის 4
ივნისის ბრძანებულებამ, რითაც კიდევ
უფრო გაძლიერდა სისხლის სამართლის
პასუხისმგებლობა სოციალისტური ქო-
ნების მტაცებლებისათვის.

სოციალისტური საკუთრების შემ-
დგომი დაცვისა და განმტკიცებისკენაა
მიმართული სსრ კავშირის უმაღლესი
საბჭოს 1961 წლის 5 მაისის ბრძანებუ-

ლება „განსაკუთრებით საშიშ დანაშაუ-
ლთა წინააღმდეგ ბრძოლის გაძლიერე-
ბის შესახებ“, რომელიც მიმართულია
საზოგადოებრივი საკუთრების და-
მტაცებლების — ქურდების, სპე-
კულანტების და სხვა პარაზიტუ-
ლი ელემენტების წინააღმდეგ. აღ-
ნიშნული ბრძანებულებით დაშვებუ-
ლია სიკვდილით დასჯა, განსაკუთრებით
დიდი ოდენობით სახელმწიფო ან სა-
ზოგადოებრივი ქონების დატაცებისათ-
ვის, აგრეთვე სხვა განსაკუთრებით სა-
შიში დანაშაულისათვის.

აღნიშნული ბრძანებულების ცხოვრე-
ბაში გატარებას დიდი მნიშვნელობა
აქვს, რათა გამოვავსკარაოთ, მზის სი-
ნათლეზე გამოვიყვანოთ ჩვენი ცხოვრე-
ბის მუწუკები, რომლებიც ცდილობენ
სახელმწიფოს ხარჯზე ხელის მოთბობას.

ნ. ს. ხრუშჩოვი აღნიშნავდა: „ზოგი
ასე მჯელობს — თუ ადამიანმა კიდევაც
მოიპარა, მაგრამ იგი ვერ დაიჭირეს, გა-
ნა შეიძლება პასუხი მოეთხოვოს მას,
თუმცა ბევრმა იცის, რომ იგი ქურდია.
მაგრამ ასეთი მორალი დამახასიათებე-
ლია ბურჟუაზიული საზოგადოებისათ-
ვის. იქ ამბობენ: „თუ ვერ დაიჭირე, ქუ-
რდი არ არის“. არა, ჩვენში სხვა პრინ-
ციპები უნდა იყოს“.

და მართლაც, დღეისათვის ჩვენში
ვხვდებით ადამიანებს, რომლებიც იშე-
ნებენ ორსართულიან სახლებს, სისტე-
მატურად იცვლიან მსუბუქ ავტომან-
ქანებს, მდიდრულად რთავენ ბინას, ეწე-
ვიან ხელგაშლილ ცხოვრებას, მაშინ
როდესაც მათი თვითი საშუალო ხელ-
ფასი მინიმალურადაც ვერ დააკმაყო-
ფილებს მათ ფუქსავატურ ცხოვრებას.
ასეთი პირები მდიდრდებიან ბნელი
გზით, სახელმწიფოდან წანაგლეჯით,
ქურდობით. ასეთი ადამიანები გაძევ-
ებული უნდა იქნენ და მხილებულნი
„როგორც დაუჭერელი ქურდები“.

პროკურატურის ორგანოებმა უკანას-
კნელ ხანს გახსნეს და გამოიძიეს სახე-

ლმწიფო ქონების დატაცების რამდენიმე მსხვილი საქმე. აი, ზოგიერთი მაგალითი:

საქართველოს სსრ მშენებლობისა და საშენ მასალათა მრეწველობის მუშაკთა პროფკავშირების რესპუბლიკური კომიტეტში მთავარ ბუღალტრის თანამდებობაზე გაძვრა ექვსჯერ სისხლის სამართლის პასუხისგებაში ნამყოფი პ. ი. მ. მახარაშვილი. სამი წლის „მოღვაწეობის“ მანძილზე მ. გ. მახარაშვილმა ხელმძღვანელების დოკლადობითა და დაუდევრობით შესძლო მიეთვისებინა 58.190 მან. (ახალი ფულით).

საქართველოს სსრ მშენებლობისა და საშენ მასალათა მრეწველობის მუშაკთა პროფკავშირების რესპუბლიკური კომიტეტის ხელმძღვანელ მუშაკებს, პარტიულ ორგანიზაციას ოდნავი სიფრთხილე და დაკვირვებულობა რომ გამოეჩინა, გაქნილი აფერისტი მ. მახარაშვილი ვერ შესძლებდა ასეთი დიდი სახელმწიფო თანხის დატაცებას.

მ. მახარაშვილის საქმე განიხილა საქართველოს სსრ უმაღლესი სასამართლოს გამსვლელმა სესიამ და მას მიუსაჯა სასჯელის უმაღლესი ზომა დახვრეტა.

მეორე მაგალითი: „საქწიგნის № 36 მაღაზიაში მატერიალურად პასუხისმგებელ გამყიდველის თანამდებობაზე მუშაობდა შეუმოწმებელი პიროვნება ვინმე, მ. რამიშვილი, რომელმაც მოკლე ხანში მოასწრო 67.810 მან. (ახალი ფულით) მითვისება.

აღსანიშნავია, რომ ზემოაღნიშნულ მაღაზიაში რევიზია უნდა ჩატარებულიყო ყოველწლიურად. 1959 და 1960 წლებში აღნიშნულ მაღაზიაში რევიზია არ ჩატარებიათ. ყოველივე ამან კი განაპირობა სახელმწიფო თანხების დიდი რაოდენობით მითვისება. მ. რამიშვილი და მისი ხელისშემწყობნი საბჭოთა მართლმსაჯულებამ მკაცრად დასაჯა.

გამომცემლობა „საბჭოთა საქართველოს“ საწყობის გამგემ ვ. მელაძემ ხელ-

მძღვანელობის უკონტროლობის გამო მიითვისა 32.971 მანეთი (ძველი ფულით), რისთვისაც მიცემულ იქნა პასუხისგებაში საანგარიშო დარგის მუშაკებთან ერთად.

ზოგიერთ ფაბრიკა-ქარხანაში უყურადღებოთაა დატოვებული სახელმწიფო ქონების დაცვის საქმე, რის შედეგად ხშირია სახელმწიფო ქონების დატაცების და ქურდობის ფაქტები.

თბილისის საბჭოს ადგილმრეწველობის სამმართველოს № 4 მექანიკური ქარხნის მუშაკმა ი. მარმილოვმა დაიტაცა 9000 მანეთის ღირებული 16 ტონა მავთული, რაც მიყიდა საგარეჯოს რაიონის კოლმეურნეობა „განთიადის“ და „საკოლმეურნეობათა მშენებლობის“ წარმომადგენლებს. მარმილოვი დაპატიმრებულია.

„მიკროამძრავის“ ქარხნის მუშაკებმა ა. არაქელოვმა, დ. ადგიშვილმა, შ. მართაშვილმა, ამავე ქარხნის დარაჯ ხ. კოჩაროვთან კავშირში დაიტაცეს ქარხნიდან 8340 კილოგრამი თუნუქი და მოქალაქე ტ. მერაბოვის მეშვეობით სპეკულაციურ ფასებში გადაყიდეს სოფ. კარდანახში. მტაცებლები მხილებული არიან და სისხლის სამართლის პასუხისგებაში არიან მიცემულნი.

ერთ-მუნჯათა საზოგადოების სასწავლო-საწარმოო წამოწყების № 2 კომბინატის № 2 ფეხსაცმელების საამქროში, 1962 წლის 10 აპრილს, შემოწმებით აღმოჩნდა სახელმწიფო ორგანიზაციებიდან დატაცებული ტყავ-ნედლეული ყალბი შტამპები. საამქროში გაუფორმებლად მუშაობდა 11 ხელოსანი. რომელთაც შეჰქონდათ რა უფაქტურო საქონელი, კერავდნენ ფეხსაცმელებს, ახდენდნენ მის დადაღვას ყალბი შტამპებით და უკეთებდნენ რეალიზაციას. ა. წ. 10 აპრილს ბატოიანმა და გოგიაშვილმა საამქროდან გაიტანეს 270 წყვილი ფეხსაცმელი, აქედან 122 წყვილი მიყიდეს № 13 ფეხსაცმელების მაღაზიის გამყი-

დველ ბანეთიშვილს, რომელმაც შეიტანა სარეალიზაციოდ მაღაზიაში და ამ გზით მიითვისა 2140 მანეთი, ხოლო 155 წყვილი მიყიდეს № 83 მაღაზიის გამყიდველ ლოლაძეს, რითაც ლოლაძემ მიითვისა 2.388 მანეთი.

ამ საქმეზე დამნაშავე პირები, სამაქროს გამგე გ. ბაქუნაშვილი, ხელოსანი რ. ბატოიანი და მისი თანამონაწილე მ. გოგიშვილი და მაღაზიის მუშაკები დ. ბანეთიშვილი და ზ. ლოლაძე დაპატიმრებული იქნენ და ღირსეული სასჯელიც მიიღეს.

სოციალისტური საკუთრების მტაცებლობასთან წარმატებით ბრძოლისათვის დიდი მნიშვნელობა აქვს, როდესაც მასალები გაფლანგვა-მტაცებლობაზე დროულად გადაეცემა საგამომძიებლო ორგანოებს. ფაქტები მოწმობენ, რომ მასალების გადაცემა საგამომძიებლო ორგანოებზე ზოგჯერ თვეობით ჭიანჭურდებია, რაც სწორად, დანაშაულთა კვალის დაფარვით მთავრდება, ზოგჯერ კი საქმეს სულ არ გადასცემენ ხოლმე საგამომძიებლო ორგანოებს და დისციპლინარული სასჯელის დადებით კმაყოფილდებიან. არის ისეთი შემთხვევებიც, როდესაც ზოგიერთი მოქალაქე და თანამდებობის პირი არა თუ ეხმარებიან საგამომძიებლო ორგანოებს დამნაშავეთა გამოვლინების საქმეში, არამედ ხელსაც უშლიან ჭეშმარიტების დადგენაში და მფარველობას უწევენ დამნაშავეებს.

1960 წლის 11 თებერვალს „საქწიგნის“ ბაზის № 1 საკუჭნაოს გამგეს ც. რამიშვილს აღმოაჩნდა 57.380 მანეთის დანაკლისი, რისთვისაც გადაყენებულ იქნა სამუშაოდან, მაგრამ მასალები პროკურატურისათვის არ გადაუცი-ათ.

იმავე „საქწიგნის“ № 2 მაღაზიის საწყობის გამგეს ბ. მამაცაშვილს გამოუვლინდა დანაკლისი 14.884 მანეთის, წიგნების სექციის მატერიალურ პასუხის-

მგებელ პირებს ა. დემურაშვილს, ვ. ნახაროვს 18.553 მანეთის, ლ. ქეღეზსაევს და ნ. შახულოვს 13.285 მანეთის, შ. მეღქაძეს და ვ. მათიაშვილს 18.270 მანეთის დანაკლისი, მაგრამ მასალები გამფლანგველების მიმართ საგამომძიებლო ორგანოებისათვის გადასაცემად რატომღაც „დაავიწყდათ“.

თბილისის ხილეულის წყლების ქარხნის ჩამოსასხმელი სამაქროს უფროს ბ. კანაშვილს 1961 წლის 7 თებერვალს გამოუვლინდა 1504 მანეთის დანაკლისი. მასალები პროკურატურას გადაეცა 7-თვის შემდეგ.

10 თვის დაგვიანებით „გაახსენდათ“ მასალების საგამომძიებლო ორგანოებისათვის გადაცემა პურპროდუქტების მთავარ სამმართველოს წისქვილის ქარხნის საწყობის გამგის ი. კირვალიძის მიმართ, რომელსაც საწყობის გადაბარების დროს აღმოაჩნდა 7425 მანეთის ღირებული ფქვილის დანაკლისი.

ზოგიერთი სამეურნეო ხელმძღვანელი არ იცავს კადრების შერჩევის ძირითად პრინციპს და მატერიალურ საპასუხისმგებლო სამუშაოზე უშვებს ნასამართლობის მქონე და ნღობა დაკარგულ ადამიანებს.

„გრუზხოსტორგში“ ექსპედიტორის თანამდებობაზე მიღებულ იქნა ვინმე ვ. ზამბახიძე, რომელსაც რამდენიმე ნასამართლობა ჰქონდა და ქ. თბილისის 26-კომისრის სახელობის რაიონის საბჭოს აღმასკომის დადგენილებით, როგორც პარაზიტული ელემენტი, გადასახლებული იყო თბილისიდან ჭიათურაში ორი წლის ვადით. ვ. ზამბახიძე გამოიქცა რა გადასახლებიდან, მოახერხა აღნიშნულ თანამდებობაზე მოწყობა, სადაც ბნელი გზით მიითვისა 4 ცალი მაცივარი, 5 საკერავი მანქანა და მიიმალა.

„თბილტანსაცმელვაჭრობის“ მმართველის განკარგულებით მოქ. ვ. ოზვაიძე დანიშნულ იქნა სექციონერის თანამდებობაზე მაშინ, როდესაც ნაქურდალი

10 ათასი ცალი აგურის შექმნისათვის აღრე მისჯილი ჰქონდა 1 წლის შრომაგასწორების მუშაობა და იხდიდა სასჯელს.

ზოგიერთ სავაჭრო ორგანიზაციებში და დაწესებულებებში უზრუნველყოფილი არ არის სოციალისტური ქონების დაცვა. კადრები დაკომპლექტებულია შეუთმობებელი და ცუდი წარსულის მქონე პირებით, დაცვის უნარმოკლებული პირებით, ინვალიდებით. „თბილმრეწვაჭრობის“ № 47 მაღაზიის მცველად 1961 წლის 2 მარტს დანიშნულ იქნა მოქ. მ. არჩაია, რომელიც რამდენჯერმე იყო გასამართლებული ქურდობისათვის. ცხადია თუ როგორ „დაიცავდა“ მ. არჩაია სახელმწიფო ქონებას. ამის გამო იყო, რომ 1961 წლის 2 ოქტომბერს, ღამით არჩაიას დაცვის ქვეშ მყოფი მაღაზია გატეხილ და გაქურდულ იქნა მეტად საეჭვო ვითარებაში.

1961 წლის 21 ივლისს დღის 12 საათზე ელმავალმშენებელი ქარხნის ტერიტორიიდან დატაცებულ იქნა 560 ცალი თუნუქი დაცვის მუშაკის მოქ. ზ. ბიჩინგაურის აშკარა დაუდევრობით. მან არ შეამოწმა ის მანქანა, რომლითაც გაიტანეს ნაქურდალი თუნუქი. ამავე ქარხნის ტერიტორიიდან, ანალოგიური მიზეზით, 1961 წლის 22 აგვისტოს დაიტაცეს 320 ცალი ფურცლოვანი თუნუქი.

არის შემთხვევები, როდესაც სასაწ-

ყოზო მეურნეობა არ არის მოწესრიგებული, რის შედეგად მატერიალური ფასეულობანი დია ცის ქვეშაა და ნალექებისაგან ფუჭდება და სახელმწიფოს დიდძალი ზარალი ადგება.

ჯერ კიდევ ხშირია შემთხვევები, როდესაც მატერიალური პასუხისმგებელი პირები წლების განმავლობაში არ მიდიან შვებულებაში, ან თუ მიდიან, არ ახდენენ მატერიალურ ფასეულობათა ოფიციალურ აღწერას და გადაბარებებს, რითაც იქმნება ხელსაყრელი პირობები სახელმწიფო ქონების დატაცებისათვის.

მსგავსი ფაქტები ერთეული როდია, რაც იმაზე მეტყველებს, რომ ზოგიერთი სავაჭრო ორგანიზაციების ხელმძღვანელები მთელი პასუხისმგებლობით არ ეკიდებიან სახელმწიფო და საზოგადოებრივი საკუთრების დაცვის საქმეს.

ამყამად, როდესაც საბჭოთა ხალხი წარმატებით ანხორციელებს სკკპ X XII ყრილობის დიად მიზანდასახულობებს, კიდევ მეტი მნიშვნელობა ენიჭება დამნაშავეობის წინააღმდეგ ბრძოლას, სოციალისტური საკუთრების განმტკიცებას, საბჭოთა საზოგადოებრიობის ფართოდ ჩაბმას კანონიერების განმტკიცების საქმეში. ეჭვი არ არის, რომ პარტიულ, საბჭოთა და საზოგადოებრივ ორგანიზაციებთან ერთად ამ საქმეში თავიანთ წვლილს შეიტანენ პროკურატურის მუშაკებიც.

საქართველოს კავშირგაბმულობის მინისტრის განცხადებით და სიგნალისა და დამატებითი საკითხების საქმე

„კომუნისტური საზოგადოების ამე-
ნება საბჭოთა ხალხის უშუალო პრაქტი-
კული ამოცანა გახდა. სოციალიზმის
თანდათანობით გადაზრდა კომუნიზმში
ობიექტური კანონზომიერებაა: იგი მო-
ამზადა საბჭოთა სოციალისტური საზო-
გადოების მთელმა წინა განვითარებამ“.
— ნათქვამია პარტიის ახალ პროგრამა-
ში.

საბჭოთა ადამიანებმა კარგად იციან,
რომ კომუნიზმის მატერიალურ-ტექნი-
კური ბაზის შესაქმნელად, თვით კომუ-
ნიზმის ასაშენებლად საჭიროა მთელი
ხალხის, ყველა საბჭოთა ადამიანის თავ-
დადებული, მაღალნაყოფიერი შრომა.

ამ დიდი ამოცანის წარმატებით შე-
სასრულებლად დიდი მნიშვნელობა აქვს
მასებთან კავშირის განმტკიცებას. საჭი-
როა, რომ ყოველდღიურად, მუდმივად
ვზრუნავდეთ ხალხის მოთხოვნილებათა
დაკმაყოფილებისათვის, გულისხმიერად
ვეკიდებოდეთ მათ წინადადებებს, სიგ-
ნალებსა და საჩივრებს.

საბჭოთა ადამიანები დაინტერე-
სებულნი არიან მრეწველობის, სოფ-
ლის მეურნეობის, კულტურულ-
საყოფაცხოვრებო პირობების გა-
უმჯობესებით და განვითარებით. ისინი
მზრუნველობით ექებენ წინასვლის რე-
ზერვებს, აყენებენ წინადადებებს და
გაბედულად ამხილებენ ნაკლოვანე-
ბებს, რომლებიც ხელს გვიშლიან მუ-
შაობაში.

მასების პოლიტიკური აქტივობის,
მუშაობაში არსებული ყოველგვარი
ნაკლოვანებებისა და შეცდომებისადმი
შეუთრებლობის მკაფიო და თვალნათ-
ლივი გამოვლინებაა მშრომელთა წერი-

ლების, საჩივრების, განცხადებების და
სიგნალების უმრავლესობა, პარტიული,
საბჭოთა და სხვა ორგანოებისადმი.

პარტიული და საბჭოთა აპარატის
ყველა მუშაკი ვალდებულია, რათა გუ-
ლისხმიერად ეკიდებოდნენ და დროუ-
ლად ეხმარებოდნენ მშრომელების ამ
სიგნალებს.

ყველასათვის ცხადია, თუ რა განსა-
კუთრებული გულისხმიერებით ეკიდე-
ბოდა მშრომელთა წერილებს ვ. ი. ლე-
ნინი. ცნობილია, რომ ლენინი ამ წერი-
ლებს, განცხადებებს და სიგნალებს ნამ-
დვილ ადამიანურ დოკუმენტებს უწო-
დებდა და მოითხოვდა უყურადღებოდ
არ დაეტოვებინათ არც ერთი სერიოზუ-
ლი სიგნალი, საჩქაროდ გამოეკვეყნებინ-
ათ განცხადებებისა და საჩივრების
განხილვაში ბიუროკრატიზმისა და გა-
ჭიანურების ფაქტები. ნ. ს. ხრუშჩოვი
რსფსრ ცენტრალური შავნიდაგვიანი
ზონის სოფლის მეურნეობის მოწინავე-
თა თათბირზე აღნიშნავდა:

„თვითეული ხელმძღვანელის მოვა-
ლეობაა ყურადღებით ეკიდებოდეს
კრიტიკულ სიგნალებს, საოლქო კომი-
ტეტში, საოლქო აღმასკომსა და სხვა
პარტიულ და საბჭოთა ორგანოში მიღე-
ბულ თვითეულ წერილს, იმიტომ, რომ
წერილის უკან ცოცხალი ადამიანია,
რომელიც მოელის, რომ ყურადღებით,
კეთილსინდისიერად მოეკიდებიან მის
წერილს, მის მოთხოვნას.“

ითვალისწინებს რა ყოველივე ზემო-
აღნიშნულს ქ. ქუთაისის პროკურატუ-
რამ უკანასკნელ დროს საგრძნობლად
გააუმჯობესა მშრომელთა საჩივრების,
განცხადებებისა და სიგნალებისადმი

დამოკიდებულების საქმე. კარგად არის დაყენებული შემოქმედული საჩივრებისა და განცხადებების აღრიცხვა, ხოლო მშრომელთა ყოველ საქმიან შენიშვნაზე, თხოვნაზე დროულად ხდება რეაგირება პროკურატურის მუშაკების მიერ.

გასულ წელს ქალაქის პროკურატურაში 1900-ზე მეტი საჩივარი, განცხადება და სიგნალი შემოვიდა, რომელთა უმრავლესობა რეაგირებულა და გაეცა დასაბუთებული პასუხები.

მოქ. ც. ჭელიძე განცხადებაში აღნიშნავდა, რომ ავტოქარხნის საბინაო კომუნალური განყოფილება უსწოროდ აყენებს მისი ბინიდან გამოსახლების საკითხს და ითხოვდა დახმარებას. შემოწმებით გამოირკვა, რომ ც. ჭელიძე, რომლის ქმარი მუშაობს საავტომობილო ქარხანაში, არის ორი ავადმყოფი ბავშვის დედა. ოჯახი პატარა, ნესტიან ოთახში ცხოვრობდა, რის გამოც აღნიშნული ოთახის გაცვლა მოახდინა, ხოლო ამ უკანასკნელიდან უპირებდნენ გამოსახლებას. პროკურატურის ჩარევის შედეგად ისინი დატოვეს ბინაში.

ქალაქ ჭიათურაში მცხოვრებმა ი. სადუნაშვილმა დახმარებისათვის მიმართა ქალაქის პროკურატურას იმის შესახებ, რომ ადრე მასთან კომენტატად მომუშავე ჯ. ცნობილაძემ მიატოვა სამუშაო, წავიდა ქ. ქუთაისში, თან წაიღო აკრედიტული ბინის ქირა და საბინაო განყოფილების კუთვნილი თბილი ინვენტარი. ჯ. ცნობილაძე დაძებნილი და გამოძახებული იქნა პროკურატურაში. როგორც მოქალაქე სადუნაშვილს, ისე ჭიათურის საბინაო განყოფილებას ზარალი აუნაზღაურდათ.

ქ. ქირიამ საამშენებლო ორგანიზაციაში ამწეს მემანქანედ მუშაობის დროს მიიღო ტრამვა და დაკარგა მარჯვენა თვალი. მას ძალზე გაუჭიანურეს პემსიის დანიშვნა და დახმარებისათვის პროკურატურას მიმართა, განცხადება

დროულად იქნა განხილული; ქ. ქირიამ მიეცა საჭირო რჩევა-დარიგება საბუთების შეგროვებაზე, ხოლო სოცკურუნველყოფის განყოფილებას მიეწერა დახმარება გაეწია მისთვის; მსგავსი ფაქტები ერთეული როდია.

ჯერ კიდევ ვხვდებით პირებს, რომლებიც თავიანთი უღირსი მოქმედებით არცხვენენ საბჭოთა მოქალაქის მაღალსახელს, ჩადიან დანაშაულს, მიტოვებული ყავთ შეილები და თავს არიდებენ მათ სასარგებლოდ ალიმენტის გადახდას. აღნიშნულ საკითხზე პროკურატურაში ბევრი საჩივარი და განცხადება შემოდის, როგორც ჩვენი რესპუბლიკის, ისე მის ფარგლებს გარეთა ქალაქებიდან და რაიონებიდან. ასეთ განცხადებებზე ხდება დროული რეაგირება. მიღებული ზომების შედეგად უღირსი მამები: ა. ი. მზარეულიშვილი, გ. ქ. კასრაძე, ე. ჭ. გელაშვილი, რ. ე. ტულუში, გ. ი. ტუსუზიანი და სხვები იძულებითი წესით იხდიან საალიმენტო თანხას.

სამწუხაროა, რომ ზოგიერთი ადამიანები ერთმანეთს პატივისცემით არ ექცევიან, არ იჩენენ კეთილმეზობლურ დამოკიდებულებას; ხშირია შემთხვევა სიტყვიერი და ფიზიკური შეურაცხყოფის მიყენების, ხულიგნური მოქმედების ჩადენის და სხვა, რაზედაც მოქალაქეები გულისტყვილით წერენ.

პროკურატურის მუშაკები უმრავლეს შემთხვევაში აღწევენ მხარეთა შორის კეთილი დამოკიდებულების დამყარებას. წახუზებულ ახლო ნათესავების თუ მეზობლების შერიგებას, ზოგიერთის მიმართ ტარდება აღმზრდელი თი ხასიათის ღონისძიებანი, მასალები ეგზავნება საამხანაგო სასამართლოებს და სხვა.

ურთიერთ შორის დავა ჰქონდათ მოქალაქეებს მ. მოსიძეს, შ. ხურციძეს. ნ. გამყრელიძეს, ე. ავალიშვილს ნ. კიკვიძეს, რ. ვარვაროვას, შ. გვენეტაძეს. ს. ბრეგაძეს და სხვებს. მიღებული ზო-

მების შედეგად სადაო საკითხები გადაწყვეტილ იქნა. გ. ძოწენიძემ, შოთა და შაქრო ნიკოლაძეებმა, ნ. შალამბერიძემ და სხვებმა საკუთარი მშობლები საცემრადაც კი გაიმეტეს. მათი უღირსი მოქმედება მწვავედ იქნა რეაგირებული.

ზოგჯერ სიგნალები მიძიმე დანაშაულის გახსნის საშუალებაა. ბევრი სპეკულიანტი, გამფლანგველი და სხვა დამნაშავენი მსჯავრდადებული იქნენ მშრომელთა სიგნალების საფუძველზე ოპერატიული მუშაკების სწრაფი მოქმედებით.

ამ სიგნალების ავტორთა სახით ჩვენ მხედველობაში გვყავს ადამიანები, რომლებსაც გული შესტიკვით ნაკლოვანებებზე, ამხელენ დამნაშავეებს და ცდილობენ, რაც შეიძლება მალე გაიწმინდოს ასეთი ნაძირალებისაგან ჩვენი საზოგადოება.

მაგრამ ასე როდი შეგვიძლია ვთქვათ იმ ადამიანთა მიმართ, რომლებიც პირადი განაწყენების შედეგად ყველა ინსტანციებში წერენ უსახელო წერილებს, სახელს უტეხენ პატიოსან საბჭოთა ადამიანებს, სინდისიერ მუშაკებს, გარდა იმისა, რომ ამ ადამიანებს არ ყოფნით გამბედაობა ხელი მოაწერონ თავიანთ „ნამოდვაწარზე“, მათ წერილებში მოყვანილი ფაქტები სიცრუეზეა აგებული, შემოწმებაზე იკარგება დრო და შემდეგ ირკვევა, რომ წერილში მოყვანილი ფაქტები მხოლოდ უგულო, ბოროტი ადამიანის ცილისწამებაა და სხვა არაფერი.

მსგავს მჯღაბნელთა ერთი ნაწილი სთონადოდ დაისაჯა. შემდგომშიც უსახელო წერილების ავტორთა, „ცრუგულშემატკივართა“ განოსაგვინებლად და სთანადოდ დასასჯელად მკაცრი ზომები იქნება გატარებული.

პროკურატურის მუშაკები ადგილებზე საწარმო-დაწესებულებებში, საზოგადოებრივ ორგანიზაციებში აწარმოებენ შემოწმებებს, თუ როგორ სრულდება სსრ კავშირის ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის 1935 წლის 14 XII-ის დადგენილების „მშრომელთა საჩივრების განხილვის მდგომარეობის შესახებ“ მოთხოვნა მშრომელთა საჩივრების, განცხადებებისა და სიგნალებისადმი დამოკიდებულების საკითხზე.

ეწყობა კონსულტაციები, ეძლევათ სათანადო მითითებანი მუშაობის უკეთ წარმართვის მიზნით, ხოლო ზოგიერთი სახის დარღვევებზე წარდგინებით შევდივართ სათანადო ორგანოებში რეაგირებისათვის. საჭიროა კიდევ მეტი მუშაობა, რათა გადაჭარბებით გაუმჯობესდეს მშრომელთა საჩივრების, განცხადებებისა და სიგნალებისადმი დამოკიდებულების საქმე, უნდა გვაზოგდეს, რომ ყოველი საჩივრის განცხადების უკან არის საბჭოთა ადამიანი.

ა. ჟღენძი,

ქ. ქუთაისის პროკურორი, იუსტიციის
მრჩეველი.

დავით აღმაშენებლის სახელობის სსრ ახალი სისხლის საქართველოს საპროცესო კოდექსის მოთხოვნები

საქართველოს სსრ ახალი სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსით გაფართოებულია ბრალდებულის, დამცველის, დაზარალებულისა და სამოქალაქო მოსარჩლის უფლებები (სსსკ 42-48-მუხლები). თუ აღნიშნული საპროცესო კოდექსით (1923 წლის რედაქცია) დაზარალებულს ან მის დამცველს უფლება არ ჰქონდათ გაესაჩივრებიათ სასამართლოს განაჩენი სასჯელის ღმობიერებისა და კანონის მუხლის არასწორად შეფარდების გამო, ახლა ამ უფლებით აღნიშნული პირები სარგებლობენ, ამას კი დიდი მნიშვნელობა აქვს კანონიერების სწორად გატარებისათვის, მაგრამ გაუგებრობას იწვევს ის, თუ რატომ არ სარგებლობს ასეთივე უფლებით სამოქალაქო მოსარჩელე, რომელიც უმრავლეს შემთხვევაში დაზარალებულიცაა (სსსკ 48-მუხ). თუ რა დიდი მნიშვნელობა აქვს დაზარალებულისათვის სასამართლოს განაჩენის გასაჩივრების უფლების მინიჭებას, ამის შესახებ საილუსტრაციოდ მოვიყვანო რამდენიმე მაგალითს:

გალის რაიონის სახალხო სასამართლომ 1961 წლის 24 იანვრის სასამართლო სამსჯავრო სხდომაზე განიხილა საქმე ც. ბ. შონიას ბრალდებისა გამო. ც. შონიას საბრალდებო დასკვნით ბრალი ედებოდა იმაში, რომ მან 1960 წლის 9 დეკემბერს ღამის საათებში წინასწარი განზრახვით ცეცხლი წაუკიდა თავისი ქმრის ჯ. დგებუაძის (რომელთანაც იმყოფებოდა არარეგისტრირებულ ქორწინებაში) სახლს. ვიდრე ც. შონია სახლს ცეცხლს წაუკიდებდა, მანამდე სახლიდან გაიტანა თავისი პირადი საკუთ-

რების ნივთები, ტანსაცმელი და სხვადასხვა საოჯახო ბარგი და ასეთი გადაშალა მეზობლის ზვინში. ამავე დროს მთვრალ მდგომარეობაში და მძინარედ მყოფ ჯ. დგებუაძეს ჩაუკეტა კარები და არ მოცილდა იმ ადგილს, ვიდრე მთლიანად არ მოედო ცეცხლი სახლს. დგებუაძე მეზობლების დახმარებით იქნა გამოყვანილი სახლიდან. ასეთ ვითარებაში სასამართლო ვალდებული იყო საქმე დაებრუნებია წინასწარი გამოძიებისათვის რათა ც. შონიასათვის დამატებითი ბრალდების სახით წარედგინათ საქართველოს სსრ სსკ 19-144 მუხლი, რადგანაც ც. შონიას სახლის დაწვასთან ერთად სურდა ჯ. დგებუაძისათვის სიცოცხლის მოსპობა. სახალხო სასამართლომ რატომღაც ეს არ გააკეთა და იგი დამნაშავედ სცნო წარდგენილ ბრალდებაში. აფხაზეთის ასსრ უმაღლესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა სასამართლო კოლეგიამ დაზარალებულის ინტერესების დამცველის, ამ სტრუქტურის ავტორის, საკასაციო საჩივრის შედეგად ც. შონიას მიმართ განაჩენი გააუქმა და საქმე დაუბრუნა პროკურატურას, რათა მისთვის წარედგინათ საქართველოს სსრ სსკ 19-144-მუხლი. წინასწარმა გამოძიებამ უმაღლესი სასამართლოს მითითებათა საფუძველზე ც. შონიას მოქმედება დააკვალიფიცირა როგორც საქართველოს სსრ სსკ 17-104-მუხლით, ასევე 157-მუხლის მეორე ნაწილით. საქმის ხელშეწყობა განხილვის დროს სასამართლომ ც. შონია იცნო დამნაშავედ წარდგენილ ბრალდებებში.

ასეთივე ბედი ეწვია ტ. მ. ფირცხალა-

ვას საქმეს, რომელსაც ამავე სასამართლომ არასწორად მოუხსნა საქართველოს სსრ სსკ 19-144-მუხლი და მისი მოქმედება გადაკვალიფიცირა ამავე კოდექსის 153-მუხლით (1928 წლის რედაქცია).

მიუხედავად დაზარალებულის, სამოქალაქო მოსარჩლის ასეთი დიდი უფლებებისა წინასწარი გამოძიების ზოგიერთი მუშაი მათ არ უმარტავს მათ უფლებებს. ამაზე მეტყველებს ის ფაქტი, რომ საქმეში არ არის რაიმე დამადასტურებელი საბუთი იმის შესახებ, რომ მათ ვააცნეს საქმის მასალები (სსსკ 201-მუხ.) და რომ განუმარტეს მათი პროცესუალური უფლებები (მუხლი 277 და 52).

ზოგიერთი სასამართლო ძველი სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის (1923 წ. რედაქცია) მოთხოვნათა დაცვით აფრთხილებს მოწმეებს შეგნებულად ცრუ ჩვენების მიცემაზე პასუხისმგებლობის შესახებ მაშინ, როდესაც ახალი საპროცესო კოდექსით გაფრთხილება ხდება ცალ-ცალკე ხელწერილის ქვეშ და თანაც იმ პერიოდში, როდესაც მას ჩვენების მიცემისათვის დაუძახებენ. ამავე დროს მოწმეები გაფრთხილებულნი უნდა იქნენ, როგორც საქართველოს სსრ სსკ 197 მუხლით, ასევე სსკ 198-მუხლითაც (სსსკ. 284 მუხ.). მიუხედავად ამისა აფრთხილებენ მხოლოდ სსკ 197 მუხლით და თანაც არ უთითებენ ამ მუხლის რა ნაწილით იქნა გაფრთხილებული. ამას კი დიდი მნიშვნელობა აქვს, ვინაიდან თუ სამართალში მიცემულს წაყენებული აქვს ისეთი ბრალდება, რომლისთვისაც კანონით შეიძლება თ/აღკვეთა ხუთ წელზე მეტი ვადით. ასეთ შემთხვევაში მოწმე შეგნებულად ცრუ ჩვენების მიცემისათვის ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით ერთი წლიდან ხუთ წლამდე. სასამართლოები ხშირად აჯარიმებენ მოწმეებს პროცესზე გამოუცხადებლობისათვის მიუხედავად

იმისა, რომ ახალი საპროცესო კოდექსით ასეთი ღონისძიება დაშვებულია იმ პირების მიმართ, რომლებიც წესრიგს დაარღვევენ სამსჯავრო სხდომაზე (სსსკ 262 მუხლი). ზოგჯერ სასამართლოები სრულყოფილად არ უხსნიან პროცესში მონაწილე პირებს მათ უფლებებს. ეს შეეხება პირველ რიგში აცილების საკითხს. სასამართლო აცხადებს რა სასამართლოს შემადგენლობას ვალდებულება განუმარტოს მათ, რომ უფლება აქვთ აცილება მისცენ, როგორც სასამართლოს მთელ შემადგენლობას, ასევე ცალ-ცალკე და აგრეთვე პროკურორს, სასამართლოს სხდომის მდივანსა და თარჯიმანს (სსსკ 274-მუხ.). ასევე ითქმის სამართალში მიცემულის დაკითხვის რიგზე, რაც გამოცხადებული უნდა იქნეს სასამართლო სამსჯავრო სხდომის დასაწყისშივე, რადგან ახალი საპროცესო კოდექსით შეცვლილია სამსჯავრო გამოძიებაზე სამართალში მიცემულის და მოწმის დაკითხვის წესი. მაგრამ ზოგიერთი სასამართლო ჯერ კიდევ განაგრძობს სამართალში მიცემულისა და მოწმეთა დაკითხვას იმ წესით, რაც ვათვალისწინებულია ძველი სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსით, რაც არასწორია. ასევე განჩინების ნაცვლად წერენ დადგენილებას (მაგ. საქმის დამატებით გამოძიებაზე დაბრუნების შესახებ).

ახალი სსსკ 340-მუხლის ძალით პირველი ინსტანციის სახალხო სასამართლოს განაჩენზე საჩივრები და პროტესტები შეიტანება ხუთი დღის ვადაში განაჩენის გამოტანის დღიდან. თუ მსჯავრდადებული პატიმრობაში იმყოფება, განაჩენის გასაჩივრების ვადა იმ დღიდან იანგარიშება, როდესაც მას ჩაბარდა განაჩენის ასლი. გასაჩივრების ასეთი წესი თვითონ სასამართლომ უნდა აღნიშნოს განაჩენში, მაგრამ სასამართლოები რატომღაც ადგენენ გასაჩივრების ვადად 5 დღეს, რაც, ჩვენის აზრით, ეწინააღმდეგ-

გება აღნიშნული მუხლის არსს (სსსკ 340 მუხლი). იმის გამო, რომ სამართალში მიცემულს ყოველთვის არა ჰყავს დამცველად ადვოკატი, ამიტომ მისთვის უცნობია გასაჩივრების ასეთი წესი. ამიტომ სასამართლოს ასეთი მოქმედებით იზღუდება მსჯავდადებულის უფლება საქმის საკასაციო წესით გასაჩივრებაზე.

აქვე მინდა შევჩერდეთ მეტად მტიკვენულ საკითხზე. სსსკ 323-ე მუხლით თუ სამართალში მიცემული გამართლებულია, ან იგი სასჯელის მოხდისაგან განთავისუფლებულია, ან თუ მას მიესაჯა ისეთი სასჯელი, რომელიც თავისუფლების აღკვეთასთან არ არის დაკავშირებული, თუ ის პატიმრობის ქვეშ იმყოფება, სასამართლო მას დაუყოვნებლივ გაანთავისუფლებს სამსჯავრო სხდომის დარბაზშივე. მაგრამ აღნიშნული მუხლის მოთხოვნა ზოგიერთ სასამართლოში არ სრულდება. მიუხედავად პატიმრის განთავისუფლებისა, ის მაინც მიყავთ წინასწარ საპატიმრო კამერაში ან ციხეში, რაც არასწორია. ეს ამცირებს სასამართლოს პრესტიჟს და იქმნება ისეთი შთაბეჭდილება, თითქოს სასამართლოს განაჩენის შემდეგ პატიმრის განთავისუფლებისათვის საჭირო იყოს წინასწარი საპატიმრო კამერის ან ციხის უფროსის ნებართვა. ასეთი კანონსაწინააღმდეგო პრაქტიკა მკაცრად უნდა აღიკვეთოს (მაგ. ზუგდიდის რაიონის სახალხო სასამართლოს 1961 წლის 13 ივნისის განაჩენით ბ. მოსია განთავისუფლებულ იქნა პატიმრობიდან, მაგრამ მილიციის ბადრაგებმა ის მაინც წაიყვანეს ციხეში იმ საფუძვლით, რომ ციხის უფროსის ნებართვის გარეშე უფლება არა გვაქვს გავუშვათ).

აღსანიშნავია, რომ ზოგიერთი ციხის ადმინისტრაცია არღვევს სსსკ 203-მუხლის მოთხოვნებს. აღნიშნული მუხლის

ძალით დამცველს უფლება აქვს ინსტულოს ბრალდებული განმარტოებით; ფაქტიურად კი, ციხის ზედამხედველი გვერდით ისევამ ბრალდებულს, უფლებას არ აძლევს ადვოკატს მისი დასწრების გარეშე ესაუბროს მას (მაგ. ეს სისტემატურად ხდება ზუგდიდის ციხეში), რაც დაუშვებელია და ეწინააღმდეგება აღნიშნული მუხლის მოთხოვნას. ასეთი დარღვევებიც უნდა გამოსწორდეს დაუყოვნებლივ. ბოლოს არ შეიძლება არ აღინიშნოს ახალ საპროცესო კოდექსში არსებული ზოგიერთი გაუგებრობები. მაგალითად, საქართველოს სსრ სსს კოდექსის 292-მუხლში ნათქვამია: „ამ კოდექსის 68-მუხლით გათვალისწინებულ შემთხვევებში სასამართლო საკუთარი ინიციატივით ან პროცესის მონაწილეთა შუამდგომლობით ნიშნავს დამატებით ან განმეორებით ექსპერტიზას“ ხოლო სსსკ 68-ე მუხლში ლაპარაკია ეჭვმიტანილის ჩვენებაზე და არა განმეორებითი ან დამატებითი ექსპერტიზის ჩატარებაზე, რაც გაუგებრობას იწვევს. ასევე ახალი სსსკ კოდექსში ნათქვამი არ არის თუ როგორ უნდა მოიქცეს სასამართლო ისეთ შემთხვევაში, როდესაც სამართალში მიცემული პატიმარია და იგი უარს ამბობს საპატიმროდან გამოსვლაზე, სასამართლო პროცესზე მონაწილეობის მიღებაზე და ჩვენების მიცემაზე. მართალია სსსკ 283 მუხლში ლაპარაკია იმ ჩვენების გამოქვეყნებაზე, როდესაც სამართალში მიცემული უარს ამბობს სასამართლოში ჩვენების მიცემაზე. ჩვენს აზრით საჭიროა ამ გაუგებრობათა თავიდან აცილება.

შ. დანელია,

გალის რაიონის იურიდიული კონსულტაციის ადვოკატი

ზოგიათი მნიშვნელოვანი საკითხის შესახებ სააღმოსაქმედო მუშაობაში

ა. პანიჭაძე,

საქართველოს სსრ ადვოკატთა კოლეგიის
პრეზიდიუმის თავმჯდომარე

სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების სისხლის სამართლის წარმოების საფუძვლების 22 და 23 მუხლებით და აგრეთვე საქართველოს სსრ სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის შესაბამისი მუხლებით ნათლად და გარკვეული საბჭოთა ადვოკატის უფლებები და მოვალეობანი ბრალდებულისა და სამართალში მიცემული პირის ინტერესების დაცვასთან დაკავშირებით.

წინასწარ გამოძიებაში დამცველის მონაწილეობა მნიშვნელოვანი მოვლენაა და გარანტირება იმისა, რომ განუხრელად იქნეს დაცული სოციალისტური კანონიერება სისხლის სამართლის პროცესში.

ადვოკატი ვალდებულია მთელი თავისი საქმიანობა ისე წარმართოს, რომ ხელს უწყობდეს მოქალაქეთა, სახელმწიფო და კოოპერატიულ საწარმოთა, დაწესებულებებისა და ორგანიზაციათა კანონიერი ინტერესებისა და უფლებების დაცვას.

სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 46 მუხ. თანახმად „დამცველი მოვალეა გამოიყენოს ამ კოდექსში აღნიშნული დაცვის ყველა საშუალება და ხერხი იმ მიზნით, რომ გამოირკვეს გარემოებანი, რომლებიც ამართლებენ ბრალდებულს ან ამსუბუქებენ მის პასუხისმგებლობას და გაუწიოს ბრალდებულს სხვა საჭირო იურიდიული დახმარება“.

კანონი არ ავალებს ადვოკატს შეაგ-

როვოს ისეთი მასალები, რომლებიც დანაშაულში ამხელს ამა თუ იმ პირს, ეს ფუნქციები საგამომძიებლო და სამართლო ორგანოების კომპეტენციაში შედის, მაგრამ ეს სრულებით არ ნიშნავს იმას, რომ ადვოკატმა ყველაფერი გააკეთოს იმისათვის, რომ როგორმე დაეხმაროს დამნაშავეს, რათა თავი დააღწიოს დამსახურებულ სასჯელს.

ბრალდებულის გამამართლებელი და შემამსუბუქებელი გარემოებანი ადვოკატმა უნდა ეძიოს. ეს ძიება კი დაკავშირებული უნდა იყოს იმ შინაგან ღრმა რწმენასთან, რომ ასეთი გარემოებანი ნამდვილად არსებობს.

საბჭოთა ადვოკატი ყოველთვის უნდა განერიდოს ბრალდებულის თუ მისი ახლობლების თუნდაც კატეგორიულ მოთხოვნასაც კი შეაგროვოს ისეთი „მტკიცებანი“, რომლებიც უკანონო დახმარებას აღმოუჩენს დამნაშავეს.

საქართველოს ადვოკატთა დიდი უმრავლესობა პირნათლად ასრულებს მასზე დაკისრებულ მოვალეობას, კანონის მოთხოვნის შესაბამისად არკვევს და ეხმარება ბრალდებულს, მტკიცედ დგას მართლმსაჯულების განუხრელად შესრულების სადარაჯოზე.

ქ. თბილისის პირველი მაისის სახ. რაიონის იურიდიული კონსულტაციის ადვოკატი გ. უგრეხელიძე სამტრედიის რაიონის სახ. სასამართლოს მიერ სამართალში მიცემულ გ. გ. წითლიძის ინტერესებს იცავდა. გ. წითლიძეს ბრალი ედებოდა მასში, რომ 1960 წლის 29 მა-

ქართული
ენების
მეცნიერებათა
ინსტიტუტი

ის ჩოხატაურის რაიონის სოფელ ზომ-
ლეთიდან დაბრუნების დროს თვითნ-
ებურად დაჭდა მოქ. პიტნავას კუთვნილ
ავტომანქანა „ვოლგის“ საჭესთან, წამო-
იყვანა მანქანა სამტრედიის მიმართუ-
ლებით, განავითარა დიდი სისწრაფე,
რის შედეგადაც გადაბრუნდა მანქანა და
მასში მსხდომთაგან გარდაიცვალა მოქ.
შენგელია, ხოლო მოქ. მოქ. ცირეკიძე,
პიტნავა (მანქანის მფლობელი) და თვით
წითლიძე დაზიანდნენ.

სახალხო სასამართლოში ადვოკატი
გ. უგრეხელიძე მოითხოვდა უდანაშა-
ულოდ ეცნოთ სამართალში მიცემული
გ. წითლიძე და გაემართლებიათ
ის. მტკიცებას, პატიმარ წითლიძის უდა-
ნაუშაულოდ ცნობის შესახებ, ადვო-
კატმა საფუძვლად ის გარემოებები და-
უდო, რომ მოწმეები, რომლებმაც შემ-
თხვევის ადგილი ნახეს და რომ თით-
ქოს მანქანის მფლობელი პიტნავა მან-
ქანის უკანა მარჯვენა კარებიდან გამო-
ვიდა, ცრუ ჩვენებას აძლევდნენ სასა-
მართლოს. ადვოკატმა გ. უგრეხელიძემ
სასამართლოს ყურადღება მიაქცია იმ
გარემოებას, რომ მოწმეების: ფრანგი-
შვილისა და ხუჭუების სხვადასხვა დროს
მიცემული ჩვენება ამ საკითხთან და-
კავშირებით სავსე იყო წინააღმდეგობე-
ბით. პირველ დაკითხვებში წინასწარი
ვაშლიების დროს მათ უჩვენეს, რომ
ისინი შემთხვევის დღეს იმყოფებოდ-
ნენ მათთვის მიზომილ ნაკვეთის დასა-
მუშავებლად.

ადვოკატმა სასამართლოს დოკუმენ-
ტალურად დაუმტკიცა, რომ აღნიშნულ
პირებზე არავითარი ნაკვეთი კოლმეურ-
ნეობის მიერ გაპიროვნებული არ ყო-
ფილა. მოწმეების—ფრანგიშვილისა და
ხუჭუების ჩვენებათა უსწორობა სხვა
გარემოებთაც იქნა დასაბუთებული.

ავარიის შემდეგ წითლიძეს სისხლის
დენა ჰქონდა. ავტომანქანის წინა ნა-
წილში—საჭეზე და კარების სარჩულზე
აღმოჩენილი სისხლი II ჯგუფისა იყო,

წითლიძეს კი შემოწმების შედეგად
III ჯგუფის სისხლი აღმოაჩნდა. აღ-
ნიშნულმა და საქმეში არსებულ სხვა
არსებითი მნიშვნელობის გარემოებებმა
საფუძველი მისცა ადვოკატს აერჩია
ისეთი პოზიცია, რომ დაემტკიცებინა პა-
ტიმარ წითლიძის უდანაშაულობისა და
საქმეში ბრალდებულად პიტნავას ჩაბ-
მის შესახებ. ადვოკატის ეს პოზიცია
რომელიც საქმის ერთობლივი მასალე-
ბით იყო ნაკარნახევი, არ განიზარა სა-
ხალხო სასამართლომ, წითლიძე იცნო
დამნაშავედ და მიმდინარე წლის 6-9
იანვრის განაჩენით საქართველოს სსრ
სისხლის სამართლის კოდექსის 144
მუხლის შესაბამისად მიუსაჯა თავისუფ-
ლების აღკვეთა 10 წლის ვადით.

ამხ. გ. უგრეხელიძის მიერ შეტანილ
საკასაციო საჩივრის საფუძველზე სა-
ქართველოს სსრ უმაღლესი სასამარ-
თლოს სისხლის სამართლის საქმეთა სა-
სამართლო კოლეგიამ დამატებითი გა-
მოძიებისათვის დააბრუნა წითლიძის
ბრალდების საქმე.

საქართველოს სს რესპუბლიკის პრო-
კურატურამ ყველა იმ გარემოებათა
მხედველობაში მიღებით, რომლის შესა-
ხებ ზემოთაა აღნიშნული და რომელ-
ზედაც ადვოკატი გ. უგრეხელიძე იმ-
თავითვე მიიტყვედა სასამართლო ორგა-
ნოების ყურადღებას, წარმოებით შეწყ-
ვიტა წითლიძის საქმე, გაანთავისუფლა
ის პატიმრობიდან, ხოლო პატიმრობაში
კი ნამდვილი დამნაშავე, მანქანის
მფლობელი და ავარიის მომხდენი პიტ-
ნავა აიყვანა.

ადვოკატის პრინციპულობაზე და მის
მიერ არჩეულ დაცვითი პოზიციის სის-
წოროს უტყუარობაზე მეტყველებს
სამტრედიის რაიონის იურიდიული კონ-
სულტაციის ადვოკატის ა. მ. პაიჭაძის
მოქმედება.

სამტრედიის რაიონის სახალხო სასა-
მართლომ რ. მამალაძე მკვლელობის ჩა-
დენისათვის იცნო დამნაშავედ და მიუ-

საჯა თავისუფლების ადკვეთა 10 წლის ვადით. ყველა ინსტანციის სასამართლომ ადვოკატის შუამდგომლობა უშედეგოდ დატოვა.

ამხ. ა. პაიჭაძემ დასაბუთებული საზედამხედველო საჩივრით მიმართა სსრ კავშირის გენერალურ პროკურორს, რომლის პროტესტის საფუძველზედაც სსრ კავშირის უმაღლესი სასამართლოს პლენუმმა წარმოებით შეწყვიტა რ. მამალაძის საქმე და გაანთავისუფლა ის პატიმრობიდან.

ადვოკატთა ყოველდღიურ პრაქტიკულ საქმიანობიდან მსგავსი მაგალითების მოტანა მრავლად შეიძლება.

ზოგიერთი ადვოკატი უფლებას წინასწარ გამოძიებაში მონაწილეობის შესახებ, ბოროტად იყენებს. ძალიან იშვიათად, მაგრამ მაინც აქვს ადგილი ისეთ შემთხვევებს, როცა ადვოკატი დავიანებით ცხადდება საგამომძიებლო ორგანოებში დროულად შეტყობინების მიუხედავად. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ დიდ შეცდომას აკეთებს საგამომძიებლო დარგის ის მუშაკი, რომელიც ბრალდებულის სურვილის მიუხედავად, რომ მის დასაცავად ადვოკატი იქნეს გამოყოფილი, დამაჯერებლად განუმარტავს მას (ბრალდებულს), რომ ადვოკატის აყვანა გამოძიებაში არ არის საჭირო.

ზესტაფონის რაიონის იურიდიული კონსულტაციის ადვოკატებს უკანასკნელი 14 თვის მანძილზე ნაწარმოები აქვთ 212 სისხლის სამართლის საქმე; ამ საქმეებიდან მხოლოდ 4-5 საქმეზე აქვს ადვოკატს მიღებული მონაწილეობა წინასწარ გამოძიებაში.

ზესტაფონის რაიონის პროკურორის თანაშემწემ განაცხადა, რომ მის წარმოებაში მყოფ საქმესთან დაკავშირებით ერთხელ გამოიწვია ადვოკატი გამოძიებაში მონაწილეობის მისაღებად. იმის გამო, რომ ადვოკატმა დაიგვიანა პროკურატურაში მისვლა, ამიტომ იგი მო-

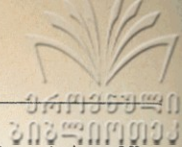
მავლისათვის აღარ თვლის საჭიროდ ადვოკატის ჩაბმას წინასწარ გამოძიების სტადიაში. ასეთი განცხადება კანონის მოთხოვნის სრული შეუფასებლობაა, რაც არ ეპატიება საგამომძიებლო დარგის მუშაკს.

კასპის რაიონის პროკურატურის გამოძიებელმა კიკოზაშვილმა არ შეასრულა სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 43 მუხლის მოთხოვნა და არასრულწლოვანის ბრალდების საქმეზე დამცველი არ დაუშვა ბრალდების წაყენების მომენტიდან. ამ და სხვა დარღვევათა გამო რაიონის პროკურატურას, ქ. თბილისის პირველი მაისის რაიონის იურიდიული კონსულტაციის ადვოკატის ამხ. ჯ. შარეიძის საჩივრების საფუძველზე, ორჯერ დაუბრუნდა საქმე დამატებითი გამოძიებისათვის.

ორიოდე სიტყვით გვინდა აღვნიშნოთ ადვოკატის ენობრივი სიწმინდის, სიტყვის კულტურის, საადვოკატო ეთიკისა და ადვოკატის პოზიციის შესახებ სისხლის სამართლის საქმეში.

ჩვენ ამ წერილში არ ვაპირებთ და არცა გვაქვს პრეტენზია თეორიული მსჯელობა ვიქონიოთ ადვოკატის სიტყვის კულტურაზე, მაგრამ ის მონაცემები რაც ჩვენს ხელთაა უდაოდ მოწმობენ იმას, რომ რიგი ადვოკატებისა ნაკლებ ყურადღებას აქცევენ სასამართლო პროცესებზე წარმოქმულ სიტყვის კულტურას. ეს ნაკლი ძირითადად იმითაა გამოწვეული, რომ ადვოკატი არ ემზადება, ზერელედ სწავლობს საქმეს და რაც მთავარია, ასეთი ადვოკატი სუსტად ან სრულებით არ მუშაობს თავის თავზე, რათა აიმაღლოს იურიდიული ცოდნის დონე, აქტაურად არ მონაწილეობს მუდმივმოქმედ იურიდიულ სემინარებში, სისტემატურად არ კითხულობს თანამედროვე იურიდიულ ლიტერატურას და სხვა.

1961 წლის 25-30 მარტს ზესტაფონის რაიონის სახალხო სასამართლო სამ-

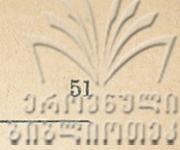

სჯავრო სხდომაზე იხილავდა აბრამი-შვილისა და სხვათა ბრალდების საქმეს (სამართალში მიცემული იყო სულ 12 კაცი), რომლებსაც საზოგადო ქონების დიდი რაოდენობით დატაცება ბრალდებოდათ. საქმის სირთულისა და მისი მნიშვნელობის გამო ადვოკატები ვალდებული იყვნენ ამომწურავად შეესწავლათ საქმე და თავიანთ დაცვით სიტყვებში სწორი პოზიცია აერჩიათ. სინამდვილეში ეს ასე არ მოხდა:

ადვოკატმა გ. არაბიძემ, რომელიც ამ რთულ საქმეში ერთ-ერთ დამანაშავეს იცავდა მხოლოდ 10 წუთიანი სიტყვა წარმოთქვა, ეს სიტყვა სავსებით მოკლებული იყო საადვოკატო სიტყვის კულტურას; გ. არაბიძე 10 წუთის განმავლობაში უხერხულად აქნევდა თავის სათვალევებს, იგი დამაჯერებელი სიტყვით კი არ მიმართავდა სასამართლოს შემადგენლობას, არამედ ყვიროდა და ამით ფაქტიურად დაბნეულობა და გაურკვეველობა შექმნიდა საქმეში. ერთ-ერთმა ადვოკატმა ამავე საქმეზე დაცვისათვის სავსებით არასწორი პოზიცია აირჩია და ამასთანავე თავის თავს ისეთი ფიზიკური ტანჯვა მიაყენა (ყვირილით), რომ მან სიტყვის დამთავრების შემდეგ ძლივს მოახერხა მობრუნება და მისთვის განკუთვნილ ადგილზე დაჯდომა; საქმისათვის, ჭეშმარიტების დადგენისათვის ამ ადვოკატს ბევრი არაფერი უთქვამს. საკითხავია: ხომ არ არის ეს ადვოკატის მხრივ იაფფასიანი პროფესიული რეკლამის შექმნის ცდა?

კანონის უცოდინარობაზე და ადვოკატის დაბალ კულტურაზე მეტყველებს კიროვის სახ. რაიონის იურიდიული კონსულტაციის ერთ-ერთი ადვოკატის მოქმედება. ეს ადვოკატი ქ. თბილისის ლენინის სახ. რაიონის სახალხო სასამართლოში იცავდა ალექსანდრე და ბორის ძიძიგურების ინტერესებს. ადვოკატმა თავიდანვე არასწორი პოზიცია აირჩია და ყოველგვარი დასაბუ-

თების გარეშე იშუამდგომლა სახელმწიფო ბრალმდებლის, სამგორის რაიპროკურორის თანაშემწის ამხ. ა. ქამუშაძის აცილება. ადვოკატი აცილებას იმით „ასაბუთებდა“, რომ ამხ. ქამუშაძეს, როგორც რაიონის პროკურორის თანაშემწეს, თურმე მონაწილეობა მიუღია წინასწარ გამოძიების დროს ბრალდებულთა დაკითხვებში, ეს გარემოება კი როგორც ეს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 57 მუხლშია აღნიშნული არ შეიძლება საფუძვლად დაედოს აცილებას, ამიტომ სასამართლომ უარი უთხრა ადვოკატს შუამდგომლობაზე; ამის შემდეგ მან კვლავ აღძრა შუამდგომლობა სასამართლო პროცესიდან მისი განთავისუფლების შესახებ. ეს შუამდგომლობაც, რომ არ დააკმაყოფილა სასამართლომ, ადვოკატი მიუბრუნდა თავის დაცვის ქვეშ მყოფთ და საჯაროდ განუცხადა: „ნუ გეშინიათ, უკანონოდ მიგისჯიან, მაგრამ განაჩენს გააუქმებენ“-ო. მოსამართლის შენიშვნაზე ადვოკატი უკმეხად პასუხობდა: „მაფრთხილებ თორემ პატიმრობაში არ ამიყვანო“ და სხვა. ბოლოს თვით მოსამართლის აცილებაც მოითხოვა ადვოკატმა და რადგან ეს შუამდგომლობაც ყოველგვარ საფუძველს მოკლებული იყო, აქაც უარი მიიღო, რის შემდეგ მოსამართლისადმი დამამცირებელი სიტყვების ხმარებით დატოვა პროცესი. ამავე რაიონის ერთ-ერთმა ადვოკატმა კიროვის რაიონის სახ. სასამართლოს მიერ გამოტანილ განაჩენზე შეტანილ საკასაციო პროტესტში, აღნიშნა: „ნუთუ სასამართლოს შემადგენლობა ისე უცოდინარია, რომ ერთმანეთისაგან ვერ არჩევს დამანაშავესა და უდანაშაულოს“. იგივე ადვოკატი საქართველოს სსრ უმაღლესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა სასამართლო კოლეგიაში უსაფუძვლოდ შეეკამათა კოლეგიის თავმჯდომარეს და განუცხადა: თქვენ, რომ შეგეძლოთ, ჩემი დაცვის

ქვეშ მყოფს კიდევ მოუმატებდით ერთ ხუთ წელსო“ და სხვა.

ჭიათურის რაიონის იურიდიული კონსულტაციის ადვოკატი გ. გოგსაძე საზედამხედველო საჩივარში აღნიშნავს: „რაც შეეხება კოლეგიის დადგენილებას, რომლითაც გადაწყვეტილება ძალაში იქნა დატოვებული ეს არის „კალაპოტით მოჭრილი“ „სტანდარტული“ „ბლანკი“, „შაბლონური“ პასუხი, რომელიც უფრო სანოტარო რეგისტრაციას წააგავს. იმავე საჩივარში წერს: „ამხანაგო თავმჯდომარე! ნუთუ ეს არის სინდისიერება?, ნუთუ კაბარდინებში და ბოსტონებში ჩაცმულებმა (ლაპარაკია სასამართლო-პროკურატურის მუშაკებზე — ა. პ.) ასე უსინდისოდ უნდა განსაჯონ პატიოსანი ადამიანების ბედი?“ და სხვა.

კიროვის სახ. რაიონის იურიდიული კონსულტაციის იმ ადვოკატების საკითხი, რომლებმაც უტაქტობა და ადვოკატის ეთიკისათვის შეუფერებელი საქციელი ჩაიდინეს, განიხილა საქართველოს სსრ ადვოკატთა კოლეგიის პრეზიდიუმმა და მათ სათანადო დისციპლინარული სასჯელები დაადო.

ჭიათურის რაიონის იურიდიული კონსულტაციის ადვოკატის გ. გოგსაძის მიმართ პრეზიდიუმმა აღძრა დისციპლინარული საქმე.

ამ წერილში ჩვენ არაფერს ვამბობთ იმ ადვოკატთა შესახებ, რომლებიც კანონის მთელი სიზუსტის დაცვით მოქმედებენ, წინასწარ გამოძიებაში თუ სასამართლო პროცესში სათუთად იცავენ საადვოკატო ეთიკას, მაღალკულტურულობას და საქმისადმი სრულ ობიექტურობას იჩენენ, მაგრამ მაინც ხდებიან ზოგიერთი მოსამართლის უსაფუძვლოდ დამცირებისა და შეურაცხყოფის საგნად.

ზოგიერთი ადვოკატი ყურადღებას

არ აქცევს ქართული ენის სიწმინდეს. საჩივრებში ხშირად ვხვდებით არა-ქართულ სიტყვებსა და გაუმართავ წინადადებებს, იურისტისათვის შეუფერებელ გამოთქმებს. ერთ-ერთი ადვოკატი საკასაციო საჩივარში წერს: „მიესაჯა თავისუფლების თვითეულს შრომა-გასწორების კოლონიაში პატიმრობა“. ასევე ხმარობენ სიტყვებს: „სტოლი“, „კუხნა“, „ბოვში“, „რედიკული“, სამსჯავროს ნაცვლად „სამჯავრო“ და სხვა. ამგვარი გაუმართავი და შეუსაბამო ენით წერა უმთავრესად იმით უნდა აიხსნას, რომ ასეთ ადვოკატს საერთოდ დაბალი პროფესიული კულტურა აქვს, ხოლო არაქართული სიტყვების ხმარება კი, ჩვენის აზრით, ადვოკატის უბრალო დაუდევრობითაც შეიძლება იყოს გამოწვეული, რაც ჩრდილს აყენებს მის საქმიანობას. როგორც ერთ, ისე მეორე შემთხვევაშიც ადვოკატს მართებს იზრუნოს ცოდნის დონის ამაღლებისა და ენობრივი სიწმინდის დაცვისათვის.

იურიდიული კონსულტაციის გამგეობი ვალდებულნი არიან ადვოკატთა მიერ დაშვებულ შეცდომების დროულად გამოსწორების მიზნით სისტემატურად განიხილონ საკითხები ადვოკატთა საწარმო თათბირებზე. მიზანშეწონილი იქნება ცალკეულ რთულ საქმეზე ტარდებოდეს ჯგუფური კონსულტაციები და აქ განიხილებოდეს ადვოკატთა პოზიციები.

უზრუნველყოფილი უნდა იქნეს ყველა მოწინავე ადვოკატის საკონსულტაციო მუშაობაში ჩაბმა, მათვე უნდა დევალთ თანამიმდევრულად ეწეოდნენ წარმოება-დაწესებულებებში და მოსახლეობაში საბჭოთა სამართლის პროპაგანდას. ნაკლოვანებები, რომლებიც ადვოკატთა მუშაობაში არსებობს, უახლოეს დროში უნდა იქნეს აღმოფხვრილი.

დასახიჩრებით მიყენებული ზიანის ანაზღაურების ახალი წესი

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის 1961 წლის 2 ოქტომბრის ბრძანებულებით დაწესებულია წარმოების, დაწესებულების, ორგანიზაციების მიერ მუშების და მოსამსახურეებისათვის დასახიჩრებით ან ჯანმრთელობის სხვა დაზიანებით (რაც მათ სამუშაოსთანაა დაკავშირებული) მიყენებული ზიანის ანაზღაურების დავათა განხილვის ახალი წესი.

ბრძანებულების თანახმად მიყენებული ზიანის ანაზღაურება წარმოებს საწარმოს, დაწესებულების, ორგანიზაციის ადმინისტრაციის გადაწყვეტილებით. თუ დაინტერესებული პირი ადმინისტრაციის გადაწყვეტილებას არ ეთანხმება, დავას განიხილავს პროფესიული კავშირის საფაბრიკო, საქარხნო, ადგილობრივი კომიტეტი, ხოლო თუ დაინტერესებული პირი ან ადმინისტრაცია პროფკავშირის ადგილობრივი კომიტეტის დადგენილებას არ ეთანხმება მიყენებული ზიანის შესახებ დავას განიხილავს სახალხო სასამართლო.

ამრიგად, პროფესიული კავშირის საფაბრიკო, საქარხნო, ადგილობრივი კომიტეტის შესახებ სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს 1958 წლის 15 ივლისის ბრძანებულებით დამტკიცებულ დებულებით გათვალისწინებულ ფართო უფლებებს დამატა კიდევ ერთი, ხსენებულ დავათა განხილვა პროფკავშირების მიერ.

ამ ბრძანებულების შესაბამისად სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭომ 1961 წლის 9 ოქტომბრის № 921 დადგენილებით დაავალა შრომისა და ხელფასის საკითხების სახელმწიფო კომიტეტს, პრო-

ფესიულ კავშირთა სრულიად საკავშირო ცენტრალურ საბჭოსთან და სსრ კავშირის ფინანსთა სამინისტროსთან ერთად დაემტკიცებინა საწარმოების, დაწესებულებების, ორგანიზაციების მიერ მუშებისა და მოსამსახურეებისათვის დასახიჩრებით ან მათ სამუშაოსთან დაკავშირებულ ჯანმრთელობის სხვა დაზიანებით მიყენებული ზიანის ანაზღაურების წესები, იმის გათვალისწინებით, რომ პენსიები, რომელიც დაზარალებულებს დასახიჩრების ან ჯანმრთელობის სხვა დაზიანების შემდეგ დაენიშნათ და ფაქტიურად ეძლევათ, მთლიანად ჩაითვლება ზარალის ანაზღაურებელ თანხებში, ხოლო დასახიჩრების ან ჯანმრთელობის სხვა დაზიანების მიღებამდე დანიშნული პენსიები (გარდა ინვალიდობის პენსიებისა) არ ჩაითვლება ზიანის ანაზღაურების ოდენობის განსაზღვრისას. ამ მითითებით სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭომ ნათლად გადაჭრა სასამართლო პრაქტიკაში მანამდე არსებული სადაო საკითხი ზიანის ანაზღაურების განსაზღვრისას პენსიების ჩათვლის შესახებ.

სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს ხსენებული დადგენილების შესაბამისად, სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს შრომისა და ხელფასის საკითხების სახელმწიფო კომიტეტმა და პროფესიული კავშირთა სრულიად საკავშირო ცენტრალურმა საბჭომ 1961 წლის 22 დეკემბრის № 483/25 ერთობლივი დადგენილებით დაამტკიცეს ზემოხსენებული წესები, რაც მოქმედებაში შევიდა მიმდინარე ე. ი. 1962 წლის 1 იანვრიდან.

ამ წესებმა გარკვეულობა შეიტანა მთელ რიგ არსებით საკითხებში, რომელთა გადაწყვეტა სასამართლო პრაქტიკაში ერთნაირად არ ხდებოდა და სხვადასხვაგვარი ინტერპრეტაციით წარმოებდა.

წესებში აღნიშნულია, რომ საწარმონი, დაწესებულებები, ორგანიზაციები მატერიალურად პასუხს აგებენ მათი ბრალით მუშებსა და მოსამსახურეებზე დასახიჩრებთ ან ჯანმრთელობის სხვა დაზიანებით მიყენებული ზიანისათვის, რაც მათ სამუშაოსთან იყო დაკავშირებული და რაც მოხდა საწარმოს, დაწესებულების, ორგანიზაციის ტერიტორიაზე, ტერიტორიის გარეთ, მათ მიერ თავისი შრომითი ვალდებულებების შესრულებისას და აგრეთვე საწარმოს, დაწესებულების, ორგანიზაციის ტრანსპორტით სამუშაოზე ან სამუშაოდან მსვლელობის დროს. ამგვარად წესებით დაზუსტებულია, რომ საწარმოს, დაწესებულების, ორგანიზაციის მატერიალური პასუხისმგებლობა ზიანის ანაზღაურების შესახებ დგება მუშაკის სამუშაოზე ან სამუშაოდან წასვლის არა ყველა შემთხვევაში, როგორც ეს გათვალისწინებულია სახელმწიფო პენსიების დანიშვნისა და გაცემის შესახებ დებულების 33 პუნქტით (იხ. პროფესიული კავშირების სრულიად საკავშირო ცენტრალური საბჭოს პრეზიდიუმის 1958 წლის 5 აპრილის დადგენილება), არამედ მუშის ან მოსამსახურის სამუშაოზე ან სამუშაოდან საწარმოს, დაწესებულების, ორგანიზაციის ტრანსპორტით წასვლის დროს.

სსრ კავშირის უმაღლესი სასამართლოს პლენუმის 1943 წლის 10 ივნისის № 11 დადგენილების 18 პუნქტის შესაბამისად აღნიშნული წესები საწარმოს, დაწესებულების, ორგანიზაციის ბრალის დამადასტურებელ მტკიცებებს აკუთვნებს კერძოდ შემდეგს: წარმოებასთან დაკავშირებულ უბედულ

რი შემთხვევის აქტს, სასამართლოს გამამტყუნებელ განაჩენს, საგამომძიებლო ან სასამართლო ორგანოების დადგენილებას საქმის წარმოების მოსპობის შესახებ მცირე მნიშვნელობის ან ამინსტიის აქტთან დაკავშირების გამო, შრომის დაცვაზე კონტროლის განმახორციელებელ ორგანოების (თანამდებობრივი პირების) დადგენილებას აღმინისტრაციული სასჯელის (ჯარიმის) დადების შესახებ ან ამ ორგანოების დასკვნას დასახიჩრების ან ჯანმრთელობის სხვა დაზიანების მიზეზთა შესახებ, ბრძანებას კონკრეტულ დამნაშავე პირებზე დისციპლინარული სასჯელის დადების შესახებ და პროფესიული კავშირის საფაბრიკო, საქარხნო, ადგილობრივი კომიტეტის დადგენილებას საწარმოს, დაწესებულების, ორგანიზაციის მიერ სოცდაზღვევის ბიუჯეტის სასარგებლოდ დასახიჩრების ან ჯანმრთელობის სხვა დაზიანების შედეგად მუშა-მოსამსახურეებზე დროებითი შრომის უნარის დაკარგვის გამო გაცემული დახმარების ხარჯების ანაზღაურების შესახებ (პროფკავშირების საფაბრიკო, საქარხნო, ადგილობრივი კომიტეტის უფლებათა შესახებ დებულების 11 პუნქტი).

ზიანის ანაზღაურება მდგომარეობს დაზარალებულზე იმ ხელფასის თანაბარი ფულადი თანხის გაცემაში, რომელიც მან დაკარგა დასახიჩრების ან ჯანმრთელობის სხვა დაზიანების შედეგად.

ამასთანავე, თუ დაზარალებული ამის გამო დროებით დაბალ ხელფასთან სამუშაოზე იქნა გადაყვანილი, შრომის უნარის აღდგენის ან ინვალიდობის დადგენის მომენტამდე, მას ეძლევა სხვაობა მის პირველ ხელფასსა და ახალ, დაბალ ხელფასს შორის.

უცვლელი რჩება წესი დაკარგულ ხელფასს ზევით დაზარალებულზე მისი მოვლის, დამატებითი კვების, პრო-

ტეზირების, სანატორიულ-საკურორტო მკურნალობის და სხვა ხარჯების ანაზღაურების შესახებ, თუ ამ სახის დახმარების გაცემა მიჩნეულია საექიმო-შრომის საექსპერტო კომისიის მიერ და არ ეძლევა სათანადო ორგანიზაციებისაგან დაზარალებულს უფასოდ. პირველი ჯგუფის ინვალიდად მიჩნეულთათვის საექიმო-შრომის საექსპერტო კომისიის დასკვნა მოვლის საჭიროების შესახებ არ მოითხოვება.

იმ შემთხვევაში, როცა დასახიჩრება შედეგია არა მარტო საწარმოს ადმინისტრაციის მხრიდან შრომის უსაფრთხო პირობების დაუცველობის, არამედ თვით დაზარალებულის უხეში გაუფრთხილებლობისაც მიიღება შეჩვეული პასუხისმგებლობა ადმინისტრაციისა და დაზარალებულის ბრალის ხარისხის მიხედვით, რაც დგინდება ადმინისტრაციის მიერ პროფკავშირის საფაბრიკო, საქარხნო, ადგილობრივი კომიტეტის შრომის დაცვის კომისიის დასკვნის მხედველობაში მიღებით.

დაზარალებული მუშაკის მიერ დასახიჩრების შედეგად დაკარგული შრომის უნარიანობის პროცენტების დადგენა, ახალი წესების მიხედვით, ხდება მარტოდენ სოცუზრუნველყოფის საექიმო-შრომის საექსპერტო კომისიების მიერ და ეს საკითხი ამოღებულია ჯანმრთელობის სამინისტროს სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზის კომპეტენციის ფარგლებიდან, რაც ასახულია აგრეთვე საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს 1962 წლის 8 იანვრის № 13 დადგენილებაში.

საექიმო-შრომის საექსპერტო კომისიაში გაგზავნა ხდება იმ საწარმოს ადმინისტრაციის ან პროფკავშირის ადგილობრივი კომიტეტის მიერ, სადაც დაზარალებულმა მიიღო დასახიჩრება. განმეორებითი ექსპერტიზა კი გადამოწმების ვადის დადგომისას წარმოებს

დაზარალებული მხარის ან სხვა დაზარალებულ პირთა განცხადებით.

წესები ამყარებენ იმ პირთა წრეს, რომელთაც უფლება აქვთ მიყენებული ზიანის ანაზღაურების. ესენი არიან მუშები და მოსამსახურენი, რომელთაც სრულიად ან ნაწილობრივ დაკარგეს შრომის უნარი მათ მუშაობასთან დაკავშირებით დასახიჩრების ან ჯანმრთელობის სხვა დაზიანების შედეგად, მიუხედავად იმისა მიკუთვნებული აქვთ მათ ინვალიდობის ჯგუფი თუ არა.

მუშის ან მოსამსახურის სიკვდილის შემთხვევაში, მის მუშაობასთან დაკავშირებულ დასახიჩრების ან ჯანმრთელობის სხვა დაზიანების შედეგად, რაც მოხდა წარმოების, დაწესებულების, ორგანიზაციის ბრალით, ზიანის ანაზღაურების უფლება აქვთ მის კმაყოფაზე მყოფთ შრომისუუნარო პირებს, და აგრეთვე შრომის უნარიან პირებს, რომელნიც თუმცა არ იყვნენ გარდაცვლილის კმაყოფაზე, მაგრამ მისი სიკვდილის დროისათვის უფლება ჰქონდათ მიეღოთ მისგან კმაყოფა. ამ უკანასკნელთა კატეგორიას მიეკუთვნება აგრეთვე გარდაცვლილის შვილიც, რომელიც მისი გარდაცვალების შემდეგ დაიბადა. (სსრ კავშირის სამოქალაქო კანონმდებლობის საფუძვლების 91 მუხლი).

თანხების გაცემა მათზე წარმოებს: არასრულწლოვანებზე — 16 წლის ასაკამდე, მოსწავლეებზე — 18 წლის ასაკამდე, 55 წელზე მეტი ასაკის მქონე ქალებზე და 60 წელზე მეტი ასაკის მამაკაცებზე — მთელი სიცოცხლის განმავლობაში, ინვალიდებზე — ინვალიდობის ვადის განმავლობაში, ხოლო გარდაცვლილის ერთ მშობელზე ან მეუღლეზე ასაკისა და შრომის უნარიანობის მიუხედავად, თუ ისინი არ მუშაობენ და უვლიან გარდაცვლილის 8 წლის ასაკს მიუღწეველ შვილებს, ძმებს,

დებს და შეილიშვილებს — ამ უკანასკნელთა 8 წლის ასაკის მიღწევამდე.

ასანაზღაურებელი ზიანის ოდენობის განსაზღვრა წარმოებს იმავე წესით, როგორც ამას ადგილი ჰქონდა სასამართლო პრაქტიკაში, სახელდობრ: მუშაკის მიერ პროფესიული შრომისუნარიანობის დაკარგვის (სათანადო შემთხვევებში საერთო შრომისუნარიანობის დაკარგვის) და აგრეთვე მისი თვიური საშუალო ხელფასის და მოცემულ დასახიჩრებასთან ან ჯანმრთელობის სხვა დაზიანებასთან დაკავშირებით დანიშნული პენსიის დამოკიდებულებით ე. ი. პროფესიული შრომისუნარიანობის ნაწილობრივად დაკარგვისას, საერთო შრომისუნარიანობის დაკარგვის გათვალისწინება არ ხდება და ანაზღაურების ოდენობა შეადგენს დაზარალებულის საშუალო თვიური ხელფასის ნაწილს, მის მიერ დაკარგული პროფესიული შრომისუნარიანობის შესაბამისს, მოცემულ დასახიჩრებასთან ან ჯანმრთელობის სხვა დაზიანებასთან დაკავშირებით დანიშნული პენსიის თანხის გამოკლებით, ხოლო პროფესიული შრომისუნარიანობის სრულიად (100%-ით) და საერთო შრომისუნარიანობის ნაწილობრივ დაკარგვის შემთხვევაში ანაზღაურების ოდენობა უდრის დაზარალებულის საშუალო თვიურ ხელფასს, მოცემულ ადგილისათვის დამყარებულ მინიმალური ხელფასის გამოკლებით, მის მიერ შენარჩუნებულ საერთო შრომისუნარიანობის შესაბამისად და დანიშნული პენსიის გამოკლებით.

ასევე ძველად არსებული წესით წარმოებს მუშაკის გარდაცვალების შემთხვევაში ზიანის ანაზღაურების უფლების მქონე არასრულწლოვან პირებზე თანხის გაცემა, რაც შეადგენს გარდაცვლილის საშუალო თვიურ ხელფასს, მისი და მის კმაყოფაზე მყოფ შრომისუნარიან პირების (რომელთაც ანაზღაურების უფლება არა აქვთ) წილის გამოკლე-

ბით და აგრეთვე მარჩენალის გარდაცვალების გამო შემოსენებულ პირებზე დანიშნული პენსიის გამოკლებით.

ასანაზღაურებელი თანხის განსაზღვრისათვის მიიღება უკანასკნელი 12 თვის საშუალო ხელფასი (არასრულად ნამუშევარი თვეების გამოკლებით და სრულად ნამუშევარი თვეები შეცვლილი); თუ რომ 2 უკანასკნელი წლის განმავლობაში მუშაკმა 12 სრულ თვეზე ნაკლები იმუშავა, ასანაზღაურებელი თანხა იანგარიშება ფაქტიურად ნამუშევარი ყველა სრული თვეების საშუალო ხელფასის ამ თვეებზე გაყოფით. ერთ სრულ თვეზე ნაკლები დროის მუშაობის შემთხვევაში გამომუშავებული ხელფასი იყოფა ნამუშევარ დღეებზე და მრავლდება 25,6-ზე. ამ შემთხვევაში ხელფასი, რომლიდანაც იანგარიშება ანაზღაურების ოდენობა, არ შეიძლება აღემატებოდეს მოცემულ მუშაკის ერთნახევარ სატარიფო განაკვეთს.

ხელფასში, რომლიდანაც იანგარიშება ასანაზღაურებელი თანხა, შედის შრომის ყველა ხელფასი, გარდა საზეგანაკვეთო, შეთავსებითი სამუშაოს ანაზღაურებისა და ყველა ერთდროული გაცემებისა. წელთა დამსახურების პროცენტული დანამატები, ერთდროული ჯილდო და აგრეთვე მოცემულ საწარმოში შრომის ხელფასის ანაზღაურების სისტემით დადგენილი პრემიები (მიუხედავად მათი გაცემის პერიოდისა) შედის ხელფასის ანგარიშში. თუ ზიანი მიყენებული აქვს მოწაფის განაკვეთის მქონე პირს, რომელსაც სწავლამდე მუდმივი, მყარი ხელფასი სხვა პროფესიაზე, სპეციალობაზე, თანამდებობაზე არ ჰქონდა, ასანაზღაურებელი თანხა იანგარიშება იმ სპეციალობის, პროფესიის დაბალი თანრიგის მუშაგენარდის სატარიფო განაკვეთის მიხედვით, რომელ სპეციალობას, პროფესიასაც სწავლობდა დაზარალებული.

ხოლო თუ ამ პირს სწავლამდე მუდმივი ხელფასი ჰქონდა, სხვა პროფესიის ან სპეციალობის მიხედვით, ასანაზღაურებელი თანხა იანგარიშება ამ ხელფასის მიხედვით.

იმ შემთხვევაში, როცა დასახიჩრები-სა ან ჯანმრთელობის სხვა დაზიანების შედეგად დაზარალებულის შემდგომი გამოყენება სამუშაოზე შეუძლებელი ხდება, ადმინისტრაცია ვალდებულია დაზარალებულის თხოვნის მიხედვით საწარმოს ხარჯზე შეასწავლოს მას ახალი პროფესია, სპეციალობა. ახალი პროფესიის შესწავლის დროის განმავლობაში, მაგრამ არა უმეტეს 3 თვისა, მას ეძლევა საშუალო ხელფასი წინა სამუშაოს მიხედვით, პენსიის, მიღებულ ხელფასის ან სტიპენდიის გამოკლებით. ამ პერიოდში ზიანის ანაზღაურების დადგენილი თანხის გაცემა არ წარმოებს.

მომუშავე დაზარალებულზე მიყენებული ზიანის ანაზღაურება წარმოებს ისეთი ოდენობით, რომ ზიანის ანაზღაურების გასაცემი თანხა პენსიის, ხელფასის და სტიპენდიის ჩათვლით არ აღემატებოდეს საერთო ჯამში დაზარალებულის დასახიჩრებამდე ან ჯანმრთელობის სხვა დაზიანებამდე წინანდელ ხელფასს. ამასთანავე ხელფასში, რომლის მიხედვითაც ეძლევა მას ზიანის ანაზღაურების თანხა, ითვლება ყოველგვარი ხელფასი, რომელზედაც წარმოებს სადაზღვევო შენატანების დარიცხვა, გარდა საზეგანაკვეთო, შეთავსებითი მუშაობის ხელფასისა და ყოველგვარი ერთდროული გაცემებისა. წელთა დამსახურების ერთდროული ჯილდო და პროცენტული დანამატები, აგრეთვე მოცემულ საწარმოში შრომის ანაზღაურების სისტემით დადგენილი პრემიები ჩაითვლება იმ თვეში მიღებული ხელფასის ანგარიშში.

დროებითი შრომისუუნარობის პერიოდში ხელფასის მაგიერ ჩაითვლება სა-

ავადმყოფო ფურცლის მიხედვით გამოცემული დახმარება.

სასამართლო პრაქტიკაში არ იყო ნათლად გადაჭრილი საკითხი ზიანის ანაზღაურების თანხაში კოლმეურნეთა შემოსავლის ჩათვლის შესახებ. ახალი წესების მიხედვით იმ დაზარალებულებზე ზიანის ანაზღაურების თანხების გაცემისას, რომელნიც კოლმეურნეობის წევრები არიან, მხედველობაში მიიღება (ჩაითვლება) განვლილ თვეში კოლმეურნეობაში მათი მუშაობისაგან მიღებული შემოსავალი.

ალიმენტი, ყოველგვარი მატერიალური დახმარება და სხვა მხედველობაში არ მიიღება. მარჩენალის დაკარგვის გამო ზიანის ანაზღაურების თანხაში მიმღები პირების ხელფასი და სხვა შემოსავალი არ ჩაითვლება.

იმ შემთხვევაში, როდესაც საწარმოს რეორგანიზაცია ან ლიკვიდაცია ხდება, დაინტერესებული პირი მიმართავს მათი უფლების მენაცვლეს ან შესაბამისად ზემდგომ ორგანიზაციას, ხოლო თუ საწარმოს ლიკვიდაცია მოხდება უფლების მენაცვლის გარეშე, საწარმო ვალდებულია სსრ კავშირის ცაკისა და სახკომსაბჭოს 1927 წლის 23 ნოემბრის დადგენილების შესაბამისად კაპიტალიზირება უყოს და სახელმწიფო დაზღვევის ორგანოში შეიტანოს მუშა-მოსამსახურეებზე ჯანმრთელობის დაზიანებით მიყენებული ზიანის ასანაზღაურებელი თანხები, რომელსაც სახდაზღვევის ორგანოები გასცემენ შესაბამის ხელშეკრულების საფუძველზე დაზარალებულებზე, ხოლო მათი გარდაცვალების შემთხვევაში მათ კმაყოფაზე მყოფ და ზიანის ანაზღაურების უფლების მქონე პირებზე.

წესები ახლებურად წყვეტს ხანდახმულობის საკითხსაც. როგორც ცნობილია, საქართველოს სსრ სამოქალაქო სამართლის კოდექსის 404 მუხლის შენიშვნის თანახმად (რსფსრ სამოქ. სამ.

კოდექსის იგივე მუხლი) ზიანის მიყენებიდან გამომდინარე სახელმწიფო ორგანოსადმი წარსადგენი სარჩელის ხანდაზმულობა განისაზღვრება 2 წლით და ინგარიშება დღიდან ზიანის მიყენებისა. ზემოხსენებული წესების 28 პუნქტის მიხედვით კი, თუ დაზარალებულმა პირმა ადმინისტრაციას მიმართა დასახიჩრების ან ჯანმრთელობის სხვა დაზიანების დღიდან 3 წლის განვლის შემდეგაც კი, ანაზღაურება გაცივმა ადმინისტრაციასადმი მიმართვის დღიდან. ეს ახალი წესი ჩვენ სადაოდ მიგვაჩნია. ამ შემთხვევაში წესების ხუნებული 28 პუნქტი ეყრდნობა სასამართლო ორგანოთა მყარ პრაქტიკას, რომლის დროსაც სასამართლო ორგანოები თუ მიიჩნევდნენ საპატიოდ სამოქალაქო სამართლის კოდექსით დადგენილ ვადის გაშვებას, უგრძელებდნენ ან უკეთ რომ ვთქვათ, აღუდგენდნენ მოსარჩელეს ვადას და ანაზღაურების მისჯას აწარმოებდნენ სასამართლოში განცხადების (სარჩელის) შეტანის დროიდან.

აღნიშნულ შემთხვევებში საქმე გვაქვს სასამართლო ორგანოების მიერ სამოქალაქო სამართლის კოდექსის 49-ე მუხლის გამოყენებასთან და სანამ მოქმედი მატერიალური კოდექსებით დაწესებულია ასეთ სარჩელთა ხანდაზმულობის ვადები, მათი დარღვევის შემთხვევების და ამ ვადების გაგრძელების დამყარებული წესის გვერდის ავლა არასაკანონმდებლო გზით, ჩვენი აზრით, სწორი არ არის. თუ წესების შემდგენელნი ემყარებოდნენ იმ გარემოებას, რომ სსრ კავშირის და მოკავშირე რესპუბლიკათა სამოქალაქო კანონმდებლობის საფუძვლების მე-12-ე თავი, რომელიც შეეხება ზიანის მიყენებიდან წარმოშობილ ვალდებულებებს (მუხლი 90, 91 და სხვა) არ ითვალისწინებს ასეთ სარჩელთა ხანდაზმულობის ვადას, ეს იმას არ ნიშნავს, ჩვენი აზრით, არ გავითვალისწინოთ და არ დავიცვათ იმავე სა-

ფუძვლების მე-16-ე მუხლით დაწესებული საერთო სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადები.

ზემოხსენებული დავის, პროფესიული კავშირის საფაბრიკო-საქარხნო ადგილობრივი კომიტეტის მიერ განხილვის და გადაწყვეტილების აღსრულების წესები იგივეა, რაც საერთოდ პროფესიული კავშირის ადგილობრივი კომიტეტის მიერ შრომის დავათა განხილვისა და გამოტანილ დადგენილებათა შესრულების, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის 1957 წლის 31 იანვრის ბრძანებულების შესაბამისად.

იმ შემთხვევაში, როცა ადმინისტრაცია არ ეთანხმება ადგილობრივი კომიტეტის დადგენილებას, მან 10 დღის ვადაში უნდა მიმართოს სახალხო სასამართლოს და ანაზღაურების თანხების გაცემა შეჩერდება, მაგრამ დაზარალებულს ყველა შემთხვევაში დაუყოვნებლივ უნდა მიეცეს ანაზღაურების ერთი თვის თანხა.

იმ პირის თავისუფლების აღკვეთის შემთხვევაში, რომელიც ზიანის ანაზღაურების თანხებს ლეზულობდა, თანხების გაცემა შეჩერდება. განთავისუფლების შემდეგ თანხების გაცემა გავრძელდება მიმართვის დღიდან. გამამართლებელ განაჩენის გამოტანისას ან საქმის წარმოებით მოსპობისას ანაზღაურების გაცემა წარმოებს წარსულ დროისა, მაგრამ არა უმეტეს 3 წლისა მიმართვის დღემდე.

დაზარალებული ვალდებულია წერილობით აცნობოს ადმინისტრაციას მის ხელფასში ან შემოსავალში ცვლილებების შესახებ. შრომის უნარიანობის ხარისხის, დანიშნული პენსიის ოდენობის და აგრეთვე გარდაცვლილის ოჯახის შემადგენლობის შეცვლის შემთხვევაში წარმოებს ზიანის ანაზღაურების თანხათა სათანადო გადაანგარიშება.

ამ წესების 1962 წლის 1 იანვრიდან შემოღებასთან დაკავშირებით სსრ კავ-

შირის უმაღლესი სასამართლოს პლენუ-
მმა, 1961 წლის 14 დეკემბრის № 8 დად-
გენილებით განმარტა, რომ სსრ კავში-
რის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის
1961 წლის 2 აგვისტოს ბრძანებულების
შესაბამისად დადგენილი ახალი წესები
გამოყენებული უნდა იქნას მანამდე სა-
სამართლო ორგანოებში ყველა განუ-
ხილველ საქმეების მიმართ, მიუხედა-
ვად მართლურთიერთობის წარმოშობის
დროისა. დაზარალებულთა 1962 წლის
1 იანვრიდან შეტანილი განმეორებითი
სარჩევები პერიოდულ გაცემათა ვადე-
ბის გაგრძელების შესახებ, სასამართლო
ორგანოების მიერ მიიღება განსახილვე-
ლად მხოლოდ შემოხსენებულ ბრძანე-
ბულებით დადგენილი წესების დაცვის
შემთხვევაში, ე. ი. პირველად ამ საქ-
მის საწარმოს ადმინისტრაციის ან პრო-
ფესიული კავშირის ადგილკომის გან-
ხილვის შემდეგ. პლენუმი მიუთითებს
აგრეთვე, რომ ადმინისტრაციისათვის
პროფკავშირის ადგილკომის დადგენი-
ლების გასაჩივრების 10 დღიანი ვადის
გაშვება არ წარმოადგენს განცხადების
მიუღებლობის საფუძველს და ამ ვადის

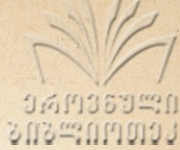
გაგრძელება შეიძლება თუ ამას საბჭო-
თი მიიჩნევს სასამართლო.

დასახიჩრებით ან ჯანმრთელობის
სხვა დაზიანებით მიყენებული ზიანის
ანაზღაურების ზემოაღნიშნული წესე-
ბის ცხოვრებაში განუხრელად გატა-
რება დიდად არის დამოკიდებული სა-
წარმოთა და დაწესებულებათა იურიდი-
ული სამსახურის მუშაკთა სწორ დასკე-
ნებზე, რომელთა მეშვეობითაც უნდა
ხდებოდეს ზიანის ანაზღაურების თან-
ხათა განსაზღვრა და გაფორმება, რაც
უნდა წარმოებდეს სრული ობიექტურო-
ბით, რათა სავსებით იქნას დაცული და-
ზარალებულთა ინტერესები და ამასთანა-
ვცე ადგილი არ ექნეს ასეთ თანხათა
უმართებულოდ გაცემას.

იურიდიულ სამსახურის მუშაკთა
მოვალეობაა მიიღონ ზომები, რომ არ
იქნეს დაშვებული რაიმე დარღვევა და
ადმინისტრაციის მიერ ზიანის ანაზღაუ-
რების დადგენის მომენტიდანვე აცილე-
ბული იქნას ყოველგვარი შემდგომი და-
ვა ამ საკითხის გარშემო.

5. წერიტელი,

საქართველოს სახალხო მეურნეობის საბჭოს
იურიდიული ჯგუფის უფროსი.

„შრომის“ ირგვლივ უპარტიზოლო სტრუქტურის გრძელ სასაქონლო პარტიული პენსიონატის

XIX ს. 80-იანი წლების ქართველი ხალხოსნები, რომლებიც ვაზეთ „შრომის“¹ ირგვლივ იყვნენ შემოკრებილნი, გლახთა ეკონომიური მდგომარეობის გაუმჯობესებისათვის ბრძოლასთან ერთად ენერგიულად იბრძოდნენ ქართული ენის აღდგენისათვის სკოლასა და სასამართლოში.

აღსანიშნავია, რომ ვაზეთი „შრომა“ დადებითად აღახებდა რუსეთთან საქართველოს შეერთებას. ვაზეთი წერდა, რომ ერთი საუკუნის მოგენებით არსებობამ რაღაც საკვირველი გავლენა იქონია ჩვენს ცხოვრებაზე. წარსული დროის ალიაქოთი, მუდმივი ომი და ქვეყნის ამკლები მტრები ეხლა ჩვენ არ გვაწუხებენ; ყოველ წლებით ჩვენს ვაქებსა და ქალებს შაჰის, ანუ ხონთქარის პარემისათვის არ ვაგზავნით, ახლა სტამბოლის მოედანზე ჩვენი შვილები პირუტყვსავით გასაყიდად აღარ ვაჭყავთ. „ამ საუკუნეში საქართველომ რუსეთის მფარველობის ქვეშ მოისვენა გარეშე მტრებისაგან და ამ მოსვენების დროს ხალხის ძარღვი გამაგრდა, სისხლნაკულობა გაჭრა“².

რუსეთთან საქართველოს შეერთების დადებითად შეფასების საკითხისადმი არაერთი წერილია „შრომაში“ გამოქვეყნებული. მართლაც, „საქართველოს ისტორიული ბედისათვის გარდატეხის ეტაპი იყო XIX საუკუნის დამდეგის მისი შეერთება რუსეთთან. თვით ცხოვრებით ნაკარანახევმა ამ პროგრესულმა აქტმა იხსნა ქართველი ხალხი ფიზიკური განადგურების საფრთხისაგან, ბოლო მოუღო ამიერკავკასიაში უცხოელ დამპყრობელთა ბარბაროსულ შემოსევას, რომლებიც ასეული წლების განმავლობაში ტანჯავდნენ და ანადგურებდნენ ქართველებს, სომხებს, აზერბაიჯანელებს“³.

ამასთან ერთად „შრომის“ არ მოწონდა ის, რომ ცარიზმი საქართველოს აუტანელ მდგომარეობაში აყენებდა და ისე ექცეოდა, როგორც კოლონიას. „შრომის“ პუბლიცისტები ენერგიულად იბრძოდნენ რუსეთის თვითმპყრობელურ მთავრობის კოლონიზატორული პოლიტიკის წინააღმდეგ. ვაზეთი სასტიკად აკრიტიკებდა ცარიზმის ბიუროკრატული აპარატის აღვირახსნილ თარეშს საქართველოში.

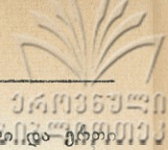
„ბიუროკრატია არის იმისთანა სენი რუსეთის იმპერიის შემავალის ხალხებისათვის — წერდა, „შრომა“, რომ ბევრი ბრძოლა არის საჭირო, რომ ეს სენი აღმოიფხვრას, ქვეყანა განახლდეს და ამ სენისაგან მორყენილი და გაფუჭებული პაერი განიწმინდოს“... ვაზეთის სიტყვით ამ აპარატმა „ყოველი ახალი დაწესებულება ხელში ჩაიგდო და ისე გადაასხვავერა საერო, საქალაქო და საგლეხო დაწესებულებები, რომ თავისუფალი სუნთქვა შეუძლებელი შეიქნა. მან ისე მაგრად ჩაავლო ბრჭყალი საზოგადო ცხოვრების ყოველ მხარეს, რომ კრინტის ამოდება შეუძლებელი იყო და ვინც კი საუბედუროდ მის ეჭვის ქვეშ ჩავარდებოდა, ცოლშვილს უნდა გამოთხოვებოდა და ცხრა მთას იქით უნდა გამგზავრებულიყო“⁴.

ცარიზმის ბიუროკრატული აპარატი აუტანელ მდგომარეობაში აყენებდა ქართველ ხალხს, აქედან გამომდინარე ვაზეთმა „შრომამ“ „საგულისხმო რევოლუციური დასკვნა გააკეთა. მისი სიტყვით ხალხის ცხოვრების წინსვლელობა ემსგავსება მდინარეს, რომლის შეჩერება შეუძლებელია. იქნება ხალხის ცხოვრების მოთხოვნილება დროებით შეჩერდეს, როგორც შესაძლებელია მდინარის რაფებით შეზღუდვა, მაგრამ როგორც მდინარე თანდათან ძალას იკრებს და შემდეგში

¹ ქართველი ხალხოსნების ორგანო „შრომა“ გამოდიოდა ქუთაისში 1881 წ. 2 სექტემბრიდან 1883 წ. 23 ივნისამდე. მისი რედაქტორი იყო დ. დადინი, რედაქტორ-გამომცემელი — ა. ნახარიშვილი (ნახაროვი). „შრომაში“ თანამშრომლობდნენ: ბოსლეველი (ე. მჭედლიძე), სეველი (დ. ბაქრაძე), გრ. უმწიფარიძე (გრიგოლ ვოლსკი), თუხელი (ივანე აბაშიძე), სოლანი, იგივე არაგველი (დ. კეზელი), აკაკი წერეთელი და სხვ.

² „შრომა“, 1883, № 5, მოწინავე.
³ ნ. ს. ხ რ უ შ ი ვ ი, სიღყვა საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარებისა და საქართველოს კომპარტიის შექმნის 40 წლისთავისადმი მიძღვნილ საზეიმო სტდომახე, თბ., 1961, გვ. 17—18.

⁴ კახ. ნოვის კომისიის გამო, „შრომა“, 1881, № 16.

ძირს უთხრის რაფას, ანუ გადაეცემა მას და საშინელი ხმით არე-მარეს მოიცავს, „ისე ხალხის მოთხოვნილება თანდათან მატულობს და ბოლოს ყოველისავე დაბრკოლებას თავიდან იცლებს და, სანამ თავის ნამდვილს კალაპოტში ჩადგებოდეს, იმისთანა საოცარს სურათს წარმოგიდგენს, როგორც ორის ძალის შეტაკება, რომელთაგან ერთი უსათუოდ უნდა მოისპოს“¹. „შრომამ“ ამ სწორი დასკვნით ვაბედულად მიუთითა იმ აუტანელ მდგომარეობაზე, რაშიაც არსებული წყობილება აყენებდა მშრომელ ხალხს და რასაც იგი ვერ აიტანს და დაანგრევს რუსეთისა და საქართველოს ურთიერთობის საყრდენს².

„შრომა“ მეტად ვაბედულად გამოდის არა მარტო მეფის ბიუროკრატიული აპარატის, არამედ მისი მასაზრდოებელი წყაროს წინააღმდეგაც და მოთხოვს მათ მოსპობას.

აი რას წერს იგი: „...ხე თუ ძირიღამ არ ამოვიღეთ და მხოლოდ შტოები შევაჭვებით, იგი პაჩო შტოებს ამოიყრის. ამნარის თვალთ უნდა ვუყურებდეთ ცხოვრების მოვლენათა შეცვლასაც. ამიტომაც განსაკუთრებული ყურადღება უნდა იყოს მიქცეული ძირეულ მიზეზებზეც. ...ამისათვის საჭიროა, რომ საზოგადოთ მოსპობილი იქნეს ბიუროკრატიული ელემენტი და ეს ელემენტი კი მაშინ მოისპობა, როდესაც მოსპობილი იქნება ის წყარო, რომლიდანაც ბიუროკრატიის უკვდავების წყარო ეძლევა“³.

„შრომის“ პუბლიცისტები მოხერხებულად, სასტიკად დასცინოდნენ და ამათარახებდნენ მეფის ჩინოვნიკობას თუ სხვა მოხელეებს, რომლებიც მუქათახორობით, მექათამეობით, გაიძვერობით, მახებლარობით აუტანელ მდგომარეობაში აყენებდნენ ადგილობრივ მოსახლეობას⁴. სწორედ ასეთი პირების წინააღმდეგ ბრძოლა ჰქონდა მხედველობაში აკაკი წერეთელს როცა ამბობდა, რომ „ნეტავი ვინმე მისთანაც გვესტუმრებოდეს, რომ მეგელ-კაცებზეც და ინადირებდეს. საკვირველი მხეცები კი არიან ეს მეგელ-კაცები; კრუტუნოვან კატასავით, ჰყეფენ ძალღვივით... და ქვეყანას კი იკლებენ მგელივით. ამ მეგელ-კაცების ნიშანი ეს არის, დღი პირი აქვთ, თავი პატარა, თვალები გამოპრაწული, მუცელი გაუმაძღარი, მადა სვავისა,

ენა გამოგდებული და კული გრძელი და ვერა მერეზე გადამპული. გაძღვიან — იღრინებიან და თუ შიათ — საცოდავთ ზუვიან. მათი არც ნორცი ვარჯა და არც ტყავი. ტვინი სულ არ აქვთ. ერთი სიტყვით ყოვლათ უსარგებლო და მყარლი მავნე პირუტყვები არიან“⁵.

„შრომა“ აღნიშნავდა, რომ საზოგადოება ზნეობრივად ძლიერ დაქვეითდა, რაც თავდაზნაურობის ზნეობრივად დაცემითაა გამოწვეული; თუ სადმე ავაზაკობა, ქურდობა, შარიათობა, კაცის კვლა არის, ყველგან ამ ამბის უმრავლესობის მოთავეებს თავდაზნაურობა შეადგენენ. ამის მიზეზი ისაა, რომ „როცა ბატონყმობის მოსპობით მისი ცხოვრება უცვრად შეიცვალა, ეს მოუმივადებელი იყო ცხოვრებისათვის და დარჩა უსაშველო და საბრალო მდგომარეობაში; დროება მისგან თხოულობდა შრომას და შრომისათვის საჭირო ცოდნა კი მათ არ ჰქონდათ“⁶. ამიტომ მათ აღვირახსნაო ცხოვრებას მიჰყვეს ხელი.

„შრომის“ სიტყვით „ეს გაუტეხელი და ფერად-ფერადი დასი მედანოსცებისა, სკანდალისტებისა, მტაცებლებისა, ავაზაკებისა, კოტრობისა, ცრუ მომხივან-მომასუხებებისა, მოხელობით ცრუ მოწმისა და სხვ. შედგება... სულ ესრეთწოდებულნი „ნასწავლი“ ხალხისა და მისგან გარყვნილი, მისი მიმბაძავი და მიმყოლი ახალგაზრდობისაგან... სხვა ყველა საშუალებას მოკლებული ყმაწვილი კაცი უახლოვდება და უამხანავდება იმათ, ვინც ხელტორობით და სხვა ცუდაცობით უზრუნველად და უშიშრად პოულობენ უხვს საზრდოსა. ამნარად ემატება ცუდი ცუდა და ბოროტი ბოროტსა; იბადება საყოფელოთა შიში და არეულობა, იზრდება საზოგადო უბედურება“⁷.

„შრომის“ ცნობილ პუბლიცისტ რომანოზ დანცხავას სიტყვით, თავდაზნაურობას სათაკილოდაც კი მიაჩნდა შრომა, ვარჯა და რაიმე სსსარგებლო საქმისათვის ხელის მოკიდება თავისი დეარდნილი სამშობლოს სასარგებლოდ. ისინი მზად არიან „ვინმე გაიძვერული მოქმედებით და ბილწი მიმოხვრით გაატყაონ და დაზარაონ ეს პირები ბინძურად სტურავენ ქვეყნისა და ერის მძარცველობაში, ბოროტმოქმედებაში, პირმოთენობის ერთგულებაში“⁸.

¹ კახანოვის კომისიის გამო, „შრომა“, 1881, № 16.
² „რომანოზი“, ფელეტონი, სხვათა შორის, „შრომა“, 1883, № 17.
³ კახანოვის კონიაის გამო, „შრომა“, 1881, № 16.
⁴ სამარხვო ფელეტონი, „შრომა“, 1882, № 12.
⁵ აკაკი წერეთელი, ფელეტონი, ქუთაისი, „შრომა“, 1881, № 16.
⁶ „შინაუი ამ ები“, „შრომა“, 1884, № 40.
⁷ „შრომა“, 1882, № 16, მარწინავე.
⁸ „რომანოზი“, ფელეტონი, სხვათა შორის, „შრომა“, 1883, № 17.
⁹ ამოდებულთა ცენზურის მიერ.

გაზეთ „შრომის“ კორესპონდენტი „ნომოც“ სასტიკად ამითარხებდა თავადაზნაურთა აღვირ-ასნილობას და წერდა, რომ არასანატრელ დროში ეცხოვრობთ, პატიოსნებას, ჭკუას, ზნეობას და სიმართლეს გასავალი აღარ აქვს. ამით მაგივრად ეხლა მეფობენ სულითა და ხორციით გარყვნილობა, ზნეობით სიმდაბლე, თავადებულნი უსინდისობა და რალაც კაცთყლაბობის მადა. „ღიას, კაცთყლაბობის დრო შეიქნა ეხლა — წერს იგი, შენ თუ პატიოსნებას მისდევ და სიმართლედ ცხოვრების დევიზად გაიხილია, დარწმუნებული ბრძანდებოდ, აღდე თუ გვიან, ხიფათი მოგელის. „კარტს არ თამაშობსო, ღვინით არ სკდებაო, ქრთამებს არ იღებსო — ეს რა კაციაო?“ — გაიძახიან ჩვენი ვაჟბატონები... თუ კი რამე მოგიხერხეს უნდათ გშთანთქონ, ჩავყლაბონ, ქვესკენი ვაგარონიონ, რომ ამის შემდეგ უფრო თავისუფლად, უფრო სინდისზე ხელადებულად დაიკმაყოფილონ თავიანთი მხეცური ინსტიქტი, სხვისი ნაოფლარით თავისი გაუმადლარი მუცელი აავსონ, ისინი მგლები არიან და მგლის თავზე სახარება ვის წაუკითხია. ეს ჩვენი „გამოჩენილი გმირები“ მოკლებული არიან კაცობის ღირსებას და ყველაფერ სისაძაგლეს იკადრებენო“¹.

„შრომის“ მრავალ წერილსა და ფელეტონშია მხლებული თავადაზნაურობის ერთი ნაწილის აღვირასნილი, ფუქსავატური, პარაზიტული ცხოვრება და წამოყენებულია მოთხოვნა, რომ ამ სენის აღმოსაფხვრელად ყველა ერთად უნდა დაირაზმოს და „მკაცრად უნდა სდევნოს სხეულბული ბიჭიერებით გატაცებულ პირებიო“².

„შრომის“ პუბლიცისტები მეტად მტკივნეულად განიცდიდნენ ეროვნულ ჩაგვრას და მოითხოვდნენ ქართველი ერის სხვა ერებთან უფლებრივ გათანაბრებას, თავისი ბუნებისადმი შეხამებული ცხოვრების მოწყობის უფლების მინიჭებას. ენებოდა რა ამ საკითხს, „შრომის“ ნიჭიერი პუბლიცისტი ბოსლეველი სავსებით სამართლიანად ამბობდა, რომ ყოველ არსებას, მათ შორის ადამიანსაც აქვს საზოგადო-კაცობრიულის გარდა თავისი საკუთარი ინტერესი, იდეალი, მისწრაფება, ადგილი და დანიშნულება აწმყოსა და მომავალში, რომელსაც ერთგვარი თავისებურებებით განახორციელებს იგი და ამიტომ სრული უფლება უნდა ჰქონდეს იცხოვროს და განვითარდეს ისე, როგორც მოითხოვს მისი ტანის განსაკუთრებული აგებულება. ბოსლეველის სიტყვით, თავისი სხვადასხვაგვარი ნიჭით

ყოველი ერი ემსახურება ხალხთა განათლებას საერთო საქმეს, ყველა აძლევს ბანს იმ დიდს კონცერტში, რომელიც კაცობრიობის უძვირფასესი და უმაღლესი საქმეა. „თუ ამ ნამდვილს შეხედულებას, საუბედუროდ ჯერ კიდევ ვერ მიუღია მიქალაქეობა პოლიტიკაში, თუ ცხოვრება ჯერ კიდევ ვერ მოწყობილა ამ ქეშმარიტ ქრისტიანულის, ჰუმანურის შეხედულებისდაგვარად, ეს იმიტომ, რომ უმრავლესობა ჯერ კიდევ ყრუა, მაგრამ მივინა დრო, და ეს შორსაც არ არის, როდესაც დღევანდელი დემოკრატობა დამონაგებულის ხალხებისა გააძლიერებს მათში თვითცნობიერებას, გამოიწვევს რეაქციასა და მაშინ ეს დამონაგებული ხალხები შეანგრევენ ძალუმად თანამედროვე წყობილებას და აუწყებენ ქვეყანას ახალს მოძღვრებას“³.

ბოსლეველის ეს დასკვნა მიუთითებს არა მარტო მის რევოლუციურ-ხალხოსნურ მიმართულებაზე, არამედ იგი ამით თვით გაზეთ „შრომისა“ რევოლუციურ ხასიათს აძლევს. ამიტომ იყო, რომ ბოსლეველის სტატიები ცენზურის მიერ „გამოშინული“ და „შეკრეპილი“ იყო, რასაც მეტად მწვავედ განიცდიდა ბოსლეველი. ცარიზმის მისამართით იგი წერდა: „შევიძლიათ კაცს ხმა ჩაუწყვიტოთ, შევიძლიათ სხვა და სხვა საჭიროებაზედ ლაპარაკის ნება არ მისცეთ, მაგრამ მით თავის დღეში არ შევიძლიათ მოსპობთ ის საჭიროება, რომლის გამომთქმელიც იგი ხმა არის. ამგვარს ძალდატანების პოლიტიკას... ყველგან და ყოველთვის მხოლოდ შური, მტრობა და განხეთქილება აღუძრავს სახელმწიფოს წევრთა შორის და სხვა არაფერი“⁴.

„შრომის“ თანამშრომლები ვერ ურადებოდნენ იმას, რომ XIX საუკუნის 80-იან წლებში მეფის მთავრობამ უფრო მკაცრად შეუტია ქართულ ენას, ქართულ ლიტერატურას, ხელოვნებას და დაადგა ქართველი ერის ძალდატანებით გარუსების გზას, რის გამოც ამ ეტაპზე ქართველი ერის თვითმყოფლობის საშიშროება შეიქმნა.

„შრომის“ კორესპონდენტი „გაღალმელი“ ამის შესახებ ამბობდა, რომ ეროვნების გადასხვაფერება არ შეიძლება. ვინც ამას შეეცდება, ის უარეს შედეგს მიიღებს, ერი დამახინჯდება და „ხალხთა შორის საარაკოდ გახდება ეს დამახინჯებული ერი... აი ამგვარი მომავალი ბოჭაუღლივით კარზე გავადგია და დღითიდღე გვაცლის

¹ „ნომოც“ (პ. წულუკიძე), „შრომა“, 1882, № 40

² თუხელი (ი. აბაშიძე), ჩვენი რაინდ-გმირები, „შრომა“, 1881, № 11.

³ ბოლშევი, ფელეტონი, კრიტიკული მიმოხილვა, „შრომა“, 1882, № 14.

⁴ იქვე.

ხელიდან თითო ოროლა მისხალს ხალხოსნობისას¹.

„გადაღმელი“ აქ საესებით სწორად მსჯელობს იმის შესახებ, რომ ყველა ეროვნების ადამიანს თანასწორი უფლება და ყველა ერს თავისი ეროვნული სახე უნდა ჰქონდეს. სწორია აგრეთვე მისი მოსაზრება, რომ ერის მოსპობა ან გადასხვადგერება შეუძლებელია.

„შრომის“ პუბლიცისტები ხალხთა შორის ურთიერთდამოკიდებულების ინტერნაციონალურ პრინციპს ქადაგებდნენ: „როგორც თვითუფლებადამიანს, ისე საზოგადოდ ხალხსაც, ცუდი მხარეები და თვისებებიც აქვს და კარგიც; — წერს „რომანოვი“, — ქართველს და სომეხს, ლეკს და რუსს, ფრანცუზს და ინგლისელს, ოსმალოს და ლატინოტს — ერთი და იგივე გული აქვთ, ერთი და იგივე სული უდგიათ, ერთი და იგივე ბუნებითი მოთხოვნილება აქვთ, და, მასადასამე, სოციალური კანონების მათზე მოქმედებაც ერთი და იგივეა, თუმცა, რა გეწყობა, უამთა ვითარებისა გამო, ერთს მეორისთვის წან გაუსწრია რომელიმე მხარეებითა და თვისებებითა“².

აქედან ნათლად ჩანს, რომ „შრომის“ პუბლიცისტები ხალხთა შორის უფლებრივი თანასწორობის პროგრესულ პრინციპს ქადაგებდნენ.

ილაშქრებს რა ცარიზმის რუსიფიკატორული პოლიტიკის წინააღმდეგ, „შრომის“ თანამშრომელი „ე. ჯ.“ აღნიშნავს, რომ მეფის ჩინოვნიკები, რომელთა ხელთ არის საქართველოს ბედობალი, ვერ იტანენ ქართველების მიერ ქართულ ენაზე ლაპარაკს, „ვთქვათ — წერს „ე. ჯ.“ — ერთმა ამ ბატონთაგანმა მოჰკრა ყური, რომ სამი ფრანცუზი ფრანცუზულად ბაასობს, ეს ბატონი მაშინვე გაიქცევა გამწყალი, აღლვებული მეორე ბატონთან და ეტყვის: „ფუ, რა ხალხი ყოფილან ეს ფრანცუზები! რა მხეცნი და უმეტარნი არიან! რუსეთის სახელმწიფოში ცხოვრობენ და ფრანცუზულად ლაპარაკობენო, — სწორედ მხეცნი, უმეტარნი არიანო, — ემოწმება მეორეც“³.

ეს კორესპონდენტი გაბედულად დაასკვნის, რომ ვანა ამ ვაჟბატონების მსჯელობა იმ ბრიყვ პრისტავზე უფრო გონივრულია, რომელმაც მამაკაცს ოქმი შეუღდინა ბავშვის დაბადებაზეო?

„რატომ არ გვიკვირს ჩვენ, რომ ესენი თავის დედაენაზედ ლაპარაკობენ?“⁴.

მეტად საყურადღებოა აკაკი წერეთლის ლექსი „დათვი და მელა“, რომელიც მან „შრომაში“ დასაბუქდად წარადგინა, მაგრამ ცენტრამ აკრძალა მისი დაბეჭდვა. ამ 17 ტექსტის დიდებულ ლექსში ნათქვამი იყო, თუ სადათვეში გალაღებულ დიდ დათვს, პირმყარალსა და ტორიანს, როგორ ეთაყვანებოდნენ და მოწონებით ფეხს უკოცნიდნენ ერთი მეორის დაბეჭდებით თავგადამრჩენელნი, მაგრამ გამოჩნდა მონადირე, რომელმაც შუბლში მიაჭედა ტყია და დააგორა იგი თავდაღმართში. აკაკი დაასკვნის: „თურმე ტყუილი ყოფილა უხერხულად დიდი ძალა“⁵.

ძნელი მისახვედრი არაა, რომ აკაკი აქ დათვეში ცარიზმს გულისხმობს, რომლის წინააღმდეგ ბრძოლისა და ეროვნული თავისუფლების მოპოვებისაკენ მოუწოდებს ქართველ ერს. ეროვნულ თავისუფლებას და რუს ხალხთან უფლებრივ გათანაბრებას მოითხოვდნენ გრ. უმწიფარიძე⁶, ბოსლეველი⁷, ილიკო ჭიჭინაძე⁸ და სხვები.

ეროვნული საკითხის გადაწყვეტისათვის ბრძოლის საქმეში „შრომის“ ირგვლივ შემოკრებილი ქართველი ხალხოსნები განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევდნენ და იბრძოდნენ სკოლასა და სასამართლოში ქართული ენის აღდგენისათვის. „შრომა“ წერს: „აბა წარმოიდგინეთ ბავშვი ექვსი-შვიდის წლის, რომელიც სწავლას იწყებს... ამ წლოვანების ბავშვს რომ უცხო ენაზე ზრდა დაუწყო, აუკრძალო მას თავისი გრძნობა და თავისი დაკვირვება გამოთქვას მისთვის კარგად ცნობილ ენაზე, მაშინ იმას თქვენ მუნჯობას უქადით და გაამუნჯებთ კიდევ... ის უნდა იქნეს ყრუც და უენოც... რა ქნას მან, როგორ განვითარდეს, როგორ გაიგოს ავი და კარგი, თუ დაამუნჯებთ და დააყრუებთ. ასწავლეთ ხალხს თავისი წარსული, ასწავლეთ მას თავისი ენა, ასწავლეთ მას გასაგებს ენაზედ, მეციით სამართალი გასაგებს ენაზედ, გამოათქმევინეთ საკუთარი თავისი ჭირი და ღონი იმ ენაზედ, რომელიც მას შეუსწავლია დედის რძესთან და მაშინ ნახავთ, რომ ჩვენი ხალხის ცხოვრება სხვა ფერს მიიღებს და აღარ იქნება

¹ „გადაღმელი“, წერილი ქართველთადმი, „შრომა“, 1882, № 17.

² „რომანოვი“ (რ. ფანცავა), ფელეტონი, სხვათა შორის, „შრომა“, 1883, № 17.

³ ე. ჯ., ფელეტონი, მოწიფული ბავშვები, „შრომა“, 1883, № 4.

⁴ იქვე.

⁵ საქ. სსრ ცსია, ფონდი 480, საქმე 47, ფურც. 47.

⁶ გრ. უმწიფარიძე, ფელეტონი, „ჩემო მუზა“, „შრომა“, 1881, № 9.

⁷ ხომღელი, მოგონება, „ლომისი“, 1922, № 4.

⁸ „ილიკო“, წერილი ფოთიდან, „შრომა“, 1882, № 14.

მაწანწალა ცივილიზატორების ხელის წამოსაკრავი“¹.

როგორც ამ ამონაწერიდან, ისე „შრომის“ მრავალი სხვა წერილიდან ირკვევა, თუ რა ენერგიულად იბრძოდა იგი ცარიზმის რუსიფიკატორული პოლიტიკის გამტარებელ „მაწანწალა ცივილიზატორების“ წინააღმდეგ, სკოლასა და სასამართლოში ქართული ენის აღდგენისა და ერდენული თავისუფლებისათვის. „შრომა“ კატეგორიულად აყენებდა საკითხს: „საქმე უნდა გადაწყდეს პრინციპიალურად. ქართველთათვის ქართული ენა უნდა იქნეს აღიარებული სასწავლებლო ენათა და სამსახულოთა“².

ქართული ენის სკოლიდან განდევნას მეტად მტკივნეულად განიცდიდა ქართველი ხალხის სასიქადლო მგოსანი აკაკი წერეთელი. იგი ამის შესახებ წერდა: „მოზარდულის დასავიკაცებლად კარგი საზრდოა საჭირო, დედის რძე ნაკლებადაც რომ შეხვდეს მაინც კეთილად შეერგება და გაუსისხლზორცდება, მაგრამ დედის რძის ნაცვლად რომ არაყი ასხა პირში და დილა-სიღამის კვასში ნათლო, რას შეიმატებს დღუნაკლულეებული სიკვდილის მეტს. ამგვარსავე კანონს ექვემდებარება ჭკუა-გონებითი და ზნეობითი აღზრდაც:

„...ჩვენ გვეჭირება სწავლა-განათლება და მისთვის თავდადებულად უნდა ვიომოთ... ან სიკვდილი, ან გამარჯვება!... ვინც ამაში ხელს გვიშლის და ამის მოწინააღმდეგეა — ის მტერია, ის ჩვენის რჯულის მტერი და მგომობელი“³.

„შრომა“ ასევე ენერგიულად იბრძოდა ქართული ენის სასამართლოში აღდგენისათვის. იგი წერდა, რომ სამსახულო რეფორმამდე სასამართლო პროცესი დამყარებული იყო ბატონყმობის ნიადაგზე, ნაკლებად იცავდა ადამიანის თავისუფლებას, პატიოსნებას და ადამიანთა სამოქალაქო უფლებას. სასამართლოს კარები საზოგადოებისათვის დახურული იყო და საქმის წარმოება დადარული; ასეთ პირობებში საქმეთწარმოება, რომელსაც კანონიერად „ინკვიზიციურს“ ეძახდნენ, რყენიდა და აფუჭებდა იმ პირებს, რომელთაც სამართლის სასწორი ეჭირათ ხელში. ამიტომ საზოგადოება სიხარულით მოელოდა ახალ რეფორმას, მაგრამ მან იმედები გაუცრუა ხალხს. რეფორმას სამი უმთავრესი ძირეული პუნქტი დააკლეს საქართველოში; ესაა: მცხოვ-

რებლებისაგან მომრიგებელ-მსაჯულების ზოგიერთი მსაჯულების დანიშვნა და ხალხისათვის გასაგებ ენაზე სამართლის წარმოება⁴. ახალმა რეფორმამ ქართული ენა განდევნა სასამართლოდან. „რომელი სამსაჯულო, ანუ სხვა რომელიმე სასამართლო და სამმართველო მიიღებს თხოვნას, ანუ სხვა ქალაქს, თუ რუსულად არ არის დაწერილი? რომელი მომრიგებელი მსაჯული, ანუ უკანასკნელი მილიციის ჩინოვნიკი თვალუბში არ მოგახლისთ თქვენს თხოვნას, თუ ქართულად დაგწერიათ და არა რუსულად? რომელი ნოტარიუსი დაგიმოწმებთ ქართულად დაწერილს პირობას და ცალკე სასყიდელს არ გამოგართმევთ თქვენის პირობის რუსულად გადატანისათვის“⁵.

გაზეთის სიტყვით, უბედურება სწორედ იმაშია, რომ ყოველივე ეს ძვირი ჯდება, რამაც ხალხი ვადატყავა.

„შრომა“ ხაზგასმით აღნიშნავს, რომ, მართალია, ახალმა რეფორმამ საზოგადოებისათვის სასამართლოს კარები გააღო, მაგრამ ხალხმა რუსული ენა არ იცის და რა ჰქნას? საჭირო ხდება თარჯიმანი. მაგრამ სად არის მცოდნე თარჯიმანი; ცუდი კი ამახინჯებს ან ქართულს, ან რუსულს. გამომძიებლის „კამერაში თარჯიმნების თანამდებობებს ასრულებენ ათმანეთიანი მწერლები, რომელთაც მხოლოდ ორიოდ „შალტაიბალტაი“ დაუსწავლიათ“⁶.

მთელი უბედურება იმაშია, რომ სასამართლოში საქმის წარმოება სწორედ ამ უხეირო თარჯიმნებზეა დამყარებული. „სასამართლოს თარჯიმნები გვიჩვენებენ, წერს „შრომა — რომ მათს უმეცრებაზედ და მდაბალს ზნეობაზედ არის დამოკიდებული ადამიანის პატიოსნება, თავისუფლება და ყოფაცხოვრება! წარმოუდგენელია ის ვნება, რომელიც თარჯიმნობას მოსდევს. უმეცარე ანუ მდაბალი ზნეობიანი თარჯიმანი სრულებით გადაასხვავებებს ჩვენებას. ამასთანავე ვიქონიოთ მხედველობაში, თუ რა ადვილად შესაძლებელი უნდა იყოს კუჭკამხმარის თუმნიანის თარჯიმნის დაქრთამვა და მასში უფრო მიხვდებით, რომ ჩვენ ერთობ მხატვრულ ვეპყრობით საზოგადოებას, რომლის მდგომარეობა სასაცილო და სამწუხაროც არის ერთსა და იმავე დროს“⁷.

¹ „შრომა“, 1882, № 41 და საქ. სსრ. ცსია, ფონდი 480, საქმე 547, გვ. 47.

² „შრომა“, 1882, № 5.

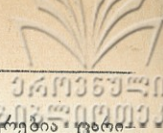
³ აკაკი წერეთელი, ზოგიერთების პასუხად, „შრომა“, 1882, № 43.

⁴ „შრომა“, 1882, № 33, მოწინავე.†

⁵ იქვე.

⁶ „შრომა“, 1882, № 4, მოწინავე.

⁷ იქვე.

„შრომა“ ანალიზს უკეთებდა ზემოხსენებულ გარემოებას და მიუთითებდა იმ უბედურებაზე, რაც ასეთ საქმისწარმოებას მოსდევდა იმის გამო, რომ ხალხს არ ესმოდა მოსამართლის ენა და მოსამართლეს ხალხისა. გაზეთის სიტყვით, ხშირად ადამიანს ვერ უშოვნია რუსულად თხოვნის დამწერი და ამის გამო მის შესახებ შემცდარი განაჩენი ძალაში დარჩენილა და მართალი ადამიანი დასჯილაო. „რისთვის ისჯება ასე ადამიანი? — კითხულობს გაზეთი, — ნუ თუ მისთვის, რომ მართო თავისი დედაენა იცის! ან სულიდან ხორცამდე უნდა გაიფტქნას და გალატაკდეს და ან უნდა გამოეთხოვოს სამშობლო ჰეგრს, დაკარგოს თავისუფლება, პატიოსნება და საზოგადოდ ყველაფერი, რაც მას ღვთისაგან ჰქონია ნაბოძევი და არა კაცისაგან“¹.

„შრომა“ წერდა, რომ ჩვენი ხალხის ზნეჩვეულებისა და ცხოვრების თავისებურება სულ სხვა კანონებს თხოულობდა, ხოლო მას კი მოულოდნელად თავს მოახვიეს ვინ იცის ვისთვის შემზადებული კანონები, ამიტომ ჩვენი ხალხი მოკლებულია კანონიერ უფლებას, კანონი ხალხის ცხოვრებას სრულებით არ უღებდა. გამოდის, რომ კანონი ხალხისათვის კი არაა შედგენილი, არამედ თითქოს თავი ხალხია დაბადებული კანონისათვის იმიტომ, რომ კანონსა და ცხოვრებას შორის არავითარი დამოკიდებულება არ არის და ხალხი კანონს ისე უყურებს, როგორც მისგან რაღაც გარეშე დაწესებულებას. სასამართლოში ხალხის ჩვენებას მგედველობაში არ იღებენ. ისე გამოდის, „თითქოს კანონს ავაზაკები და მტარვალები ჰყავდნენ მფარველობაში და არა მართალი და პატიოსანი კაცები“².

„შრომა“ აყენებს კატეგორიულ მოთხოვნას სასამართლოში ქართულად საქმეს წარმოების შემოღების აუცილებლობის შესახებ. იგი წერს: „ჩვენი ცხოვრება იმისთანა წყობილებას თხოულობს, რომ ყველას ნამდვილის და არა თარჯიმნების სამართლის მიღება შეეძლოს“. ნამდვილი სამართლის მიღება მაშინ იქნება შესაძლებელი, როცა „საქმეების წარმოება ჩვენდა გასაგებ ენაზედ იქნება და ამასთანავე შემოიღებენ ჩვენში ნადიცის ასაკულების სასამართლოსაც. რომელსაც ჩვენ ამჟამად მოკლებული ვართ სამსაჯულოებისაგან ქართულის ენის განდევნით“³.

როგორც მასალებიდან ირკვევა, სასამართლოში ქართული ენის აღდგენის „შრომის“ კა-

ტეგორიულ მოთხოვნას გამოხმაურებია ცარიელ-ზმის ლაქია ვინმე „ორპირელი“, რომელიც „ასაბუთებდა“, რომ ქართული ენა მაინც და მაინც არაფერი საჭიროა, რადგანაც უამისოდაც „ჩვენი ესლანდელი სამართლის წარმოება იმისთანა დედაბოძევი არის დამყარებული, რომ მართლ-მსაჯულება უქართულენოვან რიგინად წავაო“⁴. მისი აზრით, სასამართლოში ქართული ენის შემოღება შეუძლებელია, რადგან მაშინ მსაჯულებად, პროკურორებად, გამომძიებლებად და კანცელარიის ჩინოფიკებად სულ ქართველები უნდა იყვნენ, თანაც მაშინ ყველა კანონი ქართულად უნდა იქნეს დაწერილი, რომელსაც რუსი ვერ გაიგებს, მიმოწერაც ქართულად უნდა მოხდეს. აქედან ცხადად ჩანს „ამნაირის დაწესებულებების უსაფუძვლობა მით უფრო, რომ ჩვენი მმართველი არის რუსეთის სახელმწიფო და თითოეულს ჩვენის დაბალის სამსაჯულოს მოქმედება განიხილება ხოლმე რუსეთის უმაღლეს სამსაჯულოში“⁵.

აკრიტიკებს რა ცარიელის რუსიფიკატორული პოლიტიკის დამცველი „ორპირელის“ აზრს, „შრომა“ წერს, რომ როცა სასამართლოდან განდევნილია იმ ხალხის ენა, რომელსაც მართლ-მსაჯულება უნდა მიენიჭოს, მაშინ მისი ყოველი აზრი ფუჭ სიტყვებად რჩება. ჩვენს სასამართლოში მოსამართლესა და მოპასუხე ბრალდებულს შორის კედელია თარჯიმანი. მოსამართლე ხედავს ბრალდებულ-მოპასუხეს, ან მათ მოწმეს, მაგრამ ის მათ ვერ ელაპარაკება, რადგან მათ ერთმანეთის ენა არ ესმით. „ვინ არ დასწრებია იმ შემთხვევას — წერს „შრომა“ — როცა რომელიმე მოწმე, ან ბრალდებული ცოცხალის და ცხადის სიტყვით მოუთხრობს მოსამართლევებს რაიმე გარემოებას, მაგრამ მოთხრობის სიტყვას ყოველი ძლიერება და სიცხადე ეკარგება თარჯიმნის პირში, რომელსაც ზოგი ავიწყლება მოთხრობილი სიტყვიდან და ზოგს უცოდინარობის გამო ვერ უთარგმნის მოსამართლევებს. ჩვენ ხშირად დავსწრებევართ იმისთანა შემთხვევას, როცა ბრალდებული ახსნას აძლევდა მოსამართლევებს და ბოლოს თარჯიმანს ევედრებოდა: „შენი ჭირიმი კარგად გადათარგმნე, შეხედე შენს ღმერთს და ჩემს უბედურებასო“. ნუთუ ამ სიტყვებში არ გამოიხატება საზოგადოდ ჩვენის ხალხის გაჭირება იმ სამ-

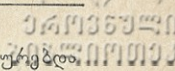
¹ „შრომა“, 1882, № 4, მოწინავე.

² „შრომა“, 1883, № 5, მოწინავე.

³ „შრომა“, 1882, № 11, მოწინავე.

⁴ „ორპირელი“, ქართულად საქმეთ-წარმოებაზე, „შრომა“, 1882, № 11.

⁵ იქვე.

საჯულში როცა მსაჯულს მისი არა გაეგება რა და მას მსაჯულს¹.

ეხება რა თვით თარჯიმნის მდგომარეობას, გაზეთი წერს, რომ მას შეჰყურებენ მოსამართლეები და მოდავე მხარეებზე, რომლებიც მოთხოვენ მისგან სწრაფად, შეუჩერებლად, სხვის დაუხმარებლად გადათარგმნონ ყოველი ჩვეუება. მას ყველანაირი მოლაპარაკე და ყველა წოდების კაცთან აქვს საქმე. თარჯიმანმა ორი ენა უნდა იცოდეს კარგად, კარგი მეხსიერებას და სიტყვა-პასუხის ნიჭი უნდა იყოს დაჯილდოებული. ცხადია, ასეთი თარჯიმნის შოვნა ძალზე ძნელია და ამიტომაც ყოველი საქმე უკანონოდ წყდება.

„შრომა“ დიდ ყურადღებას აქცევდა აგრეთვე იმას, რომ ამ ახალმა რეფორმამ ყოველ პირსა და სენზე უარესი მტერი გაუჩინა ხალხს ადვოკატების სახით. ადვოკატმა გაუნათლებელი ხალხი ადვილად დაარწმუნა მოუკმბარ საქმეს მოგაგებინებ და სხვის საკუთრებას კანონიერად დაგასაკუთრებინებ, მხოლოდ ამისთვის საჭიროა ცრუმოწმობა და ყალბი ფიცო. ამას მოყვა მტყუანის ყალბი ჩვენებები, სიცრუე, მეზობლის და ნათესავის დაღატი და გმობა. აი აქედან დაიწყო ხალხის ზნეობითი დაცემა². ადვოკატები ხალხს სისხლს სწოვდნ და პირიდან ლუკმას აცლიან³.

„შრომის“ ცნობილი პუბლიცისტი დ. ბაქრაძე გულისტკივლით აღნიშნავდა, რომ ეს ვაჟბატონები ახლა მხოლოდ იმას ცდილობენ, რომ როგორმე გაატყაონ ვინმე და ყოველგვარი გაიძვერული საშუალებებით დაეპატრონონ სხვის ქონებას, ხოლო პატიოსნება და ნამუსი ვიღას ახსოვს⁴. „ვისაც ამის დამამტკიცებელი საბუთი სურს ნახოს, აიათ ჩვენ ვურჩევთ რომელსაღმე მომრიგებელს სამსაჯულოში შევიდეს და იქ ათასობით დაინახავს ჩვენს ვინაობას...⁵ ამან დააჩვია ხალხი ათასგვარ გაიძვერობას და უბირულობას, რომლის წყალობით ნელ-ნელა ეკარგება ხალხს თავისი ძველი პატიოსანი პირი და ნამუსი“⁶.

როგორც „შრომა“ იუწყებოდა მაშინდელ სასამართლო ორგანოებში გავრცელებული იყო მეჭრთამეობა და საქმის არასწორად გადაწყვე-

ტა, რის გამოც ხალხი უნდობლად უყურებდა სასამართლოს და იშვიათად მიმართავდა მას. „შრომა“ წერდა: „იმ წყობილებისა გამო, რომელიც ჩვენში არის არ ღირს საჩივრებზე დრო და უამი დაპყარგო კაცმა, და ან რა გამოედა საჩივრისაგან? სამწუხარო ის არის, რომ ეს ჩვენი „პატრიოტები“ და „მოთავე კაცები“ თავის საზიზღარს მთქმედებაში ვითომ საზოგადო ინტერესებით ხელმძღვანელობენ და საზოგადოებას ამნაირად თვალს უხვევენ და ატყუებენ“⁷.

მოსამართლეების მიერ ქრთამის აღების თუ არასწორი განაჩენის გამოტანის შესახებ „შრომა“ ხშირად ბეჭდავდა წერილებს. ერთ-ერთ წერილში იგი წერდა, რომ სოფ. შრომის მედუქნე ებნოიძემ იჩივლა სოფლის მოსამართლესთან, რომ მეზობლის პირტყვმა ჯეჯილი მომიძოვო. მოსამართლემ მომიჩენის დუქანში ლაზათიანად შექეიღების შემდეგ ზარალი 25 მანეთად შეაფასა, თუმცა არც 5 მანეთის არ იყო შექმული. მომასუხის უკითხავად ამ სახით შედგენილი განაჩენი წაუკითხა მოსამართლემ⁸.

„შრომის“ ერთ-ერთი კორესპონდენტი საჩხერიდან იუწყებოდა, რომ ქუთაისის ოლქის სასამართლოს წევრი ბატ. სიდაშონოვ-ერისთავი მომიჩენა თავად წერეთელს კარგად შეუქეიღებია. შემდეგ გაუგზავნა თავისი აზნაული აბაშიძე სოფ. არგვეთისა და კორბოულის მამასახლისთან ამ სიტყვებით: „თქვენ, მამასახლისო, მოწმეებათ დაიბარეთ ან ჩემი, ან დიდი გ. წ.-ს კაცები და ისე აჩვენებინეთ, როგორც ჩვენ დავგარიგეთ, თორემ ხომ იცით, მოსამართლე მალე წავა და თქვენ და გლეხებს, ჩვენს იქით მიანც არა გაქვთ გზა, სულს ამოგწვდიოთ“. ამგვარად მოხდა ძირულის ველზე ჯერ ლხინი გ. წ.-ს მსუქანი ძროხის ბეჭუ და შემდეგ დაკითხვა წინააღმდეგ დარიგებული გლეხებისა. ყველამ აჩვენა დიდი გ. წ.-ს სასარგებლოდ... მოსამართლე მიხედა რომ წინასწარ იყო ეს საქმე მოწყობილი და ამოხვრით წარმოსთქვა: „უადვილეს არს აქლემი განსვლად ხერელისა ნემსისა, ვიდრე მდიდარი ესე...“⁹.

სოფ. საჩხერიდან ბ. ლორთქიფანიძე იუწყებოდა, რომ აქ ავაზაკობა და კაცის კვლა არის განხირებული, პრისტავი და სხვა პირები

¹ „შრომა“, 1882, № 11, მოწინავე.

² „შრომა“, 1882, № 4, მოწინავე.

³ „შრომა“, 1883, № 5, მოწინავე.

⁴ „შრომა“, 1882, № 44, მოწინავე.

⁵ ამოდებულია ცენზურის მიერ.

⁶ „X“ (დ. ბაქრაძე), ვა. ნამუსო? „შრომა“, 1883, № 14.

⁷ „შრომა“, 1881, № 12, სხვ დასხვა ამბები.

⁸ ილიკო წერეთელი. შოთმა, გაზ. „შოთმა“, 1882, № 26.

⁹ „შრომა“, 1881, № 8.

ვერაფერს უბედავენ მკვლელებს, მათ ამართლებენ და ადგენენ ოქმს თითქოს მოკლული თვისით მოკვდაო.

ერთ აზნაურს 4 წელს ყავდა გლეხი მოსამსახურედ: ქირა რომ არ მისცა გლეხმა ბაღადის მსაჯულთან უჩივლა, მაგრამ ქრთამებისა და ცრუ მოწმეების დახმარებით გ-მე გაამართლეს. გამარჯვებულმა აზნაურმა სასამართლოდან გამოსვლის შემდეგ უთხრა მომჩივან გლეხს: „მიჩივლე? ხომ გაიგე ეხლა, რომ შენისთანები მე საქმეში ვერ მომიგებენ? ხომ შეხედ რაც მინდოდა ის ვთქმევინე მოწმეებს და სირცხვილა არ ვქამე. აწი თუ შემსახურები და შემეხვეწები ცოტა რამეს გიწყალობებო“.

ბ. ლორთქიფანიძე დასძენს, ასეთი მოქმედება ქურდობაზე უარესი არ არის? ქურდი თვით სჩადის სისხმაგლეს, ხოლო ასეთ საქმეში, იმის გარდა, რომ საწყალ ადამიანს უნამუსოდ ჩავრავს, თავისი ოფლით ნაშრომს ართმევს, მოწმეებსაც ზნეობითად რყვნის, უსინდისოდ სიცრუეს ალაპარაკებს, სასამართლოს ქვეყნის შესახედავად თავის ყურმოჭრილ მონად, სასაცილოდ და სამარცხვინოდ ხდის, ხოლო ნაავაზაკარით სულ ქეიფობსო!

„შრომის“ თანამშრომელ „ილიკოს“ გადმოცემით მოსამართლისათვის ქრთამი მიჰქონდა მომჩივანსაც და მოპასუხესაც. ამის გამო გლეხი ამბობდა: „ვია, ბატონო, ვინ ვაბედავს აქ მოსვლას, თუ მომჩივანმაც და მოპასუხემაც კი ძღვენი არ მოვიტანეთო, — ეს ისეთი ვალდებულება ჩვენი ყოველთვის, როგორც ბატონყმობის დროს ბეგარა იყო“.

ქრთამებით მოსყიდული მოსამართლეები თაღლითებსა და ავაზაკებს ეხმარებოდნენ, ხოლო პატიოსანი მშრომელ უკანონოდ იჩავრებოდა. მაგ. მაღლაკელმა თავადმა ი. ნ-ძემ 3 გუბელ გლეხს 9 სული პირტუყვი დაუჭირა სიმიანის ჩალაში, სიმიანი მოტეხილი იყო. ზარალის ანაზღაურებაზედ თ-ოო გლეხს თითქოს ვადახდებოდა 50 კაპ. ან 1 მანეთი, მაგრამ მათ ვაკვირვებას საზღვარი არ ჰქონდა, როცა თავადმა ცრუ მოწმეების დახმარებით 300 მანეთი გადააწყვეტინა მოსამართლეს ზარალის ასანაზღაურებლად.

„შრომის“ კორესპონდენტი „ნარი“ დასკვნის: „დარწმუნებული ვარ, რომ გლეხებს უფრო ერჩიათ, რომ ეს ცხრა სული საქონელი მგელს შე-

ეჭამა, ოღონდ კი ამდენს წვალეზას, ვაგონს და ხარჯს არ გადაიკლებოდნენო“².

ასეთ განაჩენებზე ამბობდნენ გლეხები „არ არის ქვეყანაზედ სამართალი დარიბისთვის, ჩვენს განაჩენაში დემრთი არ ურევიაო“³.

გავლენიანი პირები თავის სამსახურში აყენებდნენ სასამართლოს. „შრომის“ 1883 წ. მარტის კორესპონდენციაში ეწერა, რომ გორის მაზრის უფროსი რ. შ. ერისთავი ცუდად ეპყრობა პატრმრებს, მათ ამუშავებს თავისი სახლის მშენებლობაზე, აზიღვინებს წყალს, ქერძს, აჭრევინებს შეშას, და ლუქმა პურსაც არ აჭმევსო. ეს მოწმეების ჩვენებით სასამართლოზე დადასტურდა, მაგრამ თბილისის სამსაჯულო პალატამ თავადი ერისთავი გაამართლა, ხოლო „შრომის“ რედაქტორს დ. დადიანსა და რედაქტორ-გამომცემელს ნაზარისვილს „ცილისწამებისათვის“ 100-100 მანეთის გადახდა, ან 1 თვით ბატონობა მიუწყა⁴.

„შრომა“ იუწყებოდა, რომ სისხლის სამართლის საქმეზე ხომ ლაპარაკიც არ ღირს. ეს საქმე საარაკოდ და ქუჩაში ბავშვების სასახაროდ გადაიქცა. „შეგიძლია შიგ სასამართლოში კაცი მოკლა და მერმე ცხადათ დაამტკიცო, რომ ან შენ იყავი მამინ სხვაგან, ანდა შენგან მუცელგამოფუშული წვეთმა დაახრხო, ანუ აბოლქესიამ მოკლა“⁵.

უკანონო განაჩენზე ან პოლიციის პრისტავის უკანონო მოქმედებაზე ვერსადაც ვერ იჩივლებენ და ან რომ ეჩივლათ რა გამოუვიდოდათ? „ვინ გამოვა იმისთანა თავგანწირული, — წერდა „შრომა“, რომ პოლიციის პრისტავზედ საჩივარი გაბედოს: პრისტავეები კი არა მამასახლისები რას სჩადიან ჩვენში და შოშით ხმა ვერავის ამოუღია. რომ არ გავიდეს ხმის ამოღება, მაშინ რას აპირობს საწყალი მომჩივანი“⁶.

„შრომა“ მეტად აღმაშფოთებელ სურათს გადმოცემდა ობლებს მეურვეთა გაძევრობასა და სასამართლოს არასწორ განაჩენზე. გაზეთის სიტყვით, სოფ. მარანში ვარაუცკლილ გლეხ დაცარიევილს ორი გოგო დარჩენია, ხოლო მის მეორე ცოლს 2 ბჭი. დედინაცვალმა გოგოები სახლიდან გაყარა. შველისა და მხარდაჭერის ნაცვლად მამასახლისმა ამ ობოლ გოგოებს სასამართლოს ასეთი განაჩენი გამოუცხადა: სასოფლო სამსაჯულომ გადააწყვიტათ, რომ რადგანაც თქვენ გოგოები ხართ მამულის მემკვად-

1 რიონის მარცხენა მხრიდან, საჩინოელი ბ. ლორთქიფანიძე, „შრომა“, 1882, № 18.

2 „ნაოი“, წერილი მაღლაკელს, ან „შრომა“, 1882, № 48.

3 „ილიკო“, წერილი, „შრომა“, 1882, № 41.

4 ადგილობრივი ამბ ბი, „შრომა“, 1883, № 7.

5 „შრომა“, 1882, № 16, მოწინავე.

6 სამსაჯულო „შრომა“, 1883, № 15.

ქართული
საზოგადოებრივი

რობა არ გეკუთვნით და დღეიდან მამული და ყოველივე მამათქვენის ქონება ამ ვაჟებს მიე-საჯაო და კიდევაც ჩააბარა გერებს ყოველივე.

„შრომის“ გადმოცემით იმდღიდანვე საწყალი ობოლი გოგოები დაძრწოდნენ მეზობლებში, ყველას შესტიროდნენ: რაღა ვქნათ, სად წავი-დეთ ან ვინ იქნება ჩვენი პატრონი¹.

ან კიდევ: ზემო იმერეთის სოფ. რვანში გარ-დაცვილი სამყურავილს დარჩა ცოლი და ერ-თი ქალიშვილი. სოფლის მღვდელმა მ. ს.-მ მო-ინდომა ამ გარემოებით სარგებლობა და ცოლ-შვილით მიეღო ზამთარი ჩაუდგა ამ ქვრივ დე-დაკაცს სახლში, შემდეგ კი სახლკარსა და მა-მულზე. სულ დაპატრონება მოინდომა. სიკვდი-ლიდგან დაჩაგრული ქვრივი ამ გაიძვერა „სუ-ლის მამამ“ და მოძღვარმა „უფრო უარესად დაჩაგრა“².

ობლებსადმი ასეთი გაიძვერული მოპყრობის ბევრი ფაქტებია „შრომაში“ გამოშვებულთა. ვაზეთი სამართლიანად წერდა, რომ ყოველ გა-ნათლებულ ქვეყანაში მცირეწლოვან ობლებზე ზედამხედველობა და მზრუნველობა სახელმწი-ფო მოვალეობას შეადგენს. „წმინდა არის მზრუ-ნველის დანიშნულება და მიძივა მისი ტვირთი. კაცურსა და რიგიანს მზრუნველს ნამდვილი მშობლის ადგილის დაკავება შეუძლია ობლის წინაშე“. მაგონა ჩვენში მფარველობის და მამო-ბრვი ზრუნვის ნაცვლად მზრუნველები მთლად ღუბავენ მათ, ყოველგვარ საშუალებას ხმარო-ბენ ობლების მამულის ხელში ჩაგდება-დაპატ-რონებისათვის, ობლებით ვაჭრობენ—ვინც მერ ქრთამს თვის ცემს ობოლსაც იმას მიათხოვებენ, ვაჟებს კი უსწავლელს სტოვებენ, რომ ადვილი მოსატყუებელი იყვნენ „სამწუხარო და სატი-რალი ეს არის — წერს „შრომა“, რომ ჩვენის საზოგადოების ცხოვრება ისე დაცემულია, რომ აღმაინი არც კი გრძნობს ამ საძაგელის მოქმე-დების უზნეობას და არავითარი სირცხვილი არა სწავს მის პირის სახეს. ჩვენმა დაბურულმა ცხოვრებამ მზრუნველსაც თავისი ფერი მისცა და თავისებურად მომართა იგი“. „შრომის“ სი-ტყუით, ამ საზოგადოებაში ყველა პირად ინ-ტერესისათვის იბრძვის და რა საკვირველია თუ მზრუნველიც თავის ქსელში ახვევს ობოლს სისხლის საწოვადო.

„შრომა“ წერს, რომ ობლების მზრუნველ-ობაზე ზედამხედველობა ეკუთვნის სასოფლო ყრილობას, მომრიგებელ-მსახურებს და ოლქის სამსახურლოს, მაგრამ ჩვენდა საუბედუროდ

მზრუნველებზე არავითარი კონტროლი არ ა-სებობსო. ვაზეთი აყენებს წინადადებას:

„ჩვენი ახლანდელი სურვილი იმაში მდგომა-რობს, რომ არსებულს კანონს სიცოცხლე მიე-ცეს და მზრუნველებზე უფრო სასტიკი ზედა-მხედველობა იქნეს, ვინემ აქამდის იყო და მზრუნველებად კეთილსაიმედო პირნი იყვნენ დანიშნულნი... მზრუნველობა არ უნდა მიენდოს ისეთს, ვისაც თავისი მამულისთვის ვერ მოუყ-ვლია, ლოთია, სასამართლოში თრევა უყვარს, უზნეოა“³.

„შრომა“ საზოგადოების ყურადღებას მიაქ-ცევს იმაზე, რომ სასამართლოში საქმეების გან-ხილვა ძალზე ვაჭიანურებულია. იგი წერს, რომ რა მართლმსაჯულებს წარმოებაა ეს, თუ ბრალ-დებული და ბრალმძიბელი, მომჩივანი და მო-პასუხე ათი წლობით ვერ ეღირსებოან საქმის განხილვას. ვაზეთის სიტყვით მომრიგებელი-მოსამართლე საჩივრის მიღების დღიდან ოთხი თვის შემდეგ ნიშნავს პირველ სხდომას, რომელ-ზეც, როგორც წესი, მოპასუხე არ ცხადდება. მეორე სხდომა კვლავ 4 თვის შემდეგ ინიშნე-ბა, ახლა მოპასუხე სხდომას გადაადებინებს მოწმეების დასაკითხავად, ან სხვა მტკიცების წარმოსადგენად, მეორე ინსტანციაშიც ორი სხდომისათვის არა ნაკლებ ერთი წელია საჭი-რო. ე. ი. ორივე ინსტანციაში უკეთეს შემ-თხვევაში 2 წელზე ადრე არ თავდება თითო საქმის განხილვა ხშირად კი 5-6 წელსაც ჭია-ნურდება ზოგი საქმის განხილვა. ოლქის სასა-მართლოებში კი საქმის დანიშნავს ერთი-ხუთად მეტი დრო სჭირდება⁴. ეს იწვევს საქმის არა-სწორად გადაჭრას, მოწმეებს მომხდარი ფაქტი ავიწყდებათ და იწყება ცრუმოწმება. ამასთან, თუ კაცი პატიმრობაშია, რამდენიმე წელი ტყუი-ლად უხდება ციხეში ჯდომა. ყოველივე ეს მე-ტად ცუდად მოქმედებს საზოგადოების ზნეობ-რივ და ეკონომიკურ მდგომარეობაზე. „შრომა“ წერს: „რაღა უნდა იყოს იმაზედ უფრო საში-ნელემა გლეხისათვის, როდესაც იგი ცხოვრობს ორი-სამი ქტევა მიწით და ეს მიწაც სადოდ გახდომია, რამელიც არ თავდება რამდენიმე წელიწადს!

რაღა უნდა იყოს იმ კაცის მდგომარეობაზედ უსაშინელესი, რომელიც გაქურდეს, რომელსაც მოსტაცეს ყოველი ქონება, ხანგრძლივი შრო-მითა და ტანჯვით შენაძენი და... სამართალი, საქმის გათავება არ ეძლევა რამდენიმე ათი წლის

1 „შრომა“, 1882, № 26.
2 „შრომა“, 1883, № 23.
3 „შრომა“, 1882, მოწ 5-ე.
4 „შრომა“, 1882, № 34, მოწინავე.

განმავლობაში და ამ დროს იგი ხედავს, რომ მისი ქონება იფანტება ქურდებისა და ავაზაკებისაგან, რომელიც დაუსჯელად ჩადიან ახალ დანაშაულს. ჭკუშმარტად სამწუხაროა და ხალხისათვის ბოლოსმომღები ამგვარი მოვლენა¹.

ზემოსხენებული გარემოების გამო გლეხი საჩივრულად სასამართლოში იშვიათად მიდიოდა, მაგრამ მიუხედავად ამისა სასამართლოები მაინც გადატვირთული ყოფილა განსახილველი საქმეებით. „შრომას“ მოაქვს ცნობა მხოლოდ შორაპნის მომრიგებელ-სამსახულოდან იმის შესახებ, რომ „1880 წლიდან 1881 წლისათვის დარჩენილა გარდაუწყვეტელი 1087 საქმე, აქედან 266 იყო სისხლის სამართლის, 655-სამოქალაქო და 166 სამფარველო და სამზრუნველო... შარშან (1881 წელს—მ. ს.) შემოსულა 1343-სისხლის სამართლის, 3496-სამოქალაქო და 492 სამფარველო და სამზრუნველო საქმე. სულ ამ ერთ წელს შემოსულა 5331 საქმე. ასე რომ თუ ვინაგარიშებთ გასული წლის დარჩენილ საქმეებსაც მთელი 1882 წლის განმავლობაში ხსენებულს სამსახულოს უნდა გაერჩია და გარდაეწყვიტა 6418 საქმე“².

„შრომა“ შემოფთებით წერდა, რომ საჩივრები იზრდება, საქმის განხილვა უზომოდ ჭიანჭურდება და ყოველივე ეს აღამიანებს დროს აკარგვრენებს, ზნეობრივად რყენის და ეკონომიკურად ალტაცებსო. ამ გარემოების აღმოფხვრის მიზნით, ქუთაისის გუბერნიის თავადაზნაურობამ შემოქმედა სასამართლოს მუშაობის გაუმჯობესების მოთხოვნის პროექტი, რომლის ორგანიზატორი, როგორც ჩანს, „შრომის“ თვალაზრით პუბლიცისტი ღავით ბაქრაძე იყო. ამ პროექტი მხარს უჭერდა „შრომა“³. ხსენებული პროექტი ითვალისწინებდა შემდეგ საკითხებს:

1. შემოღებულ იქნას ჩვენს სამსახულოებში საქმის წარმოება ქართულ ენაზე... 2. დაწესდეს მხარის სამსახულოებში ნაფიცი მსახულები... 3. შეიცვალოს წესი მომრიგებელ-მსახულების დანიშვნისა და გამოცვლის, მათი დამოკიდებულება მხარის სამსახულოზე და სამზრუნველი მათის უფლებისა და ვალდებულებების; 4. დაწესდეს სოფლად საყოველთაო დაბალი სამსახულოები მცირე საქმისათვის. 5. შემოღებულ იქნეს ერობა იმ ცვლილებით, რასაც მოითხოვს ჩვენი წარსული და ახლანდელი ცხოვრება, ჩვენი ხასიათი, ჩვეულება და ეკონომიური მდგომარეობა... 6. შეცვლილ იქნეს სამოქალაქო უფ-

ლების კანონები... და საზოგადოებრივი და სისხლის სამართლის საქმეთა წარმოების წესი ხალხის ჩვეულების და ზნის გვარად; 7. შეიცვალოს ნოტარიული კანონები, ჩვენს ცხოვრებაზე მოუთავსებელი. 8. დაჩქარდეს ყველაფერი მიწის გამიჯვნა და შეიცვალოს მისი საქმის წარმოება. 9. ჩვენი კლასიკური სასწავლებლები გადაკეთდეს ნახევარკლასიკურად, მათ მოსწავლეთ უნივერსიტეტში შესვლის უფლების მინიჭებითა და მიემატოს როგორც უნივერსიტეტში, აგრეთვე სხვა მაღალ სასწავლებლებშიც სტიპენდიების რიცხვი. 10. ყოველს სასწავლებლის პირველს სამს-ოთხს კლასში ყოველი საგნის სწავლა იქნეს ქართულს ენაზე, და უფროს კლასებში მის სწავლას მიეცეს ჯეროვანი ადგილი და ფასი. 11. გაიხსნას ჩვენი უმაღლესი აგრონომიული სასწავლებელი... 12. დამყარდეს კავკასიის მთავარ-სამმართველო რჩევა, რომელსაც ექმნეს უმაღლესი ზედამხედველობა ყველა ადგილობრივს უფლებასა და წესდებულებად. ამ რჩევას ექნეს მინიჭებული უფლება ადგილობრივ კანონთ-მსახულობისა და მათის უმაღლესის მთავრობისადმი შესაწყნარებლად წარადგენისა. წვერებად ამ რჩევას იყვენ წარმოდგენილი თვითეულის სამინისტროს უმაღლესის ბრძანებით დანიშნულნი და თანასწორ მათთან რიცხვით, ხარისხით და უფლებითა ხალხისაგან არჩეულნი პირებიცა“⁴.

როგორც ჩანს ამ დოკუმენტში კატეგორიულადაა წამოყენებული მოთხოვნა სკოლასა და სასამართლოში სწავლისა და საქმის წარმოების ქართულ ენაზე მოწყობა, ერობის შემოღება და კანონების ზოგიერთი მუხლის შეცვლა ქართველ ხალხის ზნე-ჩვეულებისა და ეკონომიკური პირობების გათვალისწინებით და სხვ. „შრომა“ ხაზს უსვამს იმას, რომ ამ მუხლთაგან ყველაზე მნიშვნელოვანი მაინც სამი მუხლიაო. „აუცილებლად საჭიროა დაწესდეს იმისთანა რამე, წერს იგი, რომ სასამართლოში ქართული ენა შემოიტანონ, ზოგ-ზოგი კანონი შეიცვალოს და კავკასიის სამმართველო რჩევა დაწესდეს“⁴.

ჩვენი აზრით, საჭიროა განსაკუთრებით გავუსვავთ ხაზი მეთორმეტე მუხლის მნიშვნელობას, რადგან იგი, მრითხოვდა რა კავკასიის მთავარ-სამმართველო რჩევის დამყარებას, იყო ცდა კავკასიის მთავარმართველის უფლებების ნაწილობრივი შეზღუდვისა. ვ. ი. ლენინი თავადაზ-

¹ „შრომა“, 1882, მოწ ნავე.

² „შრომა“, 1882, № 6, მოწ ნავე.

³ „შრომა“, 1882, № 16, მოწ ნავე.

⁴ თავადაზნ-ურობის შუ მდგომლობა მთავრობის წინაშე, გაზ. „შრომა“, 1862, № 28.

ნაურობის ასეთ ცდაზე ამბობდა, რომ „ყველაზე შეშინებულმა, ყველაზე განათლებულმა და პოლიტიკურ ბატონობას ყველაზე უფრო შეჩვეულმა კლასმა — თავადაზნაურობამ — სრული გარკვეულობით გამოიჩინა მისწრაფება შეუზღუდა თვითმპყრობელური ხელიშეღება წარმომადგენლობითი დაწესებულების საშუალებით“¹.

როგორც „შრომის“ მასალებიდან ირკვევა, შუამდგომლობის ეს პროექტი „შრომაში“ გამოქვეყნების დღიდან (28 აპრილი 1882 წ.) თბილისისა და ქუთაისის თავადაზნაურთა საგუბერნიო კრებების მოწვევამდე განუხილავთ თავადაზნაურობის სამაზრო კრებებზე და გამოუთქვამთ თავანთი აზრი პროექტისადმი. მაგ. გორის მაზრის თავადაზნაურებს საერთოდ პროექტი მოუწონებია და თავის მხრივ შეუტანია დამატება: „...ეთხოვოს მთავრობას, რომ ჩვენს ქვეყანაში ადგილ-მამულის გამიჯვნა დააჩქაროს, სამსაჯულოები არჩევითს საფუძველზედ დაამყაროს, ერობა და ნაცი-სამსაჯულო შემოიღოს და სასწავლებელში ქართული ენის სწავლება სავალდებულო გახადოს“².

ოზურგეთის მაზრის თავადაზნაურთა კრებას პროექტის ძირითადად მოწონების გარდა შემდეგი დამატება შეუტანია: „1. გაიხსნას კავკასიის უნივერსიტეტი, 2. ქუთაისის თავადაზნაურობის შკოლა გადაკეთდეს გიმნაზიად თავადაზნაურობის ხარჯზე. 3. შემოღებულ იქნას ამორჩეულთ მომრიგებელ-მსაჯულო ინსტიტუტი“.

ხსენებული პროექტის ასეთი განხილვა-დამატების შემდეგ, 1882 წ. 3-4 ივნისს ქუთაისის

გუბერნიის თავადაზნაურობის კრებაზე ამ პროექტის ირგვლივ ვრცელი ახსნა-განმარტებითი მოხსენებით გამოსულა დავით ბაქრაძე და ხმის უმრავლესობით წარმოდგენილი პროექტი კრებას უცვლელად დაუმტკიცებია.

„შრომა“, კომენტარს უკეთებდა რა ხსენებულ დოკუმენტს, დასძინდა რომ ყოვლად აუცილებელ საჭიროებას შეადგენს „ცხოვრება ისე მოეწყოს და მას შეესაბამებოდეს ის ოფიციალური საოჯახო და საერო წესი, ის უფლებათა და ვალდებულებათა კანონი, რომელიც ყოველ ჩვენს ნაბიჯს საზღვარსო“³.

განეთ „შრომის“ დიდ დამასხურებას ის წარმოადგენს, რომ იგი მხურვალედ თანაუგრძობდა გლეხის ჩაგრულ მდგომარეობას, ენერგიულად ებრძოდა ბატონყმური ჩაგრვის ყველა და ყოველნაირ გამოვლინებას, იბრძოდა პროგრესული ეროვნული იდეების გამარჯვებისათვის და სხვ. მისი მოთხოვნის განხორციელება ნიშნავდა ქვეყნის ეკონომიკური განვითარებისათვის ხელის შეწყობას, რაც გაადვილებდა მუშა კლასის შექმნას, ზრდას, გამოვლინებას, დარაზმებას, შესუსტებდა მემამულეთა ბატონობას და საეთოდ ხელს შეუწყობდა ბატონყმობიდან კაპიტალიზმისაკენ განვითარების საქმეს. ყოველივე ამის გათვალისწინებით შეიძლება დავასკვნათ, რომ ქართველი ხალხოსნების „შრომის“ ჯგუფის მოღვაწეობას, მათი ბრძოლის ხერხების უტოპიურობის მიუხედავად, ამ ეტაპზე გარკვეული დადებითი მნიშვნელობა ჰქონდა.

ა. სიხარულიძე

¹ ვ. ი. ლენინი, თხზ., ტ. 5, გვ. 30.

² „შრომა“, 1882, № 15, ადგილობრივი ამბები.

„შრომა“, 1882, № 24, მოწინავე.

კ ა ნ ო ნ ი

„საქართველოს სსრ სისხლის სამართლისა და სისხლის სამართლის
საპროცესო კოდექსიში ცვლილებათა და დამატებათა შეტანის
შესახებ“ საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის ბრძა-
ნებულების დამტკიცების თაობაზე

საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭო
ადგენს:

დამტკიცდეს საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის 1962
წლის 19 აპრილის ბრძანებულება „საქართველოს სსრ სისხლის სამართლისა და
სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსებში ცვლილებათა და დამატებათა
შეტანის შესახებ“.

საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარე **გ. ძოწენიძე**

საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის მდივანი **ზ. გელდიანაშვილი**

ქ. თბილისი, 1962 წლის 22 ივნისი.

ბრძანებულება საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმისა

**საქართველოს სსრ სისხლის სამართლისა და სისხლის სამართლის
საკოდექსო კოდექსებში ცვლილებათა და დამატებათა შეტანის
შესახებ**

მილიციის მუშაკთა და სახალხო რაზმელთა სიცოცხლის, ჯანმრთელობისა და ღირსების ხელყოფისათვის, გაუპატიურებისა და მექრთამეობისათვის სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის გაძლიერების შესახებ სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის 1962 წლის 15, 20 თებერვლის და 4 აპრილის ბრძანებულებების შესაბამისად საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმი ადგენს:

1. შეტანილ იქნას საქართველოს სსრ სისხლის სამართლის კოდექსში შემდეგი ცვლილებანი და დამატებანი:

1. მუხლი 24 ჩამოყალიბდეს შემდეგი რედაქციით:

„მუხლი 24. სასჯელის განსაკუთრებული ღონისძიება—სიკვდილით დასჯა. სასჯელის განსაკუთრებული ღონისძიების სახით. მის სრულ გაუქმებამდე, დაიწვება სიკვდილით დასჯის — დახვრეტის — გამოყენება სახელმწიფო დანაშაულისათვის სსრ კავშირის კანონით „სახელმწიფო დანაშაულისათვის სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის შესახებ“ გათვალისწინებულ შემთხვევებში, განზრახ მკვლელობისათვის დამამძიმებელ გარემოებებში, რაც აღნიშნულია სსრ კავშირის სისხლის სამართლის კანონებისა და ამ კოდექსის მუხლებში, რომლებიც აწესებენ პასუხისმგებლობას განზრახ მკვლელობისათვის, ხოლო ცალკეულ, სსრ კავშირის კანონმდებლობით სპეციალურად გათვალისწინებულ შემთხვევებში, აგრეთვე ზოგიერთ სხვა განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულისათვისაც.“

სიკვდილით დასჯა არ შეიძლება მიესაჯოს იმ პირს, რომელსაც დანაშაულის ჩადენამდე არ შესრულებია თვრამეტი წელი, და ქალებს, რომლებიც დანაშაულის ჩადენის დროს ან განაჩენის გამოტანის მომენტისათვის ორსულად არიან. სიკვდილით დასჯა არ შეიძლება გამოყენებულ იქნას ქალის მიმართ, რომელიც განაჩენის აღსრულების მომენტისათვის ორსულად არის“.

2. 54 მუხლის მესამე პუნქტი ჩამოყალიბდეს შემდეგი რედაქციით:

„3) იმ პირების მიმართ, რომლებიც მსჯავრდადებული არიან განსაკუთრებით საშიში სახელმწიფო დანაშაულისათვის (65-74 მუხლები), ბანდიტიზმისათვის (მუხლი 78), მოქმედებისათვის, რასაც დეზორგანიზაცია შეაქვს შრომაგასწორების დაწესებულებათა მუშაობაში (მუხლი 78¹), ყალბი ფულის და ფასიანი ქაღალდების დამზადებისა ან გასაღებისათვის (მუხლი 88), სავალუტო ოპერაციების წესების დარღვევისათვის (მუხლი 89), სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი ქონების განსაკუთრებით დიდი ოდენობით დატაცებისათვის (მუხლი 96¹), განზრახ მკვლელობისათვის დამამძიმებელ გარემოებებში (მუხლი 104), გაუპატიურებისათვის, რაც ჩადენილია პირთა ჯგუფის მიერ ან რასაც მძიმე შედეგები მოჰყვა, აგრეთვე არასრულწლოვანის გაუპატიურებისათვის (117 მუხლის მესამე ნაწილი), ყაჩაღობისათვის (96 და 152 მუხლები), ქრთამის აღებისა, მიცემისათვის ან მექრთამეობაში შუამავლობისათვის, რაც ჩადენილია

დამამძიმებელ გარემოებებში (189 მუხლის მეორე ნაწილი, 189¹ მეორე ნაწილი და 190 მუხლის მეორე ნაწილი), მილიციის მუშაკის ან სახალხო რაზმელის სიცოცხლის ხელყოფისათვის მათ სამსახურებრივ ან საზოგადოებრივ საქმიანობასთან დაკავშირებით საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის დროს, რაც ჩადენილია დამამძიმებელ გარემოებებში (მუხლი 209¹)“.

3. 117 მუხლის მეორე და მესამე ნაწილი ჩამოყალიბდეს შემდეგი რედაქციით:

„გაუპატიურება, ჩადენილი იმ პირის მიერ, რომელსაც წინათ აქვს ჩადენილი ასეთივე დანაშაული, —

ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით ხუთიდან ათ წლამდე.

გაუპატიურება ჩადენილი პირთა ჯგუფის მიერ, ან განსაკუთრებით საშიში რეციდივისტის მიერ, ან რასაც განსაკუთრებით მძიმე შედეგი მოჰყვა, აგრეთვე არასრულწლოვანის გაუპატიურება, —

ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით რვიდან თხუთმეტ წლამდე, გადასახლებით ვადით ორიდან ხუთ წლამდე ან გადასახლების გარეშე ან სიკვდილით“.

4. 189 მუხლი ჩამოყალიბდეს შემდეგი რედაქციით:

„მუხლი 189. ქრთამის აღება.

თანამდებობის პირის მიერ, პირადად ან შუამავლის მეშვეობით, ქრთამის აღება რა სახითაც არ უნდა იყოს, ქრთამის მიმცემის ინტერესებისათვის ამა თუ იმ ქმედობის შესრულებისათვის ან შეუსრულებლობისათვის, რომელიც თანამდებობის პირს უნდა შეესრულებინა ან შეეძლო შეესრულებინა თავისი სამსახურებრივი მდგომარეობის გამოყენებით, —

ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით სამიდან ათ წლამდე ქონების კონფისკაციით.

იგივე ქმედობა, ჩადენილი თანამდებობის პირის მიერ, რომელსაც პასუხსაგები მდგომარეობა აქვს, ან ადრე ნამყოფია სამართალში მექრთამეობისათვის ან ისეთი პირის მიერ, რომელსაც არაერთჯერ აუღია ქრთამი ან რასაც თანსდევდა ქრთამის გამოძალვა, —

ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით რვიდან თხუთმეტ წლამდე ქონების კონფისკაციით და თავისუფლების აღკვეთის მოხდის შემდეგ გადასახლებით ვადით ორიდან ხუთ წლამდე ან გადასახლების გარეშე, ხოლო განსაკუთრებით დამამძიმებელ გარემოებებში — სიკვდილით, ქონების კონფისკაციით“.

5. განსაკუთრებული ნაწილის მეშვიდე თავს „თანამდებობრივი დანაშაული“ დაემატოს 189¹ მუხლი შემდეგი შინაარსისა:

„მუხლი 189¹. მექრთამეობაში შუამავლობა.

მექრთამეობაში შუამავლობა —

ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით ორიდან რვა წლამდე.

მექრთამეობაში შუამავლობა, ჩადენილი არაერთჯერ ან პირის მიერ, რომელიც ადრე ნამყოფია სამართალში მექრთამეობისათვის, ან თავისი სამსახურებრივი მდგომარეობის გამოყენებით, —

ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით შვიდიდან თხუთმეტ წლამდე ქონების კონფისკაციით და თავისუფლების აღკვეთის მოხდის შემდეგ გადასახლებით ვადით ორიდან ხუთ წლამდე ან გადასახლების გარეშე“.

6. 190 მუხლი ჩამოყალიბდეს შემდეგი რედაქციით:

„მუხლი 190. ქრთამის მიცემა.

ქრთამის მიცემა —

ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით სამიდან რვა წლამდე.

ქრთამის მიცემა არაერთჯერ ან პირის მიერ, რომელიც ადრე ნამყოფია სამართალში მექრთამეობისათვის, —

ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით შვიდიდან თხუთმეტ წლამდე ქონების კონფისკაციით ან უამისოდ და თავისუფლების აღკვეთის მოხდის შემდეგ გადასახლებით ვადით ორიდან ხუთ წლამდე ან გადასახლების გარეშე.

ქრთამის მიმცემი პირი თავისუფლდება სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობისაგან, თუ მის მიმართ ადგილი ჰქონდა ქრთამის გამოძღვას ან თუ იმ პირმა ქრთამის მიცემის შემდეგ ნებაყოფლობით განაცხადა ამის შესახებ“.

7. განსაკუთრებული ნაწილის მეცხრე თავს „დანაშაული მმართველობის წესის წინააღმდეგ“ დამატოს 207¹, 208¹ და 209¹ მუხლები შემდეგი შინაარსით:

„მუხლი 207¹. საზოგადოებრივი წესრიგის დამცველ მილიციის მუშაკისათვის ან სახალხო რაზმელისათვის წინააღმდეგობის გაწევა

წინააღმდეგობის გაწევა მილიციის მუშაკისა ან სახალხო რაზმელისათვის ამ პირთა მიერ მათზე დაკისრებული საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის მოვალეობათა შესრულებისას —

ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით ერთ წლამდე ან გამასწორებელი სამუშაოებით იმავე ვადით, ან ჯარიმით ას მანეთამდე.

იგივე ქმედობა, რასაც თან სდევს ძალადობა ან მუქარა ძალადობის გამოყენებაზე, აგრეთვე ამ პირთა იძულება ძალადობით ან ძალადობის გამოყენების მუქარით შეასრულონ აშკარად უკანონო მოქმედება —

ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით ერთიდან ხუთ წლამდე“.

„მუხლი 208¹. საზოგადოებრივი წესრიგის დამცველი მილიციის მუშაკის ან სახალხო რაზმელის შეურაცხყოფა

შეურაცხყოფა მილიციის მუშაკის ან სახალხო რაზმელისა ამ პირთა მიერ მათზე დაკისრებული საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის მოვალეობათა შესრულებასთან დაკავშირებით, —

ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით ექვს თვემდე ან გამასწორებელი სამუშაოებით ვადით ერთ წლამდე ან ჯარიმით ას მანეთამდე“.

„მუხლი 209¹. საზოგადოებრივი წესრიგის დამცველი მილიციის მუშაკის ან სახალხო რაზმელის სიცოცხლის ხელყოფა

მილიციის მუშაკის ან სახალხო რაზმელის სიცოცხლის ხელყოფა საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვისას მათ სამსახურებრივ ან საზოგადოებრივ საქმიანობასთან დაკავშირებით, —

ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით ხუთიდან თხუთმეტ წლამდე, გადასახლებით ვადით ორიდან ხუთ წლამდე ან გადასახლების გარეშე, ხოლო დამამძიმებელ გარემოებებში — სიკვდილით“.

II. შეტანილ იქნას საქართველოს სსრ სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში შემდეგი ცვლილებანი და დამატებანი:

1. 32 მუხლში 104 მუხლზე მითითების შემდეგ ჩაიწეროს „117 ნაწილი მესამე“, 163¹ მუხლზე მითითების შემდეგ — „189 ნაწილი მეორე“ და 192-195 მუხლებზე მითითების შემდეგ — „209¹“.

2. 88 მუხლში 189 მუხლის მეორე ნაწილზე მითითების შემდეგ ჩაიწეროს „189¹ მუხლის ნაწილი მეორე, 190 მუხლის ნაწილი მეორე“, 195 მუხლის მეორე ნაწილზე მითითების შემდეგ — „209¹“.

3. 375 მუხლში 117 მუხლზე მითითების შემდეგ ამოღებულ იქნას სიტყვები „გაუპატიურება, ჩადენილი პირთა ჯგუფის მიერ ან იმ პირის მიერ, რომელსაც წინათ ჰქონდა ჩადენილი ასეთივე დანაშაული“ და ჩაიწეროს „ნაწილი მეორე“. 189 მუხლის პირველ ნაწილზე მითითების შემდეგ ჩაიწეროს „189¹ ნაწილი პირველი და 190 ნაწილი პირველი“.

4. 376 მუხლში 189 მუხლზე მითითების შემდეგ ჩაიწეროს „189¹ ნაწილი მეორე და 190 ნაწილი მეორე“.

საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარე ბ. ძოწენიძე
 საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის მდივანი ზ. გელდიანაშვილი

ქ. თბილისი, 1962 წლის 19 აპრილი.

სსრ კავშირის შოკლესი სსსამართლო კლანში

დარგენილება № 5

1962 წლის 14 მაისი

დამსაჯავობის წინააღმდეგ ბრძოლაში სსსამართლოთა საქმიანობის ნაკლოვანებათა აღმოფხვრისა და უმჯობესი გაუმჯობესების შესახებ

უკანასკნელ წლების მანძილზე პარტიამ და სახელმწიფო ორგანოებმა დიდი მუშაობა ჩატარეს ჩვენს ქვეყანაში სოციალისტური კანონიერებისა და მართლწესრიგის განმტკიცების საქმეში. ლიკვიდირებულია პიროვნების კულტის შედეგებთან დაკავშირებული კანონიერების დარღვევანი, რეაბილიტირებულია პატიოსანი საბჭოთა ადამიანები, რომლებიც თვითნებობისა და უკანონობის მსხვერპლი გახდნენ. მიღებულია ახალი კანონები, რომლებიც ითვალისწინებენ სასამართლო საქმეთა ყოველმხრივ განხილვას და სისხლის სამართლის სასჯელის შეფარდებას მხოლოდ ნამდვილ დამნაშავეთა მიმართ და მართლმდებარე სასამართლოს განჩინების მიხედვით. სასამართლო ორგანოები ძირითადად სწორად ახორციელებენ მათე დაიხორციელებული მოვალეობებს დამნაშავეობის წინააღმდეგ ბრძოლის საქმეში. მართლწესრიგის დამრღვევთა წინააღმდეგ ბრძოლაში უფრო აქტიურად ჩაება საზოგადოებრიობა.

ამასთანავე სასამართლოების საქმიანობაში სისხლის სამართლის საქმეთა განხილვისას ადგილი აქვს არსებით ნაკლოვანებებს. სასამართლო მუშაკებმა, ჯერ კიდევ, არ გააკეთეს ყველა საჭირო დასკვნა პარტიის მითითებებიდან, კანონისა და სსრ კავშირის უმაღლესი სასამართლოს პლენუმის დადგენილებათა მოთხოვნებიდან იმის შესახებ, რათა საშიშ დამნაშავეთა მიმართ კანონით გათვალისწინებული სასჯელის მკაცრ ღონისძიებებთან სწორად იქნას შესაბამისი საზოგადოებრივი ზეგავლენის ღონისძიებანი იმ პირთა მიმართ, ვინც პირველად ჩაიდინა ნაკლებად საშიში დანაშაული, შეიგნო თავისი მოქმედება და ვისაც ძალუბს გამოსწორდეს საზოგადოებიდან მათი იზოლაციის გარეშე. ამის შედეგად სასამართლო პრაქტიკაში უშვებენ ყოველად გაუმართლებელ უკიდურესობებს: თავისუფლების აღკვეთას უფარდებენ ყველა დანაშაულისათვის, მათ რიცხვში ნაკლებად საშიშ დანაშაულისათვის, საშიშ დამნაშავეთა მიმართ კი იჩენენ ლიბერალურ დამოკიდებულებას.

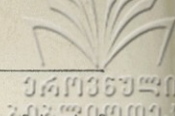
მიუხედავად იმისა, რომ უკანასკნელ დროს

მიღებულია კანონები სახელმწიფო და საზოგადოებრივი ქონების დატაცების, მექრთამეობის, გაუპატიურებისა და სხვა განსაკუთრებით საშიშ დანაშაულთა წინააღმდეგ ბრძოლის გაძლიერების შესახებ, ზოგიერთი სასამართლოები ასეთ დანაშაულთა ჩამდენ პირთა ჯერ კიდევ უნიშნავენ დაუსაბუთებლად სასჯელის მსუბუქ ღონისძიებებს.

ამასთან ერთად, დამნაშავეობის წინააღმდეგ ბრძოლაში საზოგადოებრიობა მთლიანად როდია გამოყენებული. უკანასკნელ ხანს შემცირდა სასამართლოების მიერ პირობითი სასჯელის გამოტანა და მნიშვნელოვნად შემცირდა ისეთ პირთა რიცხვი, რომლებიც გადაეცა გამოსასწორებლად და ხელახლა აღზრდისათვის მშრომელთა კოლექტივებს მათი შუამდგომლობის მიხედვით. ამასთან გაიზარდა თავისუფლების აღკვეთის შემთხვევები, მათ რიცხვში იმ პირთა მიმართაც, ვინც პირველად ჩაიდინა ნაკლებად საშიში დანაშაული, და შესაძლებელია გამოსწორდეს საზოგადოებიდან იზოლაციის გარეშეც.

ზოგიერთი სასამართლოები ჯერ კიდევ სათანადოდ ვერ აუხსებენ დამნაშავეობის წინასწარ აღდენას, საკმაოდ არ სწავლობენ დანაშაულის ჩადენის ხელშემწყობ მიზეზებსა და პირობებს. საკმარისად არ არის გამოყენებული საშუალებანი იმისათვის, რათა ტარდებოდეს წინასწარი გამაფრთხილებელი ღონისძიება კონკრეტულ სისხლის სამართლის საქმეთა, აგრეთვე ანტი-საზოგადოებრივი პარაზიტულ ელემენტებსა და წვრილმან სულიანობაზე მასალების განხილვისას. არ ეთმობა ჯეროვანი ყურადღება სამსჯავრო პროცესების მოწყობას საწარმოში, მშენებლობაზე, დაწესებულებაში, საბჭოთა და კოლექტიურ მეურნეობებში გახვლით.

რიგ შემთხვევებში არ დგას საკმაო სიმაღლეზე სამსჯავრო გამოძიების სარისხი, სწორად სისხლის სამართლის საქმეთა განხილვისას არ ვლინდებიან ჩადენილი დანაშაულის ყველა მონაწილე. ამავე დროს ადგილი აქვს სამსჯავროს გამოძიების ცალმხრივად წარმართვის შემთხვევებს. წინასწარ გამოძიების ორგანოების მიერ

შეგროვილი მასალები ყოველთვის როდი მოწმდება მთელის სიწესტით საქმის სამსჯავრო გარჩევის დროს. არ ვლინდება ბრალდებულის პიროვნებაზე დადებითი მონაცემები, რომლებსაც მნიშვნელობა აქვს სასჯელის სწორად განსაზღვრისას. სუსტადაა მოტივირებული სამსჯავრო გადაწყვეტილებანი. ზოგიერთი სასამართლო უშვებს მატერიალურ და პროცესუალურ კანონთა დარღვევებს.

ზემდგომი სასამართლო ორგანოები აგვიანებენ რეაგირებას სასამართლოთა მუშაობაში არსებულ ნაკლოვანებებზე, დროულად არ აძლევენ სასამართლოებს განმარტებას სასამართლო პრაქტიკაში წარმოშვებულ საკითხებზე, არ იხიენ ჭიროვან ინიციატივას მათი გადაწყვეტის საქმეში.

ჭერ კიდევ ბევრია შემთხვევები, როცა პროტესტები შეაქვთ ან კმაყოფილდება ისეთ საფუძვლებით, რომლებიც არ შეძლება აღიარებულ იქნას საქმარისად ზედამხედველობის წესით საქმეების გადასასინჯად, რაც ჰქმნის გაჭიანურებას და უარყოფით გავლენას ახდენს სასამართლო პრაქტიკის სიმყარეზე.

მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების უმაღლეს სასამართლოთა, საოლქო, სამხარეო სასამართლოების მუშაობაში არ არის აღმოფხვრილი გაჭიანურება და ქვემდგომ სასამართლოთა მიმართ ხელმძღვანელობის განხორციელებაში კანცელარულ-ბიუროკრატიული მეთოდები. სახალხო სასამართლოები არ ღებულობენ საკმარის საქმიან კონკრეტულ დახმარებას დამნაშავეობის წინააღმდეგ ბრძოლის საქმეში.

სასამართლო პრაქტიკის შესწავლა და განზოგადება ნათელიყოფს, რომ ბევრი აღნიშნული ნაკლოვანებანი და შეცდომები სასამართლოთა მუშაობაში დაკავშირებულია სასამართლო მუშაკებისაგან მომთხოვნელობის შესუსტებასთან, კადრების აღზრდის, მათი იდეურ-პოლიტიკური დონისა და იურიდიული კვალიფიკაციის ამაღლების საქმეში არსებულ სერიოზულ დარღვევებთან.

სასამართლო ორგანოები, უხორციელებენ რა ღონისძიებებს დამნაშავეობის წინააღმდეგ ბრძოლაში. ყოველთვის როდი მოქმედებენ პროკურატურის, მილიციის ორგანოებთან და საზოგადოებრიობასთან შეთანხმებულად. ეს ხელს უშლის, რათა სწორას იქნას განსაზღვრული ძირითადი მიმართულებანი დამნაშავეობის აღმოფხვრის საქმეში, დროულად იქნას მიღებული ზომები სასამართლო პრაქტიკაში შეცდომების აღმოსაფხვრელად.

სსრ კავშირის უმაღლესი სასამართლოს პლენუმი ადგენს:

1. მოკავშირე რესპუბლიკების უმაღლესი სა-

სამართლოთა ყურადღება მიექცეს სამსჯავრო საქმარისად გადიდდეს მათი როლი სასამართლო ორგანოთა საქმიანობის ორგანიზაციაში, გაძლიერდეს ზედამხედველობა სასამართლოების მიერ სისხლის სამართლის საქმეთა განხილვაზე სოციალისტური კანონიერების მტკიცედ დაცვის საფუძველზე.

მთავარია ნაკლოვანებებისა და შეცდომების არიდება და დროულად გამოსწორება.

2. დაევალოს სასამართლო ორგანოებს უზრუნველყონ კანონით დაწესებული სასჯელის მკაცრი ღონისძიებების თანმიმდევრულად და განუხრებლად შეფარდება განსაკუთრებით საშიშ რეციდივისტებისა და იმ პირების მიმართ, ვინც იღენს ისეთ დანაშაულს, როგორიცაა სახელმწიფო და საზოგადოებრივი ქონების მტაცებლობა, მექრთამეობა, განზრახი მკვლელობა, გაუპატიურება, ყაჩაღობა და სხვა საშიში დანაშაულობანი. მოკავშირე რესპუბლიკების უმაღლესი სასამართლოები უნდა ახორციელებდნენ შეუსუსტებელ კონტროლს ამ საქმეთა განხილვის სისწორეზე.

3. სასამართლოების ყურადღება კვლავ მიექცეს იმ მითითებათა განუხრებლად შესრულების საქმარებაზე, რომლებიც მოცემულია სსრ კავშირის უმაღლესი სასამართლოს პლენუმის 1959 წლის 19 ივნისის დადგენილებაში „სასამართლოების მიერ სისხლის სამართლის სასჯელის შეფარდების პრაქტიკის შესახებ“.

იმ პირთა მიმართ სასჯელის ღონისძიების შეფარდებისას, რომლებმაც ჩაიდინეს დანაშაული, მათ რიცხვში განსაკუთრებით საშიშცი, სასამართლოებმა მტკიცედ უნდა დაიცვან კანონის მოთხოვნა სასჯელის ინდივიდუალიზაციაზე, დანაშაულის საზოგადოებრივი საშიშროების ხასიათისა და მნიშვნელობის აღრიცვავაზე, იმ გარემოებებზე, რომლებიც ამსუბუქებს ან ამძიმებს პასუხისმგებლობას, მონაცემებზე, რომლებიც ახასიათებენ დამნაშავე პიროვნებას.

სასამართლოებმა უნდა შესწვივიონ სასჯელის გამაფრთხილებელი და აღმწველოებითი მნიშვნელობის ისეთი ღონისძიებათა შეუფასებლობა, რაც არ არის დაკავშირებული თავისუფლების აღკვეთასთან იმ პირთა მიმართ, ვინც შესაძლებელია გამოსწორდეს საზოგადოებიდან იზოლაციის გარეშე. განსაკუთრებულის ყურადღებით უნდა მოეპყრან ისეთ პირთათვის სასჯელის დანიშვნისას, რომლებმაც პირველად ჩაიდინეს ნაკლებად საშიში დანაშაული, აგრეთვე არასრულწლოვანი.

სასამართლოს მიერ დანიშნული სასჯელი უნდა იყოს სამართლიანი, გონივრული და მაქსიმალურად უწყობდეს ხელს მსჯავრდადებულის გამოსწორებას, მის პატიოსან შრომითი ცხოვრების გზაზე დაბრუნებას.

საქართველო
საგარეო ურთიერთობების
მინისტრო

4. მიეთითოთ სასამართლოებს აუცილებლად გააუმჯობესონ სისხლის სამართლის საქმეთა განხილვის ხარისხი, უზრუნველყონ წინასწარი გამოძიების მასალების გულდასმით შემოწმება, აღკვეთონ სამსჯავრო განხილვის გაჭიანურების, უკმარობისა და ცალმხრივობის ფაქტები, მტკიცედ დაცვან მატერიალური და პროცესუალური კანონები. სამსჯავრო გამოძიებამ უნდა უზრუნველყოს საქმის ნამდვილ გარემოებათა, იმ მიზეზთა და პირობათა დადგენა, რომლებმაც ხელი შეუწყვეს დანაშაულის ჩადენას.

სასამართლოები ვალდებული არიან ვაზარდონ სამსჯავრო გარჩევის კულტურა, აამაღლონ სამსჯავრო პროცესების აღმზრდელი მითითებით როლი და გააუმჯობესონ მათი ორგანიზაცია, უფრო ხშირად ჩატარონ პროცესები საწარმოში, მშენებლობაზე, საბჭოთა და კოლექტიურ მეურნეობებში გასვლით.

5 სსრ კავშირის უმაღლესი სასამართლოს პლენუმს მიაჩნია, რომ მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების უმაღლესმა სასამართლოებმა, სამხარეო და საოლქო სასამართლოებმა უნდა გააძლიერონ თავიანთი კავშირი სასამართლო სისტემის ძირითად რგოლთან — სახალხო სასამართლოებთან, გაუწიონ მათ სისტემატური დახმარება, გააგრძელონ სასამართლო და პროფილაქტიკური მუშაობის დადებითი გამოცდილება, მიიღონ ზომები კადრების აღზრდის გაუმჯობესებისათვის მაღალი იდეური პრინციპულობის, კანონების შეცვრად დაცვისა და სამსახურებრივი მოვალეობის უმწიკველად შესრულების სულისკვეთებით. განმტკიცებულ უნდა იქნეს სსრ კავშირის უმაღლესი სასამართლოს კავშირი მოკავშირე რესპუბლიკებსა და სხვა სასამართლო ორგანოებთან.

იმ მიზნით, რათა დროულად გადაწყდეს სასამართლო პრაქტიკაში წამოჭრილი საკითხები და შეიცეს საჭირო სახელმძღვანელო მითითებანი კანონმდებლობის შეფარდების საქმეში, პლენუმი ურჩევს სასამართლოთა თავმჯდომარეებს უფრო აქტიურად მოაწყონ სასამართლო პრაქტიკის შესწავლა, შეიტანონ ზემდგომ სასამართლო ორგანოებში საკითხები, რომლებზედაც საჭიროა სახელმძღვანელო განმარტებანი.

6. სასამართლო ორგანოთა ყურადღება მიექცეს იმას, რომ საჭიროა მათი კავშირის შემდგომი განმტკიცება საზოგადოებრიობასთან, საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის ნებაყოფლობითი სახალხო რეზმეულებთან, ამხანაგურ სასამართლოებთან, უფრო ფართოდ ჩაბან საზო-

გადოებრივი ბრალდებლები და დამცველები სამსჯავრო პროცესებში მონაწილეობის მისაღებად, არ დაუშვან მშრომელთა საზოგადოებრივი ორგანიზაციებისა და კოლექტივების შუამდგომლობის დაუსაბუთებლად უარყოფათათვის გამოსასწორებლად და ხელახალი აღზრდისათვის ისეთ პირთა გადაცემის შესახებ, რომლებმაც ჩაიდინეს ნაკლებად საშიში დანაშაული.

მიეცეთ რჩევა სასამართლოებს, რათა შეისწავლონ და გააგრძელონ დანაშაულთა თავიდან აცილებისა და სამართლის დამრღვევთა ხელახლა აღზრდაში საზოგადოებრიობის მონაწილეობის პრაქტიკით გამართლებული ფორმები, განაზოგადონ და გააგრძელონ სასამართლო ორგანოთა პრაქტიკა საზოგადოებრივ ორგანიზაციებთან და მშრომელთა კოლექტივებთან კავშირის გასასორციელებლად. სახალხო მსაჯულები სასამართლო საქმეთა განხილვაში მონაწილეობის მიღებასთან ერთად, უფრო ფართოდ იქნენ ჩაბმულნი. მათ უნდა გაუწიონ კონტროლი კერძო განჩინებათა აღსრულებას, პირობით მსჯავრდადებულთა ყოფაქცევს. აუცილებელია გაუმჯობესდეს მუშაობა სახალხო მსაჯულთა სამართლებრივი ცოდნის ასამაღლებლად, მხარი დაუჭირონ და გააგრძელონ სახალხო მსაჯულებთან მუშაობის ახალ ფორმებს, რომლებიც უზრუნველყოფენ მათი აქტივობის გაზრდას, მართლმსაჯულების განსორციელებაში დანაშაულის თავიდან აციენასა და სამართლის დამრღვევთა გამოსწორებას.

სასამართლო მუშაკებმა უფრო აქტიურად უნდა მოაწყონ სამართლებრივი პროპაგანდა პრესის, რადიოსა და ტელეხედვის მეშვეობით, რეგულარულად გამოვიდნენ საანგარიშო მოხსენებებით ამომრჩეველთა წინაშე.

7. რჩევა მიეცეთ მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების უმაღლეს სასამართლოებს, სამხარეო, საოლქო და სახალხო სასამართლოებს მოახდინონ რესპუბლიკაში, მხარეში, ოლქში, ქალაქში დამნაშავეობის წინააღმდეგ ბრძოლისა და თავიდან აცილების პროფილაქტიკური ღონისძიების ჩატარებაში თავიანთი საქმიანობის კოორდინირება პროკურატურისა და მილიციის ორგანოებთან, პრაქტიკაში შემოიღონ მასალების ერთობლივი განხილვა დამნაშავეობის მდგომარეობის შესახებ და იმ კონკრეტულ ღონისძიებათა დამუშავება, რომლებიც მიმართულია სამართლის დარღვევათა წინასწარ აცილებისა და აღმოფხვრისაკენ.

სსრ კავშირის უმაღლესი სასამართლოს
თავმჯდომარე — **ბ. გორბინი**
სსრ კავშირის უმაღლესი სასამართლოს პლენუმის
მდივანი — **ი. ბრიშანინი**

ინფორმაცია

საქართველოს სსრ უმაღლესი სასამართლოს მორიგი პლენუმი

1962 წლის 10 აგვისტოს აშ. ვ. მაისურაძის თავმჯდომარეობით ჩატარდა საქართველოს სსრ უმაღლესი სასამართლოს მორიგი პლენუმი.

პლენუმმა მოისმინა საქართველოს სსრ უმაღლესი სასამართლოს თავმჯდომარის მოხსენება სსრ კავშირის უმაღლესი სასამართლოს 1962 წ. 25-31 ივლისს ჩატარებულ პლენუმის მუშაობის შესახებ.

საბჭოთა კავშირის XXII ყრილობამ, — ამაზობს მომხსენებელი, — განსაზღვრა საბჭოთა სოციალისტური სახელმწიფოს ამოცანები კომუნისტური მშენებლობის დროს. ყრილობამ სხვა დიდმნიშვნელოვან საკითხებთან ერთად ამოცანად დაგვისახა, რომ საქირთა გადაჭრით ვებრძოლოთ სოციალისტური მართლწესრიგის დარღვევის ფაქტებს, ამავე დროს ყრილობაზე ისიც აღინიშნა, რომ მთავარი ყურადღება უნდა მიექცეს პროფილაქტიკურ და აღმზრდელობით ღონისძიებათა გამოყენებას. სოციალისტური კანონიერების განმტკიცება პარტიას მიაჩნია კომუნისმის მშენებლობის ერთერთ მნიშვნელოვან პირობად.

სწორედ ამ ნიშნით ჩატარდა სსრ კავშირის უმაღლესი სასამართლოს მორიგი პლენუმი მიმდინარე წლის 25-31 ივლისს.

პლენუმმა მოისმინა უკრაინის სსრ უმაღლესი სასამართლოს თავმჯდომარის ფ. კ. გლუხას, საქართველოს სსრ უმაღლესი სასამართლოს თავმჯდომარის ვ. ი. მაისურაძის, ყირგიზეთის სსრ უმაღლესი სასამართლოს თავმჯდომარის კ. შ. შამენოვისა და რსფსრ უმაღლესი სასამართლოს თავმჯდომარის პირველი მოადგილის ა. კ. ორლოვის მოხსენებები ამ რესპუბლიკებში სასამართლო ორგანოების ბრძოლის შესახებ მექრთამეობის წინააღმდეგ, აგრეთვე სსრ კავშირის უმაღლესი სასამართლოს თავმჯდომარის პირველი მოადგილის ვ. ვ. კულიკოვის მოხსენება მექრთამეობის საქმეებზე სასამართლო პრაქტიკის განზოგადოების შესახებ.

მომხსენებელმა აღნიშნა, რომ უკანასკნელ ხანებში სასამართლოებმა მეტი სიმკაცრით მოკიდეს ხელი მექრთამეობაზე შემოსულ საქმეთა განხილვას, მთელი რიგი მნიშვნელოვანი საქმეები მექრთამეობაზე თავიანთ წარმოებაში მიიღეს მოკავშირე რესპუბლიკების უმაღლესმა

სასამართლოებმა. ამ კატეგორიის საქმეების განხილვაში მონაწილეობა მიიღეს სახელმწიფო და საზოგადოებრივმა ბრალმდებლებმა.

ამავე დროს პლენუმზე ისიც აღინიშნა, რომ ზოგიერთ სასამართლოში, ჯერ კიდევ, შეუწყნარებლად ჭიანჭღდება ამ კატეგორიის საქმეთა განხილვა და არ ითვალისწინებენ ამ დანაშაულის განსაკუთრებით საშიშ ხასიათს, რაც მიეკუთვნება წარსულის ერთ-ერთ ყველაზე საზიზღარ გადმონაშთს.

შემდეგ მომხსენებელი დაწვრილებით ჩერდება იმ ღონისძიებებზე, რაც ამჟამად ტარდება რესპუბლიკის სასამართლოს ორგანოებში მექრთამეობის კატეგორიის საქმეთა განხილვისას.

პლენუმზე სიტყვით გამოვიდნენ საქართველოს სსრ უმაღლესი სასამართლოს თავმჯდომარის მოადგილეები ს. ქაჯაია, გ. იოსავა, სამხრეთ ოსეთის ავტ. ოლქის სასამართლოს თავმჯდომარე.

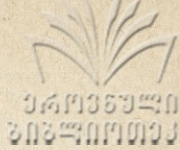
დისციპლინარული კოლეგიის დამტკიცების შესახებ ისაუბრა საქართველოს სსრ უმაღლესი სასამართლოს თავმჯდომარემ აშ. ვ. ცეიტიშვილმა.

პლენუმმა დაამტკიცა საქართველოს სსრ უმაღლესი სასამართლოს დისციპლინური კოლეგია შემდეგი შემადგენლობით: გ. ცეიტიშვილი (თავმჯდომარე), ლ. კობრეიძე, ნ. ზადავაძე, დ. გიორგაძე, ა. გიგაური.

შემდეგ განხილულ იქნა კონკრეტულ საქმეზე სსრ კავშირის გენერალური პროკურორის, სსრ კავშირის გენერალური პროკურორის მოადგილის, საქართველოს სსრ უმაღლესი სასამართლოს თავმჯდომარის, საქართველოს სსრ უმაღლესი სასამართლოს თავმჯდომარის მოადგილეების, საქართველოს სსრ პროკურატურის, საქართველოს სსრ პროკურორის მოადგილეების მიერ შემოტანილი პროტესტები.

პლენუმის მუშაობაში მონაწილეობას იღებდა საქართველოს სსრ პროკურორი პ. ე. ბერძენიშვილი, აგრეთვე საქართველოს კ. პ. ცენტრალური კომიტეტის ადმინისტრაციული განყოფილების ინსტრუქტორი გ. ვ. თოდრია.

ზ. მესხენგისერი
საქართველოს სსრ უმაღლესი სასამართლოს პლენუმის მდივანი.

საქართველოს სსრ-ის სასაზღვრო-საგარეო უწყებების კონფერენცია

საქართველოს სსრ პროკურატურის სამუშაო გეგმის შესაბამისად 25 ოქტომბრიდან 31 ოქტომბრამდე ქალაქში თბილისსა და ქუთაისში პროკურატურის მუშაკთათვის მოეწყო ვაერთიანებული სასწავლო-მეთოდური კონფერენცია სასამართლოებში სახელმწიფო ბრალდების მხარდაჭერის საკითხზე. კონფერენციის მუშაობაში მონაწილეობა მიიღეს საქართველოს სსრ პროკურორმა პ. ე. ბერძენიშვილმა, სსრ კავშირის პროკურატურის სისხლის სამართლის საქმეთა სასამართლოებში განხილვისას ზედამხედველობის განყოფილების უფროსის მოადგილემ თ. პ. ტიომუშინმა, ამავე განყოფილების პროკურორმა ვ. ვ. ცერცვაძემ, საქართველოს სსრ პროკურატურის მუშაკებმა, საქართველოს-სსრ ქალაქისა და რაიონის პროკურორებმა.

გახსნა რა კონფერენცია, საქართველოს სსრ პროკურატურის სისხლის სამართლის საქმეთა სასამართლოებში განხილვისას ზედამხედველობის განყოფილების უფროსმა ლ. მ. ზაჩიკმა ხაზი გაუსვა კონფერენციაზე განსახილველი საკითხის დიდ მნიშვნელობას საბჭოთა მართლმსაჯულების განხორციელების საქმეში.

კონფერენციის მონაწილეებმა მოისმინეს აშხ. თ. ტიომუშინის მოხსენება თემაზე „პირველი ინსტანციის სასამართლოში სახელმწიფო ბრალდების სიტყვა“. მომხსენებელმა საინტერესოდ, პრაქტიკული მასალის დრმა ცოდნით ჩამოაყალიბა აღნიშნული საკითხი. მან აღნიშნა, რომ საბრალდებო სიტყვის მომზადება ორ ეტაპად იყოფა. პირველი ეტაპი — საქმის შესწავლა სასამართლო პროცესის დაწყებამდე, ხოლო მეორე — სასამართლო გამოძიების დროს, მისი დამთავრების შემდეგ და მხარეთა კამათის წინ. ის პროკურორები, რომლებმაც საბრალდებო სიტყვის მომზადებას სასამართლო გამოძიების დამთავრების მომენტისათვის გადადებენ, უშვებენ სერიოზულ შეცდომებს. იმ შემთხვევაში, თუ ძნელი ხდება საბრალდებო სიტყვის მთლიანი ტექსტის შედგენა, სასურველია შეძლებისდაგვარად შედგეს საბრალდებო სიტყვის თეზისები.

მომხსენებელი შეეხო საბრალდებო სიტყვის პროცესუალურ და საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ მნიშვნელობას და აღნიშნა, რომ საბრალდებო სიტყვის ძირითადი დამახასიათებელი ნიშნები უნდა იყოს მისი კონკრეტულობა, მტკიცებადობა, შეტევისა და სიმარტივე. უნდა ვერიდოთ სიტყვის წარმოთქმის დროს იაფ ეფექტებს, არ უნდა ვვარაუდოთ საბრალდებო სიტყვა უცხოური სიტყვებით, შედარებით, დამსწრე საზოგადოებისათვის გაუგებარი

გამოთქმებით; უნდა ვილაპარაკოთ მარტივად, მაგრამ დაზვეთებითა და ზუსტად. უნდა ვიფიქროთ მეტყველებაზე და ძალიან სერიოზულად. შეცდომები არ უნდა გვქონდეს.

აშხ. თ. ტიომუშინი ვრცლად შეეხო სასჯელის ზომის განსაზღვრის საკითხს საბრალდებო სიტყვაში. არ არის აუცილებელი, რომ ყოველ საქმეზე პროკურორმა მოითხოვოს კონკრეტულად განსაზღვრული სასჯელის ზომა, მაგრამ იმ დროს, თუ იგი გამოდის სასამართლოში განსაკუთრებით საშიშ დანაშაულთა საქმის განხილვისას (მკვლელობა განსაკუთრებით დამამძიმებელი გარემოების დროს, ყაჩაღობა და სხვ.), ასეთ შემთხვევაში პროკურორმა ზუსტად უნდა განუსაზღვროს სასჯელის ზომა სასამართლოში მიცემულს.

არ შეიძლება სასჯელის ზომის განსაზღვრის საკითხს პროკურორი გულგრილად მიუდგეს. მაგალითად, ქობულეთის რაიონის პროკურორის თანაშემწემ სამართალში მიცემულ უ-ი საქმეზე საბრალდებო სიტყვა ასე დამთავრა: „ვითხოვ, რომ სასამართლომ უ-ი იცნოს დამნაშავედ საქართველოს სსრ სსკ 75-ე მუხლის მეორე ნაწილით და ამავე მუხლით განუსაზღვროს სასჯელი — თუ გინდათ აიყვანეთ პატიმრობაში, თუ არ გინდათ ნუ აიყვანთ“.

აშხ. თ. ტიომუშინი მოხსენების დასასრულს შეეხო რეპლიკის საკითხს სასამართლო პროცესის დროს. რეპლიკა თავისი ფორმით სრულიად უნდა განსხვავდებოდეს საბრალდებო სიტყვისაგან. მისი დამახასიათებელია ის, რომ იგი არის სწრაფი, დამაჯერებელი გამოსვლა, ადვოკატის გამოსვლაზე ამომწურავი პასუხი.

კონფერენციაზე მოხსენებით — „პროკურორის მონაწილეობა სამსჯავრო სხდომაზე“ — გამოვიდა პროფ. ბ. ფურცხვანიძე. მომხსენებელმა მოკლე ანალოზი გაუკეთა პროკურორის მდგომარეობას წინასწარ და სამსჯავრო გამოძიებაზე და აღნიშნა, რომ პროკურორი წინასწარი გამოძიების დროს არის საქმის განმკვეთელი და განმკარგველი, ხოლო სამსჯავრო გამოძიების დროს კი სახელმწიფო ბრალდებას უჭერს მხარს; იგი სამსჯავრო გამოძიების მონაწილეა. აშხ. ბ. ფურცხვანიძემ ხაზი გაუსვა იმ გარემოებას, რომ სასამართლო პროცესს აქვს აღმზრდელობითი მნიშვნელობა, ამიტომ პროკურორის პროცესზე გამოსვლის კულტურა ყოველთვის სანიმუშო უნდა იყოს.

მომხსენებელი ვრცლად შეეხო პროკურორის როლს სასამართლო კამათის დროს. სასამართლო კამათი არის მნიშვნელოვანი საშუალება ქვეყნისათვის ნათელყოფისათვის. ამის დასა-

გენდ აზრთა ჭიდილს არსებითი მნიშვნელობა აქვს. კამათის ხასიათისა და ამოცანის დამახინჯება იქნება, თუ მოკამათეები ერთმანეთის ნაკლებზე დაიწყებენ მითითებას. მოკამათეს ყოველთვის უნდა ახსოვდეს, რომ ის მხარეა პროცესში. კამათის დროს ყოველად დაუშვებელია უხეში საშუალებების ხმარება (ყვირილი, თავშეუთავებლობა და სხვ.).

აღნიშნული იყო აგრეთვე, რომ ჭეშმარიტების დადგენისათვის საჭიროა პროკურორის სიტყვას თავისი ფორმა ჰქონდეს, თუმცა მთავარი მაინც შინაარსია. საჭიროა პროკურორმა მუდმივი კონტროლი გაუწიოს იმას, რომ თავის მიერ აღებულ კურსს არ გადაუხვიოს. შემთხვევითმა მომენტებმა არ უნდა დაარღვიოს კამათში მიზანდასახული მოქმედება.

დასასრულ, მომხსენებელი შეეხო სასამართლოს სამსჯავრო სხდომაზე პროკურორის მიერ სასჯელის ზომის განსაზღვრის საკითხს და აღნიშნა, რომ საჭიროა სახელმწიფო ბრალდებელმა სასჯელის განსაზღვრული ზომა მოითხოვოს.

თავის გამოსვლაში ამხ. პ. ბერძენიშვილმა კონფერენციის მონაწილეთა ყურადღება გაამახვილა სახალხო სასამართლოებში სახელმწიფო ბრალდების მხარდაჭერის საკითხზე. მან აღნიშნა, რომ საქართველოს სსრ პროკურატურის ორგანოებმა მნიშვნელოვნად გააუმჯობესეს მუშაობა ამ დარგში, უფრო მეტ ყურადღებას აქცივეს სასამართლოში სახელმწიფო ბრალდების მხარდაჭერის ხარისხსა და სახელმწიფო ბრალდებლის ვვალდებულების ამაღლებას. მიუხედავად ამისა, სახელმწიფო ბრალდების მხარდაჭერის საკითხი ჯერ კიდევ არ დგას სათანადო სიმაღლეზე. სხვადასხვა ქალაქებისა და რაიონების პროკურორები ხშირად არ გამოდიან სასამართლოებში განსაკუთრებით საშიშ დანაშაულთა საქმეების განხილვის დროს, მათ შორის ისეთ საქმეებზეც კი, როგორცაა სოციალისტური ქონების დიდი ოდენობით დატაცება, გაუბატონება, სხეულის განზრახ მძიმე კატეგორიის დაზიანება, ბორტეული ხულიგნობა და სხვ. განსაკუთრებით ცუდი მდგომარეობაა ამ მხრივ ქალაქებში: ქუთაისსა და გორში, ქ. თბილისის ლენინის სახელობის რაიონში, კასპის რაიონში და სხვ.

ზოგიერთი ქალაქისა და რაიონის პროკურორის მიაჩნია, რომ მათი ფუნქცია დანაშაულის გამოძიების ორგანიზაციით ამოიწურება, ხოლო ბრალდებულის დასჯის საკითხი თითქოს მხოლოდ სასამართლო ორგანოებს ევალებათ. ეს თვალსაზრისი არაა მართებული. რასაკვირველია, გამოძიება პროკურორის მუშაობის მთავარი, არსებითი ღირსებაა, მაგრამ

ამავე დროს არ უნდა უარყოფთ პროკურორის როლი დამნაშაულის სწორად დასჯის საქმეში.

გამსვლელ სესიებს, ამბობს შემდეგ მომხსენებელი, უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება. სტატისტიკური მონაცემებით 1962 წელს არც ერთი საქმე არ არის განხილული გამსვლელ სესიებზე ბოლნისის, თიანეთისა და ყაზბეგის რაიონებში. არის შემთხვევები, როდესაც გამსვლელი სესიები ეწყობა ნაკლებ აქტიურ საქმეთა განხილვისას. მაგალითად, ცხაკაის რაიონის სახალხო სასამართლოს მიერ განხილული იქნა ა-ის ბრალდების საქმე. სამართალში მიცემულმა ბრალი ედებოდა მასში, რომ მუშაობდა რაიონი მალაზიის გამგედ, მოუვიდა სატვირთო-მატერიალური ფასეულობის დანაკლისი 265 მან ფარგლებში, რაც გამოძიების პროცესში ა-იმ მთლიანად დაფარა. ვასაგებია, რომ ეს საქმე სწორად არ იყო შერჩეული გამსვლელ სესიისათვის. ამხ. პ. ბერძენიშვილი შემდეგ შეეხო საზოგადოებრივი ბრალდებლისადმი დახმარების გაწევას. რესპუბლიკის პროკურატურის შემოწმებით დადგინდია, რომ იმ გამონაკლის შემთხვევების დროსაც კი, როდესაც სასამართლოში საზოგადოებრივი ბრალდებლები გამოდიან, არ არის მშრომელთა კოლექტივების შუამდგომლობა საზოგადოებრივი ბრალდებლის გამოყოფაზე და ისინი შეცვლილია ორგანიზაციის ხელმძღვანელის წერილით.

რესპუბლიკაში საზოგადოებრივი ბრალდების დაცვის მუშაობის გასაუმჯობესებლად ჩვენ მიერ მთელი რიგი ღონისძიებები იქნა გატარებული. მაგრამ, ამის მიუხედავად, ჯერ კიდევ გვაქვს სერიოზული შეცდომები. ამის მიზეზი — აღნიშნავს მომხსენებელი, — არის ის, რომ სისხლის სამართლის საქმეთა სასამართლოებში განხილვისადმი ზედამხედველობის განყოფილების მუშაკები ნაკლებ ყურადღებას უთმობენ ამ სერიოზულ საკითხს და არ უყენებენ პრინციპულ მოთხოვნებს ქალაქისა და რაიონის პროკურორებს.

დასასრულ, ამხ. პ. ბერძენიშვილი ამბობს, რომ კონფერენცია დიდად შეუწყობს ხელს სახელმწიფო ბრალდების მხარდაჭერის საკითხში მუშაობის ძირფესვიანად გაუმჯობესებას.

თბილისში თანამოსხენებით გამოვიდა ქალაქის სისხლის სამართლის განყოფილების უფროსი ამხ. ნ. ჭელიძე, რომელმაც ანალიზი გაუკეთა საანგარიშო პერიოდში სასამართლოს სამსჯავრო სხდომებზე სახელმწიფო ბრალდებლის მიერ ბრალდებულზე მხარდაჭერის ხარისხს.

მომხსენებლის შემდეგ დაიწყო კამათი. კამათში მონაწილეობა მიიღეს გურჯაანის, მარნეულის, გორის, ცხინვალის, ბორჯომისა და სხვა რაიონების პროკურორებმა. ინტერესით იქნა

მოსმენილი ქ. თბილისის 26 კომისიის სახე-
ლობის რაიონის პროკურორის ამხ. მ. გიორგო-
ბიანის გამოხვლა. იგი შეეხო სახელმწიფო და
საზოგადოებრივი ბრალმდებლის მიერ ბრალდე-
ბაზე მხარდაჭერის საკითხს სასამართლოს სამს-
ჯავრო სხდომაზე. მან აღნიშნა, რომ უკეთე-
სი იქნებოდა თუ სასამართლოს სამსჯავრო სხდო-
მაზე ბრალდებამ მხარს დაუჭერს პირველად სა-
ზოგადოებრივი ბრალმდებელი. ამ აზრს მხარი
დაუჭირეს კონფერენციის მონაწილეებმა.

ქ. ქუთაისში კონფერენციაზე თანამოსხენე-
ბით გამოვიდა აფხაზეთის ასსრ პროკურორის
თანაშემწე ბ. ბარამია. მან ილაპარაკა აფხაზე-
თის ასსრ რესპუბლიკაში სისხლის სამართლის
საქმეთა სასამართლოებში განხილვისადმი ზე-
დამხედველობის განყოფილების მუშაობის შე-
სახებზე. ამ ხაზით, ამბობს მომხსენებელი, ჯერ
კიდევ არის ნაკლოვანებანი, თუმცა ბოლო ხა-
ნებში პროკურორები უფრო ხშირად ღებულო-
ბენ მონაწილეობას სასამართლო პროცესებზე.
თითქმის ყველა განსაკუთრებით საშიში დანა-
შაულის საქმეები პროკურორების მონაწილეო-
ბით იხილება.

კამათში მონაწილეობა მიიღეს აგრეთვე სამ-
ტრდიის, ფოთისა და მიაკოვსკის რაიონის
პროკურორებმა.

მოსხენებების განხილვისა და აზრთა გაზი-
არების შემდეგ კონფერენციის მონაწილეები-
სათვის ჩატარდა პრაქტიკული მეცადინეობა.
ისინი დაესწრნენ სასამართლო პროცესს, რომე-
ლიც სახელმწიფო ბრალმდებლის მონაწილეობით
მიმდინარეობდა. მეცადინეობას ხელმძღვანე-
ლობდა ამხ. ლ. ზაიჩიკი. ქუთაისში სასამართ-
ლო პროცესს საზოგადოებრივი ბრალმდებელი
ესწრებოდა. სასამართლო პროცესების დამთავ-
რების შემდეგ კონფერენციის მონაწილეებმა
გაარჩიეს აღნიშნული პროცესები.

დასასრულ, ამხ. პ. ბერძენიშვილმა, ო. ტო-
მუშკინმა და მ. ვ. ცერცვაქემ კონფერენციის
მონაწილეებს განუმარტეს პრაქტიკული მუშა-
ობის დროს წამოჭრილი მთელი რიგი საკით-
ხები.

ლ. ისაბაძე,
მ. ვაჟაფლიშვილი

4085336 27

ამას წინათ საქართველოს სსრ პროკუ-
რატურამ ქ. თბილისში ჩაატარა აღმოსავ-
ლეთ საქართველოს რაიონის პროკურორების
სამდლიანი რესპუბლიკური სასწავლო-მეთოდუ-
რი სემინარი საერთო ზედამხედველობის ხა-
ზით ჩატარებული მუშაობის შესახებ. ამავე
ხასიათის სემინარი მოეწყო ქ. ქუთაისში.

სემინარი შესავალი სიტყვით გახსნა საქარ-
თველოს სს რესპუბლიკის პროკურორმა პ.
ბერძენიშვილმა. მან თავის გამოსვლაში ხაზი
გაუესვა იმ ფაქტს, რომ კომუნისტური პარტია
და საბჭოთა მთავრობა, საბჭოთა სახელმწიფოს
განვითარების მთელი ისტორიის მანძილზე, ყო-
ველთვის უდიდეს მნიშვნელობას აძლევდნენ
სოციალისტური კანონებისა და საბჭოთა მართ-
ლწესრიგის განმტკიცებას ჩვენს ქვეყანაში.

— სოციალისტური კანონიერება უმნიშვნე-
ლოვანესი იარაღია საბჭოთა სახელმწიფოს
ხელში; მისი დახმარებით სახელმწიფო წყვეტს
თავის ისტორიულ ამოცანებს. ამიტომ კანონიე-
რების უსასტიკესი დაცვა განუყრელად დაკავ-
შირებულია ჩვენი სამშობლოსა და სახელმწი-
ფოს ძლიერების შემდგომ განმტკიცებასთან...
ძლიერდება საბჭოთა პროკურატურის როლი,
რამდენადაც მას სსრ კავშირის კონსტიტუცია
აკისრებს უმაღლეს ზედამხედველობას კანონე-
ბის ზუსტად შესრულებისადმი ყველა სამინის-
ტრისა და მათ საქვეუწყებო დაწესებულებათა
მიერ, ცალკეული თანამდებობის პირთა და
სსრკ მოქალაქეთა მიერ.

შემდეგ პ. ბერძენიშვილი ლაპარაკობს პრო-
კურატურის მიერ საზედამხედველო მუშაობის
სიროთულესა და მრავალფეროვნებაზე. იგი აღ-
ნიშნავს, რომ პროკურატურის საერთო ზედამ-
ხედველობას პირველხარისხოვანი მნიშვნელო-
ბა ეძლევა, ვინაიდან პროკურატურა საერთო
ზედამხედველობის მეთოდებით არსებით დახ-
მარებას უწევს ჩვენს პარტიასა და საბჭოთა
მთავრობას სოციალისტური კანონიერების განმ-
ტკიცების საქმეში, მაშასადამე, საბჭოთა სა-
ხელმწიფოს შემდგომი განმტკიცების საქმეში.

სემინარზე განხილული იქნა შემდეგი საკით-
ხები: 1. საერთო ზედამხედველობის ხაზით მუ-
შაობის ფორმებისა და მეთოდების შესახებ; 2. ზედამხედველობა მშრომელთა დემუტატე-
ბის ადგილობრივი საბჭოების ოქმობრივ გა-
დაწყვეტილებაზე კანონიერებისადმი; 3. სემი-
ნარზე მოწვეული პროკურორების მიერ შე-
ტანილ წარდგინებებისა და პროტესტების ანა-
ლიზი. 4. ზედამხედველობა სახალხო საკუთრე-
ბის დატაცებისაგან დაცვის შესახებ მოქმედი
კანონების ზუსტად შესრულებისადმი. 5. პრაქ-
ტიკული სამუშაო.

თბილისის პროკურატურის საერთო ზედამ-

ხედველობის უფროსმა ამხ. ვ. ფოჩიანმა გააკეთა მოხსენება თემაზე — „ქ. თბილისის პროკურატურის მიერ საერთო-ზედამხედველობის ხაზით 1962 წლის განვლილი რვა თვის განმავლობაში ჩატარებული მუშაობის შესახებ“.

მომხსენებელი უკეთებს რა ანალიზს ქ. თბილისის პროკურატურის მიერ საერთო-ზედამხედველობის ხაზით ჩატარებულ მუშაობას აღნიშნავს, რომ ზედამხედველობა ძირითადად ხორციელდება იმ კანონების შესრულებაზე და იქ, სადაც კანონების დარღვევის მეტ შემთხვევებს ჰქონდა ადგილი.

როგორც ქ. თბილისის პროკურატურის ცენტრალური აპარატის, ისე რაიონის პროკურატურის მიერ საპროკურორო ზედამხედველობა განხორციელებულია ისეთ აქტუალურ კანონების შესრულებაზე, როგორც არის მაგალითად, კანონი სოციალისტური საკუთრების დაცვის წინააღმდეგ ბრძოლა, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის 1958 წლის 27 აპრილის ბრძანებულება პროდუქციის მიწოდების გეგმების შესრულებაზე პასუხისმგებლობის შესახებ, მშრომელთა საჩივრების განხილვისა და გადაწყვეტის კანონიერება და სხვ.

დასასრულ, ვ. ფოჩიანი ჩერდება იმ ნაკლოვანებებზე, რომელსაც ჯერ კიდევ ადგილი

აქვს საერთო ზედამხედველობის ხაზით ჩატარებულ მუშაობაში.

სემინარის მუშაობაში მონაწილეობა მიიღეს საქართველოს სსრ პროკურატურის საერთო ზედამხედველობის უფროსმა, იუსტიციის უფროსმა მრჩეველმა ზ. ბასიშვილმა, საქართველოს სსრ პროკურატურის საერთო ზედამხედველობის განყოფილების პროკურორებმა კ. ქავთარაძემ, შ. ჭანტურაძემ, მ. მირზოევამ, 26 კომისრის სახელობის რაიონის პროკურორმა მ. გიორგობიანმა, აღმოსავლეთ საქართველოს რაიონის პროკურორებმა და სხვ.

სემინარებზე ყურადღება გამახვილდა პროკურორების მიერ შეტანილ წინადადებებისა და პროტესტების ანალიზზე, ხაზი გაესვა იმას, რომ წარდგინებები და პროტესტები ზუსტად იყოს დასაბუთებული, შედგენილი იქნეს აქტუალური მნიშვნელობის საკითხებზე.

სემინარზე შემაჯამებელი სიტყვით გამოვიდა ამხ. ზ. ბასიშვილი. მან რწმენა გამოთქვა, რომ პროკურატურის მუშაობები დროულ და ეფექტურ ღონისძიებებს მიიღებენ, რათა გამოასწორონ აღნიშნული ნაკლოვანებები და ამით მკვეთრად გააუჭობესონ შემდეგი მუშაობა საერთო ზედამხედველობის დარგში.

ლ. ჭანტურაძე.

საქართველოს სსრ პროკურატურის საერთო ზედამხედველობის უფროსმა, იუსტიციის უფროსმა მრჩეველმა ზ. ბასიშვილმა, საქართველოს სსრ პროკურატურის საერთო ზედამხედველობის განყოფილების პროკურორებმა კ. ქავთარაძემ, შ. ჭანტურაძემ, მ. მირზოევამ, 26 კომისრის სახელობის რაიონის პროკურორმა მ. გიორგობიანმა, აღმოსავლეთ საქართველოს რაიონის პროკურორებმა და სხვ.

სემინარებზე ყურადღება გამახვილდა პროკურორების მიერ შეტანილ წინადადებებისა და პროტესტების ანალიზზე, ხაზი გაესვა იმას, რომ წარდგინებები და პროტესტები ზუსტად იყოს დასაბუთებული, შედგენილი იქნეს აქტუალური მნიშვნელობის საკითხებზე.

სიხლე პრეზიუმის მუშაობაში

პარტია და მთავრობა არაერთხელ მიუთითებდნენ, რომ გამოშვებული პროდუქციის ხარისხის გაუმჯობესებისათვის ბრძოლა და უხარისხო პროდუქციის გამოშვების შეწყვეტა მრეწველობის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ამოცანაა.

ამ ამოცანის განხორციელებისათვის ბრძოლაში დიდი მნიშვნელობა აქვს უხარისხო პროდუქციის მიწოდების შესახებ დავების გადაწყვეტის საქმეში სახელმწიფო არბიტრაჟის საქმიანობასაც, რომელიც იხილავს რა აღნიშნული საქმეების დიდ რაოდენობას, ვალდებულია გამოარკვიოს სტანდარტის, ტექნიკური პირობებისა და ხელშეკრულების შეუსაბამო პროდუქციის მიწოდების მიზეზები, ზემოქმედება მოახდინოს პროდუქციის ხარისხის შესახებ კანონმდებლობის დამრღვევ ორგანიზაციებსა და საწარმოებზე.

ასეთი ზემოქმედების ერთ-ერთ ფორმას წარმოადგენს წუნის მკეთებელთა მიმართ დადგენილი ქონებრივი ჯარიმების გამოყენება მომხმარებელთა მხრიდან, რაც სტიმულს აძლევს საწარმოებსა და ორგანიზაციებს პროდუქციის ხარისხის ამაღლებისათვის ბრძოლის საქმეში. სახელმწიფო არბიტრაჟის ორგანოების ამოცანაა შეუტირებლად მოეციდონ უხარისხო პროდუქციის მიწოდების ყოველ ფაქტს, განუხრებლად გამოიყენონ წუნის მკეთებლების მიმართ დადგენილი ქონებრივი სანქციები.

მაგრამ კანონის ძალის გარდა, პროდუქციის ხარისხის სისტემატიური გაუმჯობესების საქმეში საწარმოებზე ზემოქმედების მოსახდენად არბიტრაჟის ორგანოები იყენებენ მორალურ ფაქტორებსაც.

ამ უკანასკნელ ხანს საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოსთან არსებული სახელმწიფო არბიტრაჟის მიერ შემოღებული იქნა დავების გადაწყვეტის ისეთი ეფექტური საშუალება, როგორცაა საწარმოებში საქმეთა განხილვა საზოგადოებრიობისა და სამეურნეო აქტივის მონაწილეობით.

საწარმოებში საქმეთა განხილვის დროს მომხმარებელთა მოთხოვნები პროდუქციის ხარისხისა თუ ასორტიმენტის დარღვევის შესახებ ხდება ამ პროდუქციის უშუალო მწარმოებელის, საწარმოს საზოგადოებრიობის მსჯელობის საგნად. იმ შემთხვევაში, როდესაც არბიტრაჟში საქმეთა განხილვის დროს უშუალო მწარმოებლისათვის შეიძლება არც გახდეს ცნობილი ამა თუ იმ დარღვევისათვის თუ რამდენი ზარალი ადგება საწარმოს და მისი სახით სახელმწიფოს, ადგილზე-მწარმოებელი, უპირისპირდება რა მომხმარებელს, როგორც მოსარჩელეს, თვითონ რწმუნდება თუ რა დიდი ზარალი მიაყენა თავის-სავე საწარმოს, უგულსიყურო თუ დაუდევარი მოქმედებით, რასაც უდიდესი აღმზრდელი მნიშვნელობა აქვს.

სახელმწიფო არბიტრაჟმა გ/წლის 29 ოქტომბერს გორის ბამბეულის კომბინატში მოაწყო გამსვლელი სხდომა, რომელზეც განხილულ იქნა 13 საქმე. სხდომას ესწრებოდა კომბინატის დირექტორი, ტექნიკური კონტროლის განყოფილების უფროსი, პარტიული, კომკავშირული და პროფკავშირული ორგანიზაციების წარმომადგენლები, წუნმდებლები, მუშები და საზოგადოებრიობის სხვა წარმომადგენლები.

განსაკუთრებით საყურადღებო იყო

სხდომაზე მინსკის ფრუნზეს სახელობის სამკერვალო ფაბრიკის დირექტორის გამოსვლა, რომელიც სხდომას ესწრებოდა, როგორც მოსარჩელე ორგანიზაციის წარმომადგენელი.

მან მწარმოებელთა ყურადღება გაამახვილა ისეთ დაუშვებელ ფაქტზე, რასაც გ/წლის პირველ კვარტალში ჰქონდა ადგილი. ამ კვარტალში კომბინატის მიერ მიწოდებული 10000 მეტრი ქსოვილიდან 7644 მეტრი, ღირებული 13670 მანეთად, დაუბრუნდა მწარმოებელს, როგორც უხარისხო და სამკერვალო მრეწველობისათვის უვარგისი, რისთვისაც კომბინატმა გადაიხადა ჯარიმა 2669 მანეთი. ასევე წარდგენილია პრეტენზია მესამე კვარტალში ქსოვილების უხარისხობის გამო.

საქმიანი იყო კომბინატის დირექტორის, საქსოვი ფაბრიკის ტექნიკური კონტროლის განყოფილების ოსტატის, წუნმდებლისა და ტექნიკური კონტროლის განყოფილების უფროსის გამოსვლა.

ახლა როდესაც აქ, ჩვენს საწარმოში, — აღნიშნეს გამოსულმა ამხანაგებმა, — უშუალო მწარმოებლების თანდასწრებით, მომხმარებელმა ორგანიზაციებმა წამოგვიყენეს სწორი ბრალდება ჩვენს მიერ გამოშვებული პროდუქციის უხარისხობის შესახებ, თვითელი ჩვენთაგანი ვალდებულია კარგად დაუფიქრდეს ამას და გარდაქმნას მუშაობა თავის უბანზე, რათა თავიდან იქნას აცილებული მომავალში წუნის გამოშვების შემთხვევა.

სხდომამ საქმიან ვითარებაში ჩაიარა და დამსწრე საზოგადოებრიობის დიდი ინტერესი გამოიწვია.

სახარბიტრაჟო ადგილზე განიხილა

აგრეთვე საქმე თბილისის საწვევო კომბინატში სამეურნეო აქტივისა და საზოგადოებრიობის მონაწილეობით.

როგორც სხდომაზე გამოიკვია, საწვევო კომბინატის მიერ თბილმრეწველობაზე მიწოდებული 7350 მანეთის ავეჯი წუნად იქნა ცნობილი და დაუბრუნდა მწარმოებელს საწარმოო ხასიათის დეფექტების გამო.

მყიდველი ორგანიზაციის წარმომადგენლებმა საწარმოს აქტივისა და საზოგადოებრიობას წაუყენა მთელი რიგი მოთხოვნები გამოსაშვები ავეჯის ასორტიმენტისა და ხარისხის გაუმჯობესების შესახებ, რომ გამოშვებული ავეჯი შეესაბამებოდეს მოსახლეობის მოთხოვნებს.

ორჯერ ჩატარდა გამსვლელი სხდომა თბილისის აბრეშუმ-საქსოვ ფაბრიკაში, რომლის მიერ გამოშვებული პროდუქციის უხარისხობის შესახებ ბევრი დავები შემოდის სახელმწიფო არბიტრაჟში. სხდომები ადგილზე ჩატარდა თბილისის № 1 ფესსაცმელების ფაბრიკაში, მაუდ-კამვოლის კომბინატში და სხვა.

როგორც წარმოებაში საქმეთა განხილვის პრაქტიკა გვიჩვენებს, დავების გადაჭრის ეს ახალი ფორმა ხელს უწყობს არა მარტო დავების სწორ და დროულ გადაწყვეტას, არამედ წარმომადგენს მომავალში პროდუქციის ხარისხის გაუმჯობესებისათვის ბრძოლის საუკეთესო საშუალებას და თავიდან აგვაცილებს უხარისხო პროდუქციის გამოშვების შემთხვევებს.

ლ. ჩორგოლაშვილი

საქართველოს სსრ მინისტროს საბჭოსთან არსებული სახელმწიფო არბიტრაჟის სახელმწიფო არბიტრი.

პროკურორის საზოგადოებრივი თანაშემწე

ქალ. სოსუმის პროკურატურამ პარტიის საქალაქო კომიტეტთან შეთანხმებით პროკურორის საზოგადოებრივ თანაშემწედ გამოყო პარტიის წევრი, თადარიგის ბოლკოვნიკი ი. კ. კრიუკოვი, რომელსაც აქვს ცხოვრების დიდი გამოცდილება და იურიდიული განათლება.

საზოგადოებრივი თანაშემწის ჩაბმამ პროკურატურის საქმიანობაში კარგი შედეგი ოგვცა. მოკლე პერიოდში ი. კ. კრიუკოვმა გადაწყვიტა 54-ზე მეტი საჩივარი და განცხადება, რომელიც ეხებოდნენ სოციალისტური თანაცხოვრების წესების დარღვევას, ბავშვების შენახვისათვის ალიმენტის გადახდევინებას და სხვა. ამჟამად ი. კ. კრიუკოვის წარმობაში იმყოფება 20 განცხადება და საჩივარი, რომლებზეც მიღებულია სათანადო ზომები, შეკრებილია აუცილებელი მასალა.

განცხადებებისა და საჩივრების შემოწმება ი. კ. კრიუკოვის მიერ ხდება ადგილზე მისვლით, საწარმოებში, დაწესებულებებში და მომიჯნადად საცხოვრებელი ადგილების მიხედვით. შემოწმების ეს მეთოდი უზრუნველყოფს განმცხადებლების მიერ დაყენებული საკითხების სწორად და სრულყოფილ გადაწყვეტას.

სრულყოფილად იქნა შემოწმებული აფხაზეთის პურის კომბინატის შეტყობინება ფქვილის დიდი რაოდენობის გაფუჭების შესახებ. პროკურატურის ხსვა მუშაკებთან ერთად ი. კ. კრიუკოვმა გულდასმით და საფუძვლიანად შეისწავლა № 1 პურის ქარხანაში პროდუქციის გამოშვებასთან დაკავშირებული ყველა პროცესი.

შემოწმების საფუძველზე, საქართველოს სსრ სისხლის სამართლის კოდექსის მე-100 მუხლის ნიშნების მიხედვით აღიძრა სისხლის სამართლის საქმე.

მოქ. ვ. პ. სევრიუკოვმა ქალ. სოსუმის პროკურატურაში შემოიტანა საჩივარი, მისი დროებით არ ყოფნის დროს უცნობი მოქალაქის მიერ მისი საცხოვრებელი ფართობის დაკავების შესახებ ადგილზე ჩატარებული შემოწმებით, მეზობლების დაკითხვით და სათანადო დოკუმენტების გამოთხოვის გზით ი. კ. კრიუკოვმა დაადგინა მოქ. ვ. პ. სევრიუკოვის საჩივრის უსაფუძვლობა თავისი რძლის ვ. ვ. სტარკოვას მიმართ.

ყურადღებით იქნა გადაწყვეტილი მოქ. ნ. გ. შამათავას საჩივარი ალიმენტის გადახდევინების თაობაზე, ნ. პ. თურმანიძის საჩივარი ვ. ს. თუმანიშვილის ხულიგნური მოქმედების შესახებ და სხვა.

საზოგადოებრივი თანაშემწის მუშაობის მოკლე დროის გამოცდილებამ გვიჩვენა, რომ იგი კარგ შედეგებს იძლევა და დიდ დახმარებას უწევს პროკურატურის ორგანოებს.

ქ. სოსუმის პროკურატურის მიერ გადადგმული ნაბიჯები, პროკურატურის საქმიანობაში საზოგადოებრივი თანაშემწის ჩაბმის შესახებ მოწონებას იმსახურებს.

3. გოგუაძე

საქართველოს სსრ პროკურორის თანაშემწე
აღსრულებზე კონტროლის დარგში,
იუსტიციის მრჩეველი

საქართველოს მთავრობის განცხადება

1. უხარისხო საქონლის მიწოდების შემთხვევაში მყიდველს შეუძლია მოთხოვოს მიმწოდებელს დადგენილი ჯარიმის გარდა აგრეთვე უხარისხო საქონლის მიწოდებით მიყენებული ზარალის ანაზღაურება

„თბილისბოსტანვაჭრობის“ სავაჭრო ბაზამ აღძრა სარჩელი ჩუვაშეთის ასსრ სამომხმარებლო კოოპერაციის კანაშის დამამზადებელი ბაზის მიმართ უხარისხო კარტოფილის ღირებულების გადახდევინებაზე. სასარჩელო თანხაში, გარდა უხარისხოდ ცნობილი კარტოფილის ღირებულებისა, შეტანილი იყო ჯარიმა უხარისხო საქონლის მიწოდებისათვის და უხარისხო საქონლის გადაზიდვაზე და გადარჩევაზე გაწეული ხარჯები. სარჩელი სახელმწიფო არბიტრმა დააკმაყოფილა. კანაშის დამამზადებელ-გამსაღებელი ბაზა ზედამხედველობის წესით საჩივარში მიუთითებდა, რომ ხილბოსტნეულის მიწოდების განსაკუთრებული პირობები არ ითვალისწინებენ მიმწოდებლის ვალდებულებას აუნაზღაუროს მყიდველს საქონლის გადარჩევის ხარჯები.

ზედამხედველობის წესით შემოტანილი საჩივარი დატოვებული იქნა უშედეგოდ. მომჩივას განემარტა, რომ სსრ კავშირის მინისტრთან საბჭოსთან არსებული სახელმწიფო არბიტრაჟის ინსტრუქციული მითითების თანახმად, უხარისხო საქონლის მიწოდების შემთხვევაში მყიდველს შეუძლია მოთხოვოს მიმწოდებელს დადგენილი ჯარიმის გარდა აგრეთვე უხარისხო საქონლის მიწოდებით მიყენებული ზარალის ანაზღაურება.

2. ლაბორატორიის დასკვნა პროდუქციის სწრაფი რეალიზაციის საჭიროების შესახებ, არ აძლევს მყიდველს საფუძველს მოთხოვოს მიმწოდებელს ჯარიმა, რომელიც დადგენილია უხარისხო საქონლის მიწოდების შემთხვევისათვის

„საქკურორტვაჭრობის“ ბორჯომის განყოფილებამ აღძრა სარჩელი ცხიხვალის ლუდის ქარხნისაგან 585 მან. 80 კაპ. გადახდევინებაზე.

სასარჩელო განცხადებაში „საქკურორტვაჭრობის“ ბორჯომის განყოფილება აცხადებდა, რომ ცხიხვალის ლუდის ქარხანამ მიაწოდა მას უხარისხო ლუდი, რისთვისაც მოითხოვა ჯარიმა უხარისხო საქონლის მიწოდებისათვის ლუდის ღირებულების 20 პროცენტის ოდენობით. სასარჩელო განცხადებაში მძიებელი ეყრდნობოდა სახალხო მოხმარების საქონლის მიწოდების შესახებ დებულების 58-ე მუხლს.

სახელმწიფო არბიტრმა სარჩელი დააკმაყოფილა. არბიტრის გადაწყვეტილება გასაჩივრებული იქნა ზედამხედველობის წესით ტრესტ „საქმინწიწყალის“ მიერ, რომელიც თავის საჩივარში სხვა მოტივებთან ერთად მიუთითებდა, რომ სანეპიდემსადგურის ლაბორატორიის ანალიზის თანახმად, სადაო ლუდი, მოითხოვდა მხოლოდ სწრაფ რეალიზაციას, ვინაიდან იყო სუსტად გაზირებული, ღია ჩაის ფერი, ოდნავ მღვრიე, გემო მომკვავო, სიმჟავიანობა 3 პროცენტზე. ტრესტი „საქმინწიწყალი“ აცხადებდა, რომ სიმჟავიანობა 3 პროცენტამდე სტანდარტით დასაშვებია, ხოლო ლუდის ხელოვნური გაზირება არ ხდება.

სახელმწიფო არბიტრის გადაწყვეტილება გაუქმდა, ხოლო მძიებელს მის ძიებაში უარი ეთქვა ვინაიდან საქმის მასალებით სადაო ლუდის უხარისხობა დადგენილი არ ყოფილა. ლაბორატორიის ანალიზი № 325, რომელშიც აღნიშნულია მხოლოდ ლუდის სწრაფი რეალიზაციის საჭიროება, არ აძლევს მძიებელს საფუძველს მოთხოვოს ჯარიმა, რომელიც დადგენილია უხარისხო საქონლის მიწოდების შემთხვევისათვის.

3. სარჩელის ხანდაზმულობის დენა იწყება იმ დღიდან, როდესაც წარმოიშობა სარჩელის უფლება

ლენინგრადის ქიმიურმა კომბინატმა აღძრა სარჩელი ღუშეთის საკონსერვო ქარხნის და საქმთავარადვილმრეწვმარაგავსაღებისაგან 286 მან. გადახდევინებაზე, რასაც შეადგენდა 1960 წლის 22 აგვისტოს ღუშეთის საკონსერვო ქარხნის მისამართით გავზავნილი აპარატის 330 მ — 100-ს ღირებულების სხვაობა. ანგარიშსწორება უნდა მოხდენილიყო აკრედიტციით, ხოლო წაყენებული აკრედიტციის თანხა უფრო მცირე იყო ვიდრე აპარატის ღირებულება, სხვაობის თანხაზე აღძრა სარჩელი.

სახელმწიფო არბიტრაჟმა იცნო რა, რომ სარჩელი აღძრა 1962 წლის 5 მარტს ე. ი. სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადის გასვლის შემდეგ, საქმე წარმოებით მოსპო. სასარჩელო ხანდაზმულობა გაანგარიშებული იქნა აპარატის რკინიგზაზე ჩაბარების დღიდან.

ლენინგრადის ქიმიურმა კომბინატმა გაასაჩივრა არბიტრის დადგენილება და თავის ზედწესით საჩივარში მიუთითა, რომ რამდენადაც სარჩელის საგანია—სვამობა აკრედიტესა და პროდუქციის ღირებულების თანხას შორის, სასარჩელო ხანდაზმულობის დენა იწყება ინკასოზე ანგარიშის წარმოდგენის დღიდან, რაც მოხდა 1966 წლის 8 სექტემბერს, ე. ი. სარჩელის უფლება წარმოიშობა იმ დღიდან, როდესაც მან შეიტყო თავისი უფლების დარღვევა.

ლენინგრადის ქიმიური კომბინატის საჩივარი დატოვებული იქნა უშედეგოდ და მას მიეთითა, რომ აპარატის მიწოდების დღიდან მან იცოდა, როგორც მისი ღირებულება, ისე წაყენებული აკრედიტეის თანხა და მამასადამე იცოდა, რომ აპარატის ღირებულებას სრულად აკრედიტეის საშუალებით ვერ მიიღებს, ე. ი. უფლების დარღვევა ცნობილი იყო აპარატის მიწოდების მომენტში და ამიტომ ხანდაზმულობის დენის გაანგარიშება ამ თარიღიდან სწორია.

4. ორგანიზაცია ჩაითვლება მოწილადეთ ხელშეკრულებაში, მხოლოდ იმ შემთხვევაში თუ იგი უშუალოდ დებულობდა მონაწილეობას ხელშეკრულების ყველა პირობების დამუშავებაში და ხელს აწერს ხელშეკრულებას.

ცეკავშირის სამტრედიის ბაზამ აღძრა სარჩელი სოხუმის სამკერვალო ფაბრიკისაგან 192 მან. 18 კაპ. ვადახდევინებაზე, რასაც შეადგენდა 1961 წ. III კვარტალში შეკერილი შხა ნაწარმის მიუწოდებლობისათვის კუთვნილი სანქციების თანხა.

სახელმწიფო არბიტრმა სარჩელი დააკმაყოფილა.

საქმის ზედამხედველობის წესით განხილვის დროს დადგინდა, რომ სარჩელი სანქციების შესახებ ეყრდნობა სოხუმის სამკერვალო ფაბრიკის და ცეკავშირის გამგეობას შორის 1961 წლის 10 ივლისს დადებულ ხელშეკრულებას, რომელსაც ხელს აწერენ, მხოლოდ მიმწოდებელი — სამკერვალო ფაბრიკა და მყიდველი — ცეკავშირის გამგეობა. ცეკავშირის სამტრედიის ბაზამ აღძრა დამოუკიდებელი სარჩელი, როგორც ამ ხელშეკრულების მოწილადემ.

სახელმწიფო არბიტრის გადაწყვეტილება ამ საქმეზე გაუქმდა, ხოლო ცეკავშირის სამტრედიის ბაზას სარჩელში უარი ეთქვა სარჩელზე უფლების უქონლობის გამო. სახალხო მოძრაობის საქონლის მიწოდების შესახებ დებულების მე-8 მუხლის საწინააღმდეგოდ, მოწილადეები ხელს არ აწერენ ხელშეკრულებას და არც ნახსენებია რაიმე მინდობილობა გაცემული მათ მიერ ხელშეკრულების გაფორმებაზე. მამასადამე, ცეკავშირის სამტრედიის ბაზას ხელშეკრულების დადებაში მონაწილეობა არ მიუღია და აქედან გამომდინარე ვერც მოიპოვა ამ ხელშეკრულებიდან გამომდინარე უფლება-მოვალეობები.

5. შეგებებითი სარჩელის თანხა უნდა შეადგენდეს არბიტრაჟის ქვემდებარეობას, თუნდაც იგი გამომდინარეობდეს იმავე საფუძვლიდან საიდანაც ძირითადი სარჩელი.

ალტაის სამხარეო სამომხმარებლო კავშირის ბიისკის ბაზამ აღძრა სარჩელი სოხუმის საკონსერვო ქარხნისაგან 409 მან. 17 კაპ. ვადახდევინებაზე, რაც შეადგენდა მიწოდებული კონსერვების მტვრევის ღირებულებას და დანიშნულების სადგურზე გადახდილი რკინიგზის ფრაქტს.

მობასუხის განმარტება წარმოდგენილი არ იყო და არბიტრმა სარჩელი დააკმაყოფილა სრულად.

სოხუმის საკონსერვო ქარხანამ ზედწესით შემოიტანა საჩივარი, რომლითაც სარჩელზე განმარტებას იძლეოდა არსებითად, აგრეთვე განაცხადა შეგებებითი სარჩელი 12 მან. 47 კაპ. იმ საფუძვლით, რომ მოსარჩელემ ინკასოს წესით ჩამოაწერა მას საპრეტენზიო თანხა ამავე გზაზე.

სოხუმის საკონსერვო ქარხანას შეგებებითი სარჩელის მიღებაზე უარი ეთქვა, ვინაიდან მისი თანხა იყო 100 მანეთზე ნაკლები.

6. სამეურნეო დავების გადაწყვეტის დროს სახელმწიფო არბიტრაჟი სხვა ნორმატულ აქტებთან ერთად ხელმძღვანელობს სამინისტროების და უწყებების ბრძანებებით და ინსტრუქციებით.

საღვ. თბილისის მე-4 სავაგონო დეპოამ აღძრა სარჩელი რუსთავის მეტალურგიული ქარხნისაგან 4355 მან. 70 კაპ. ვადახდევინებაზე, რასაც შეადგენდა დაზიანებული ვაგონების საჯარიმო ღირებულება.

სარჩელი ემყარებოდა ტექნიკურ აქტებს, რომლებიც შედგენილი იყო სსრ კავშირის გზათა მინისტრის 1961 წლის 14 თებერვლის ბრძანებით დამტკიცებული წესების შესაბამისად. სარჩელი დაკმაყოფილდა სრულად.

რუსთავის მეტალურგიულმა ქარხანამ გაასაჩივრა არბიტრის გადაწყვეტილება იმ საფუძველზე, რომ არბიტრს არა აქვს უფლება იხელმძღვანელოს დავის გადაჭრის დროს გზათა მინისტრის ბრძანებით, მაშინ როდესაც ამ საკითხზე არსებობს სახელმწიფო არბიტრაჟის წინათ გამოცემული ინსტრუქცია.

რუსთავის მეტალურგიული ქარხნის საჩივარი აცილებული იქნა, მომჩივანს მიეთითა, რომ საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოსთან არსებული სახელმწიფო არბიტრაჟის შესახებ დებულების მე-8 მუხლის თანახმად, სახელმწიფო არბიტრაჟი სამეურნეო დავების გადაწყვეტის დროს, სხვა ნორმატულ აქტებთან ერთად, ხელმძღვანელობს სამინისტროების და უწყებების ბრძანებებით და ინსტრუქციებით, რომლებიც გამოცემულია დაწესებული კომპეტენციის ფარგლებში. გზათა მინისტრის 1961 წლის 14 თებერვლის ბრძანებით დამტკიცებული წესები შეთანხმებულია სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოსთან არსებულ სახელმწიფო არბიტრაჟთან და სავალდებულოა ყველა დაწესებულებისა და ორგანიზაციებისათვის.

7. თუ მხარეებს შორის დადებული გარიგებით არ არის ვათვალისწინებული საქონლის მიწოდების ვადა, მყიდველს არა აქვს საფუძველი მოითხოვოს სანქციები საქონლის უკმარშიწოდებისათვის

„როსგლავკოოპპრომტორგის“ გორკის საბითუმო სავაჭრო ბაზამ და რესპუბლიკურმა ბაზამ „საქტანსაცმელვაჭრობამ“ 1961 წლის 20 სექტემბერს დადეს სავაჭრო გარიგება შეკერილო მზანაწარმის მიწოდებაზე, გარიგებაში არ იყო ნაჩვენები შესრულების ვადა არც საბოლოო და არც კერძო.

მყიდველმა — გორკის საბითუმო სავაჭრო ბაზამ აღძრა სახელმწიფო არბიტრაჟში სარჩელი „საქტანსაცმელვაჭრობისაგან“ სანქციების გადახდევინებაზე თანხით 1491 მან. 94 კაპ. 1961 წლის II და IV კვარტალებში საქონლის მიუწოდებლობისათვის. სახელმწიფო არბიტრაჟმა დავის განხილვის დროს იცნო, რომ მხარეებს შორის დადებული გარიგება არ შეიცავს არსებით პირობას შესრულების ვადას და ამის გამო საქონლის მიწოდების შესახებ დებულების მე-14 მუხლის შესაბამისად არ იცნო გარიგება დადებულად.

გორკის საბითუმო სავაჭრო ბაზამ გაასაჩივრა არბიტრის გადაწყვეტილება ზედამხედველობის წესით. საჩივარი დატოვებული იქნა უშედეგოდ. მომჩივანს მიეთითა, რომ რაკი გარიგება არ შეიცავდა პირობას შესრულების ვადის შესახებ შეუძლებელია სანქციების შეფარდება მიწოდების არარსებული ვადების დარღვევისათვის.

1. ნოტარიულად გაფორმებული ხელშეკრულება ბათილობის რიღით რეგისტრირებულ იქნა და იქნეს აღვილობრივი საბჭოების ტექლარიცხვის ბიუროში

1951 წლის 20 დეკემბერს ქიათურის სანოტარო კანტორაში რეესტრი №6540 გაფორმებულია სახლის ნაჩუქრობის გარიგება მამაშვილს ტიტე მისხელის ძე და თანგებ ტიტეს ძე ტრაპაიძეებს შორის. ეს ხელშეკრულება რეგისტრაციისათვის მზარეებს არ წარმოუდგენიათ ქიათურის ტექლარიცხვის ბიუროში. სახლის გამჩუქებლის ე. ი. ტიტე მისხელის ძე ტრაპაიძის გარდაცვალების შემდეგ მისმა მეთუღემ ქიათურის სანოტარო კანტორას წარუდგინა ტექლარიცხვის ბიუროს ცნობა, სადაც სახლის მფლობელად ჯერ კიდევ ტიტე ტრაპაიძე იყო აღრიცხული ნაჩუქრობის ხელშეკრულების რე-

გისტრაციაში გაუტარებლობის გამო და დაფორმა სახლი მემკვიდრეობით.

წლების მანძილზე სახლის პატრონსა და სამკვიდროს მოწმობის პატრონს შორის წამოჭრილმა დავამ იმ ზომამდე მიიყვანა საქმე, რომ სასამართლოში განხილული იქნა დავა სამემკვიდრეო მოწმობის მიმდებსა და სამკვიდროს დამტოვებელს შორის ქორწინების გასაბათილებლად. არც სასამართლოს შემადგენლობას, არც სასამართლო პროცესზე მონაწილე მზარეთა შორის არასოდეს არ წამოჭრილა საკითხი იმის შესახებ, რომ საჭირო იყო ტექლარიცხვის ბიუროში ნაჩუქრობის ხელშეკრულების რეგისტრირება.

2. როდესაც საერთო საკუთრების მონაწილე გაახსენებეს სახლის თავის წილს, თანამესაკუთრეს უფლება აქვს უპირატესობით ყიდვისა

ქ. თბილისის 1-ლი სახელმწიფო სანოტარო კანტორაში 1960 წლის 14 ივნისს გაფორმებულია ქ. თბილისში კოლხიდის ქ. №6-ში მდებარე სახლის ნასყიდობის ხელშეკრულება. ხელშეკრულებაში მონაწილე მოქ. მოქ. ანა თედორეს ას. ფროლოვმა, თედორ სერგოს ძე ფროლოვმა დი დავით, იგივე თამაზ ელიშის ძე კარაბეტოვმა სახლის თანამესაკუთრეს მისხელ ანტონის ძე გავას, გვერდი აუარეს და მის შეუტყობინებლად გადაფორმეს ნასყიდობის ხელშეკრულება, რითაც დარღვეულია საქართველოს სსრ სამოქალაქო სამართლის კოდექსის 64 მუხლის მოთხოვნა.

ნასყიდობის ეს ხელშეკრულება ქ. თბილისის ორჯონიკიძის სახელობის რაიონის სასამართლოს 1962 წლის 5 მაისის გადაწყვეტილებით გაუქმებულია, და იმის გამო, რომ ფროლოვების მიერ გაყიდული სახლის შესყიდვაზე უპირატესობის უფლება ჰქონდა მოქ. მისხელ ანტონის ძე გავას. სასამართლოს გადაწყვეტილების საფუძველზე, ამავე კანტორაში დავით, იგივე თამაზ ელიშის ძე კარაბეტოვის სახელზე აღრიცხული სახლმფლობელობა მდებარე ქ. თბილისში კოლხიდის ქ. №6 გადაფორმებულია, მისხელ ანტონის ძე გავას სახელზე.

3. მოანდერძის მაგიერ ხელის მოწერა არ შეუძლიათ მის ახლო ნათესავებს

ქ. თბილისის 1-ლი სახელმწიფო სანოტარო კანტორაში 1955 წლის 14 თებერვალს რეესტრი № 3—279 გაფორმებულია ანდერძი მარია ივანეს ასული კაკალოვას სახელით, რომელზეც მოანდერძის წერა-კითხვის უცოდინარობის გა-

მო და მისივე თხოვნით ხელს აწერს მოანდერძის და, ნინო ივანეს ას. კუზანაშვილი. ეს ანდერძი გაუქმებულია სასამართლოს მიერ იმ მოტივით, რომ ანდერძს ხელს აწერს მოანდერძის ახლო ნათესავი.

სასამართლო პრაქტიკა

სამოქალაქო სასამართლოს საქმეებზე

1. საცხოვრებელი სახლის თანამესაკუთრეთა შორის რეალურად განაწილების დროს მხედველობაში უნდა იქნას მიღებული, თუ რომელი თანამესაკუთრე სახლის რა ნაწილში ცხოვრობს.

მოქ. ფ. პ. ტოროსიანმა თავისი პირადი საკუთრების საცხოვრებელი სახლის ნახევარი 1951 წელს აჩუქა თავის გერის შვილს რ. ს. ტოროსიანს. უკანასკნელმა აღნიშნული ნაწილი რეალურად გამოყო სახალხო სასამართლოს 1960 წლის 29 იანვრის გადაწყვეტილებით.

ამის შემდეგ სარჩელი აღძრა ფ. ტოროსიანის გერმა ს. თ. ტოროსიანმა. მან მოითხოვა სამემკვიდრეო წილის მიღება სახლის ამ ნაწილიდან, რომელიც უკავია ფ. ტოროსიანს იმ მოტივით, რომ სახლი აშენებულია მისი მამის თ. ტოროსიანის და დედინაცვლის ფ. ტოროსიანის ერთად ცხოვრების დროს. მამამისი გარდაცვალა 1957 წელს და მას, როგორც მემკვიდრეს, დედინაცვლთან ერთად ეკუთვნის წილი სახლის იმ ნახევრიდან, რომელიც დედინაცვალს უკავია, რადგანაც ამ უკანასკნელმა სახლის თავისი ნახევარი გააჩუქა მის შვილზე.

ქ. თბილისის 26 კომისიის რაიონის სახალხო სასამართლოს 1960 წლის 24 მარტის გადაწყვეტილებით სარჩელი დაკმაყოფილებული არ იქნა.

საქართველოს სსრ უმაღლესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა სასამართლო კოლეგიამ 1960 წლის 15 აპრილის დადგენილებით გადაწყვეტილება ძალაში დატოვა.

საქ. სსრ უმაღლესი სასამართლოს პრეზიდიუმმა 1961 წლის 29 მაისის დადგენილებით უარი უთხრა საქ. სსრ უმაღლესი სასამართლოს თავმჯდომარის მოადგილის პროტესტს, ქ. თბილისის 26 კომისიის რაიონის სახალხო სასამართლოს 1960 წლის 24 მარტის გადაწყვეტილების და საქ. სსრ უმაღლესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა სასამართლო კოლეგიის 1960 წლის 15 აპრილის დადგენილების გაუქმების შესახებ, შემდეგ გარემოებათა გამო:

სადაო სახლი პირადი საკუთრების უფლებით ეკუთვნის ფ. პ. ტოროსიანს. სახლი აშენებულია მის მეუღლესთან ერთად ცხოვრების დროს. მოპასუხემ 1951 წელს მისი მეუღლის სიცოცხლეშივე აჩუქა თავის გერის — მოსარჩელე ს. ტოროსიანის შვილს სახლის ნახევარი. აღნიშნული წილი რეალურად გამოყოფილია და იქ ცხოვრობს მოსარჩელე თავისი ცოლშვილით.

ამრიგად, მოსარჩელეს ფაქტიურად უკავია და ფლობს სადაო სახლის იმდენივე ფართობს, რაც მას შეეძლო მიეღო მემკვიდრეობის წესით.

ასეთ პირობებში სარჩელი სწორად იქნა უარყოფილი სახალხო სასამართლოს მიერ და პრეზიდიუმმა მისი გაუქმება არ მიიჩნია მიზანშეწონილად.

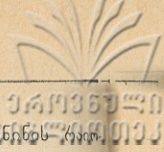
2. სოცუზრუნველყოფის განყოფილების მიმართ პენსიის თაობაზე წარმოშობილი დავა სასამართლო განხილვას არ ექვემდებარება.

მოქ. ყ. ოსეფაიშვილმა ქ. თბილისის ლენინის რაიონის სოცუზრუნველყოფის განყოფილების მიმართ აღძრა სარჩელი 2260 მანეთის (ძველი ფულით) გადახდევინების შესახებ იმ მოტივით, რომ მოპასუხეს ლენინის რაიონის სოცუზრუნველყოფის განყოფილებიდან 1947 წელს არ მიუღია კუთვნილი 8 თვის პენსია 2260 მან, რის გამოც მოსარჩელე ითხოვდა მოპასუხისათვის აღნიშნული თანხის გადახდევინებას.

ქ. თბილისის ლენინის რაიონის სახალხო სასამართლომ 1961 წლის 1 აგვისტოს გადაწყვეტილებით სარჩელი დააკმაყოფილა.

საქ. სსრ უმაღლესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა სასამართლო კოლეგიამ 1960 წ. 2 სექტემბრის დადგენილებით სახალხო, სასამართლოს გადაწყვეტილება გააუქმა და ყ. ოსეფაიშვილს სარჩელზე უარი უთხრა.

საქართველოს სსრ უმაღლესი სასამართლოს პრეზიდიუმმა 1931 წლის 8 მაისის დადგენილებით დააკმაყოფილა საქ. სსრ პროკურორის

მოადგილის პროტესტი, გააუქმა ქ. თბილისის ლენინის რაიონის სახალხო სასამართლოს 1960 წლის 1 აგვისტოს გადაწყვეტილება და საქ. სსრ უმაღლესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა სასამართლო კოლეგიის 1960 წლის 2 სექტემბრის დადგენილება და საქმე ყ. ოსეფაიშვილის

სარჩელისა გამო ქ. თბილისის ლენინის რაიონის სოცუზრუნველყოფის განყოფილების მიმართ საპენსიო თანხების გადახდევინების შესახებ წარმოებით მოსპო, როგორც სასამართლო არაქვემდებარე.

სისხლის სამართლის საქმეებზე

1. პირადი ქონების ქურდობა, რამაც მნიშვნელოვანი ზიანი მიყენა დაზარალებულს, არასწორად იქნა დაკვალიფიცირებული საქართველოს სსრ სსკ 150 მუხ. 1 ნაწილით.

ორჯონიკიძის რაიონის სახალხო სასამართლოს 1961 წლის 10 ივლისის განაჩენით ტ. მ. თანდილაშვილი ცნობილი იქნა დამნაშავედ საქართველოს სსრ სსკ 150 მუხლის I ნაწილით და მიესაჯა 1 წლით თავისუფლების აღკვეთა.

საქართველოს სსრ უმაღლესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა სასამართლო კოლეგიის 1961 წლის 21 ივლისის განჩინებით ზემოაღნიშნული განაჩენი ძალაში იქნა დატოვებული უცვლელად.

თანდილაშვილს მსჯავრი დაედო მასზედ, რომ მან 1961 წლის 10 მაისს მოქ. ყავლაშვილის ბინიდან მოიპარა სხვადასხვა ნივთები, ღირებულებით 880 მანეთად.

საქართველოს სსრ უმაღლესი სასამართლოს პრეზიდიუმმა 1961 წლის 25 სექტემბრის დადგენილებით გააუქმა სახალხო სასამართლოს განაჩენი და საკასაციო კოლეგიის განჩინება თანდილაშვილის მიმართ და საქმე გადასცა იმავე რაიონის სახალხო სასამართლოს სხვა შემადგენლობას ხელახალი განხილვისათვის შემდეგი საფუძველებისა გამო:

თანდილაშვილის დანაშაულებრივი მოქმედება წინასწარი გამოძიების მიერ დაკვალიფიცირებული იყო საქართველოს სსრ სსკ 150 მუხლის მე-2 ნაწილით, როგორც დამამძიმებელ გარემოებაში ჩადენილი ქურდობა.

სასამართლომ დადასტურებულად მიიჩნია თანდილაშვილისადმი წარდგენილი ბრალდება, მაგრამ, მიუხედავად ამისა, მისი მოქმედება გადააკვალიფიცირა საქართველოს სსრ სსკ 150 მუხლის 1-ლ ნაწილზე იმ მოსაზრებით, რომ აღნიშნულ დანაშაულს თითქმის არ გამოუწვევია დაზარალებულისათვის მნიშვნელოვანი ზიანის მიყენება.

სახალხო სასამართლოს ეს მოსაზრება არ არის სწორი, რადგან თანდილაშვილის მიერ დატაცებულ ნივთების ღირებულება აშკარად აღემატება იმ ოდენობას, რომლის მიხედვითაც მოქალაქეთა პირადი ქონების ქურდობა განხილული უნდა იქნეს ამ დანაშაულის კვალიფიციურ სახედ.

2. მიმეფ დანაშაულის ჩამდენ პირს დაუსაბუთებლად დაენიშნა სასჯელის მოხდა საერთო რეჟიმის შრომა-გასწორების კოლონიაში.

თეთრი წყაროს რაიონის სახალხო სასამართლოს 1961 წლის 15 სექტემბრის განაჩენით ქ. ბ. მუსაევის საქართველოს სსრ სსკ 94 მუხლის მე-3 ნაწილითა და 186 მუხლის მე-2 ნაწილით მიესაჯა 6 წლით თავისუფლების აღკვეთა საერთო რეჟიმის შრომა-გასწორების კოლონიაში მოხდით.

საქართველოს სსრ უმაღლესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა სასამართლო კოლეგიის 1961 წლის 7 ოქტომბრის განჩინებით ზემოაღნიშნული განაჩენი დატოვებული იქნა ძალაში უცვლელად.

მუსაევი ცნობილი იქნა დამნაშავედ მასში, რომ მან თეთრი წყაროს სოფლის კოოპერატივის № 2 საკომისიო მდლაზის გამგე-გამყიდველად მუშაობის პერიოდში მიითვისა 3080 მანეთის მატერიალური ფასეულობანი; ვარდა ამისა, იგი სამსახურებრივ მდგომარეობას იყენებდა ბოროტად — სისტემატურად შეჭკონდა მდლაზიაში უფაქტურო საქონელი სარეალიზაციოდ.

საქართველოს სსრ პროკურორის მოადგილის პროტესტის საფუძველზე საქართველოს სსრ უმაღლესი სასამართლოს პრეზიდიუმმა თავისი 1962 წლის 29 აპრილის დადგენილებით გააუქმა სახალხო სასამართლოს განაჩენი და კოლეგიის განჩინება მუსაევისათვის შრომა-გასწო-

რების კოლონიის რეჟიმის განსაზღვრის ნაწილში და საქმე ხელახალი განხილვისათვის გადასცა იმავე სახალხო სასამართლოს შემდეგ გარემოებათა გამო:

საზოგადოებრივი ქონების დიდი ოდენობით დატაცება წარმოადგენს მძიმე დანაშაულს; ამიტომ იმ პირს, რომელსაც თავისუფლების აღკვეთა მიესაჯა ამ დანაშაულის ჩადენისათვის, სასჯელის მოხდის ადვილად, როგორც წესი, უნდა განესაზღვროს გამძლიერებული რეჟიმის შრომა-გასწორების კოლონია.

მართალია, დამნაშავეს პიროვნების, ჩადენილი დანაშაული ხასიათისა და საზოგადოებრივი საშიშროების ხარისხის, აგრეთვე საქმის კონკრეტულ გარემოებათა ვათვალისწინებით სასამართლოს ცალკეულ შემთხვევებში უფლება აქვს თავისი შეხედულებისამებრ დაუხიშნოს მსჯავრდებულს სასჯელის მოხდის ადვილად შრომა-გასწორების კოლონიის ესა თუ ის სახეობა, მათ შორის უფრო მსუბუქი რეჟიმის შრომა-გასწორების კოლონია, მაგრამ ასეთი სათანადოდ უნდა იქნეს დასაბუთებული განაჩენით.

მუსაევის მიმართ გამოტანილ განაჩენში არ არის მითითებული, თუ რატომ დანიშნა მას სასჯელის მოხდის ადვილად საერთო რეჟიმის შრომა-გასწორების კოლონია. ამასთან, როგორც საქმის მასალებიდან ირკვევა, სასამართლოს მოცემულ შემთხვევაში არ გააჩნდა საფუძველი ასეთი სახეობის კოლონიის დანიშნისათვის, ამიტომ განაჩენი და კოლეგიის განჩინება ამ ნაწილში უსწოროდ უნდა ჩაითვალოს.

3. სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი ქონების წვრილმანი დატაცება იმ პირის მიერ, რომელსაც ნასამართლობა მოხსნილი აქვს, არ შეიძლება განხილული იქნეს ამ დანაშაულის კვალიფიციურ სახედ.

ქ. თბილისის ლენინის სახელობის რაიონის სახალხო სასამართლოს 1961 წლის 11 სექტემბრის განაჩენით მღებროვი ცნობილი იქნა დამნაშავედ საქართველოს სსრ 1960 წლის სისხლის სამართლის კოდექსის 95-ე მუხლის მე-2 ნაწილით და მიესაჯა 1 წლით თავისუფლების აღკვეთა.

საქართველოს სსრ უმაღლესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა სასამართლო კოლეგიამ 1961 წლის 20 სექტემბრის განჩინებით განაჩენი ძალაში იქნა დატოვებული უცვლელად. მღებროვს მსჯავრი დაედო მასზედ, რომ მან 1961 წლის 9 აგვისტოს კირივის სახელობის ჩარხმშენებელი ქარხნიდან მოიპარა 19 მან. და 55 კაპ. ღირებული ელექტროძრავა.

საქართველოს სსრ უმაღლესი სასამართლოს თავმჯდომარის პროტესტის საფუძველზე საქართველოს სსრ უმაღლესი სასამართლოს პრეზიდიუმმა თავისი 1961 წლის 23 ოქტომბრის დადგენილებით მღებროვის დანაშაულებრივი ქმედობა ვადაკვალიფიცირა საქართველოს სსრ 1960 წლის სისხლის სამართლის კოდექსის 95-ე მუხლის I ნაწილზე და მას სასჯელის ზომად განუსაზღვრა გამასწორებელი სამუშაო 1 წლის ვადით შემდეგი საფუძვლებისა გამო:

მღებროვის დანაშაულებრივი მოქმედების საქართველოს სსრ 1960 წლის 95-ე მუხლის მე-2 ნაწილით დაკვალიფიცირებას სასამართლომ საფუძვლად დაუდო ის გარემოება, რომ იგი 1952 წელს მსჯავრდებული იყო „სახელმწიფო და საზოგადო ქონების დატაცებისათვის სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის შესახებ“ სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის 1947 წლის 4 ივნისის ბრძანებულების მე-4 მუხლით.

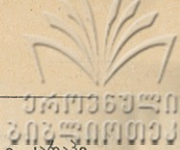
როგორც საქმის მასალებიდან ირკვევა, მღებროვი 1952 წელს ცნობილი იქნა დამნაშავედ 8.000 მანეთის (ძველი ფულით) საზოგადოებრივი ქონების დატაცებისათვის და მიესაჯა 8 წლით შრომა-გასწორების კოლონიაში პატიმრობა. 1953 წლის 27 მარტის ამნისტიის საფუძველზე მღებროვის სანაწევროდ შეუცვლდა სასამართლოს მიერ დანიშნული სასჯელი. 1954 წელს იგი ვადამდე იქნა გათავისუფლებული პატიმრობიდან, ხოლო „ამნისტიის შესახებ“ დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის 40 წლისთავის აღსანიშნავად“ სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის 1957 წლის 1 ნოემბრის ბრძანებულების მე-6 მუხლის თანახმად მას ნასამართლობა მოეხსნა.

ასეთ პირობებში სასამართლოს უფლება არ ჰქონდა მღებროვისათვის მსჯავრი დაედო სსკ 95-ე მუხლის მე-2 ნაწილით, ვინაიდან ნასამართლობის არმქონე პირის მიერ სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი ქონების წვრილმანი დატაცება არ შეიძლება განხილული იქნეს ამ დანაშაულის კვალიფიციურ სახედ.

4. პირს, რომლის დანაშაულებრივი ქმედობის შედეგად სახელმწიფო საზოგადოებრივ ორგანიზაციას მიყენდა განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი ქონებრივი ზიანი, უნდა განისაზღვროს კანონით ვათვალისწინებული მკაცრი სასჯელი

ჩოხატაურის რაიონის სახალხო სასამართლოს 1961 წლის 29 ივნისის განაჩენით რ. გ. ელიშაყაშვილს საქ. სსრ სსკ 101 მუხლით მიესაჯა 2 წლით თავისუფლების აღკვეთა.

ელიშაყაშვილი ცნობილი იქნა დამნაშავედ

მასში, რომ მუშაობდა რა სოფ. სუფსის სოფლის კოოპერატივის სამრეწველო მალაზიის გაძვე-
გამყიდველად, 1960 წლის 21 ნოემბერს უხეშად
დაარღვია ხანძარსაწინააღმდეგო წესები, რამაც
განაპირობა აღნიშნულ მალაზიაში ხანძრის გა-
ჩენა და 125,381 მანეთის (ფულის ახალი ნიშ-
ნით) მატერიალურ ფასეულობათა განადგურება.

აღნიშნულ განაჩენში საქ. სსრ უმაღლესი
სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა
სასამართლო კოლეგიის 1961 წლის 27 ივლისის
განჩინებით შეტანილი იქნა შესწორება — ელი-
შაყაშვილს ნაცვლად სახალხო სასამართლოს
მიერ დანიშნული სასჯელისა განესაზღვრა
1 წლის გამასწორებელი სამუშაოები, საერთო
წესით, ხელფასიდან 15% დაკავებით.

ელიშაყაშვილისათვის განაჩენით დანიშნული
სასჯელის შეცვლა კოლეგიამ იმით დასაბუთა,
რომ იგი სამართალში პირველად იყო მიცემულ-
ი და დადებითად ხასიათდებოდა სოფლის
კოოპერატივის ხელმძღვანელობის მიერ.

საქართველოს სსრ უმაღლესი სასამართლოს
თავმჯდომარის პროტესტის საფუძველზე საქარ-
თველოს სსრ უმაღლესი სასამართლოს პრეზი-
დიუმმა თავისი 1962 წლის 19 თებერვლის დად-
გენილებით გააუქმა კოლეგიის ზემოაღნიშნული
განჩინება და საქმე ელიშაყაშვილის მიმართ
გადასცა იმავე კოლეგიის სხვა შემადგენლობას
ხელახალი საკასაციო განხილვისათვის შემდეგ
გარემოებათა გამო:

ელიშაყაშვილის დანაშაულებრივი მოქმედე-
ბის შედეგად სოფლის კოოპერატივმა განიცა-
და განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი ზარალი,
ამიტომ ის გარემოება, რომ იგი დადებითად
ხასიათდებოდა სოფლის კოოპერატივის ხელ-
მძღვანელობის მიერ და წინათ არ ყოფილა
გასამართლებული, არ იძლეოდა საფუძველს
სახალხო სასამართლოს განაჩენის შეცვლისათ-
ვის, რომლითაც ელიშაყაშვილს საქმის
კონკრეტულ გარემოებათა მხედველობაში მი-
ღებით შეფარდებული ჰქონდა დანაშაულის
შესაბამისი სასჯელი.

**5. განჩინება საქმის წარმოებით შეწყვეტის ან
შეჩერების შესახებ ვერ დარჩება ძალაში, უკე-
თუ ის გამოტანილია სისხლის სამართლის სა-
პროცესო კოდექსის 253 მუხლის მოთხოვნის
დარღვევით**

ქ. თბილისის პირველი მაისის სახელობის
რაიონის სახალხო სასამართლოს 1962 წლის 11

ივლისის განჩინებით ზ. ანანოვასა და ე. კარაბე-
ტიანის კერძო დავის საქმე წარმოებით შეწყდა
მხარეთა შერიგების მოტივით, ხოლო თ. ბეგლა-
როვისა და ე. კოტონოვის მიმართ კი წარმოებით
შეჩერდა მათი შევებულებიდან დაბრუნებაზე.

საქართველოს სსრ უმაღლესი სასამართლოს
სისხლის სამართლის საქმეთა სასამართლო კო-
ლეგიის 1962 წლის 27 ივლისის განჩინებით სა-
სამართლოს მოხსენებულ განჩინება საკასაციო
საჩივრების საფუძველზე გაუქმდა და საქმე არ-
სებითად განსახილველად გადაეცა იმავე რაიონის
სახალხო სასამართლოს სხვა შემადგენლო-
ბას, შემდეგი საფუძველების გამო:

შესაბამისად სსსკ 253 მუხლისა, საქმის წარ-
მოებით შეწყვეტის ან შეჩერების განჩინება
დადგენილი უნდა იქნეს სათათბირო ოთახში და
ასეთი უნდა დაერთოს საქმეს ცალკე დოკუმენ-
ტის სახით.

მოხსენებულ საქმეზე კი განჩინება დაწერი-
ლია სამსჯავრო სხდომის მდივნის მიერ თვით
სხდომის დარბაზში.

ე. ბეჟანოვის მიმართ საქმე წარმოებით იქნა
შეწყვეტილი იმ დროს, როდესაც სხდომას არ
ესწრებოდეს ის პირი, ვისი განცხადების სა-
ფუძველზედაც აღძრული იყო საქმე, რითაც
სასამართლომ დაარღვია სსსკ 115-ე მუხლის
მოთხოვნა.

**6. პირები, რომლებსაც ორჯერ ან მეტჯერ
მისჯილი აქვთ თავისუფლების აღკვეთა,
სასჯელს იხდიან მკაცრი რეჟიმის შრომა-გასწო-
რების კოლონიაში**

აფხაზეთის ასსრ უმაღლესი სასამართლოს
სისხლის სამართლის საქმეთა სასამართლო
კოლეგიის 1962 წლის 17 იანვრის განაჩენით ზ.
გ. ინაშუბა ცნობილი იქნა დამნაშავედ საქარ-
თველოს სსრ სსკ 17 — 106 მუხლითა და 238
მუხლის I ნაწილით, რითაც მიესაჯა 4 წლით
თავისუფლების აღკვეთა გაძლიერებული რეჟი-
მის შრომა-გასწორების კოლონიაში მოხდით.

საქართველოს სსრ უმაღლესი სასამართლოს
სისხლის სამართლის საქმეთა სასამართლო
კოლეგიის 1962 წლის 27 მარტის განჩინებით
განაჩენი ძალაში იქნა დატოვებული.

ინაპზმას მსჯავრი დაედო მსზედ, რომ იგი უნებართვოდ ატარებდა ცეცხლმსროლელ იარაღს (რევოლვერს) და 1961 წლის 15 აპრილს უეცარი ძლიერი სულიერი აღლევების დროს, რაც გამოწვეული იყო დაზარალებული ინდიკო კვარაცხელიას უკანონო ძალადობით, აღნიშნული იარაღიდან მოკვლის მიზნით ესროლა ამ უკანასკნელს, რომელმაც მიიღო სხეულის ნაკლებად მძიმე კატეგორიის დაზიანება.

მითითებული განაჩენი და განჩინება ინაპზმას მიმართ შრომა-გასწორების კოლონიის სახეობის განსაზღვრის ნაწილში არასწორია შემდეგი საფუძვლებისა გამო:

როგორც საქმის მასალებიდან ირკვევა, ინაპზმა წინათ სამჯერ იყო გასამართლებული სხვადასხვა დანაშაულის ჩადენისათვის და სამივეჯერ მისჯილი ჰქონდა თავისუფლების აღკვეთა.

მიუხედავად ამისა, სასამართლომ ინაპზმას ყოველგვარი დასაბუთების გარეშე სასჯელის მოხდა განუსაზღვრა გაძლიერებული რეჟიმის შრომა-გასწორების კოლონიაში, რითაც დაარღვია ზემოაღნიშნული დებულების მოთხოვნა.

აღნიშნულისა გამო, საქართველოს სსრ უმაღლესი სასამართლოს თავმჯდომარის მოადგილის პროტესტის საფუძველზე საქართველოს სსრ უმაღლესი სასამართლოს პრეზიდიუმმა 1962 წლის 14 მაისის დადგენილებით გაუქმა მითითებული განაჩენი და განჩინება ინაპზმას მიმართ სასჯელის მოხდის ადგილად გაძლიერებული რეჟიმის შრომა-გასწორების კოლონიის განსაზღვრის ნაწილში და საქმე ხელახალი განხილვისათვის გადასცა აფხაზეთის ასსრ უმაღლესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა სასამართლო კოლეგიის იმავე შემადგენლობას.

7. განაჩენი რეჟიმის განსაზღვრის ნაწილში ვერ დარჩება ძალაში, უკეთეს ის ეწინააღმდეგება საქართველოს სსრ სწდს საპატიმრო ადგილებისა და შრომა-გასწორების კოლონიების დებულების მოთხოვნას

გორის რაიონის სახალხო სასამართლოს 1962 წლის 13 თებერვლის განაჩენით ვ. ქარელი ცნობილი იქნა დამნაშავედ სსკ 91 მუხლის მეორე ნაწილით და მიესჯა 5 წლით თავისუფლების აღკვეთა, სასჯელის გაძლიერებული რეჟიმის შრომა-გასწორების კოლონიაში მოხდით.

აღნიშნული განაჩენი საქართველოს სსრ უმაღლესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა სასამართლო კოლეგიის 1962 წლის 13 მარტის განჩინებით დატოვებული იქნა ძალაში.

ვ. ქარელს მსჯავრი დაედო მსსში, რომ 1961 წლის 17 დეკემბერს ამ საქმეში მსჯავრდებულ რ. ქარელთან ერთად მოიპარა კოლმეურნეობის კუთვნილი ვაშლი 1.110 კგ. რაოდენობით.

აღნიშნული განაჩენისა და განჩინების უსწორობაზე რეჟიმის განსაზღვრის ნაწილში საქართველოს სსრ პროკურორის მოადგილის მიერ შეტანილი იქნა პროტესტი საქართველოს სსრ უმაღლესი სასამართლოს პრეზიდიუმის სახელზე.

პროტესტი მოითხოვდა: ვ. ქარელი ამჟამად მსჯავრდებულია 5 წლით თავისუფლების აღკვეთით. წარსულში მას მისჯილი ჰქონდა აგრეთვე თავისუფლების აღკვეთა, რაც მან მოიხადა. ასეთ პირობებში შესაბამისად საქართველოს სსრ სწდს საპატიმრო ადგილებისა და შგკ-ბის დებულების (დებულება დამტკიცებულია საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის 1961 წლის 28 ივნისის ბრძანებულებით) 24 მუხლისა სასამართლოს მისთვის, როგორც წესი, უნდა განესაზღვრა სასჯელის მოხდა მკაცრი რეჟიმის შგკ-ში.

საქართველოს სსრ უმაღლესი სასამართლოს პრეზიდიუმმა გაიზიარა პროტესტის მოთხოვნა. მოხსენებული განაჩენი და განჩინება სასჯელის მოხდის რეჟიმის განსაზღვრის ნაწილში ვ. ქარელის მიმართ გააუქმა და საქმე აღნიშნულ საკითხზე ხელახალი განხილვისათვის გადასცა იმავე რაიონის სახალხო სასამართლოს.

* * *

გურჯაანის რაიონის სახალხო სასამართლოს 1961 წლის 21 აგვისტოს განაჩენით შ. ბერიავილი ცნობილი იქნა დამნაშავედ სსკ 157 მუხლის მეორე ნაწილით და მიესჯა 6 წლით თავისუფლების აღკვეთა სასჯელის გაძლიერებულ რეჟიმის შგკ-ში მოხდით.

აღნიშნული განაჩენი საქართველოს სსრ უმაღლესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა სასამართლო კოლეგიის 1961 წლის 20

სექტემბრის განჩინებით დატოვებულია ძალაში.

შ. ბერიაშვილის მსჯავრი დაედო იმის გამო, რომ მან 1961 წლის 28 ივლისს მოქ. გამბარიშვილს შურისძიების ნიადაგზე გაუჯავა 1 144 ძირი ვაზი.

საქართველოს სსრ პროკურორის მოადგილის პროტესტის საფუძველზე მოხსენებულ განაჩენში და განჩინებაში სასჯელის განსაზღვრის რეჟიმის ნაწილში საქართველოს სსრ უმაღლესი სასამართლოს პრეზიდიუმის 1962 წლის 3 ივლისის დადგენილებით შეტანილი იქნა ცვლილება, შემდეგი მოტივების გამო:

სისხლის სამართლის კოდექსის 157 მუხლის მეორე ნაწილი არ შედის დანაშაულთა შიგნით

კატეგორიაში, რის გამო შესაბამისად აღიკვეთისა და ველოს სსრ სწდს საბატმბრო ადგილებისა და შგკ-ბის დებულების 22 მუხლისა სასამართლოს ბერიაშვილისათვის სასჯელის მოხდა, როგორც წესი, უნდა განესაზღვრა საერთო რეჟიმის შგკ-ში.

უკეთეს სასამართლო, ბერიაშვილის პიროვნებისა და ჩადენილ დანაშაულის სიმძიმის გათვალისწინებით, საჭიროდ ცნობდა სასჯელის მოხდის რეჟიმის უფრო მკაცრ ღონისძიების გამოყენებას, მაშინ თანახმად იმავე დებულების მეთექვსმეტე მუხლისა განაჩენით უნდა დასაბუთებია ასეთი.

განმარტება

ქურნალის მეოთხე ნომრის 77-ე გვერდზე მ. კეკელიას წერილში „წინასწარი და სასამართლო გამოძიების საკითხისათვის XVIII საუკუნის მეორე ნახევრის საქართველოში“ ზემოდან მეორე სვეტის მეოთხრმეტე სტრიქონში გამორჩენილია ფრაზა (ეგულისხმობთ ქართლ-კახეთის სამეფოს, როგორც ყველაზე უფრო განვითარებულ სახელმწიფოს).

ფან 50 კვ.

СОВЕТСКОЕ ПРАВО № 5

(на грузинском языке)

Орган Верховного Суда ГССР, Прокуратуры ГССР
и Юридической Комиссии при Совете Министров
Грузинской ССР